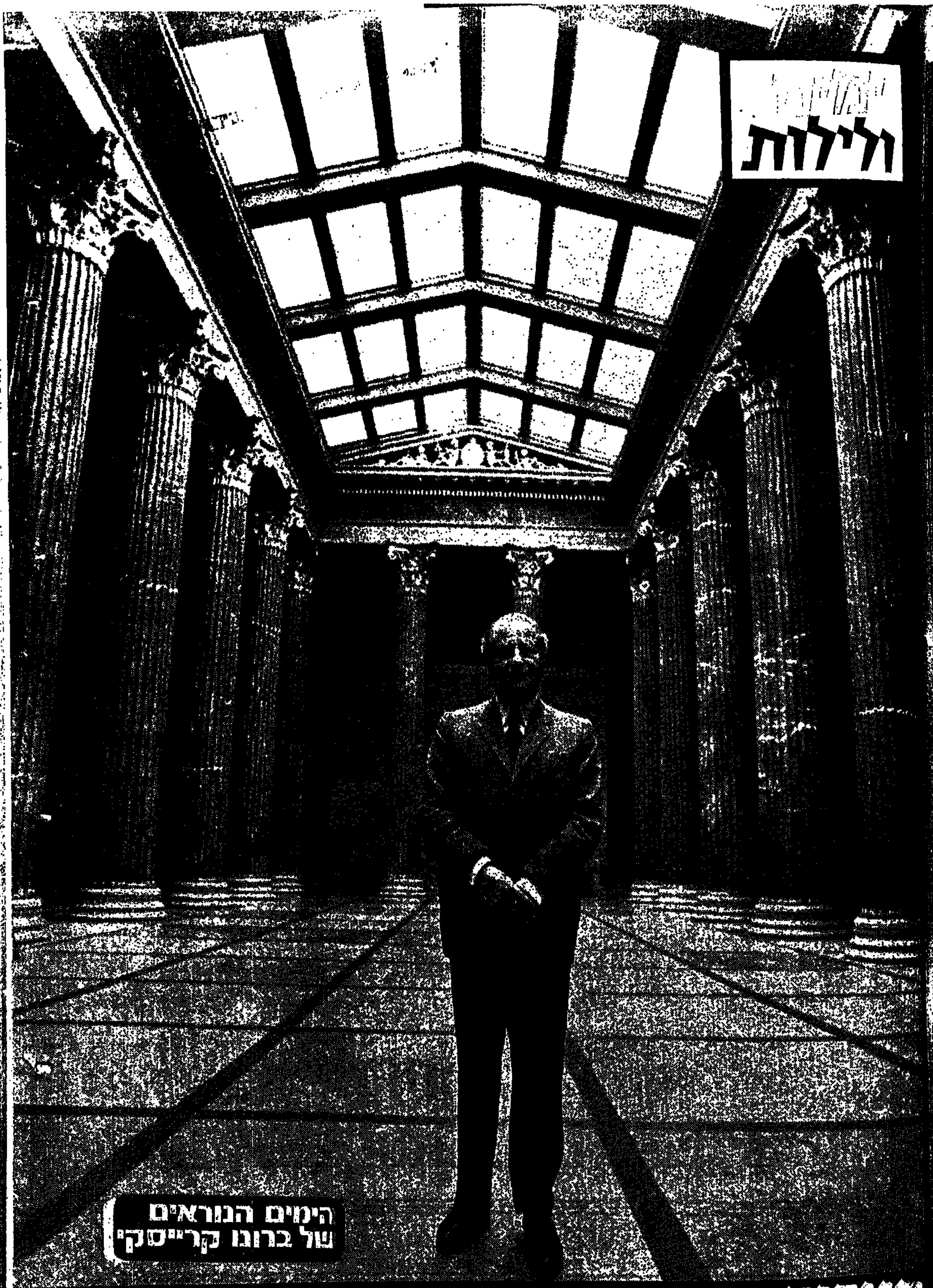

מעריב מוסף שבועי * ט' בתשרי תשל"ד * 5 באוקטובר 1973

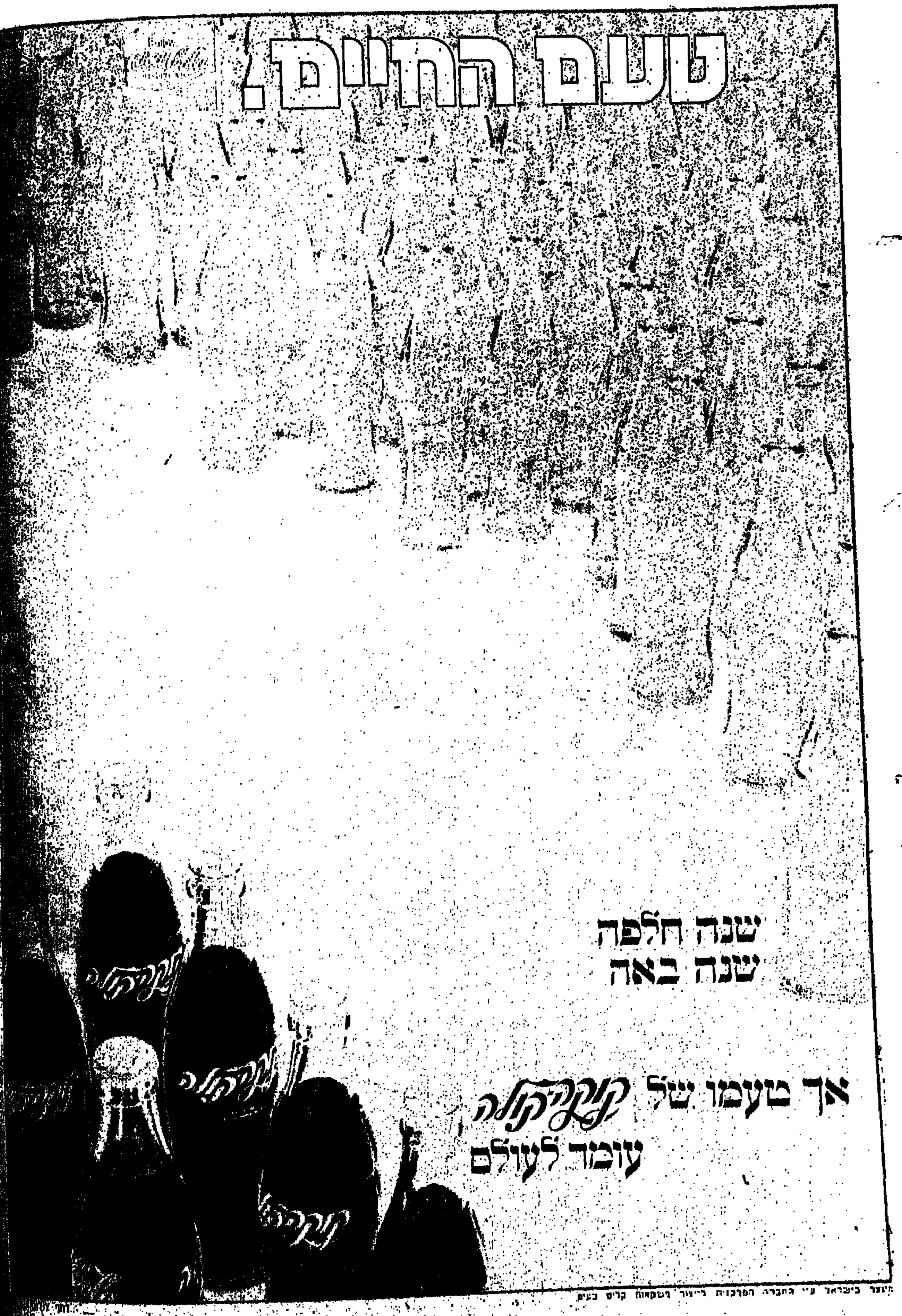

ישראל וילצ'ינסקי, איש הסוכנות, מקבל רכבת בעלת כוכב אדום, המביאה עולים מברית המועצות, בתחנת מארחאג, שבגבול צ'כוסלובקיה — אוסטריה

מתחנת הגבול מארחג למחנה שנאו

חעולים מגיעים לתחנת זוד־באנהוף אשר בוינה; ישראל וילצ'ינסקי מקבל את פניהם ולוקח אותם למחנה שנאו, משם ממשיכים במטוסי אל־על לישראל

המשך

מעתה-משפחה אחת

"שמן" ו"עץ הזית"

שני המפעלים הגדולים ביותר בישראל בענף השמנים, הסבונים, הקוסמטיקה ומוצרי הניקוי-התמזגו לחברה אחת והיו בכך ליצרן הגדול בארץ של מוצרי-צריכה מעולים.
כבעבר גם כן בעתיד ימשיכו "שמן" ו"עץ הזית" לשרת את הצרכן, כשהם מוסיפים ליצר את מוצריהם בעלי-המוניטין.
מעתה הם משפחה אחת שסיסמתה: מוצר מצוין - לכל צרכן!

בפרוס השנה החדשה מאחלת משפחת "שמן עץ-הזית" לכל בית ישראל שנה טובה, שנת שלום ושפע.

שמן — עץ הזית

תמונת השער: ביום ב' של ראש השנה נכנע ד"ר ברונו קרייסקי, הקאנצלר האוסטרי לשני מחבלים פלשתינאים שחטפו שלושה עולים מברית המועצות והבטיחו להם לסגור את מחנה שנאו, מחנה המעבר של העולים. בין כסה לעשור נסעה ראש ממשלת ישראל, הגב' גולדה מאיר, אל הקאנצלר שהוא יהודי וסוציאליסט, על מנת לשדלו לחזור בו מכניעתו. אך ללא הועיל. הוא לא חזר בתשובה אפילו ערב יום הכיפורים, למרות התערבות ממשלת ארה"ב וממשלות רבות אחרות במערב כנגד צעדה זה של ממשלת אוסטריה. בתמונה: ד"ר קרייסקי בבנין הפרלמנט האוסטרי.

ראש הממשלה, גולדה מאיר, בעת ביקורה במחנה שנאו, ביוני 1972. השופעת [illegible] השקיעה סכומי כסף גדולים בשיפוץ המבנים במחנה המעבר, המאוכלס יהודים סובייטים בדרכם לישראל. חוזה השכירות עם בעלת האחוזה בתוקף עוד ארבע ש[illegible]

ארוכה הדרך לוינה: השלט שעל הרכבת הסובייטית מציין את מוסקווה כתחנה ראשונה [illegible] ואת וינה כתחנה אחרונה. בתחנה שלפני האחרונה, היא תחנת מארחג, נערכה [illegible] עקב התקפת המחבלים הערבים. בתצלום מימין: מחנה המעבר שבארמון שנ[או]

עולים יורדים נושרים (9)

קשת להעלות על הדעת באילו אמצעים, מתאר זאת לעצמו הקאנצלר הסוציאליסטי של מדינה זעיר-בורגנית סופר-קונסרבאטיווית — ייתכן מימוש החלטת ממשלתו הסוציאל-דמוקראטית: להפסיק הפעולות היהודית בארמון ישן, חבוי בין עצי ערמון ואשוח, אי-שם במחצית הדרך המובילה דרומה מווינה בואכה עיר-המרחצאות באדן.

שהרי החלטתה של ממשלה חוקית להיכנע לתכתיב של שני גנגסטרים חמושים, מעוררת, מלבד בוז עמוק וסלידה, גם כמה בעיות של חוק ומשפט. מחנה-המעבר לעולים בארמון שנאו שאותו החליט הקאנצלר האוסטרי להשליך טרף לטרור הערבי — אכן מעורר בעיות כלל לא-שוליות ממין זה. להחלטת ממשלת אוסטריה פירוש חד-משמעי: הפקעת אחוזה פרטית, וביטול שטר-חכירה וחוזה-שכירות לשם תפיסת רכוש פרטי מידי בעליו, חוכריו ושוכריו החוקיים.

אכן, הסטאטוס החוקי והסתעפויותיו של „שלוס שנאו" שהועמד, השבוע, במוקד ההתעניינות של כלי התקשורת העולמית — על 1700 דונאמי אדמתו החקלאית חורשותיו ובוסתניו — עשוי לשבש את תכנית ה„אנשלוס" האוסטרית החדשה, האמורה לספח מחנה-מעבר לפליטים יהודים למפת הנצחונות של הטרור הערבי:

שתי רוזנות

אחוזת הארמון, על שלושת מבניה המרכזיים, שייכת לגרפין — ג' שוואית, ר' סגולה — (רוזנת) אלכסנדרינה (ג' סגולה) לבית האפאק, אשה ערירית, ממוצא פולני. את האחוזה רחבת-הידיים המתרווחת על שפתי נחל, בעורפה הדרומי של הבירה האוסטרית, רכשה משפחתה של הגרפין אלכסנדרינה, בשנת 1929, מידי צאצא לשושלת בית האבסבורג, שירד מנכסיו לאחר מלחמת העולם הראשונה.

פראו גרפין אלכסנדרינה בת 59, במיטב אונה ועשתונותיה — מתגוררת בגבולות אחוזתה, בחברת קונטסה רוזנת שארת-בשר, בבית נפרד, מעבר לכביש הארמון. הארמון עצמו מהווה רק אחד משלושת מבני האחוזה המרכזיים, ובו מצויים, זה שנים אחדות, אגף המשרדים של שליחי הסוכנות, ואחד משני האגפים המשמשים לאיכסון והלנת העולים בשלושת עד ארבעת ימי שהיית-המעבר למדינת ישראל.

אגף האיכסון הנוסף מצוי במבנה שני סמוך, המכיל גם אולם לאחסנת מיטענותם האישיים של העולים, ובו נערכות גם הבדיקות המדוקדקות והמתוחכמות ביותר בחפצי העולים, בטרם יועברו במישרין, אל בטן מטוס „אל-על" שיובילם מנמל התעופה של וינה ללוד.

המבנה השלישי, איננו בשימוש, אלא כאתר עתיקות היסטורי, אגב, אטרקטיבי מאד — נבנה בימי הביניים (המאה ה-11) כטירת מבוצרת, מוגנת סביב בתעלות מים, שמקורן ביובלי הנהר, אשר פיתוליו הציוריים חובקים את גבולות האחוזה.

כפר שנאו, שנוסד באותה תקופה, לערך, מונה כיום כ-1200 תושבים. מקרב אוכלוסיה כפרית זו, מעסיקה הסוכנות עשרות עובדי שרותים וחצרנות, במחנה העולים, והכפר האוסטרי הרדום, המתברך בקרבתו אל ארמון שנאו, מתפלל לגאות ביציאת יהודים מבריה"מ, מן הטעם העסקי הפשוט: כל אימת שמתמלאים 250 מקומות הלינה בשני מבני המגורים במחנה שנאו, מעמידה הנהלת המחנה לרשות העולים חדרים שכורים בבתי הכפר.

למבנה המרכזי, הארמון, רקע רומאנטי הקוסם לעלית הווינאית המנוונת, שאינה מחמיצה כל התרפקות על העבר המלכותי המפואר. הארמון נבנה בסוף המאה, כטירת-צייד, ששימשה את נסיך-הכתר בחורת „לוסטהאוז" (בית-תענוגות) כפרי. אך, את ייחוסו וכוח-משיכתו העיקרי רכש מן האגדה המספרת על מסעי הצייד התכופים, של הקיסר פראנץ יוזף בארמון שנאו. נוסטאלגיה, ירק עבות, מים שופעים וכרי דשא וצייד נתנו בידי פראו גרפין אלכסנדרינה האפאק, נכס כלכלי, אבן-שואבת לאצולה האוסטרית המרופטת ולסנובה הווינאית החדשה.

הבארון גידל מספוא

גרפין אלכסנדרינה מסרה את האחוזה המוקפת גדרות, בחכירה, לידי בארון ממולח, שמגדל מספוא על אלף דונאמים, מטפח חורשות, בוסתנים ואיזורי ציד על 700 הדונאמים הנותרים. הבארון משלם דמי חכירה, מפטם פסיונים וארנבות, וגורף רווחים יפים ממשתתפי-הצייד של העלית הווינאית, לרבות כוכבי קולנוע בקורט יורגנס, הפוקדים את שנאו בוויקאנדים ויורים בפאסיונים, לפי תעריפי הבארון — 60 שילינג (כ-8 דולר) לפאסיון. בנהר פריסטינג העובר את האחוזה, גידל הבארון ברבורים למאכל.

ביום שנכנסה הסוכנות לתמונה, באמצע שנות השישים, עמד הארמון בעזובתו. מאז אביב 1971 עברו דרכו יותר משישים אלף עולים מברית המועצות, ובעלת האחוזה התברכה בשותף-שכיר, שלא רק שילם דמי-שכירות גבוהים בעד זכות השימוש בחורבה, אלא שכר קבלני בנין ופועלים מהכפר שנאו, והזרים מיליונים מקופת הסוכנות לקימום הריסות הארמון המוזנח, שיפוצו, הרחבתו ובחידוש הצנרת המתיישנים.

בעת ובעונה אחת מתקיימים איפוא, שני מעגלי פעילויות באחוזה שנאו. בעוד שתנועת העולים מברית המועצות מתרכזת בשניים-שלושה מבנים סמוכים זה לזה, נמשכים עסקיו החקלאיים וה„חברתיים" של הבארון החוכר ושל הגראפין אלכסנדרינה.

ביום שמסר הקאנצלר האוסטרי את החלטת ממשלתו על „שינוי ייעודו" של רכוש פרטי חכור ומושכר, עדיין נמשכו בשנאו עבודות ההשלמה של מבצע-השיפוצים האחרון — הכולל, בין השאר, הרחבת אגף-המגורים ב-עשרים חדרים נוספים — שעלה לסוכנות כ-2.5 מיליון לירות ישראליות. כלום רשאית הממשלה האוסטרית לקבל החלטות הנוגעות לרכושה הפרטי של הגרפין אלכסנדרינה, לחוזה המשפטי של הבארון החוכר ולהסכמי השכירות של הסוכנות? ימים יגידו.

חוזה משולש

שכן, בשנאו זו חתומה הסוכנות על חוזה-שכירות, שתוקפו יפוג רק בעוד ארבע שנים, עם אופציה להארכה נוספת. על חוזה זה חתומים גם הבארון, בעל שטר-החכירה ובעלת הרכוש, הגרפין האפאק.

למרות דמי השכירות הגבוהים, הגדילה הגרפין האפאק, בעת האחרונה, לבטא אי-נחת גוברת, מן הנתח שלה בעיסקה המשולשת. בשיחות בלתי מחייבות, חזרה וטענה, לא בלי מרירות, כי חלק הארי של ההכנסות מן השימוש היהודי בשלוס-שנאו, נשאר בידי הבארון-החוכר.

אנשי הסוכנות הביעו הבנה לרוח טענותיה, אך הבהירו, כי הסוכנות אינה צד בהסדר חלוקת-ההכנסות משכירות, וכי עניין זה נתון לשיחים בין בעלת הארמון לבארון-החוכר.

מה היה מראה פני הדברים בשנאו, ומן-הסתם לפני שכרעה ממשלת אוסטריה על ברכיה לפני שני גנגסטרים,

שהכתיבו לה ביטול החלטה מדינית חיובית וקבלת החלטה שלילית תחתיה.

אולי נתחיל מן המקום, שבו החלה, ביום ו' שעבר, הדראמה האנושית, שהידרדרה במהירות מסחררת לטראגדיה פוליטית:

מארחג, תחנת-ספר אוסטרית, בגבול צ'כוסלובאקיה — מרחק כ-60 קילומטרים מן הסוד-באן-הוף (תחנת הרכבת הדרומית) בווינה, אליה נכנסת רכבת הבוקר, המביאה את עולי דרום רוסיה, (אוקראינה, אודיסה, לבוב וצ'רנוביץ), לרבות קרון-שינה מוסקואי, סגור ושמור, אותו קרון, שבאורח מסתורי, בלתי-מקובל בהחלט — כפי שעוד נראה בהמשך הדברים — נפתח ביום ו' שעבר להסתערותם של שני מחבלים מזויינים.

השעה היא שעת-בוקר מאוחרת, באחד מימי הסתיו השנה. תחנת הרכבת הקטנה טרם הקיצה מן התנומה האופפת אותה מרבית שעות היום. היא תתעורר עם כניחת הרכבת, הזוחלת על-פני שני הקילומטרים האחרונים המפרידים בין מארחג לבין צומת הגבולות אוסטריה — צ'כוסלובקיה.

כמה עולים היום?

הבוקר פרוש מסך הביל אפרורי מעל גגות הרעפים האדומים. בבית-המתיבות המיושן והמרופט-כלשהו, מפהק מפקח התחנה, פקיד סגלגל ואדמוני במדי שרות הרכבות האוסטרי. מקבל פני-העולים, שליח הסוכנות ישראל וילצ'ינסקי נכנס, בלווית מנהלה החדש של הסוכנות בווינה, שנתלווה אליו ל„סיור-לימודים". מפקח התחנה מקדם את השניים בחיוך רחב. המנהל החדש, בן-ניסן, פותח את טכס ההיכרות בחמאת מופלגת. הוא שמע מפי וילצ'ינסקי גדולות ונצורות, הוא אומר, על כמה מפקח התחנה נאמן ומסור „לענין שלנו".

המפקח גמס מנחת למשמע דברי הקילוסין ופניו אורו. וילצ'ינסקי ניגש ישר ל„ביזנס". הפתיחה המקובלת היא ההימור השכיח, בנוסח הבא:

וילצ'ינסקי, בנימת שיגרה: „נו, מה אתה אומר? כמה יש לנו היום?"

מפקח התחנה, בהירהור: „אני אומר עשרים".

וילצ'ינסקי, בתנועת ביטול: „אח, מה יהיה בסופכם, אתם האוסטרים פסימיסטים חסרי-תקנה. אני אומר שיבואו לא פחות מארבעים".

מפקח התחנה מגיב בתנועת ביטול וצחוק ספקני.

וילצ'ינסקי: „מתערבים?"

המפקח: „מתערבים. על כוס קפה".

העיסקה נחתמת בתקיעת-כף.

לאחר מכן, כאשר יעלה שוטר-הגבול, ועל-פי הנוהל, יאסוף מידי העולים את תעודות המסע הסובייטיות, יחגוג וילצ'ינסקי את זכייתו בשני סיבובי קפה, אחד על חשבון המפקח, אחד על-חשבון הסוכנות.

בינתיים מופיע שוטר-מכס, חגור אקדח, ומציע להסיע את האדונים מהסוכנות, במכוניתו, לאורך שביל העפר, בן שני הקילומטרים, אל הגשר המחבר את אוסטריה וצ'כוסלובאקיה. המוכס דוהר על-פני השביל השמם וגלגלי מכוניתו מותירים אחריהם שובלי אבק מתאבכים. המראה מעל גשר-הגבול נשקף על מרחבי הספר הצ'כי. יער-עבות מעבר לשדה תלתן. ריקנות ודממה עמוקה פרושה סביב: לפתע נשמעת צפירת קטר עמומה.

וילצ'ינסקי מציץ בשעונו: „הרכבת שלנו", הוא אומר. בדרך חזרה לתחנת הרכבת מספר וילצ'ינסקי, כי אמש, ברכבת של 20.30, הגיעו שלושה חלקי משפחות. חמישה בנים ובעלים הושהו בצ'ופ, תחנת הגבול הצ'כית-הונגארית, בשל בדיקות מטען וניירת מסובכות. וילצ'ינסקי תוהה אם ימצאם ברכבת הבוקר, ויתמזל לו להסיע אותם לשנאו, אל זרועות יקיריהם החרדים לגורלם.

בין המשפחות, מאלה שהגיעו אמש, משפחת הארדס מצ'רנוביץ, שהציגה לפניו בגאווה את בנה הצעיר, יוסף, נער בן 15 ואלוף הנוער של אוקראינה בטניס. אחיו הנשוי, בן ה-23, ורעייתו עוכבו בצ'ופ: „תהיה שמחה גדולה", אומר וילצ'ינסקי, „אם יגיעו עכשיו".

מפקח התחנה מתייצב נכלם ומודיע לוילצ'ינסקי: „חמישים אימיגראנטים הגיעו. זכית בהתערבות".

„חמישים!" מתפעל וילצ'ינסקי, „זה הרבה. סימן-טוב מאד לעליה".

במארחג ניתק הקטר הצ'כי וקטר אוסטרי נקשר תחתיו אל הקרון הראשון, שעליו מופיע השלט: מוסקווה — צ'ופ — בראטיסלאווה — וינה.

אל הקרון הנעול הזה חדרו, ביום ששי שעבר, שני גנגסטרים חמושים ברימונים וברובי-סער „קאלאשניקוב".

הקרון הנעול

וילצ'ינסקי חש אל מזנון התחנה להזמין שני ארגזי בקבוקי משקאות קלים לחלוקה בין העולים, הפזורים בשלושת הקרונות המשתרכים מאחורי קרון-השינה המוסקוואי הנעול.

„אין לך מה לנסות", מתרה וילצ'ינסקי, „אל הקרון המוסקוואי לא נותנים להיכנס".

„מי לא נותן?"

„הרוסים".

שני „עובדי רכבת" סובייטים מלווים את קרון השינה המוסקוואי, ואינם מניחים להיכנס לאיש, זולת שוטר-הגבול האוסטרי, העולה אליו לבדיקת דרכוני הנוסעים. ההוראות נשמרות בקפידה, עד לפתיחת דלתות הקרון בתחנת הרכבת בווינה — כפי שמוכיח הנסיון להידפק על דלתו הקרמלית. הידית נעולה והנקישות העזות בזגוגית האטומה מבחוץ, אינן מעוררות כל הד או תגובה מבפנים.

שוטר הגבול האוסטרי, היורד מן הקרון הנעול, מחזיק בידו צרור תעודות מסע סובייטיות, ומדווח לוילצ'ינסקי, על מספר העולים הנעולים בקרון המוסקוואי: שתי משפחות, שהועלו על קרון השינה, בעיר מונקאץ. סך-הכל שש נפשות.

וילצ'ינסקי עולה אל הקרון השני, ואחריו משתרך עובד מזנון התחנה, הנושא ארגז משקאות מקוררים.

הוא עובר בין התאים, משרבב פנים שוחקות מבעד לדלתות הפתוחות. משמזהה וילצ'ינסקי פניהם של עולים, הוא פותח בדברי ברכתו: „דאראגייה" (יקרים), „ברוכים הבאים. עכשיו אתם כבר נמצאים בצד הזה. תשתו דבר-מה והיו שקטים. הכל יהיה בסדר גמור".

ההנחה היא, מן הסתם, שבתחנת מארחג עצמה, ובקטע הדרך האחרון עד לתחנת הרכבת בווינה, אין לצפות להתפתחויות בלתי רצויות. אין לדעת על מה נתבססה הנחה זו, שהרי אירועי השבוע שעבר הפריכוה כליל, כאשר שני מחבלים, שעלו על הרכבת על אדמת צ'כוסלובקיה, חדרו אל קרון השינה הנעול, באדיבותם של שני „פקידי רכבת" סובייטים, ובמשך 90 דקות דראמטיות השתוללו באין-מפריע על רציף התחנה. השתלטו על קרון הרכבת, חטפו שלושה עולים ופקיד מכס אוסטרי, תפסו כלי-רכב, מפתחות ונהג, ודהרו לדרכם — ללא גילויי התנגדות, וכתוך היעדר כוננות וחוסר-אונים גמור בכל עברי תחנת-הגבול.

בעוד שהתכונה הבטחונית השיגרתית נדרכת בתחנת הרכבת בווינה, שם תופסים ז'נדארמים חמושים עמדות תצפית על גג התחנה ושתי שיריוניות, שילוו את שיירת העולים לשנאו, ממתינות לכניסת הרכבת — תחנת מארחג נראית ריקה ושוממת, ואם ננקטו בה אמצעי בטחון כלשהם, אין לראותם בעין מקצה התחנה עד קצה.

הרכבת זזה. בתאי הנוסעים שבקרונות הפתוחים, עובר וילצ'ינסקי ממשפחה למשפחה, וממלא את טפסי השאלונים. ליפא נוסינוביץ' בן 43, טכנאי בנין מצ'רנוביץ; אשתו חנה, בת 43, פועלת מקצועית במפעלי טכסטיל; הבת, רוזה, בת 21, פועלת מקצועית בביח"ר לנעליים; והבן לאוניד, 13. ליפא נוסינוביץ' דובר אידיש: „ברוך השם", הוא אומר, „עכשיו נערוך לליאוניד בר-מצוה כדין, בארץ-ישראל".

לדברי ליפא, עדיין מצויים ששה-עשר אלף יהודים בצ'רנוביץ, רובם ככולם „יושבים על המזוודות" ותכונת העליה רבה. אמנם, בזמן האחרון הגיעו מכתבים קשים מישראל, אך רק מיעוט קטן נרתע ומהסס: „הרוב הגדול", מספר ליפא, „אומר: אין דבר, נתגבר. אם צריך לסבול, אז נסבול במולדת".

מביאים קופסאות גפרורים

ליפא מספר עוד, כי למרות ריבוי הדואר מישראל — מכתב מהארץ עדיין מעורר תהודה עצומה ומאות נוהרים לבית הנמען כדי לקרוא בו או להאזין לתוכנו. בין הכותבים, הוא מספר, יש גם „חבורת אידיוטים". אלה מייעצים לעולים להביא במיטענם מצרכי מזון מרוסיה ואפילו קופסות גפרורים.

הואיל ובצ'רנוביץ יודעים הכל, כי

(המשך בעמוד הבא)

מתחנת הגבול מארחג למחנה שנאו

(המשך מהעמוד הקודם)

מזון וגפרורים יש בישראל בשפע, מעלה ליפא את הסברה, שאולי משמעות העצות האויליות הללו סודית, מעין שפת סתרים. ליפא לועג גם לזאת, בתארו את החיפושים המדוקדקים בחפצי העולים ואת ההחרמות המתרבות והולכות בגבול ברית-המועצות. „הרוסים", הוא אומר, „ערמומיים יותר מכל היועצים היהודיים".

את ליפא מדאיגה רק בעיית הפרנסה. בשנת 1968 הוכר כמוגבל, עקב תאונת עבודה, וקיבל גימלה בסך 32 רובל (כ־150 ל"י) לחודש. המפעל לחומרי בנין, שבו הועסק, הוסיף עליה אחוז מסויים משכרו. רעייתו השתכרה 102 רובל לחודש במפעלי הטכסטיל, והבת הרוויחה 70 רובל לחודש בבית חרושת לנעליים: „אפשר לחיות מזה", אומר ליפא, „אתה חושב שנסתדר בעבודה גם בישראל ונוכל להגיע להכנסה כזאת?"

לבסוף חוזר ליפא לנושא ה„קורספונדנציה" הענפה עם הארץ: „מכתבים מישראל עוברים מיד ליד. כשמגיע מכתב רע — המוראל יורד. כשבא מכתב טוב, מסתובבים כולם עם האף בשמיים", ליפא אומר, „שבישראל ינסה להניא את היהודים משיגור מכתבים שליליים: „רק הרוסים מעונינים בזאת. הנזק רב".

„יש הרבה פרובוקציות"

ארקאדי גאלון, מהנדס מכונות, בן 27, העולה לישראל עם אשתו הצעירה, סיגייה — נכנס לדברי ליפא: „לא יעזור לך", אומר ארקאדי, „יש הרבה פרובוקציות של יהודים שהרוסים שלחו אותם במטרה להשמיץ את ישראל". ארקאדי מדגים במשל עובדתי: ידיד שלו בצ'רנוביץ, שאחיו עלה לישראל, קיבל מכתב אחד, שבו נתבשר על מות האח בתאונת דרכים, ובמכתב שני, שסיפר כי אותו אח נהרג בהתקפת טירוריסטים ערביים. את המכתב השלישי כתב האח עצמו. הסתבר שאחיו חי, בריא ושמח בחלקו ובעלייתו לישראל.

לאור ריבוי התופעות הללו, מספר ארקאדי, פתחו פעילי העלייה בצ'רנוביץ בחקירה פנימית, שמטרתה לברר ולחשוף אם מקור הפרובוקציה בישראל, או בצ'רנוביץ.

אשתו הצעירה של ארקאדי סיימה את הקונסרבטוריון כמורה מדופלמת לפסנתר: „שמענו שמוסיקאים נתקלים בבעיות קליטה, בישראל. זה נכון?"

רכבת העולים חולפת על-פני פרבריה הדרומיים של וינה, וישראל וילצ'ינסקי נחפז להשלים את מילוי הטפסים. עתה כרוייה אוזנו לדברי מיכאל אלגייסר, מודד מדופלם, בן 39, העולה לישראל עם רעייתו, ראיסה, רופאה בת 33, ובתם אוולין, בת השבע.

מיכאל מבקש להתרות ביהודים, לבל יסכנו את חרותם ושלומם בנסיונות להציל רכוש בניגוד לתקנות החמורות. מיכאל מספר מעשה במשפחת ידידים, שעמדו לצאת בטיסה ממוסקווה לווינה, לפני ימים אחדים. הם הורדו מן המטוס, ובחיפוש שנערך בכליהם, החרימו השלטונות טבעת יהלומים וסכום כסף גדול מן המותר. הם נלקחו משדה-התעופה ישר לשיפוט מהיר, ונידונו לשלוש שנות מאסר.

המוכסים התדריכו תכונה

מיכאל וראיסה עצמם נתקלו, בהגיעם אל הגבול, בתקנות המשתנות חדשים לבקרים וביחס ההפכפך של המוכסים הסובייטים. מספר מיכאל: „היות ושנינו בעלי מקצוע אקדמאי, חששנו שנצטרך לשלם כופר עלייה. הדיפלומה של ראיסה לבדה, הוערכה ב־8300 רובל. מכרנו הכל ולווינו כספים. אחר כך ביטלו הכופר, והרבה מזומנים, שאסור להוציאם, נשארו בידינו. אמרו שמותר להעביר שטיחים, שעונים ותמונות: קנינו שני שטיחים, שעון ותמונה יקרה של צייר רוסי חשוב. השטיחים, השעון והתמונה נשארו בידי שלטונות המכס הסובייטיים".

בהיכנס הרכבת אל הסוד-באנהוף, נפלטת קריאת שמחה מפי ישראל וילצ'ינסקי. באחד מתאי הקרון השלישי מגלה וילצ'ינסקי את אחיו הבכור של אלוף הנוער של אוקראינה בטניס, יוסיף הארדס.

האח, בוריס הורדאס, מכונאי רכב, בן 22, ורעיתו בטיה, טכנאית טקסטיל, בת 21: תעלומת הפרידה והפיצול בין שני חלקי המשפחה, מתבהרת: „פשוט מאד. העבירו את אבא ואמא ואת יוסיף, ולנו לא עזרו כל הבקשות. הודיעו שסגרו את המכס בצ'ופ. מי שעבר עבר. כל האחרים יחכו לרכבת הלילה..."

פסח בניחאס, נער בן ארבע-עשרה מספר לווילצ'ינסקי, כי הספיק עוד לזכות במקום השני באליפות הנוער בשחמט, בטרם יצא עם הוריו בדרך עלייתם לישראל.

חריקת גלגלי הרכבת מבשרת את כניסתה אל התחנה, ופסח שואל: „יתנו לנו לצאת העירה? מאד היינו רוצים לסייר בווינה".

וילצ'ינסקי מחייך סתומות.

חפצי העולים נערמים על הרציף, האוטובוס מתמלא ומחליק אל-מחוץ לשטחי התחנה, בדרכו לשנאו — שיירונית מאויישת ז'נדארמים לפניו, שיירונית שנייה מאחוריו.

שיירונית מלפנים ומאחור

באוטובוס מסביר וילצ'ינסקי, תוך הבעת צער — מדוע יש להשיב ריקם את משאלתו של פסח בניחאס, משאלה החוזרת ונשנית מפי עולים רבים: „אין ספק", אומר וילצ'ינסקי, שהמחבלים זקפו לזכותם הישג פסיכולוגי. האיום הבטחוני על שלומם של העולים, חייב את המגבלות. ז'נדארמים חמושים אינם בדיוק המראה שאליו מתגעגעים עולי בריה"מ הנכספים לטעום אווירת חרות, אך נלקחים ומועברים, תחת ליווי מזויין, למחנה סגור. אבל אין ברירה. זו המציאות, ועלינו להקפיד ולמנוע היווצרות מצבים בלתי רצויים לנו ולשלטונות אוסטריה כאחד".

מה תימה, איפוא, כי בשלוש שנות תיפקודו כמחנה מעבר לעולי בריה"מ, זכה ארמון שנאו להתעניינות מצד שלושה בעלי-ברית הפועלים בעצה אחת נגד ישראל ותנועת העלייה היהודית: אירגוני החבלה, שאיומיהם לפוצץ ולהשמיד, גרמו במישרין לתידוק חגורת הבטחון סביב אחוזת הארמון רחבת הידיים; המפלגה הקומוניסטית האוסטרית ובטאונה היומי דל-התפוצה, ה„פאלקסשטימע", המקדישים לשנאו טורים בדיונים תדירים, מלאים סיפורי שדים ורוחות. „סיפורי שנאו" על דפי „פאלקסשטימע" מודגמים להפליא על-פי מחנות ריכוז סטאליניים טיפוסיים. שנאו מתואר כמחנה ריכוז מבוצר, שמור על ידי „גורילות" מזויינות וכלבים טורפים, רוחש אנשי שין-בית ישראלי וסוכני סי.איי.איי. אמריקניים, העוסקים, יומם ולילה, בריגול נגד הצבא האדום. ומימצאי הביון שלהם מועברים משנאו, בידי בלדרים מיוחדים, למטה הצבא הציוני בתל-אביב ולפנטגון בוואשינגטון.

„כל האמת" על שנאו

השגרירות הסובייטית, או ליתר דיוק, אנשי סוכנות הידיעות „נובוסטי" בווינה, דואגים להעברת הכתבות הצבעוניות הללו אל מערכות העתונים המתפרסמים במרכזי הקהילות היהודיות בברית המועצות. רבים מבין העולים המגיעים לווינה, קראו „את כל האמת" על שנאו עוד בעיר מגוריהם. מעטים התייחסו לדברי הבלע באימון. לא מעטים [illegible] מבוכה, משנתבקשו לעלות על כלי הרכב, שיסיעו אותם מתחנת-הרכבת בווינה אל מחנה המעבר בשנאו. היו שסירבו, גרמו לעיכוב ההסעה ושידולם נמשך שעה ארוכה, עד שהחדירו לראשם מעט שכל-ישר ועקרו ממנו את שרידי שטיפת המוח של תעמולת הכזב הסובייטית.

שעה שהאוטובוס המסיע 50 עולים מסוד-באנהוף, עובר את מחסום הז'נדארמים בשערי שנאו, ונעצר ברחבת החנייה, שבפתח הבנין המרכזי, נוטל מנהל שנאו, מאיר לוטן, את אפרכסת הטלפון, מאזין להודעה ופורץ בתרועה:

להחליף את המצעים

„יופי! יש לנו יום-טוב. 42 הגיעו במטוס מקייב".

„כמה?" שואל מאיר אחר, אחד משליחי הסוכנות בשנאו. ארבעים ושניים? „באמת יפה".

„וכולם", צוהל לוטן, „מהעיר שלה, מקייב. 42 במטוס אחד. דבר כזה עוד לא היה!"

לוטן הגיע לשנאו אשתקד והשליח מאיר, הוותיק ממנו, חולק על הערכתו: „אל תגזים. מספר כזה אולי לא היה מאז שאתה כאן".

המטוס מקייב שבר, איפוא, את שיאי השנה האחרונה בהגעות משסות. אך יצר בעייה טכנית, המקדירה את פניה של אחת השליחות: „הגענו לתפוסה מלאה", היא פונה אל לוטן, „כל 248 המקומות מלאים. מה נעשה עם המטוס מקייב?"

„מה שצריך לעשות", משיב לוטן, „ניתן להם ארוחת ערב, נשלח את הקבוצה הקודמת בטיסת הערב לארץ, ונחליף את המצעים. אל תהיי כל כך מודאגת", מתחייך כלפיה לוטן, „שרק יבואו, שרק יבואו..."

(מאמר תשיעי ואחרון בסדרה)

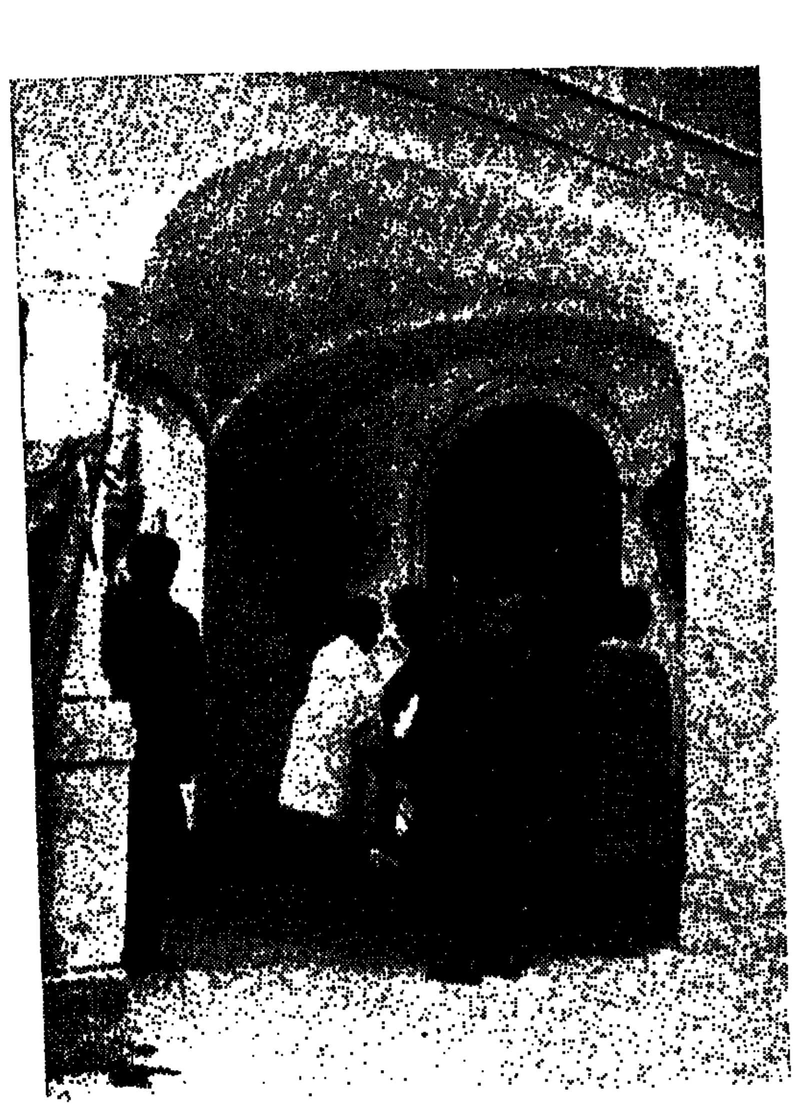

בכניסה לשנאו: כשהצפיפות רבה, מטיסים קבוצה לישראל ומחליפים המצעים...

מתחנת הגבול מארחג למחנה שנאו

עתונאי ישראלי מסייר בקהיר

ביטוח "החיים" של סאדאת

קלפיו של סאדאת: אחרי מות נאצר לא האמין איש כי סאדאת ישכיל להחזיק ברסן השלטון, אך כיום סבורים הכל כי מעמדו איתן.

21 ימים ולילות של מתח

כתב וצילם: רוברט גרי
שסייר בשליחות „מעריב" בארבע ארצות ערביות

התייר, המסייר בעיבורה של קאהיר, לאורך הכביש כפול-הנתיבים הזרוע מהמורות, המוליך אל נמל התעופה, רואה פתאום להפתעתו קבוצה של בתי-מגורים חדישים נאים, בני 12 קומות, בשלבי-בניה שונים.

מסתבר כי מארחי-נהגי, רופא נודע ואמיד, הביאני לכאן אחרי שהעירותי, שבבירת מצרים כמעט אין רואים פעילות של בניה. מה זה? — שאלתי.

„יש בינינו המכנים זאת ‚ביטוח החיים של סאדאת'", אמר הרופא, ובעיניו זיק של שובבות. בהסיעו את מכונית ה„מרצדס" המבריקה לאורך הכביש, שמשני צידיו משתרע מיתקן הנראה צבאי, ברומזו בראשו אל קבוצת קציני-צבא, שעמדו ליד אחד משערי המחנה, אמר: „זה בשבילם, אנשי שירות-הציבור בעלי המשכורות הגבוהות ביותר אצלנו". דבריו נאמרו בנימה יבשה, עניינית, בלתי מחייבת בתכלית. בשום אופן אי אפשר היה לפרשה כנימה של ביקורת. נימה זו שמעתי בפעם האחרונה בעת סיורי בברית המועצות ובאירופה המזרחית לפני שנה. זוהי צורת הדיבור המקובלת בכל מדינת משטרה.

המשך שלטונו של הנשיא אנואר סאדאת נחשב בעיני משקיפים מדיניים במצרים ומחוצה לה כפלא מרשים, אך מעט פחות מן הפירמידות והספינקס. רק לפני שלוש שנים הודיע סאדאת, מתייפח, לאומה ההיסטורית באמצעות הטלוויזיה, שנאצר מת. סאדאת היה אז אחד מסגני הנשיא, אחד משני האנשים האחרונים, שהצליחו להישאר ליד הגה השלטון מתוך 14 חברי צוות-המהפכה שהדיחה את המלך פארוק ב־1952.

תחזיות שנתבדו

הוא עלה לנשיאות — ותוך שבועות התנבאו להדחתו; ותחזיות כאלה נשמעו מפי מקורות שונים בכל רחבי תבל. רוסים ובני ארצות מזרח אירופיות אחרות אמרו בקיץ אשתקד, כי אך שאלה של שבועות היא הדחתו. זה היה בזמן שהוא דרש מרוב היועצים הסובייטיים לעזוב את מצרים. הפרשנים האמריקנים הידועים אוואנס ונובאק כתבו לפני פחות מעשרה חודשים: „מתרבים סימנים, שאינם מתפרשים לשתי פנים, כי לא זו בלבד

המשך בעמודים הבאים

21 ימים ולילות של מתח

(המשך מן העמוד הקודם)

שסאדאת מאבד את האמון של עמו, אלא שמדינות ערביות אחרות מתחילות להסס מפני משא ומתן עם מצרים. הן מפקפקות ביכולתו של סאדאת להחזיק מעמד, ומטילות ספק בכוח-שיפוטו..." שפע זה של תחזיות שנתבדו, מלבד הלקח שהוא מלמד אותנו על הפחים הטמונים לרגלי חוזים פוליטיים, והמזכיר לנו שאין להתייחס יחס מילולי יותר מדי לדבריהם של פרשנים ומשקיפים פוליטיים, יש בו גם כדי ללמד אותנו משהו על אודות הקריירה של הנשיא סאדאת.

כל מי ששוחחתי עמו — מכרי הרופא המצרי, מורה דרך, אנשי עסקים, חנוונים, סטודנטים, מלצריות, נהגי-המוניות, וכן כתבי חוץ ודיפלומטים זרים — היו תמימי דעים שסאדאת „במצב טוב", והוא מחופר בתפקידו ופופולארי יותר משהעז איש לשער. הנשיא בן 55, שרבים תיארוהו כ„דהוי, איטי וחסר מעוף" נחשב כיום אצל רבים מבני עמו מנהיג חכם ויעיל יותר מנאצר הכריזמטי, שבשעתו היה נערץ על המצרים.

„אל תדבר אלי על נאצר"

„אל תדבר אלי על נאצר, — אמר לי אחד ממורי הדרך שהדריכוני בקאהיר. — אני הייתי בתימן". הוא לא היה מוכן לדבר על חוויותיו שם או על מה שעשה בימי מלחמת ששת הימים — אבל נגד נאצר דיבר בלא לרסן לשונו. תחילה חשבתי שזוהי פרובוקציה, שהוא מבקש לעמוד על השקפותי הפוליטיות כדי שיוכל „להסתגל" אליהן, כדרכם של מורי-דרך מזרח תיכוניים.

כשסיפרתי לאזרח חוץ, היושב זה זמן רב במצרים, על ריבוי הביקורת על נאצר והשבחים לסאדאת, ששמעתי, חייך האיש ואמר: „אל תתייחס לזה ברצינות יותר מדי. זכור תיכן אחת. נאצר מת, שוכן עפר. סאדאת חי ומחזיק בשלטון. זה מה שחשוב כאן".

על כל פנים מורה-הדרך שיכנע אותי, שאין הוא מחשיב את נאצר: „מי שהיה בתימן, שוב לא העריץ את נאצר. והוא הביא לכאן את הרוסים. הם לא הבינו אותנו. חבורת שחצנית, תמיד היו מרימים את האף, בדיוק כמו שהיו מספרים על הבריטים. אבל הרוסים אף פעם לא עשו משהו כדי להראות לנו, שהם גדולים באמת. כן, סכר אסואן — זה מפעל, אבל עדיין לא נבחן. על כל פנים כולנו רצינו שהם יסתלקו. רק קומץ עוד נשארו, כי אנחנו עוד חייבים להם הרבה כסף. סאדאת השליך אותם. עכשיו אנחנו רוצים שיבואו האמריקנים. הם יעשירו אותנו, יבנו את הארץ, כמו שעשו בגרמניה. והם נותנים טיפים הרבה יותר מן הרוסים הקמצנים".

את התקווה, שסאדאת יכניס בהדרגה את מצרים למחנה האמריקני, שמעתי מרוב אנשי שיחי. אלה כמובן מן המשכילים יותר ומבעלי ההכנסות הטובות יותר: אנשי עסקים, חנוונים, כמה בעלי מקצועות חופשיים. לעומת זאת הסכים לכך רק מיעוט מכתריסר סטודנטים שנפגשתי עמם. רובם לא רצו באמריקנים ולא ברוסים (פרט לקומץ חסידים מובהקים של השמאל — אולי חברי המפלגה הקומוניסטית האסורה, כפי שאמרו לי חבריהם).

רחוב סואן בקאהיר: „חייתי בקאהיר ב-1 בספטמבר, כאשר ניתן תוקף לאיחוד עם לוב, אך הסימן החיצוני היחיד לאירוע היה הנפת דגלים מצריים ולוביים בכמה מקומות ציבוריים".

ובכל זאת, אמרו לי, מסוכן מאוד לאמריקני להלך לבדו בשכונות של המעמד הבינוני התחתון, בשכונות העוני ובכפרים — ביחוד כשיש עמו מצלמה. המונים בלתי מגובשים אלה עדיין נתונים לרושם התעמולה המצרית, שהיתה תוקעת בראשיהם יומם ולילה בכל אמצעי התקשורת, כי התבוסה במלחמת ששת הימים (בפי המצרים זוהי „מלחמת 1967") וכל הצרות של מצרים אחרי מלחמה זו צמחו מקנוניה אמריקנית-ישראלית. אמנם זה שנה ומעלה נפסקה התעמולה האנטי אמריקנית הצעקנית, אף שמזמן לזמן עדיין יוצא סאדאת בהתקפה ארסית על וואשינגטון.

עובדה היא שרבים מן המשכילים במצרים ובכלל זה רבים מן המנהיגים, משוכנעים כי אך שאלה של זמן היא עד שתתחיל אמריקה לחזור אחריהם. „לפני שתצפה לכך, נקבל את כל ה,פאנטומים' שנרצה," — כך שמעתי שוב ושוב. „פאנטום" הוא כעין סמל מעמד עליון בעיני המצרים. הם סבורים כי הוא יבטיח להם נצחון אוטומטי על ישראל. אמרו לי שאמונה כמעט מיסטית זו צמחה בתקופת מלחמת ההתשה, בעקבות ההפצצות החרסניות בעומק מצרים, שביצע חיל האויר הישראלי.

„ואם מישהו יכול להצליח בזה, סאדאת יצליח", אמר לי מכרי הרופא על כוסית בבאר של מלון שפהרד (אף שנתקשרה בינינו ידידות וכמה פעמים נפגשנו, כל פעם לשעות אחדות, לא הזמין אותי אל הוילה הנוחה מאוד שבה הוא מתגורר, כפי ששמעתי, ולא עשה לי היכרות עם אשתו וילדיו. בפגישתנו האחרונה ביקש להתנצל ואמר: „צר לי שהיחסים בינינו לא יכלו להיות על בסיס נורמלי יותר. אולי כאשר תבוא לביקור שני..." המצרים עדיין זהירים בקשירת יחסים הדוקים עם זרים, ממזרח וממערב).

„לא הערכנוהו כראוי"

„מסתבר שסאדאת פיקח הרבה יותר משיעור איש מאיתנו" — אמר לי ודברים כאלה שמעתי שוב ושוב. „השימוש הערמומי שהוא משתמש בנפט ובכספים של הערבים — זה ממש מלאכת מחשבת. זה מספק לנו בדיוק את המנוף הדרוש לנו כדי לשכנע את הישראלים ואת האמריקנים להענות לדרישותינו. שנים דיברנו על כך — אבל סאדאת הוא האיש שהניע את פייצל ואת הנסיכויות להפעיל לחץ; וארה"ב כבר מגיבה. אירופה המערבית כבר נכנעה. ולא עוד אלא שישראל מבודדת מבחינה מדינית ועכשיו חוששת גם וואשינגטון מפני בידוד. מדוע לא נתפעל מסאדאת?"

מהנדס מצרי, איש עסקים, אמר אף הוא שלא העריכו כראוי את סאדאת. „עדיין אין איש יודע את הפרשה כולה, מדוע סילק את הרוסים, — אמרו לי. — אולי בגלל שחצנותם, ואולי משום שסירבו לספק לנו נשק אדיר-כוח וארוך-טווח יותר שדרשנו, כי מטעמים שלהם הם מעדיפים מצב של לא שלום ולא מלחמה; או, קרוב להאמין, צירוף של גורמים אלה ואלה. הוא סילק [illegible] וזה היה מעשה מקובל מאוד על הציבור — [illegible] לאנשי השמאל, כמובן. מן היסודות האלה [illegible] ריטונים מרובים, ואף היו מעשים [illegible] אוניברסיטות, בבטאונים שונים, אף בצבא [illegible] היחידה שלנו, ,האיחוד הסוציאליסטי הערבי' [illegible] דאת פעל ביד חזקה. הוא ציווה לעצור [illegible] אנשי שמאל בקאהיר ובאלכסנדריה והחזיר [illegible] הדיח מן המפלגה יותר מ-60 עתונאים, [illegible] רופאים, עורכי דין ומהנדסים ושאר בעלי [illegible] חופשיים. והדחה מן המפלגה היא צעד [illegible] אצלנו, כי פירוש הדבר הוא שהאיש [illegible] מקום עבודתו ושוב איננו יכול לעבוד [illegible] אחדים מן ה,חולקים' טוהרו והוחזרו [illegible] גם כמה עתונאים; אבל העיקר הוא ש[illegible] עלולים להימנות עם החולקים, הבינו [illegible] ומאז אין צרות אתם. אין אנו חוששים [illegible] או לקשיים אחרים, כאשר יתחדשו הלימודים באוניברסיטות".

תביעותיה של ג[illegible]

עתונאי מצרי אמר לי, כי הנשיא [illegible] במיוחד על עתונאים, העוסקים בניחושים על [illegible] או החולקים על דעתו שכעת אין מצרים [illegible] לצאת למלחמה נגד ישראל.

הפעולה החריפה של סאדאת נגד אנשי ה[illegible] שמאל גרמה אכזבה לכמה וכמה אינטלקטואלים [illegible] בראלים, שנתחנכו במערב. מכרי המהנדס — [illegible] הוא עבד במפעל סכר-אסואן הגדול — אמר לי [illegible] לאינטלקטואלים האלה „דעות מעורבות מאוד" [illegible] הנשיא. הם מזכירים את הכרזותיו הראשונות שבהן הבטיח לרמות ההגבלות הפוליטיות השונות, [illegible] אף שרף סרטי הקלטה של שיחות טלפון של יריביו הפוליטיים שהקליטו סוכני החרש של נאצר.

„אבל בו בזמן היה מרבה להצטלם במסגדים — אמר המהנדס. — בכל התצלומים מודגש הסימן הנוצץ על מצחו מן ההשתחוויות בעת תפילה. [illegible] תצלומו בגאלביה (גלימה) מסורתית [illegible] היסודות השמרניים, האורתודוכסיים של המעמד הבינוני — ביחוד בצבא, במשטרה ובשורות [illegible] — הבינו את הרמז והוא מקובל עליהם.

„נראה כי סאדאת הוא מיסודו בורגני [illegible] בוודאי איננו אוטוקרטי או דוגמתי כנאצר. [illegible] הוא אוהב חיים טובים, ויש לו צרות מן ה[illegible] הידועות של אשתו הנאה ג'יהאן, שהיא מערבית למחצה, הרוצה ליהנות מן הפריווילגיות של מעמד העילית. אנחנו שומעים שהיא תובעת בתוקף ש[illegible] יעברו מן הוילה שלהם לארמון קובה. מסתבר ש[illegible] סאדאת היה רוצה בכך, אבל הוא איננו עושה [illegible] משום שעדיין איננו יכול להסתלק מהזדהות [illegible]

דמותו של נאצר, דמות של גיבור-העם החי חיי פשטות".

על כל פנים זכה סאדאת באמונם של ציבור החנוונים ובעלי העסקים הזעירים, שהוא ציבור גדול למדי. מכאלה שמעתי פעם בפעם ש„נראה כי סאדאת הולך בכיוון הנכון" — כלומר, מתרחק ממשק סוציאליסטי מולאם ברובו. אף היו מי שאמרו: „שוב בעוד שנה או שנתיים, ותראה כי רבים ממפעלי התעשיה המולאמים, שכעת עובדים בלא שום יעילות ומפסידים, יחזרו לידיים פרטיות בצורה זו או זו. ורבים מן האנשים שהבריחו את חסכונותיהם לבאנקים שווייציים זמן קצר אחרי שנכנס נאצר לשלטון, יחזירו בקרוב חלק ניכר מהם להשקעה במקום. כבר יש מי שעשה כך. מסתבר שסאדאת ואחדים משריו מבינים מה חשוב עשוי הדבר להיות למען המשק אבל הוא מוכרך לפעול בזהירות במפלגתו. על כל פנים נראה שהוא בקי היטב בטכניקה של שליטה במנגנון המפלגה".

ה„טיפול" בקדאפי

סאדאת קנה לעצמו יחס של כבוד מצד חלק נרחב מן הציבור גם באופן טיפולו בשליט לוב מועמר קדאפי. כשאך מזכירים את קדאפי או את לוב, מעורר הדבר חיוך אצל כל מצרי; כי יחסם של המצרים אל שכניהם אנשי המדבר הוא יחס של פטרונים — אותו יחס שהרגיז כל כך את המצרים אצל היועצים הסובייטיים.

„הבט, איך סאדאת מטפל במשוגע הזה, — אמר לי הרופא. — אנחנו זקוקים מאוד לכספי הנפט הלובי וכאשר התעקש קדאפי בענין האיחוד, משך אותו סאדאת עד אין סוף ובינתיים המשיך לקבל את המענק השנתי של 87.5 מיליון דולאר מלוב, במקום הפסד ההכנסות מתעלת סואץ.

„לבסוף מוכרח היה סאדאת לעשות משהו. גם קדאפי מנהיג עקשן, ולכן אימשר לו סאדאת להופיע לפני ציבורים שונים — ארגוני נשים, עתונאים וכדומה. הוא נזדעזע כשנודעו לו השקפותיו על רעיונותיו בדבר התאמת הסוציאליזם אל תורת הקוראן. אני סבור שפגישות אלה שיכנעוהו שמוטב להסכים לתוכניתו של סאדאת, כי האיחוד המוגבל יותר ייוצר בתקופה ממושכת יותר. אנחנו בכלל לא מתייחסים לזה ברצינות רבה".

הייתי בקאהיר בשבת, ב-1 בספטמבר, כאשר ניתן תוקף לתוכנית האיחוד. לכאורה היה זה מאורע היסטורי; אבל הסימן הרשמי היחיד כלפי חוץ היה הנפת דגלונים מצריים ולוביים בכמה מקומות ציבוריים. כן שלח סאדאת שר זוטר, לייצג את מצרים בטכס שנערך בלוב. העתונאים הקדישו למאורע סיקור מוגבל מאוד.

כלום המצרים שכלכלתם מדולדלת מאוד, אינם חוששים מפני הלובים העשירים מאוד, שבאופן פוטנציאלי הם אדירי כוח?! בהחלט לא, — זו היתה דעתם של כל אנשי שיחי. — „פשוט, נבלע אותם. סוף סוף אנחנו 35 מיליון ומעלה, והם — מיליון וחצי המיליון. התרבות והמירקמים החברתיים שלנו, שהם עתיקים יותר, עשירים יותר ודינמיים יותר, יבלעו את הלובים שביסודם עדיין הם פרימיטיביים ונחשלים. כבר עכשיו אנחנו מספקים להם את המורים בעלי המקצועות החופשיים והמומחים הטכניים. אם יגיע קדאפי לכלל מסקנה שאין אנו שותפים ראויים — כפי שקרה בתוכניות איחוד קודמות עם סוריה ועם תימן — הנה סאדאת כבר עשה צעדים אצל פייצל, שבמקום המענק מלוב נקבל מענק מסעודיה", יתכן שקדאפי כבר מתעצבן על תוכנית האיחוד עם מצרים. יש שמועות שהוא הסכים להצטרף אל פדראציה צפון אפריקנית מורכבת מלוב, אלג'יריה, תוניסיה ומאוריטניה.

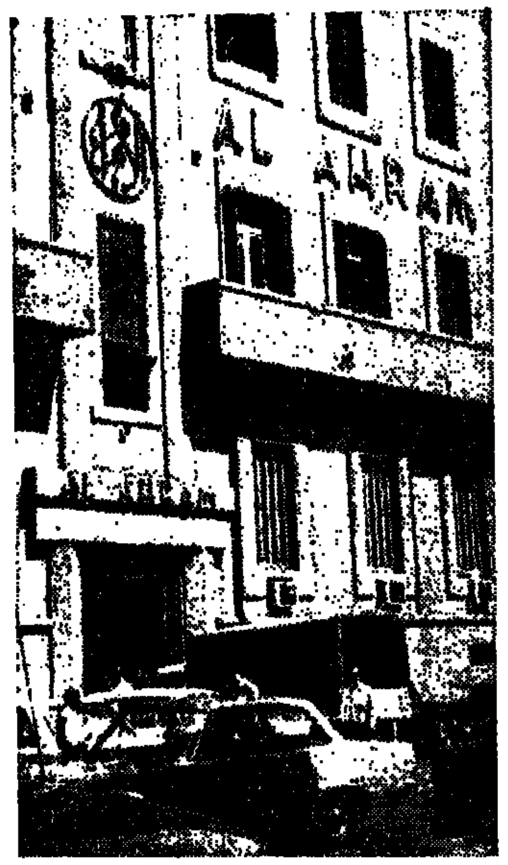

מעוזו של חסנין הייכל: חזית בניינו של „אל-אהראם" העיתון המצרי רב-ההשפעה.

על כל פנים סאדאת מהלך בכשרון מפתיע על פני החבל של המדיניות הבינלאומית והפוליטיקה המקומית. כשרונו בטיפול בלוב. בו בזמן שהוא מגבש חרש כוח ערבי אלטרנאטיווי בסעודיה ובנסיכויות המפרץ הפרסי, שילוח לשון לעבר וואשינגטון ומוסקווה בשל הפגנת המתיחות ביניהן בעוד הוא מתקרב אל ירדן ואל סוריה; מערכת הנפט והכסף נגד ארה"ב וישראל; יכולתו לנצל לטובתו את היסודות הפוליטיים השונים בארצו — כל אלה מעידים על האיש, שכנראה גדל שיעור קומתו מזמן שנכנס לתפקידו. שוב אי אפשר לומר עליו שהוא „מסתדר בקושי" כפי שאמרו לעתים קרובות.

לא שלום ולא מלחמה

אף על פי כן יש תמימות דעים בין כל אנשי שיחי, מצרים וזרים, שנותר סימן שאלה גדול; דומה שסאדאת זכה להערכה ולתמיכה מחלקים נרחבים של האוכלוסיה בזכות כשרונו הפוליטי — אבל המשך שלטונו ייקבע בידי קציני הצבא. כי מצרים עודנה מדינה צבאית ותהיה כזאת כל זמן שיימשך המצב של לא שלום ולא מלחמה.

משקיפים זרים בקאהיר תמימי דעים עם ניתוח זה, והם מוסיפים, שסאדאת יישאר בשלטון כל זמן שהוא מוסיף להעמיד לרשות מעמד-הקצונה „ביטוח חיים" נוסף, פריווילגיות מיוחדות אחרות — על חשבון הזנחת הצרכים הכלכליים והחברתיים של העם — וכל זמן שהוא תמים דעים עם הקצינים המסרבים לקיים משא ומתן עם ישראל. אחרי ככלות הכל משא ומתן עשוי להביא לשלום — והקצינים מרוצים בהחלט ממצב של לא שלום ולא מלחמה.

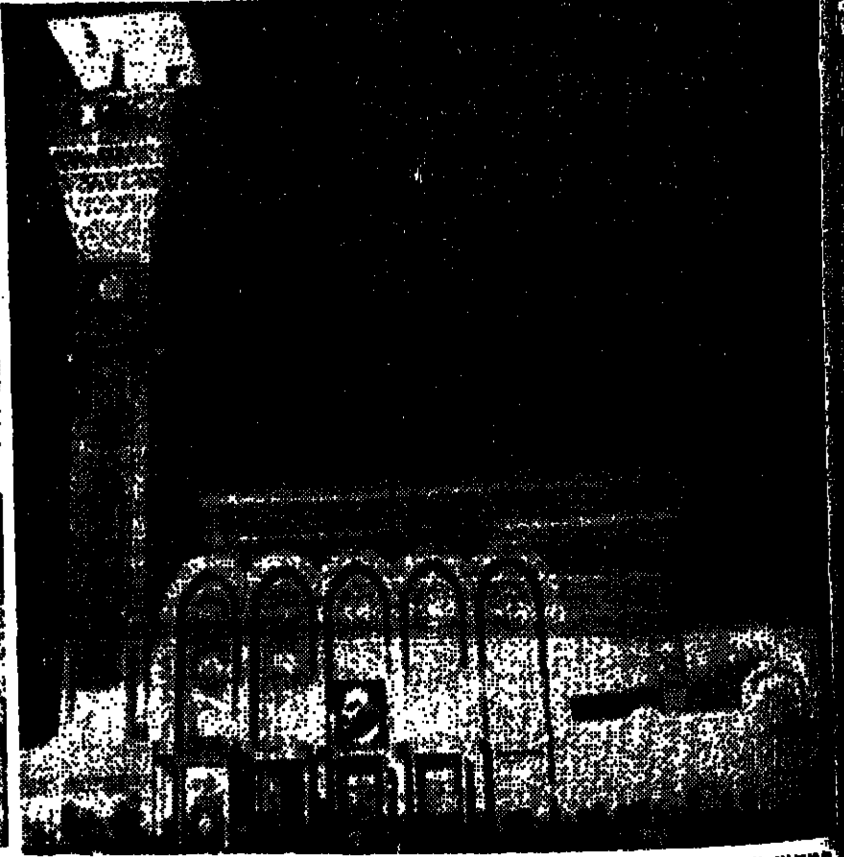

המסגד על שם נאצר בקהיר: „אמר לי מורה-דרך: ,אל תדבר אתי על נאצר, אני הייתי בתימן' ואיש-יודע-דבר ששאלתיו לפשר הביקורת על נאצר והשבחים לסאדאת שהרבותי לשמוע ברחוב הסביר לי: ,נאצר מת וסאדאת חי ומחזיק בשלטון, זה מה שחשוב'". משמאל: מחבר סידרת הכתבות, רוברט נרי, כפי שצולם במסעותיו בארצות ערב.

הפרק הבא:
סיור בפירמידות
ב„מעריב של חג"
— בגליון ערב סוכות

הדרכים שהובילו לווינה

מאת דוד גלעדי

בשנת 1968, בעת ש„האביב הצ'כי" היה בסכנה, עברתי פעמיים הלוך ושוב בתחנת הרכבת המשמשת נקודת־גבול בין אוסטריה לצ'כוסלובקיה, שבה נחטפו העולים מרוסיה בידי הטרוריסטים שכינו עצמם נשרי המהפכה הפלשתינית.

בסוף יולי של אותה שנה נערכה בבראטיסלווה בירת סלובקיה ועידת ראשי הגוש הקומוניסטי שכונסה רק כדי לבלבל את דובצ'ק התמים — שהאמין אז, כי הוא הצליח להסיר מעל עצמו כל חשד וברז'נייב וגרוריו ישאירוהו בכהונתו.

חזרתי קודם־לכן מפראג לווינה, כי בבירה הצ'כית היו הכל בטוחים, למשמע רעש הטאנקים הסובייטיים ששוטטו בדרכי המדינה, שבין כך הכל אבוד. אבל ועידת־בראטיסלווה עוררה ניצוץ של תקווה חדשה ולכן מיהרתי לחזור לצ'כוסלובקיה ברכבת הנוסעת מווינה לבירה הסלובקית. בימי נעורי היתה רכבת זו עושה דרכה לכל היותר תוך שעה אחת בין עיר לעיר. אבל אז היו משטרים מפגרים ורכבות מהירות בחלק זה של אירופה. ואילו עתה, גם בימי משטרו הליברלי של דובצ'ק, ביקורות הדרכונים והחפצים נמשכה בתחנת־הגבול יותר מאשר עצם הנסיעה.

בין מזרח למערב

אם זכרוני אינו מטעה, אין תחנת מארחיג — תחנת הגבול — נמצאת בתוך ישוב והבנינים שמצד ימין של המסילה בואכה מווינה, משכנים רק את משטרות הגבול והמכס של שתי המדינות. בעוד שבתחנת־הרכבת עצמה העמידו לרשות הנוסעים בית־קפה כדי להשיב את נפשם בציפיותיהם הממושכות לגמר ה„פורמאליות".

כאן אתה חש היטב שאתה עובר מ„עולם" אחד למשנהו, מן המערב למזרח ולהיפך. אך בעוד שהשלטונות האוסטריים אין מקפידים כלל עם היוצאים מגבולות מדינתם וגם ביקורתם לגבי הנכנסים חלקה, הרי ההמתנה הממושכת נגרמת על־ידי הביקורת הצ'כית, בכניסה וגם ביציאה. וצריך לזכור שהיו אלה שנות השישים, שנות ההפשרה מצד המשטרים הקומוניסטיים. בשנים אלה חציתי עשרות פעמים את הגבולות בין מדינות הגוש ובין אוסטריה ותוך כדי תקופה זו בלטו היטב לעין השינויים שהתחוללו בפישוט הביקורת בשני הכיוונים. ואם החמירו, הרי התמירו יותר במעבר בין מדינה קומוניסטית אחת לשניה. אך יותר מכל החמירו הצ'כים, שהוסיפו לקיים את נוהגיהם הקפדניים, וכאמור, גם בימי משטרו של דובצ'ק.

ידוע, כי אחרי הדחת דובצ'ק סגרו הצ'כים שוב את גבולותיהם באופן הרמטי כמעט חזרו לנוהגיהם האדוקים, ביחוד בגבול עם אוסטריה שהוא דרך הבריחה לאזרחיהם המיואשים. כמי שמכיר היטב מתוך נסיון של שנים את נוהלי ביקורת־הגבולות של מדינות קומוניסטיות, שאין מהן מאומנות יותר במלאכה זו, אינני יכול להעלות כלל על הדעת ששני החוטפים הפלשתינים יכלו להוביל אתם את נשקם בלי סיוע צ'כי או העלמת־עין צ'כית. ואין כלל להעלות על הדעת שהצ'כים יקבלו על עצמם את האחריות לאקט כה חמור, בלי המרצה או אפילו הוראה סובייטית. רק נאיווים יכולים לחשוב אחרת.

התחנה שעל הגבול

תחנת הגבול מארחיג היא כמטווחי קשת מבראטיסלווה, ממש פרבר של הבירה הסלובקית והרכבת עושה דרכה כמעט עד הגבול בתוך שטח בנוי של העיר הנמצאת על גדות הדאנובה, החוצה בין שתי המדינות. שטחים נרחבים לאורך הדאנובה אסורים בכניסה לתושבים והם ממוקשים ומגודרים גדרות־תיל כפולות ומכופלות — כי הצ'כים לא לוקחים שום סיכון של בריחה מגן־העדן שלהם. גדרות אלה לא הוסרו גם בימי דובצ'ק. שיתכן שאילו האריך משטרו חיים, היה אולי מסיר אותן.

רק עברת את הגשר שעל הנהר ואתה כבר נמצא על אדמת אוסטריה. בתחנה זו יש כמה זוגות של מסילות, אולם רכבת הנוסעים מתעכבת לביקורת על המסילה המקבילה לבנין התחנה. כאן השטח הוא מעין „נו מנס לנד" כשהנוסעים נמצאים רק בינם לבין עצמם וביגם ובין לובשי המדים משני הצדדים. מארחיג נמצאת למעשה בשטח ריבוני אוסטרי והפקידים הצ'כיים היו צריכים לסיים את ביקורתם תוך כדי מסע הרכבת מבראטיסלווה לכאן. ואם הרכבת מתעכבת זמן רב, הרי זה משום שהם לא הספיקו לסיים עבודתם ועד שלא סיימו, אין איש רשאי לרדת, הדלתות נעולות, אין יוצא ואין בא.

ונוכח פרוצדורה זו חוזרים התמיהה והחשד, מה היה חלקם של הצ'כים בסיוע לחטיפה — חלקם של אותם צ'כים שזה עשרים שנה מטילים עליהם הסובייטים כל מיני מלאכות בזויות נגד ישראל.

נתיב „הבריחה"

אזור זה של הגבול הצ'כי־אוסטרי משמש נתיב יסורים ותקוה ליהודים הנושאים נפשם לעליה, מאז מלחמת העולם השניה. ויהודי רוסיה עוברים היום כמעט באותו נתיב שעברו בו שרידי השואה מפולין לפני עשרים ויותר שנים. אפשר לכנות את הנתיב הזה גם בשם „נתיב ברז'נייב", כי קצהו האחד בתחנת־הרכבת של ציופ שעל גבול ברית־המועצות — שם היתה הפגישה הראשונה בין ברז'נייב לדובצ'יק בשנת 1968 — וקצהו השני הוא בבראטיסלווה, שם נערכה הוועידה שברז'נייב ניצח עליה ושבה נחתם למעשה גורלו של דובצ'ק.

בראטיסלווה שימשה אחרי מלחמת העולם השניה נקודת־מעבר לרבבות יהודים שלא הצ'כים או הפולנים, אלא בווין הוא שחסם את דרכם בכל אמצעי אפשרי. היתה זו תקופה של „האדם השלישי" כשהסוכנים הבריטים היו כל־יכולים באוסטריה — ורק נגד ה„בריחה" כשל כוחם. פראג ווינה של הימים ההם היו בירות של חסד ושליחי עליה ב' הקימו בהן רשת ענפה, צבא אלמונים, עליו ניצחו ממשרדים סתרים וגלויים שבשתי הבירות.

ב־1947 הייתי ציר של אגודת העתונאים הארצישראלית בקונגרס בינלאומי של עתונאים שנערך בפראג שבה היה עוד בנש הנשיא ויאן מאסאריק שר החוץ. בפראג היה אז מרכז של עליה ב' שם מצאתי אז את אפרים דקל — שהכרתיו ממרכז ה„הגנה" של מחוז תל־אביב שבו היה ראש הש"י — וכן את אהוד אבריאל (מי שהיה אחר־כך הציר הראשון של ישראל בפראג), את רפי בן־שלום, השגריר לעתיד, שאגדות נקשרו לשמו מעת פעילותו במחתרת האנטי־נאצית, ואת שייקה דן, צנחן התצלה שפעל ברומניה בשנה האחרונה של המלחמה, את מרדכי סורקיס שהיה לאחר מכן ראש עיר וחבר כנסת.

פראג 1947

בעת ההיא היתה פראג עיר חביבה מאד, למרות עונייה ופצעיה שנגרמו לה במלחמה. אדוארד בנש שאירח את הקונגרס שלנו בארמונו, היה חביב במיוחד לצירים הארצישראליים. ואילו יאן מאסאריק בילה בחברתנו שעה שלימה בקבלת הפנים שנערכה לרגל ה־4 ביולי בשגרירות האמריקנית אשר בארמון־פצ'ק, ארמונם לשעבר של בנקאים יהודים שהמארח בו היה השגריר היהודי סטיינבק.

אז נערך שם גם הקונגרס של האיגודים המקצועיים שעוד טרם התפלגו לקומוניסטיים ול„חופשיים" וגם המשלחת הארצישראלית בראשותו של מרדכי נמיר הרגישה עצמה כמו בבית. את נוכחות שני הקונגרסים האלה בפראג ניצלו הקומוניסטים הצ'כים כדי להוכיח קבל עולם, כי יש להם כביכול תמיכה המונית בקרב העם — הם הוציאו לרחובות הבירה רבבות חברי ארגון „סוקול" שהיה בשליטתם ושתהלוכתם היתה אות מבשר לפוטש הקומוניסטי, להיות בנש שבוי בארמונו ולהיות יאן מאסאריק מועמד ל„התאבדות".

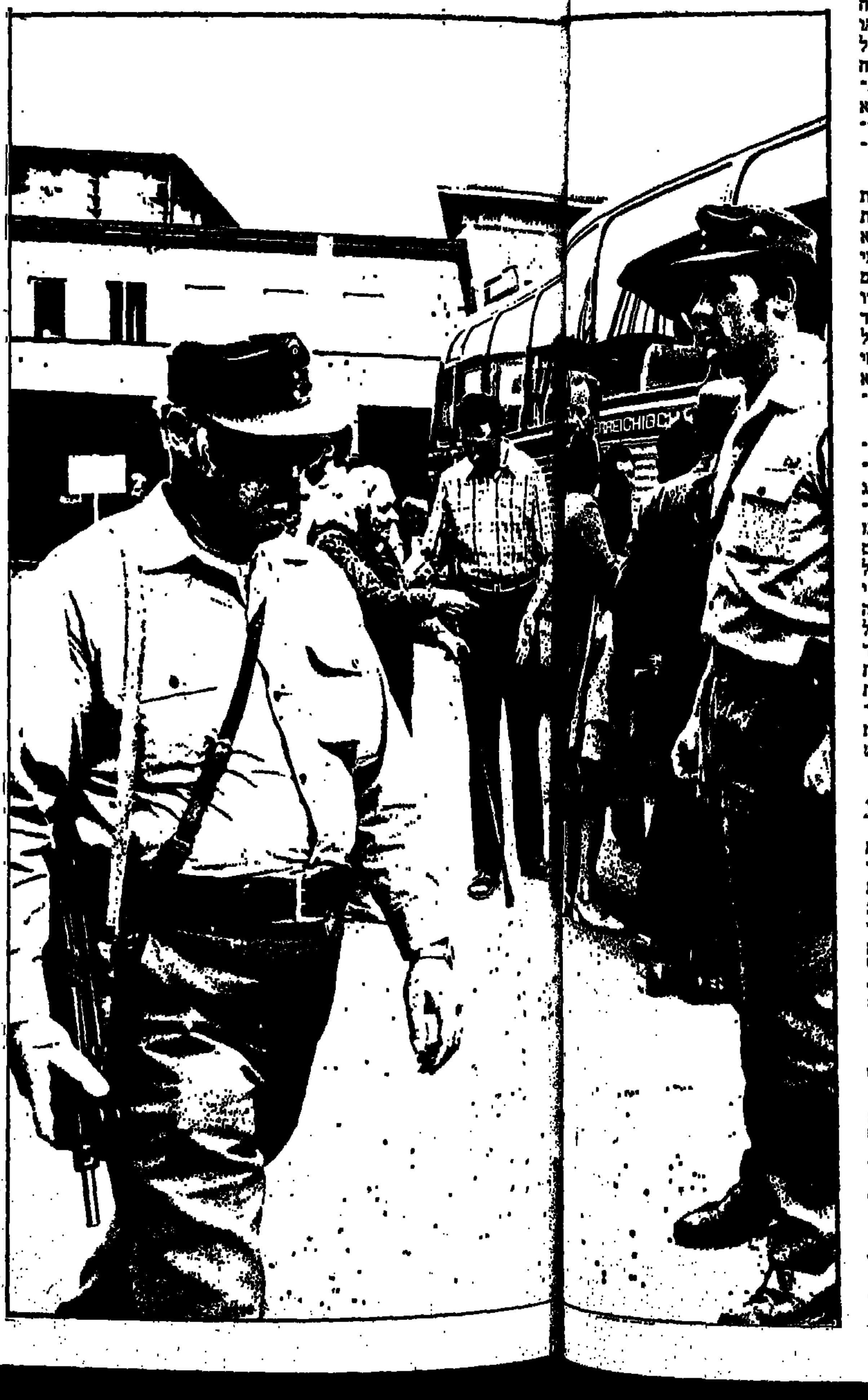

היה זה גם אות מבשר לפעילי עליה ב' שעברו יותר ויותר לפעולה מחתרתית, כשהעולים העוברים מטריטוריה צ'כית לאוסטריה, עשו דרכם לא רק ברכבות, אלא גם בסירות על־פני הדאנובה באישון לילה.

הסימן: הגשר ההרוס

המטה המבצעי של ה„בריחה" היה בבראטיסלווה, לשם כוונתי מפראג. לא הייתי הארצישראלי היחיד שהלך לראות את ה„בחורים" בעבודתם. פגשתי שם גם משלחת של הפלמ"ח שזכורים לי שנים משלישייתה: חיים גורי ונתן שחם. ומה„בחורים" זכור לי אחד שחרחר, טוב־לב ועליז ושמו פרדי — שמאז איבדתי עקבותיו.

בקיץ 1947 לא עברו עוד רכבות עמוסות מפולין בכיוון לווינה. רק קבוצות קטנות הגיעו, טיפין־טיפין. והיתה לוליינות של עליות וירידות ביחסם של השלטונות המקומיים משני צדי הגבול. פעם הירשו לקבוצות להמשיך ברכבת ופעם היו נחוצות לחסדי מבריחים מקומיים ומשיטי סירות אתם שיתפה ה„בריחה" פעולה. כדי להתנסות נסיון מוחשי בדרכי הבריחה, עליתי לסירה כזאת שחצתה את הנהר באישון לילה. היה זה לילה אפל. ללא ירח וכוכבים בשסימן־דרך, מין ציון למבקשי ציון, היה גשר שנהרס בהפצצות בימי המלחמה. בסירתנו לא היו עולים, אך פרדי הוא שהמחישני בסכנות הכרוכות בנתיב הזה. ואולי היה צ'יזבאטניק ששיטה בי, כי עיניו השובבניות נוצצו גם בחשכה.

בעבר הנהר הגענו לבית בודד בקצה ישוב שם חיכתה מכונית כדי להסיענו לווינה. פירסמתי אז בעתון דרך הרמז, מרשמי על נתיבי הבריחה, אך גם הרמזים הספיקו כדי לעורר עלי „תשומת־לבה" של גולדה מאיר שנזפה בי על גילוי סודות כה כמוסים...

ווינה 1947

הנתיב המחתרתי שלי נסתיים בפראנק־גאסה מספר 2 של ווינה שהיה הקצה השני של הנתיב. שם פגשתי לראשונה את ארתור — השגריר לעתיד אשר בן־נתן — ואת טוביה פרידמן שקיימו מחתרת אחרת בבירה האוסטרית. הם הביאוני בחשאי־חשאין לחדר ששכרו בשיכון־הפועלים המפורסם של „ווינה האדומה", שבו שמרו אתם כרטסת של פושעים נאציים שעסקו בגילויים כדי להענישם בכל הדרכים האפשריות.

ווינה של הימים ההם היתה מקום־חזיון של דרמות יהודיות, של בני משפחה שאבדו עקבות. יקיריהם בימי המלחמה והגורל. הרחוב הנחיל להם פגישות לא־צפויות. גוש הבנינים של בית־חולים־רוטשילד היה אז מה שארמון־שנאו הוא היום — „מחנה מעבר" לניצולים שהתחלפו בו אלפים ורבבות. היה זה מקום־תמצית של כל היסורים והפצעים שהותירה השואה ושנזראו, כי לא יגלדו לעולם. שאלנו את עצמנו, האם משברי כלי אלה, מן העצמות היבשות האלה יקום לנו עם?

בקיץ 1947 החליף את זרם הבריחה מפולין זרם הבריחה היהודית מרומניה. הם הגיעו ברכבות והאיצו בהם לעשות כן, כי מחוגי הזמן התקרבו בקצב מסוכן לשנת 1948, השנה שבה תפסו הקומוניסטים את השלטון גם ברומניה, כמו בצ'כוסלובקיה ובהונגריה והיה חשש מבוסס שהמשטרים החדשים יסגרו את הגבולות ליוצאים ונכנסים. ואם גם לא יהיה הדבר מכוון במיוחד נגד יהודים, הרי הוא יהיה בבחינת אבטחה להתבססות המשטרים.

פראג 1949

נקלעתי שוב לפראג כעבור שנתיים, ב־1949, כאשר שררה בה אווירה אחרת לגמרי, הסטאליניזם שלט ביד רמה שם כמו בבודאפשט ובבוקרשט וטיטו הוצג על פלאקאטים ככלב שוטה, האויב בה"א הידיעה של מוסקווה והגרורות. התנועה האזרחית לא היתה עדיין מפותחת והייתי עושה דרכי בין הבירות הקומוניסטיות ברכבות, שלא עוד פגשת בהן קבוצות של עולים, הגם שהן יכלו כבר לנסוע עם אשרות ישראליות.

היו לנו ירחי דבש עם המשטרים הקומוניסטיים החדשים במדינות אלה, אך הדבש היה מעורב היטב בחומץ, כי בעוד שהנציגויות הישראליות ראו עיקר מטרתן בעת ההיא להציל מה־שרידים. כל מי שניתן עוד להוציא משם, מטרת המשטרים האלה היתה הפוכה: הקמת חומה גבוהה שתחסום ארצותיהם מן העולם המערבי.

עתה, כשמתנהל המאבק הגדול על העליה מברית־המועצות, שחלוצי מאבק כזה בעל מופת היסטורי היו יהודי רומניה שבעצם ימי הסטאליניזם הדראקוני שלא ידע רחם, כשאלפים מהם הושלכו לבתי סוהר או נשלחו לעבודת כפיה, לחפור את תעלת־הדאנובה — הם יצאו בהמוניהם לרחובות להפגין למען העליה; צבאו באלפיהם על משרד הפנים הרומני ועל דלתי הקונסוליה הישראלית ולא חדלו. בעת לילה נלקחו הפעילים ממיטותיהם על־ידי שליחי משטרת הבטחון, אך גם משפטי־הראווה תוך מסע הפחדה בעתונות לא הרתיעו.

גם תוך כדי מצב קשה ובלתי־נסבל זה מצאה חושייתם של שליחים ארצישראליים דרכי בריחה גלויים וגם נסתרים. ושוב צץ בזכרוני שם אחר

(המשך בעמוד 55)

ספל קפה עם יצחק שמיר

מפקד לח"י לשעבר ומועמד חדש של „הליכוד" לכנסת

שלוש המחתרות של לוחם יהודי

מאת דב גולדשטיין

צילם אסף קוטין

יצחק שמיר הוא עסקן נוזר בנוף האנושי של אנשי המפלגות שלנו: ערב־בחירות, שעה שהכל תוסס, הכל רותח, הכל בהולים לפרוש את מרכולתם לעיניהם של העתונאים ולהוסיף לתוצרת צבע וחילה וחן ויופי ועניין — לעתים הרבה מעבר לתכונות הבסיסיות של המוצרים — ובלבד שדמותם תצטמח, יושב לו האיש הזה בקומה האחת־עשרה של „מצודת זאב" ב־תל־אביב ושותק.

סיפור חיים יש לו — מרתק ומגוון. כרכים אפשר למלא בו ואין השומע מתייגע. אלא ש־המועמד העשרים ושבעה ברשימת הליכוד לכנסת העדיף תמיד את המעשה על פני הדיבור. הוא איש, שהצניעות היא ממידותיו הבולטות, ואף עתה, שנתרצה לספר לי מעט מן המעט (עשר שנים מחייו חתומות עדיין בחותם הסודיות המוח־לטת וספק אם בעתיד הנראה לעין תבוא שעתן להתגלות בפומבי), הוא מבכר לשון־המעטה. ההת־פארות — זרה לרוחו. עשה מה שעשה, הסתכן כפי שהסתכן, חי כפי שחי, הקריב מה שהקריב — כך נצטווה על ידי מצפונו. האומה קראה — וכוח השפעתה של האומה על יצחק שמיר היה תמיד בעל משמעות כבירה.

המחתרת הראשונה

רוב האנשים בעולם לא נתנסו מעולם בחיי מחתרת. המעוט הקטן, שטעם את טעמם של ה־חיים האלה, נוטה להתרפק על הימים ההם ולהש־תבח בעלילותיהם — אבל בסתר לבו הוא מודה: היו ימים גדולים, נסיונות מרתקים, חוויות מסעי־רות — אבל טוב שהיו, טוב שנגמרו. שהרי אין האדם אוהב להיות נרדף־על־צוואר, חי במסתרים, אחוז חרדת־תמיד לגורלו — ולאורך זמן.

יצחק שמיר חי בחמישים ושמונה שנותיו —

שלוש מחתרות: המחתרת נגד השלטון הבריטי היתה הראשונה. אחר־כך באה מחתרת שלא היתה מחתרת: הרוזן ברנאדוט נרצח בישראל וממשלתה הטרייה של המדינה חיפשה את יצחק שמיר, ש־הוחזק כאחד האשמים להתנקשות. ואחר־כך באו ימיה של המחתרת השלישית: עשר שנים מורטות עצבים בשרות הבטחון הישראלי.

שיבה זרקה בשערו של יצחק שמיר. צדעיו — כסופים. יש לו שתי גבות ענק עבותות ושפמפם קטן, שחוטים לבנים שזורים בו.

הוא מדבר בשקט. מרבה לחייך ולהשפיל את עיניו. נולד ב־1915 בעיירת קטנה, רוז'אנה, בפולין, כיצחק למשפחת יורניצקי („כל כך הרבה זמן אני נקרא שמיר, עד שקשה לי כבר לבטא את שם משפחתי המקורי...") — משפחה ציונית להטת, שראתה במתן חינוך עברי ליצחק צו בל־יעבור. בית־ספר עברי לא היה מצוי בעיירה הקטנה ומי־ילדותו הסכין עם נדודים מעיר לעיר, עד שסיים את בית־הספר התיכון העברי בביאליסטוק. בגיל צעיר הצטרף לבית"ר. כאשר נרשם ללימודי המשפ־טים בוורשה התייצבה ארץ־ישראל בינו לבין הלימודים: „לא יכולתי לשבת בשקט וללמוד, כ־אשר פה, בארץ־ישראל, בנו מדינה ליהודים".

ב־1935 נרשם לאוניברסיטה העברית, „להמשיך לימודיו — ועלה לארץ. בגפו בא ושוב לא ראה את הוריו ואת שתי אחיותיו, שהושמדו במלחמת העולם השנייה.

עם ההורים עמד בקשר מכתבים. ב־1939 היה הכל ערוך אצלם לבוא בעקבותיו לארץ. אלא ש־איחרו את המועד. לימים נודע לו גורלו של האב: „זה היה איש בריא־גוף ואיתן ברוחו. כאשר עלה הכורת על אמי, על אחיותי ועל בני משפחותיהן, נשבע, שעליו לא יניחו הגרמנים את ידם. הוא היה יליד עיירה קטנה במזרח פולין, שהיתה מיושבת ביילורוסים. האיכרים שם היו ידידיו. הוא היה בטוח בידידותם והיה משוכנע, שלא ימסרוהו לידי הגרמנים. לשם ברח מפני הגרמנים. ואמנם, הם לא מסרו אותו לידי הגרמנים, ולא הלשינו עליו. הם הרגו אותו במו ידיהם".

בארץ — שוב אין כוונתו של שמיר, לסיים את לימודי המשפטים, עולה יפה: עם פרוץ המ־אורעות ב־1936 הוא מצטרף אל האצ"ל, בפיקודו של דוד רזיאל. מנסה לשלב פעילות מחתרתית עם שקידה על לימודיו, אך נוכח, כי ידה של הרא־שונה גוברת. ב־1937 הוא נתון כבר ראשו ורובו בפעילות המלחמתית של אצ"ל: שבירת ההבלגה של הישוב המאורגן על הפעולות הערביות, נקיטה של פעולות־נגד. הוא מסתפח אל פלוגה ה' התל־אביבית, בפיקודו של אריה יצחקי, שנהרג מאוחר יותר בעת שהרכיב פצצה. שמיר משתתף אישית בהנחת המוקש ביפו ובהתקפות על שיירות ערביות.

הפילוג באצ"ל ופרישתו של אברהם שטרן, הוא יאיר, מוצא אותו, ב־1940, מזוהה עם התובעים לא לחדול מן המלחמה נגד הבריטים, גם לנוכח מלחמתם בנאצים. וכך הוא הולך אחרי שטרן אל הארגון, שייקרא לאחר זמן־מה: לוחמי חרות יש־ראל (לח"י).

מכתבו של יאיר שהיה לצוואה

— מר שמיר, האם בפרספקטיבה של שלושים ושלוש שנים נראה לך גם עתה, כי היתה הצדקה במלחמה נגד הבריטים, כאשר זו היתה האומה היחידה בעולם, בראשית מלחמת העולם השנייה, שלחמה בחיה הנאצית?

כן! כך צריך היה לנהוג. אכן, היתה כאן סתירה מובהקת. בן גוריון אמר פעם, כי צריך להלחם נגד הספר הלבן כאילו אין מלחמה עולמית ולסייע לבריטים כאילו אין ספר לבן. אבל אף אחד לא הסביר כיצד אפשר ליישב את הסתירה הזאת. לנו היה ברור, כי אסור להרפות מהמלחמה נגד הכובש הזר. עובדה היא, כי כעבור שלוש שנים ובעוד המלחמה העולמית נמשכת, החליט האצ"ל לחדש את המלחמה בבריטים. האצ"ל קיבל אז [illegible] קונצפציה נוספת שלנו, שהיתה העילה השנייה לפילוג המר: שהוא מחוייב להיות ארגון עצמאי לחלוטין, ולא חלק או אגף של התנועה הרביזיוניסטית, וכי יהיו לו סמכויות עצמאיות מלאות בתחום הפוליטי. אילו הצלחנו לגשר על פני שלוש השנים האלו, מ־1940 עד 1943, היה הפילוג נמנע ונחסך מיותר. אגיד לך יותר מזה: באותם שמונה־עשר חודשים ארוכים, ש„בילינו" עם אריה בן אליעזר ז"ל, איש אצ"ל וחרות, בג'יבוטי הצרפתית, שוחחנו ארוכות בנושא הפילוג. היה לנו הרבה זמן. גלגלנו וחזרנו וגלגלנו בגורמי הפילוג ובנסיבותיו. ניתחנו את ההחלטה להתפלג ולהוסיף ללחום ב־בריטים. הגענו לאותן המסקנות, שאנחנו צדקנו וכי כך היה צורך לנהוג.

מכל מקום, באותם ימים קשים מאוד של פרישה ושל התחלת חייו של הארגון החדש, מ־מילא לא היתה שהות להרהר רבות אחרי הדברים. המאורעות רדפו זה את זה. עזבתי כל עיסוק אחר, לימודים ועבודה, והתמסרתי לחיי המחתרת. בסוף 1941 נאסרתי על ידי הבריטים, בביתו של יהושע זטלר בתל־אביב. הייתי באותה תקופה סגן מפקד הלח"י באזור תל־אביב. כלא יפו, כלא עכו — ולבסוף למזרע. חקירות ויישוב חקירות. מה עושים צעירים יהודיים, להוטי פעולה, בכלא הבריטי? כמובן, כל היום וכל הלילה מתכננים בריחות, עורכים תוכניות, מבטלים אותן, עורכים תוכניות חדשות.

ימים אחדים לפני שיאיר שטרן נרצח, קיבלתי ממנו מכתב בכלא. זה לא היה מכתב אופטימי. יאיר תיאר בנאמנות, בגילוי־לב נוקב את תלאות המחתרת: החגורה הולכת ומתהדקת. אנשים נופ־לים יום־יום. רק בודדים נשארו. ויש בהם חסרי נסיון, שקשה להפעילם. אני תובע מכם לברוח ולחזור אל השורות. יאיר קרא בשמותיהם של אנשים, שהוא מצווה עליהם לברוח. גם שמי היה ברשימה.

זאת היתה בשבילי פקודה וכעבור ימים אח־דים, כאשר קיבלנו את הידיעה שיאיר נרצח, נהפכה הפקודה לצוואתו של המפקד.

גיבשנו תוכנית סופית ובאמצע 1942 ברחתי. יחד עם עוד איש לח"י אחד.

ממחנה מזרע לחורשת רעננה

— תוכל, בבקשה, לשחזר בקצרה את אופן הבריחה?

כן. בסך הכל זה היה די פשוט. המחנה היה מוקף גדר פנימית אחת ושתיים חיצוניות. בין הפנימית והחיצונית היו משרדי ומחסני המחנה. החברים עזרו לי לצאת בשעות היום לשטח שבין שתי הגדרות, במסווה של קניות בקנטינה. הטעינו את השומר ובמקומי חזר למחנה אסיר אחר. אני נשארתי בשטח שבין שתי הגדרות והסתתרתי ב־מחסן עד בוא הערב. נשארה עוד הבעייה של מיפקד־הערב לאסירים. החברים העלימו את העדרי במיפקד זה.

כאשר החשיך זחלתי מן המחסן לגדר החיצונית הראשונה, חתכתי אותה והמשכתי אל השנייה. חתכתי גם אותה והייתי בחוץ.

— היו לך כתובות של חברים, לאן ללכת, היכן תוכל להסתתר?

לא. וזה היה הקושי הגדול בבריחה. המחתרת שלנו היתה מוכה, מובסת והרוסה כמעט כליל. לא היתה בידי כל כתובת, שום הנחייה מה עלי לעשות מחוץ לגדר המחנה. זוהי הרגשה קשה מאוד של בדידות. חשבתי על אנשים, שיש יסוד להניח, שלא יסגירו אותי, גם אם השקפתם שונה משלנו. נזכרתי בחבר טוב מחוץ־לארץ, המתגורר בקרית־מוצקין. לא היה לי כל מושג מה האיש עושה, במה הוא מאמין ואם הוא שייך לארגון מחתרת כלשהו. הלכתי בלילה ברגל לקרית־מוצקין. הגעתי לביתו של החבר בשש בבוקר ופגשתי אותו עם צאתו מביתו לעבודה. התפלא לפגוש אותי. ולא איכזב. בביתו לא יכולתי להשאר. ביקשתי ממנו לנסוע לתל־אביב ומסרתי בידיו כתובת של חבר, שהכרתי בשעתו באצ"ל: אף על פי שלא ידעתי אם הוא פרש אתנו ללח"י או נשאר בארגוננו. קיוויתי שבכל מקרה הוא לא יסגיר אותי ולכל היותר יסרב ליצור קשר עם חברי הלח"י, כדי לדווח על בריחתי. החבר מקרית מוצקין יצא לתל־אביב ואני הגעתי לחיפה ושוטטתי כל היום במטרה למצוא בעצמי קשר אל חברי המחתרת. בינתיים כבר היה ידוע, כי הבריטים מחפשים את הטרוריסט הנמלט והייתי מחוייב בזהירות מכסימאלית. בחיפה מצאתי את חברנו ירחמיאל אהרונסון (אלישע, בכינויו המחתרתי), שנהרג אחר־כך על־ידי הברי־טים בתל־אביב. את הלילה עשיתי בבית משפחת אליהו חכים, שאחר־כך עלה לגרדום בקאהיר.

— למה חיכית, בעצם, במצב הקשה הזה?

חיכיתי שהחברים מתל־אביב, שישמעו מפי איש אצ"ל בתל־אביב על בריחתי, ייצרו אתי קשר. ואמנם, הדבר קרה מהר משחשבתי: למחרת בבוקר הגיעו מתל־אביב אריה שטילמן ואשתו של יהושע כהן, שהיום הם חיים בשדה־בוקר. הם הביאו עמם מדים של הצבא הפולני, שהיה אז בחלקו בארץ־ישראל, ונשק. לבשתי את המדים האלה. בנקודת־הבקורת של הצבא הבריטי דיברתי פולנית רהוטה ויומרנית וכעסתי על הבריטים, שמעיזים לעכב אותי בדרכי. החברים אספו אותי במכונית ונסענו לחורשה שליד רעננה.

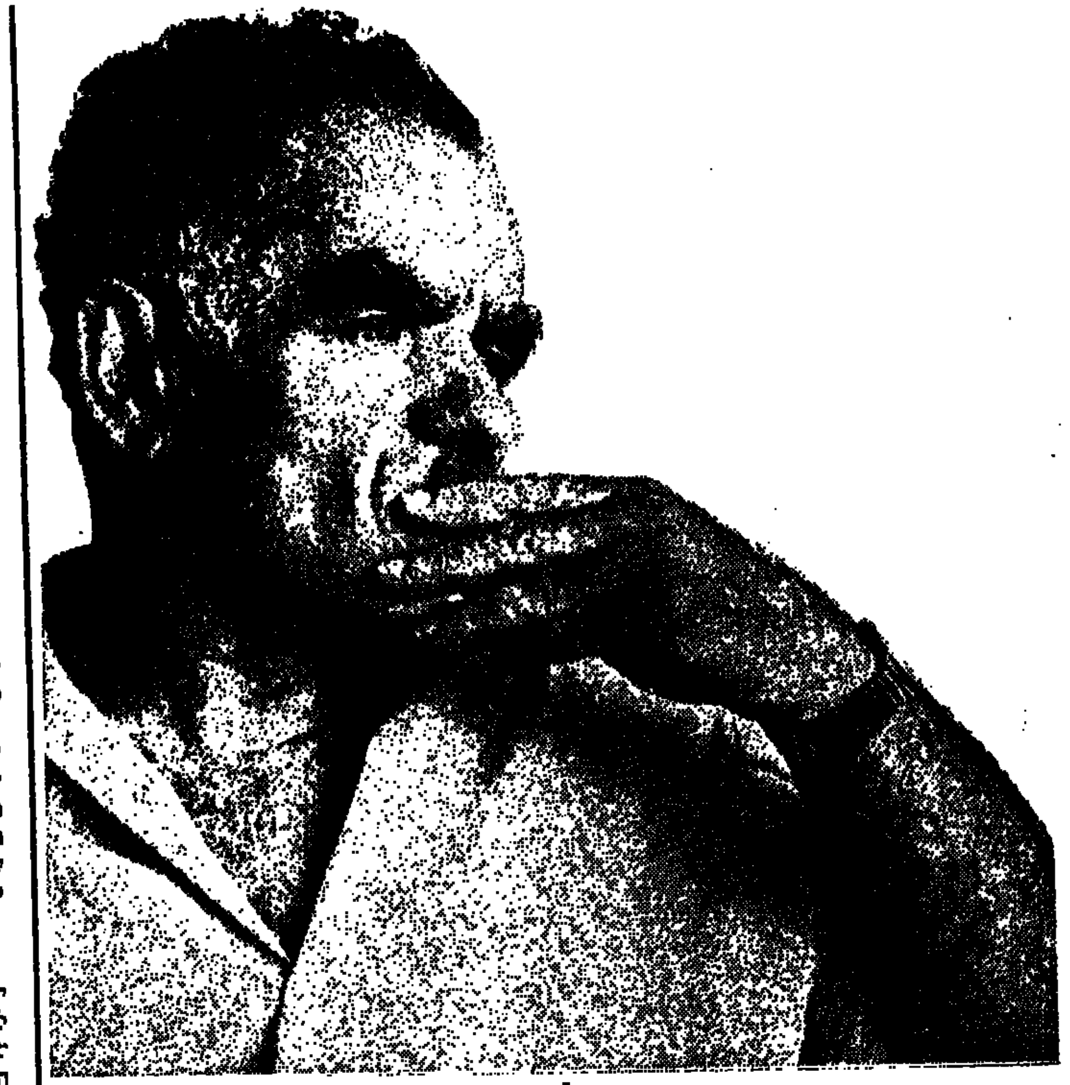

— לחורשה? למעין נופש כזה?

לא. לא לנופש. בחורשה הזאת שכנה באותם ימים המפקדה הראשית של הלח"י וכל כולה היתה מורכבת מאיש אחד בודד, יהושע כהן. היחיד, שהבריטים לא הצליחו לעצור, למרות שהוכרז פרס על ראשו. יהושע הסתובב שם עם החברה שלו, אשתו לעתיד. הוא היה מגדל זקן פרא וניהל את המחתרת מהחורשה. שם, בחורשה, כינסנו את השרידים של לח"י. רק חמישה היינו. בררנו לעצמנו מה אנחנו יכולים לעשות בתנאים הדחוקים האלה. דבר אחד היה ברור לכולנו: עם שני אנשים, עם שלושה, או אפילו אם יישאר רק איש אחד לפליטה — המחתרת תמשיך לחיות ולפעול. התחלנו לארגן מחדש את השורות, גם על־ידי חידוש הקשר עם בחורים בכלא, גם על־ידי גיוס חדש. הקשיים היו עצומים. אבל הם הלכו ונכנעו בפני הלהט הכביר לעשות, להחיות את לח"י.

— מי היה אז המפקד?

למעשה, אני. הקמנו אז שלישייה של פיקוד: ד"ר אלדד, ילין מור ואני. כמעט אף פעם לא יכולנו לפעול יחד. כי אחד או שניים מאתנו היו תמיד בכלא הבריטי. כאשר באו הבריטים לעצור את ד"ר אלדד בבית הספר ברחוב מאפו בתל־אביב, ששם לימד, הוא ניסה לברוח, נפל מחלון ושבר כמות הגונה של עצמות. הוא, כמובן, נתפש מייד ושכב בבית־חולים במצב קשה, תחת משמר כבד של בריטים. כעבור זמן קצר, יחסית, הצלחנו לשחרר אותו ולהחזירו לפעילות.

— איך עשיתם זאת למרות השמירה הכבדה?

זה היה כבר אחרי שחרורו מבית־החולים. הוא ישב בלאטרון ומפעם לפעם היו מובילים אותו לטיפול בביתו של רופא ירושלמי. בתיאום מדוייק של שעת הובלתו אל הרופא לאחד הביקורים, הגיעה מכונית שלנו ובהמולה גדולה הודיעו הבחו־רים, שהביאו פצוע קשה מתאונה, שזקוק לטיפול מיידי. אנשי המשמר הבריטי ראו שמורידים אלונקה ועליה אדם סובל קשות, והניחו לשני האלונקאים לשאת את האלונקה אל הרופא. ד"ר אלדד שכב על שולחן הטיפולים, כאשר ה„פצוע" קפץ מן האלונקה, שלף את נשקו המוסתר, כיוון אותו אל השוטרים הנדהמים, פירק את נשקם — ושני האלונקאים הכניסו את ד"ר אלדד לאלונקתם ונמלטו במכונית. בדרך לתל־אביב. תוך כדי נסיעה, היתה בעייה נוספת: איך להסיר את הכבלים העבים מידיו של ד"ר אלדד... הובילו אותו ישר אל הבית שלי.

ארבע שנים במסווה רב

— באיזה תקופה נהגו לקרוא לך בלח"י: הרב שמיר...

כן. זה היה הכינוי שלי. הבריטים חיפשו אותי בכירין. הם פירסמו תמונה שלי בכל תחנות המשטרה. הסוויתי את עצמי לאיש דתי מובהק: גידלתי זקן ארוך, התהלכתי כל הזמן עם חליפה ארוכה, חבשתי מגבעת שחורה, גדולה כזו... כך הייתי ארבע שנים. עברתי מאות פעמים דרך מחסומים בריטיים, בשעות קריטיות ביותר. לאחר פעולות, או לאחר שחזרתי ממו"מ עם אנשי אצ"ל וההגנה על הקמת חזית הלוחמה, חזית המרי. ומעולם לא העלו הבריטים על דעתם מיהו האיש שמאחורי המסווה. ארבע השנים הללו העניקו לי מידה כזאת של תחושת בטחון אישי, שברגע מסוים, אולי, לא הייתי זהיר מספיק וזה עלה לי שוב באיבדן חרותי — והפעם לתקופה ממושכת יותר: לאחר פיצוץ מלון המלך דוד, קיבלנו ידיעות בדוקות, כי בתל־אביב יוטל עוצר מלא והבריטים יערכו חיפושים מדוקדקים מבית לבית. דאגתי שאנשים שלנו יעזבו את מקומותיהם בתל־אביב ויתפזרו במקומות שונים בארץ. אני החלטתי להשאר בבית. הייתי נשוי. היה לי ילד, ילד של מחתרת. הייתי בהרגשה, כי המסווה שלי יגן עלי גם הפעם. כאשר נכנסו אנשי הבולשת אל ביתי תקע בי

(המשך בעמוד 53)

החווה של עמירם

מאת מנחם תלמי

צילם אסף קוטין

עמירם אוברוצקי
חוואי ואיש עסקים

פעם היו כאן רק פר־דסים, ופה ושם, בשט־חים חריקים, מאהלים משחירים של בדואים. והיו דרכי עפר של אדמה חמ־רית־למחצה, אשר נמשכו בין ארץ הפרדסים, נבלעו באפלולית הטובה והרכה שהטילו סביבם גושי ההדר. והיו גדרות של שי־טה ריחנית, חומות דוקרניות של משוכות צברים, אילנות ש־הרקיעו צמרות, כלבים שהרצו לשון ובארות שמנועיהן פיעמו מונוטונית והמייתן השלימה את האווירה הפסטורלית.

זה היה לפני שנים. כשליישובים שמראשון־לציון ודרומה קראו „מו־שבות הדרום", כשנגבה נחשבה ל־ישוב בפאתי הנגב, כשבפרוטות של כלום היית קונה חצי לחם טרי, חריץ גבינה, חופן זיתים ועגבניה ויושב בגומחתו הקרירה של עץ וסועד לך סעודת הנאה שלווה, מקנח בתפוז „שמוטי" מובחר שקטפת מעל ראשך.

מאז הרקיעו מחירי הלחם והזית, את ארוחות הבוקר אתה סועד בפונ־דקים שבתחנות דלק מצועצעות ו־התפוזים אתה קונה בחנות, כשטעמם כבר אינו דומה לטעמם של אלה או־תם קטפת ישר מן העץ. רבים מבין הפרדסים של תמול־שלשום יבשו ו־נגדעו ובמקומם ניטעו שיכוני ארץ־ישראל המכוערת, עם הרבה כיעור אוויר אך בלי אווירה, עם הרבה מר־פסות ואפס נוף, עם חימום מרכזי וצינה נפשית.

עדיין רוכבים על חמורים

עדיין ישנם פרדסים מדרום לראשון־לציון, עדיין הם חובקים את גפי ציונה ורחובות. אך משנה לשנה מצ־טמק שטחם. פעם היו באזורים אלה הרבה פרדסים ומעט בתים. כיום יש בה בתים ופחות פרדסים. והוא גם מכניס עשרת מונים מרווח ההדר.

באזור כזה, שחיל־החלוץ של ה־שיכונים נוגס כבר בשוליו, בין רא־שון־לציון לנס־ציונה, שוכנת חוות האווזים והפרחים שאין לה שם. כינוי כלשהו טרם הדביקו לה. יש אומרים: החווה של עמירם אוברוצקי.

אתה מגיע אליה במשעול טוט כיהודק, המיפנה מן הכביש אל עבר בית־החולים „נאות־מרגלית", ממשיך מבית־החולים בדרך חולית דחוסה, עד שאתה מגיע אל מול מכלאה דחוסות אווזים למכביר, ליד מנזר מיבק ואורווה, המאכלסת כמניין סוסי רכיבה. מעבר למשק האווזים וקרי קרני ניצבים שני צריפים גדולים, האחד צריף שוודי והשני צריף פיני דו־קומתי — משכנם של שני בעלי החווה. בין שני צריפי המגורים ני־צבת בריכת מ„פיברגלאס". בה שכ־לים להנאתם ילדי שתי המשפחות. מעבר לכל אלה חלקה, פרדס קטנה ושדות פרחים. פרחים מיועדים ל־ייצוא.

זה התחיל ליד ים־המלח

הלאה משם ארץ פרדסים שטרם נימחתה, אליה קורצים לא־מרחוק יחידות החלוץ של גיסות השיכונים רבי־הקומה. במוקדם או במאוחר הם „יזוזו" הלאה, יגנסו כברק אור כבר מארץ פרדסים יפה ושוקטת זו, המצ־טמקת משנה לשנה.

בין פרדסים אלה אתה יכול עדיין לפגוש את בעליהם — דמויות מן ה־עבר המתרחק, כשראשון־לציון עוד היתה מושבה. פרדסנים של ממש, ה־

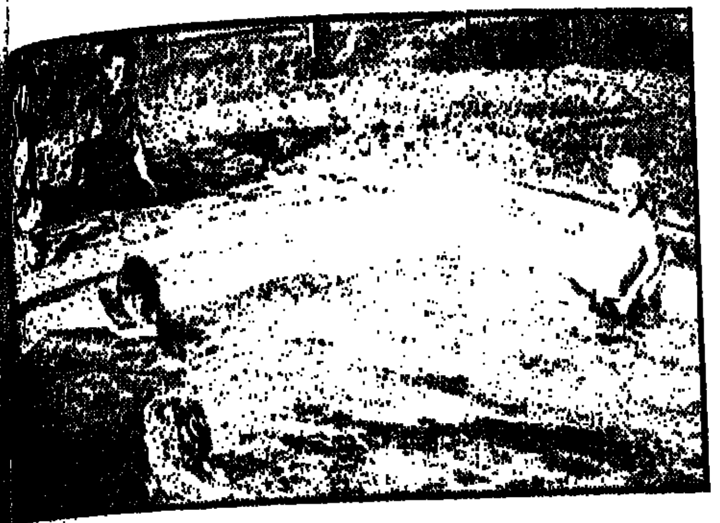

בריכת המאגר שליד צריפי המגורים משמשת גם לרחצה ולשחייה

כ־1500 אווזים לרביה מאכלסים את לולי החווה שמדרום לראשון־לציון

בחווה — גן־עדן זוטא לילדים, מגיל רך הם לומדים לטפל בסוסים. לכל ילד — סוס משלו. בתמונה: החוואי וילדיו בטיול רכיבה אל ארץ הפרדסים השלווה.

מכירים כל עץ בפרדסם ונמלטים אליו מן המושבה שהפכה לעיר, מ־המולתה הזרה להם, מצפיפותה המח־ליאה אותם. כאן בממלכת הפרדסים, הם בביתם. כאן הם רוכבים יחפים על חמוריהם כמימים ימימה, הרחק מן ההמולה הגדולה, דבקים בכל נפשם בעידן שחלף, מפנים גב לעידן שאינם מסוגלים להשתלב בו. הם אומרים כל יום בוקר טוב לפרדסם, על מנת שיאמר להם עם בוא החורף שנה טובה.

חוות האווזים והפרחים שכאן היא פריט חדש בנוף. אבל שורשיה נעו־צים הרחק מכאן, במקום שנקרא נאות־הכיכר. שם, מדרום לים המלח, מדרום לסדום, בנאת מים מדברית שבארץ המליחות בואכה הערבה, החל חלום החווה של מייסד חווה זו.

נאות־הכיכר שמדרום לסדום היתה פעם, לפני שנים, „פירמה" גדולה, בעליה נודעו כ„טיפוסים". היתה זו חווה חלוצית, שלא השתעשעה באי־דיאולוגיות, שלא התבשמה חוצה ו־פנימה באוטופיות חברתיות. יזמו או־תה והקימוה כמה צעירים, אנשי מק־צוע בחקלאות ובבקר, שניסו לגדל בקר מיוחד, שיהיה ניזון מעשבית הערבה, אך במרוצת הזמן עברו ל־גידול ירקות ותמרים ובמקביל פיתחו „תעשיית תיירות" יחידה במינה — טיולי מדבר בקומנדקארים בהרי ים המלח, במדבריות הנגב והרי אילת. טיולים שלא בדרך־המלך, עם לינה בשטח והווי מיוחד.

בלי אדמה - אי־אפשר

פרסומה של החווה נדד אל מעבר לים. צעירים בחופשותיהם, נודדים, עריקי בעיות ושאר בני תשחורת היו באים אליה לשבוע, לחודש, לשנה. בארצם, או אי־שם בדרכי־צעינתם, הדביקה אותם השמועה: יש חווה אכסוטית בתוך מדבר ישראל, שדלתה פתוחה בפני כל עובר־אורח המוכן להפשיל שרוולים ולעבוד למען לחמו. ועוד אמרה השמועה: לא רק מזון בשפע וקורת־גג מובטחים לבא ב־שעריה, אלא גם שכר. אפשר, איפוא לשהות בה חודשיים שלושה, ולהת־קיים בכבוד. ליהנות מחדוות חיי חב־רה פשוטים ולבביים השורים בה, ואף לחסוך סכום בלתי מבוטל, ש־יאפשר את המשך הנדודים המתוקים.

לימים נאלצו אנשי נאות־הכיכר לנטוש את המקום ולמסרו למוסדות המיישבים. החבורה נתפרדה, אך „טיולי נאות־הכיכר" הוסיפו להת־קיים בניהולו של אחד מן החבורה — עמירם אוברוצקי.

המוניטין, הידע הרב בהולכת טיו־לים מדבריים והאפשרויות להרחיבם אל מעמקי סיני, הוסיפו לחברה זו עוצמה מסחרית.

20 דונאם עם זכויות־מים

אבל עמירם אוברוצקי — גבר נמ־רץ בן 40, בעל דמיון ומעוף, סייר בנפשו ואיכר בלבו — לא יכול בלי אדמה. עסקי התיירות של חברת „נאות־הכיכר" היה בהם די כדי לתת לו תעסוקה של יום ארוך, מלא תוכן ופעילויות. אבל אחרי כל אלה נוהר בכמיהותיו חלל מציק, שיורים של מסורת, ערגה ומורשת אב, שהיה חק־לאי כל שנותיו. הוא היה זקוק, נוסף לכל, לפיסת אדמה חקלאית מתחת לרגליו. אדמה שלו, משק כלשהו, ש־בתחומו יתחיל את יומו ויסיים אותו.

„אני יצור המשכים קום — אומר עמירם, הנראה כלפי חוץ שקט, ני־נוח, חרף משאבי המרץ וזרמי הפעל־תנות התרוזים בו ללא הפסק — ואני רגיל וצריך לפתוח את יומי במסגרת משקית כלשהי, בשטח הפתוח, בשדה. כמו שמישהו זקוק דבר ראשון בבוקר לספל קפה, אני זקוק לריח אדמה מעובדת, להלך בין גידולים, לעבוד קצת עבודה פיסית.

„אני לא מאלה שמשתגעים ללכת יום שלם אחרי המחרשה ולעדור גו־מות ולרקוד אחר כך הורה עד שעת לילה מאוחרת, אבל אני אוהב את ה־תחושה האיכרית, את מיפגש הבוקר עם המשק, שהוא שלי. אני זקוק ל־שטח חקלאי כלשהו, למען הנשמה ה־יתרה. מאז שנאלצנו לעזוב את נאות־הכיכר, חסר לי הדבר הזה.

„הרגשתי עצמי כמו פליט שלא מצא לו נקודת אחיזה. המגורים בתוך עיר, בשיכונים, גרמו לי תחושת חנק מסויימת. חיפשתי מקום בו אוכל ל־פתח משק קטן, שיהיה מבודד ככל האפשר ויחד עם זה לא רחוק ומנותק ממרכזי הארץ. חלקת אדמה עם מים במקום רגוע, מחוץ לשאון החיים אך לא רחוק מדי מבית־ספר לילדים ו־שאר השירותים. אחרי הכל, היו לי אז כבר ארבעה ילדים ולא היתה כל הצדקה לתקוע אותם באיזה מדבר־למחצה.

„היום קשה לאדם פרטי למצוא דבר כזה בארץ. ההיצע הוא כמעט אפסי, בפרט כשמדובר באדמה עם זכויות מים, סמוך לאזורים עירוניים. אחרי חיפושים ממושכים מצאנו את הפרדס הקטן הזה עם עוד חלקה לידו. סך הכל כ־20 דונם, עם באר מים משותפת לעוד ארבעה פרדסנים ותי־קים מראשון־לציון. קניתי את המקום יחד עם דודי גולן, שותפי לחברת ה־טיולים ועברנו אליו עם משפחותינו".

משפחת אוברוצקי, שילדם החמישי נולד בחווה החדשה, הקימה למגורית מיבנה עץ ענקי, המורכב משני צרי־פים שוודים. משפחת גולן הקימה ב־סמוך צריף פיני בן שתי דיוטות. ב־תווך, בין שני צריפי המגורים, „שת־לו" בריכת פיברגלאס, שתשמש מאגר ללולים ובו בזמן מקום טבילה לתושבי החווה ובעיקר לילדיה.

בעורף הצריפים הוקם משק רביית לאווזים ובצד אחד הותקנה חלקה ל־גידול פרחי ייצוא — ליליות, ציפור גן־עדן, איריסים ועוד. נרכשו גם כמה סוסי־רכיבה, לשימוש פרטי. קרובים וידידים מיהרו והביאו למקום את סוסיהם שלהם וכך נוסף לחווה ממד נוסף.

הנשים מפקחות על העבודה בחווה, המבוצעת בידי קומץ פועלים שכי־רים. הגברים יוצאים לעבודתם בחוץ — הנהלת חברת הטיולים במדבריות יהודה וים המלח, לאורך מפרץ אילת ובדרום סיני, ולאחרונה גם טיולי „ספארי" לאתיופיה וקניה — ולעת ערב שבים הביתה. הילדים חיים בגן־עדן קטן משלהם, לא רחוק מדי מבית־הספר, ויחד עם זה בחיק הט־בע, בחברת עופות, כלבים, בהמות, בנוף חקלאי פסטורלי. יש להם סוסים „שלהם" על גבם הם עורכים דהירות ללא אוכף וטיולים קצרים בכ־שעולי שדות ופרדסים.

ארץ אחרת

בימי ששי אחר הצהריים, בשבתות ובחגים, מוצפת החווה בהרבה חברים

(סוף בעמוד 51)

סופרת „מעריב" מבקרת בטוניסיה

עדה לוצ'אני ב„ע'ריבה", בית הכנסת הגדול של יהודי ג'רבה. משמאל: יהודי ג'רבה בתפילתם

הלכתי אל שרידי הקהילה היהודית באי ג'רבה

מאת עדה לוצ'אני

מה הם? בני ערובה, שווים בין שווים, אזרחים מדרגה שניה, מיעוט של קבע או קהילה שנגזר גורלה להיכחד?

שאלות אלה מנקרות, ולו רק לרגע, במוחו של כל המתחפש אחר סימנים ל„נוכחות" יהודית או לשרידים שנותרו ממנה, בבקרו באחת הארצות הערביות.

לגבי מדינות כלוב, סוריה ועיראק התשובה פשוטה וטרגית: שרידי החיים היהודיים שם קרובים להכחדה והדבר היחיד שניתן לעשות הוא לזרז את יציאת היהודים כדי למלט את המעטים שנותרו מגורל שעירים לעזאזל וקורבנות בכוח.

אך באשר למדינות כמארוקו, טוניסיה ולבנון, סבוכה הבעיה יותר. באלו עדיין יש מקום מסויים לואריאציות פסיכולוגיות וברירה אנושית.

הזמנה שהגיעה מ„מועדון הים התיכון" לקבוצה של עתונאים ברומא לבלות כמה ימים בג'רבה־לה־דוס, הכפר הנפלא לחוף הים, השוכן על חול אדמדם ומוצל בעצי תומר וזיתים, איפשרה לי לא רק לבלות את זמני בנעימים אלא גם להיווכח אם ג'רבה היא אמנם „דוס" (מתוקה) גם מבחינת שרידי היהודים שהתיישבו לפני דורי דורות באי מפורסם זה, לחופה הדרומי־המזרחי של טוניסיה.

ספרים המוצגים לראוה בבתי־מלון ובחנויות, חוברות ועלונים המופצים בשפע על־ידי משרד התיירות הטוניסי, אינם מנסים להסתיר את „הנוכחות היהודית" באי. אדרבה, הם אף מדגישים אותה.

קהילה בת אלף

„הדוגמה של הקהילה היהודית בג'רבה מרוממת נפש במיוחד", כותב צלאח אל־דין טלאטלי בפרק קצר המוקדש ליהודים בספרו „ג'רבה, אי אוכלי הלוטוס", שיצא לאור ב־1967.

הקהילה היהודית בג'רבה חיה כ־אלף שנה במרחב סגור בשני גיטאות — השכונה הקטנה והשכונה הגדולה — ומהווה אי־אנושי אותנטי בתוך האי, מוגנת במצודתה הדתית.

„הקהילה היהודית של ג'רבה, הדבקה במסורת היהודית העתיקה, תמיד עוררה סקרנותם של מלומדים, ששאלו מנין ומתי הגיעו לכאן בני ישראל אלה.

„המסורת המקומית, שרבני הקהילה דבקים בה, אומרת כי היהודים הגיעו לאי אוכלי הלוטוס בתקופת גלות בבל, אחרי חורבן ירושלים בידי נבוכדנצר בשנת 586 לפנה"ס. עוד אומרת המסורת, כי יהודים אלה הצילו מתוך הריסות המיקדש כתבי־יד של ספרי התורה והביאו עמם אולי כמה מאבני המיקדש ועליהן בנו את מיקדשם המקומי, הקרוי ע'ריבה.

„כאשר הירשה כורש ליהודים לחזור לירושלים הגיע שליח מארץ־ישראל לקרוא לגולים היהודיים בצפון־אפריקה לשוב למולדתם. נמסר, כי דבריו נפלו על אוזנם הקשבת של כל היהודים באזור, חוץ מיהודי ג'רבה. הם כבר אכלו את הלוטוס המפורסם.

[illegible]

„אך סירוב זה לנטוש את אי אוכלי הלוטוס, סג כנראה תוקפו, שכן מאז הוקמה מדינת ישראל, ובמיוחד מאז הוכרזה עצמאות טוניסיה ב־1956, גדל פי כמה מספר היהודים היוצאים מג'רבה, כפי שגדל מספר היהודים שעזבו את טוניסיה. מספר היהודים בג'רבה, שהיה 4,294 ב־1946, פחת ל־2,691 ב־1966 ומאז קטן עד מחציתו".

בהדגישו מה רב העניין שעוררו יהודי ג'רבה גם בקרב מלומדים לא־יהודיים כותב טלאטלי: „כמה מומחים סומכים ידיהם על מסורת זו, שעברה מאב לבן, ומדגישים שכמה מן המנהגים הדתיים של יהודי ג'רבה נוגדים את הלכות התלמוד. הם רואים בכך הוכחה, שמנהגי הדת של יהודי ג'רבה מקורם בתקופה שקדמה לבניית בית שני.. יש סבורים, שמקדש 'ע'ריבה' ניבנה כדגם של בית־המקדש בירושלים והוחזק בידי הכוהנים — אולי אבותיהם של היהודים הרבים בטוניסיה ששמם כהן.

„אנו יהודים. אנו רוחשים כבוד לישראל, אך אין פירושו של דבר שאין אנו אזרחים טובים"

באו בכמה גלים

„גירסה אחרת אומרת, כי בשלהי המאה השמינית לספירה מצאו בג'רבה מיקלט אנשי השבטים הברברים הגרים, שנלחמו באידריס הראשון.

„תהיה האמת אשר תהא, ברור שיהודי ג'רבה אינם צאצאים של תושבי קבע בג'רבה שהתייהדו. מיבנה הגולגולת שלהם מוכיח זאת".

הסופר מביא דברי אנטרופולוגים המדגישים, כי גולגלות יהודי ג'רבה מוארכות, כאופייני ליהודים, שעה שהאוכלוסיה המקומית הלא־יהודית מתאפיינת בגולגולת פחות ארוכת, הרווחת בצפון־אפריקה.

מסכם טלאטלי: „אין ספק שיהודי ג'רבה היו פליטים. קשה לקבוע את מועד בואם לאי. יתכן שהם באו בכמה גלים, שראשוניהם היו בתקופה העתיקה. התאוריה שאחד הגלים הגיע במאה השמינית לספירה, שבה החזיק גם הרמב"ם, אין פירושה שלא היו כמה גלים קודמים, ואולי אחד מהם הגיע לאי בתקופת גלות בבל.

„המקומות הקדושים ליהודי ג'רבה משמשים אבן־שואבת לעולי רגל שלושה שבועות אחרי חג הפסח. בעליה לרגל נושאים האנשים על כתפיהם ספרי־תורה מתחת לחופה כבדה וצבעונית, וכך הם עוברים לרוחב האי במשך שבוע".

כאשר אמרתי לנהג המונית בג'רבה לאן מועדות פני, נהג כמי שרגיל בהסעת תיירים יהודיים. „את רוצה לראות את בית־הכנסת הגדול והעתיק ביותר באפריקה", אמר והוסיף כמה פרטים על הקהילה היהודית באי. לדבריו היא מונה 4,000—3,000 נפש, שעמם נמנים „כל הצורפים של ג'רבה".

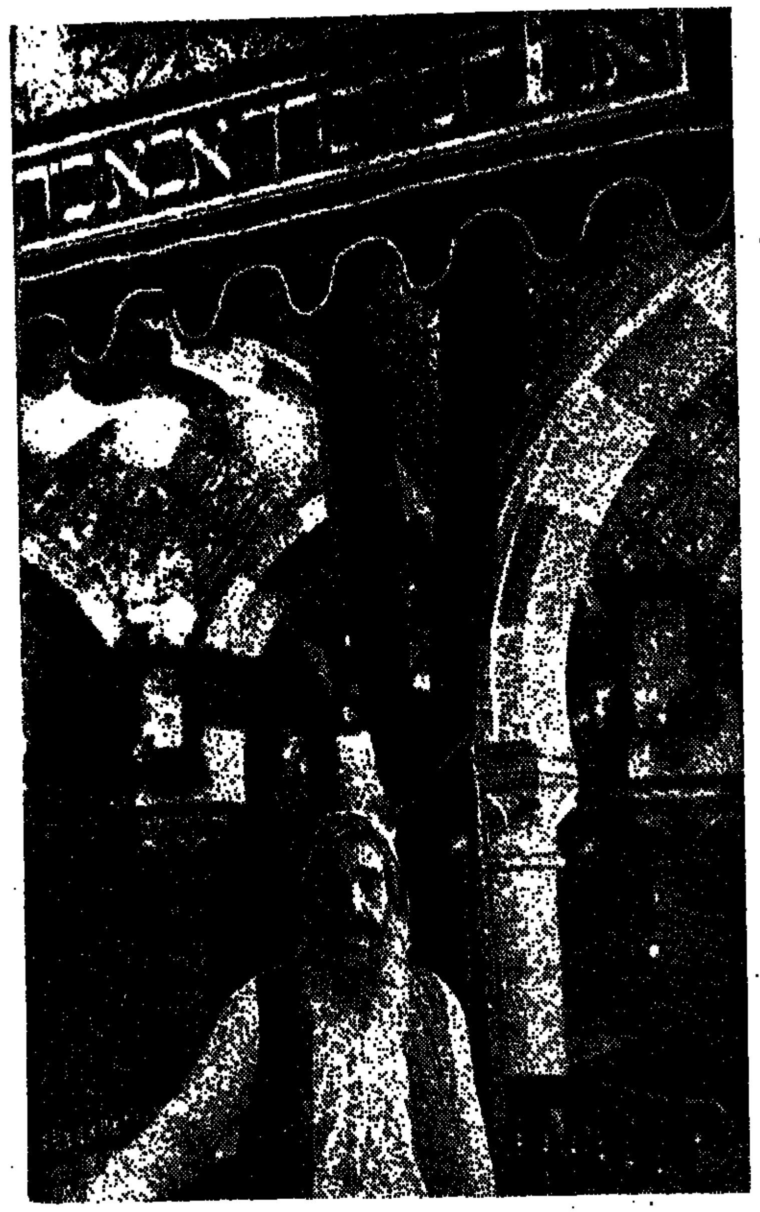

בבית הכנסת של יהודי ג'רבה: באורח רשמי שרדו באי עוד כשלושת אלפי יהודים, אך יש אומדים מספרם בלא יותר מאלף. „החגורה נמשכת", הם אומרים:

„הם מכבדים אותנו. הם יודעים שלא נמכור להם זהב של 9 קאראט כאילו הוא של 18 קאראט"

בעוברנו בשכונה הקטנה ובשכונה הגדולה בדרכנו ל„ע'ריבה" לא חשתי בחיים שוקקים. רבים מן הבתים, הבנויים בסיגנון ערבי, נראו סגורים ונטושים, כאילו ממתינים לדיירים חדשים. רק ילדים מעטים שיחקו ברחובות הצרים והדוממים, ונשים ספורות ניצבו במיפתנים ונחפזו להסתיר עצמן במעמקי הדירות למראה מצלמתי.

ידידותיים, חופשיים, אלמונים

המולה רבה יותר הורגשה בכיכר המרכזית, המשמשת שוק פתוח, שבו נראו אך ורק גברים, כולם לבושים מכנסי כותנה רחבים, קשורים מתחת לברכים וחגורות בחבל, על כתפיהם גלימת פשתן אפורה ולראשיהם תרבושים. כולם נראו לי כערבים, אך הנהג אמר שיש ביניהם גם יהו־

(סוף בעמוד 49)

הלילה בו ישארו אורחייך מאוחר יותר...

עם ארבעת הממרחים הנפלאים של "מן"

לראשונה בארץ - ממרחים אמיתיים
חברת 'ימן' מגישה לך ממרחי דגים
בארבעה טעמים מלהיבים: טונה,
סלומון, מקרל, ופילקליונ.
הם יעשירו ויגוונו את ארוחות הבוקר
והערב. יהוו תוספת פיקנטית
לתפריט היומי וצידה אידאלית
לטיולים.
הגישי אותם לאורחייך עם לחם
טרי, עם קרייקרים פריכים או הכיני
מהם מתבלים מעימים.
ממרחי 'ימן' הופכים כל ארוחה
ואירוח לחוויה פיקנטית.

מעדני־דגים מובחרים.

פרסום א. אריאלי

דקה דומיה

(לסיום כיפורים)

כָּל עֶרֶב לִפְנֵי הַשְּׁקִיעָה
בְּקֹר, בֵּין עֲצֵי הָאֹרֶן,
הַדֶּגֶל שֶׁלִּי יוֹרֵד,
וְעוֹמֵד בַּחֲצִי הַתֹּרֶן.

לִזְכֹּר כָּל יֶלֶד קָטָן
וְלִזְכֹּר הָאֱלֹהִים
שֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֵת בָּרָעָב
בְּעוֹד אֲנַחְנוּ שְׂבֵעִים.

דַּקַּת דּוּמִיָּה לִפְרָחִים
שֶׁנָּבְלוּ מִבְּלִי שֶׁנַּרְגִּישׁ,
וְדַקַּת דּוּמִיָּה לִכְלָבִים
שֶׁנִּדְרְסוּ עַל הַכְּבִישׁ.

לִזְכֹּר טוּרַד שֶׁהָפַךְ
וְקָרַס כְּשֶׁנָּגַע אֶל הַקִּיר
בְּאֶרֶץ אַחַת רְחוֹקָה
שֶׁאֲנִי בִּכְלָל לֹא מַכִּיר.

דַּקַּת דּוּמִיָּה אֲרֻכָּה
לְצַדִּיק שֶׁנִּהְיָה לְרָשָׁע,
דַּקָּה דּוּמִיָּה לַשְּׁתִיקָה
וְדַקָּה דּוּמִיָּה לַבּוּשָׁה.

לִזְכֹּר אָבִי הָאֻמְלָל
שֶׁמּוֹפִיעַ אֶצְלִי בַּחֲלוֹם
וְלִזְכֹּר סְפִינוֹת הֶחָלָל
שֶׁלֹּא חָזְרוּ בְּשָׁלוֹם.

דַּקַּת דּוּמִיָּה וּשְׁקֵטָה
לַסּוֹבְלִים בְּאֹפֶן כְּלָלִי,
וּלְכָל אַהֲבָה שֶׁהָיְתָה
יְכוֹלָה לִהְיוֹת גַּם שֶׁלִּי.

לִזְכֹּר מִילְיוֹן אַגָּדוֹת
שֶׁחָשַׁבְתִּי שֶׁהֵן בֶּאֱמֶת,
לִזְכֹּר הַבַּיִת שֶׁלִּי,
וְהַסַּבָּא שֶׁלִּי, שֶׁכְּבָר מֵת.

דַּקַּת דּוּמִיָּה לָאָבִיב
שֶׁחָלַף כָּאן מִבְּלִי לַעֲצֹר,
וְדַקַּת דּוּמִיָּה לְכָל מַה
שֶּׁחָלַף וְשָׁכַח אֵיךְ לַחֲזֹר.

לִזְכֹּר כָּל מִי שֶׁזּוֹכֵר
כַּמָּה פַּעַם הָיִית לְצִדִּי,
לִזְכֹּר הַלַּיְלָה הַזֶּה
שֶׁרוֹאֶה אוֹתִי כָּאן לְבַדִּי.

הֲמוֹן דַּקּוֹת דּוּמִיָּה
לְכָל מַה שֶּׁחָלַף וְכוֹאֵב.
הַקְשִׁיבוּ עַכְשָׁו לַצִּפּוֹרָה
שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַלֵּב.

טיול לחגים

אדוני המטייל, עמוד רגע! נדמה לי שיש לי מסלול בשבילך. אם כבר היית במוחראקה ובמערת אבו־אצבע ובמנזר השתקנים ובנחל ה־תנינים, ואם אתה שונא את הזריחה כמוני, יש לי בשבילך מסלול נפלא לטיול חג.

את טיולנו נתחיל מן המיטה המרכזית אשר בחדר השינה שלך. אתה הולך ברגל כמה מטרים ומגיע לקומקום המצוי, שופה מים ומציץ בחלון עד הצפצוף. נוף קדומים של שיכוני פרא ורחובות חד סיטריים ניגלה לעיניך ואתה עוצר את נשמתך

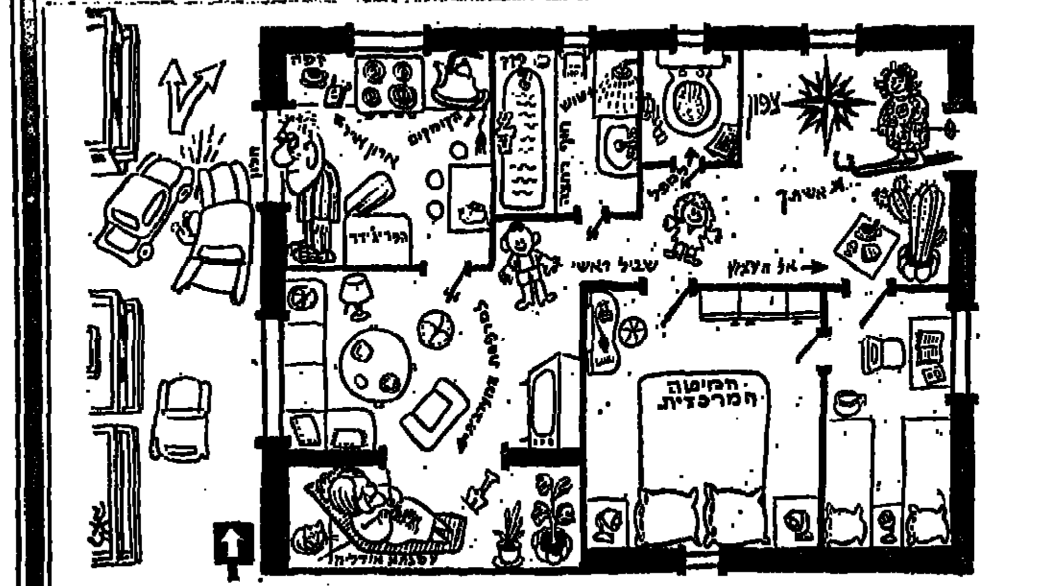

למראה שתי מכוניות שמנסות להרוג זו את זו. אחרי ששתית קפה והצטידת בסיגריה, אנחנו יכולים להמשיך בטיול.

אם אתה הרפתקן, אתה יכול להיכנס לפריג'יידר ולטייל בתא של הירקות. היזהר מהמלפפונים. אם זה לא הספיק לך, הכנס לארון אויר ותעשה שם חניון עד לצהריים. אחר כך תחזור לשביל הראשי שמצפון להול, דלג על הילדים המרוחים על המרבד, ותמשיך דרומה עד לעציץ. זהו הקקטוס האירופי הסמוק שמחכה לשלכת המצוית. אחרי ארוחה קלה מתחת לעציץ, אתה יכול לפנות מזרחה ולפגוש את אשתך עם חלוק דמוי שימלה, ולעשות איתה סקי על הילדים המרוחים על המרבד.

כשני מטרים מן המסעף לאמבטיה, יש חדר

הצד הרביעי של המטבע

קטן ומאוורר עם כסא חלול במרכזו, שם תוכל לשבת ולקרוא את כל המוספים הספרותיים של החג בשלוש דקות. תוריד את המים והרי לך מגדולי המפלים בארץ.

אולי לא ידוע לך אבל אחד מחופי הרחצה הנקיים והמשוכללים ביותר, נמצא כעת ממש מי־מינך. כל מה שעליך לעשות זה לשים את הפקק ולצלוח את האמבטיה הריחנית או להתרענן בטוש המרכזי שבנקיקי דירתך הסתוית. במרפסת המער־בית, כאבן שאין לה הופכין, אתה מגלה את סבתא אודליה ועוד ממצאים פרה־הסטוריים שנחפרו על ידי פרופ' שטקליס והואמים–בחלקם את הידוע מהמערות האחרות בכרמל.

כעת אתה יכול להדרים אל חדר השינה שלך. בכניסה לשמורה נבחין בשרידי אשתך ואם מזג האויר יפה וצלול, נבחין אפילו במגדל שלום. ביג דיל. וכעת, בזינוק מרהיב, זנק אל מיטתך שנמ־צאת כ־800 מטר מכביש החוף, 140 קילומטר מהמוחרקה, ו־70 קילומטר מנחל התנינים, תספור כבשים משוחררים ותנסה להירדם עד סוף הטיול.

ולסיום: אין צורך לחזכיר לך להיזהר מן הגזע חרמת־גני המצוי המקנן בריבה, ולהשליך את הילדים למאטרה. את האשה אתה יכול להחזיר למיטה בשקית ניילון. להתראות בטיול הבא (נפג־שים ליד הכיור של המטבח, מטיילים אל הטלפון ומשם יוצאים לספארי אל הכלוב של התינוק השו־אג במרפסת. אסור להאכיל את החיות). להתראות.

אין עילית רוחנית

אחד משיריו הניתוחיים הטובים ביותר של משורר העתיד אבידן דויד נקרא „אין עילית רוחנית ב־ארץ הזאת". בשיר זה טוען ה־משורר, בלא מעט צדק, שאין עילית רוחנית בארץ הזאת.

מערכת הבחירות והעילית הפוליטית של ה־ארץ הזאת, לא השכילה לטפח כוחות רוחניים שידאגו לאידיאלים ולהתגשמות משהו שהיה פעם יקר מפז בארץ הזאת. תמיכת „מעברת הפרופסו־רים" בעמוס עוז (שהוא בשום פנים ואופן לא עילית רוחנית בארץ הזאת, לא לדעתי עכ"ם), מצביעה ללא ספק על נטייה טמירה לחזור לאיר־גון פילוסופי מסויים מסביב לברדק הפוליטי, ש־תמיד יהיה מלוכלך, משום שהפוליטיקה ביסודה אינה שום דבר אחר מלבד הטחת סחי הדדית בין אנשים שהסחי קרוב לליבם.

בארץ הזאת טופחו קציני צבא, לא משוררים ואנשי רוח. לכל מפלגה יש אלוף, ואפילו יש אלוף אחד ססאר. אבל איפה ברל כצנלסון? ואיפה ז'בו־טינסקי ואיפה א. ד. גורדון ואיפה אלתרמן ואיפה שלונסקי? ואיפה אלכסנדר פן?

שום מפלגה בארץ הזאת לא דאגה לטפח איש רוח שהוא משכמו ומעלה. איש מוסר ולא סטפטן משכיל. תמונת א. ד. גורדון שהיתה תלויה על קירות ילדותי ביחד עם עוד איזו רפרודוקציה של ואן גוך. שדות קמה לוהטים, סימלה בשבילי משהו מתחיל וכמוס, שהוא אולי נטייה פוליטית אמיתית לכיוון של חלוציות אמיתית, רצון אמיתי לבצע משהו אמיתי, בארץ הזאת.

אין פלא, משום כך, שאנשים צעירים כבני דורי, יעדיפו את מאיר פעיל שהקריא את אנשי סאנפילוב בשעורי המנהיגות בבית הספר לקצינים כדי להראות שהמלחמה היא למען הכרם שליד הבית. על כל מיני ליכודים של כדאיניקים ואמרי שפר תעמולתיים של משוררי חצר מדרגת ט"ז. ואין פלא שהאכזבה מאריק שרון, למשל, שסימל בשבילנו משהו שהוא מעבר לפוליטיקה, תהיה מהולה בשאיפה למצוא משהו אמיתי יותר בסבך הבירבור המפלגתי.

אין עילית רוחנית בארץ הזאת, ואני לא עומד להצביע למען מפקדי אוגדות, מילים שאני לא מבין, דברים שמעולם לא היו כה רחוקים ממני כמו כעת. שש שנים למלחמה, ואלף שנים לשלום.

אני ממשיך להצדיע לתמונה הנפלאה של א. ד. גורדון שנשען על המעדר שלו, על הקיר של סבא שמואל, חמט לנפול, וגם בעד וינסנט ואן גוך, כמובן, שהיה משוגע לא קטן וחתך את האוזן בשביל להישאר בתמונה.

יהונתן גפן

עם פילקו לקרנבל בברזיל

במטוסי וואריג VARIG

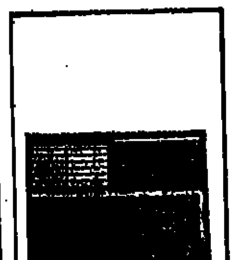

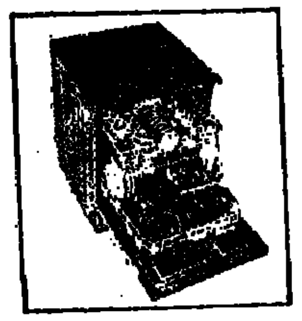

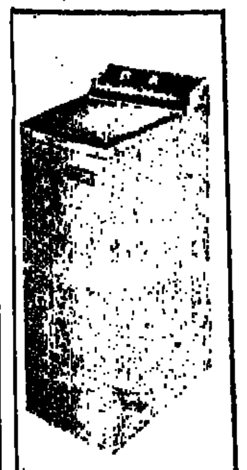

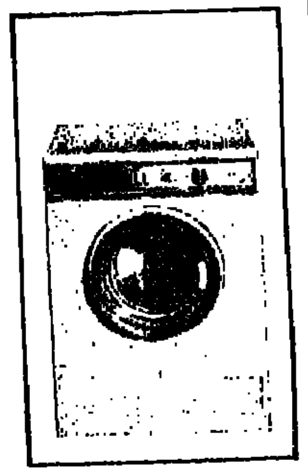

כרטיס טיסה זוגי, הלוך ושוב - לקרנבל בברזיל, 24.2.74, כולל מס נסיעות ומענק בסך 8900 לזוג (מתוך התקצבה)!

פרס ענק והיגרל בין כל הקונים מוצר איכות של פילקו - טלויזיה, מכונת כביסה, מזגן אויר או מדיח כלים - בתקופת המבצע [21.9.73 - 15.12.73].

בקנותך פילקו, מובטחים לך מוצר איכות מושלם, הנאה משרות מצוין וסיכוי שביר לזכות בטיסה לקרנבל בברזיל - ב"ואריג" נתיבי אויר לברזיל.

ההגרלה תיערך ב־8.1.74 במפעלי פילקו בת־ים, בפקוח נציג המכון למסחר הוגן, רו"ח החברה ונציג פילקו.

פרטים אצל כל מפיצי פילקו בישראל.

PHILCO

פילקו תמיד־באיכות עולמית

חיים חיפש נשמה ומצא אורח חיים...

„ראש הישיבה הולך למילואים": מ. חיים (משמאל) עם ראש ישיבת „תומכי תמימים" בכפר חב"ד, ש.ז. גפני. מ. חיים אומר: „בתורה וגם בדברי חז"ל יש סוציאליזם"

מאת **לוי יצחק הירושלמי**

הוא נכבש בסערה. הציץ — ונדלק. פגישה מקרית עם צעיר בשעת נסיעה באוטובוס הביאה אותו מהקיבוץ אל הישיבה, עשה בה שבת אחת, וגמר אומר בלבו: זהו זה!

ורגלו לא דרכה מימיו על סף בית כנסת. לא ידע תפילה ותפילין מהן. היהדות היתה בשבילו עולם נסתר. כדרכם של צעירים אמריקניים רבים מבני דורו עבר משברים רבים. הוא רכש השכלה גבוהה באוניברסיטאות — והוא בוגר בפסיכולוגיה ובספרות אנגלית. יום אחד נדלק — ועלה לארץ. מ. חיים, שנולד לפני 25 שנה בניו־ג'רסי, חרץ דין קטלני על המציאות האמריקנית. „באתי לארץ־ישראל, הוא אומר, כדי לצאת מאמריקה. רציתי לברוח משם. באמריקה היה לי קשר עם ,שמאל חדש'. רציתי לעזוב, כי לא מצאתי בארה"ב מטרה בחיים, אולי גם משום שהרגשתי משהו מהות יהודית. שם — המצב נורא. באמריקה ראיתי שקר, אכזריות, שואת, ואפילו יותר מזה — עיוות האדם. החיים בארה"ב הם ,שוק' (הלם) אחד גדול".

פגישה מקרית באוטובוס

בבואו ארצה — פנה, ולא במקרה, אל הנגב. „אני אוהב את הנגב. אני אוהב גם את העבודה בקיבוץ. באתי ישר לשובל, קיבוץ של ,השומר הצעיר'. עבדתי בשדה. בקיבוץ מצאתי אנשים עם ערכים ואידיאלים. אבל לא מצאתי קשר עמהם. הדבר שחיפשתי — לא מצאתי. רוב האנשים בקיבוץ כבר התפרקו מהאידיאלים. הם מרוצים מחייהם. אני לא מרוצה. יש שם סוציאליזם כשיטת חיים, אך חסרה נשמה. אני חיפשתי נשמה".

מ. חיים, צעיר גבה־קומה ומעוטר בזקנקן בהיר, הוא החלטי בדבריו. החיבוטים והלבטים — מאחוריו. קשה להאמין, שאדם זה, המדבר בשטף לשון ובלהט חסידי, הגיע רק לפני זמן קצר לישיבה. הוא מלא התלהבות ושמחת־חיים — „מתוך סיטוק", כפי שהוא מסביר זאת. עכשיו הוא כבר לומד ב„כולל" (ישיבה גבוהה). ושוחה בים התלמוד והחסידות. דומה כאילו כאן נולד וגדל. אבל הוא עצמו אינו מתכחש אל עברו.

„בבית הורי לא ידעתי מה זו יהדות", הוא מתוודה. „אבי לא שייך לשום בית כנסת. אני עצמי לא הייתי מעודי בבית כנסת. לא הנחתי תפילין ולא ידעתי על כשרות ועל שמירת שבת עד שבאתי לישיבה. כאן הנחתי לראשונה תפילין".

המעבר מעולם שכולו חילוניות לעולמם של חרדים היה מהיר וחד. מ. חיים מדבר עכשיו כאברך ישיבה. לא רק מבחינת התוכן של הדברים, אלא גם בסיגנון, בהטעמה ובניגון־מה. „אני מודה לה' יתברך שזימן לי הפגישה עם אותו צעיר באוטובוס. הצעיר סיפר לי, שקיה בישיבה, שם מתקבלים גם אנשים חילוניים שלא מצאו את דרכם. שאלתי את הבחור, אם אפשר לבקר בישיבה. הוא אמר לי, שאני יכול לבוא בכל זמן שארצה. הדבר עורר אצלי עניין. נסעתי לישיבה. רציתי לראות אותה. נשארתי שם בשבת. לפתע הרגשתי עצמי שרוי בעולם אחר. הרגשתי בתוכי נשמה יתירה. אז לא ידעתי מה זה. רק הרגשתי, שנולדתי מחדש".

לאחר השבת חזר לקיבוץ, אך לא על מנת להמשיך בעבודה. הוא עשה שם ימים אחדים, ארז את חפציו — ונסע לישיבה, הפעם לישיבת קבע. „חברים בשובל לא הבינו אותי. הם אמרו לי שאני טועה. היחיד שהבין אותי היה חבר טוב שלי, ממיסדי הקיבוץ. חברים רבים דיברו אתי וביקשו ממני להישאר. אך עמדתי על דעתי. האנשים בקיבוץ הם טובים. אהבתי לעבוד שם. אבל שם לא היה מקומי".

כיום מסתייג מ. חיים מפרופסור מארטין בובר המנוח ותורתו. אבל לראשונה התוודע אל החסידות מספרי בובר. „קראתי את ספרו ומצאתי בו דברים שחשבתי עליהם. הספר של בובר, אם אינני טועה, פותח בבעל ה,תניא', כך נודע לי על קיום חב"ד. כאשר סיפר לי הצעיר באוטובוס על ישיבה של חסידים הדבקים בתורתו של בעל ה,תניא' היה לי עניין מיוחד לבקר שם".

בתורה יש סוציאליזם

לדבריו, מצא בישיבה — ובכפר חב"ד, שם הוא מתגורר עם משפחתו (הוא נשא אשה אף היא חוזרת בתשובה, ילידת ארה"ב) — עולם ומלואו. „גיליתי עמוד־אש. בישיבה מצאתי אור. קודם לא היתה לי דרך חיים. עכשיו יש לי אורח חיים". הוא לא זנח את הסוציאליזם. „בתורה יש סוציאליזם", הוא טוען. „יש הרבה פסוקים המבטאים זאת במפורש. וחי אחיך עמך, ועוד הרבה פסוקים. גם בדברי חז"ל יש סוציאליזם. יותר מאשר בכל הספרים החיצוניים החדשים".

ההרגשה שלו היא שנקלט בישיבה. „בלב שלם אני יכול לומר שנקלטתי" הוא מדגיש. מאז בואו לישיבה ביקר פעמים אחדות בקיבוץ. אך זמן רב כבר לא היה שם.

מ. חיים לא רק „קלט היטב בישיבה. הוא מושרש בחיי הכפר. נוסף ללימודיו ב„כולל" הוא רוכש לעצמו אומנות: סופר סת"ם. דומה, שאין דבר המסמל יותר את המעבר שלו לחיים חדשים מאשר זניחת הספרות האנגלית שלמד באוניברסיטה ורכישת „מקצוע" של סופר סת"ם, אך יש, כמובן, גילויים בולטים יותר. כל השקפת עולמו — שונה. התייחסותו לכל דבר באה מתוך ראייה חדשה. הוא לא שירת בצבא האמריקני. שכן, התנגד למלחמת וייטנאם. בישראל — כך הוא אומר — היה משרת בצה"ל. מ. חיים מצביע על ראש הישיבה, ר' שניאור זלמן גפני, היושב לצידו ואומר: „ראש הישיבה הולך למילואים". ותוך כדי כך הוא מוסיף: „הולכים לצבא למען קיום העם". זה הנוסח הנקוט בפי אנשי כפר חב"ד ולומדי הישיבה וה„כולל": העם — לא המדינה. ואין זה מקרה. גישה זו מוצאת את ביטויה גם בעת שמ. חיים מסביר את עלייתו לארץ. „אני לא ציוני. אני יהודי. באתי לארץ כיהודי, לא כציוני".

מאז עלותם ארצה — והם באו בנפרד — ביקרו כבר מ. חיים ורעייתו בארה"ב. הם התגוררו שם אצל ההורים בניו־ג'רסי בכל ימות השבוע — רק לא בשבת. ההורים אינם דתיים. גם במאכלים היו זהירים מאוד בבית הוריהם. הם הביאו עמהם סירים. הכשירו את התנור. ההורים קנו ירקות וביצים. וגם עופות כשרים. אבל לחם, בשר, חלב וכמה מיצרכים אחרים — הביאו בני הזוג החרדים. כי הם רצו „שיהיה למהדרין". בשבתות עשו בחצר הרבי מלובאביץ' בברוקלין. „התביקור שלנו אצל הרבי נתן לנו הרבה־הרבה. אין לשער". הם, כמובן, מאושרים שהיתה להם הזכות להיות אצל הרבי — אך לא פחות מכך הם גאים, שגם הורי מ. חיים ביקרו אצל הרבי. „ולא היה זה סתם ביקור, אלא ביחידות", מציינים בהתלהבות.

ה„מופת" אצל הרבי

אחד מאברכי ה„כולל" לוחש על אוזני:

— שם היה מופת, ממש מופת.

— איפה היה מופת?

— אצל הרבי.

— איזה מופת?

— אין שואלים על מופתים. אם אני אומר לך — תאמין.

— ובכל זאת...

— ניכר בך, שאינך חסיד.

מ. חיים בוחן את המשותף בין קיבוץ וישיבה. הוא אומר: „גם הישיבה וגם הקיבוץ הם מקומות עם אידיאלים. אבל בישיבה מאירה האמת".

אני שואל אותו: בקיבוץ נוהגים לומר, ש„העבודה היא חיינו", ולא עוד רבים נוהגים בהתאם. גם אתה דגלת בתורת־חיים זו. האם גם עכשיו אתה אומר: העבודה היא חיינו?

מסלסל בזקנו, מקמט מצחו, חושב מעט ומשיב במלים קצובות: „תלוי באיזו עבודה מדובר".

אני מוסיף ושואל: „באיזו עבודה אתה רואה עבודת־חיים?"

„אני אומר, שעבודת ה' היא חיינו. זה ברור כשמש".

ולא יסף. השיחה הגיעה לסיומה. הוא נחפז לתפילה. בישיבה נשמעו קולות־של־תפילה: והוא רחום יכפר עוון — — —

שנה טובה

בפרוש השנה החדשה, הוסיפי לאוירה החגיגית-תה חגיגי, תה עם מסורת. תה שטעמו עמו למעלה מ-120 שנה. תה ויסוצקי.

הגישי לבני ביתך ולאורחיך, או העניקי לידידיך כשי לחגי־ את תה האיכות המפורסם בטיבו בעולם כולו.

תה ויסוצקי במבחר סוגי תה חגיגיים, מובחרים ומיוחדים: תה פגודה, תה היובל, תה זהב, תה ירוק ותה בשקיקים במשקל 2 גרם.

שתה בחג
שתה ויסוצקי

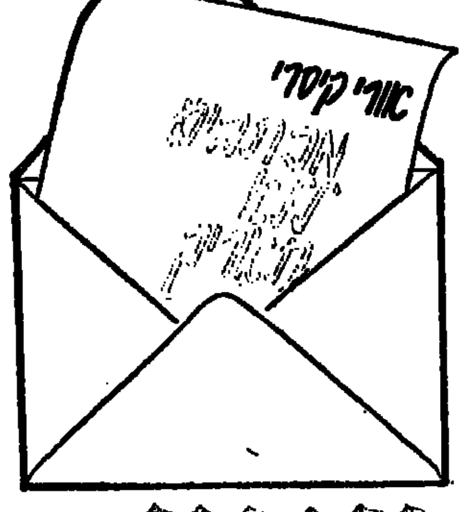

גינוני וגעגועי מלכות

ישראל הקטנה כבר מסוגלת להסב לכל שולחן ייצור או בידור, מישחקים ושעשועים, ולשתף פעולה עם כל פארטנרים למיניהם לבילוי הזמן והנצח. כל קלף שישלפו המדינות הגדולות והפחות־גדולות, תוכל גם ישראל לשלוף, לעומתו, קלף בדומה לו. היא התאמנה במשך הזמנים, בגלוי ובנסתר, וכך סיגלה לעצמה כשרון ונסיון.

ואם היתה אי־פעם במבוכה לנוכח המימצאים והסיבוכים והמצבים, בא החיקוי והיא נאחזה בו, קפצה עליו ומאז היא דוהרת על הסוס הזה ומפעילה את פלא החיקוי שסיגלה לעצמה לעומת המקור שלעתים קרובות לא הוגנה בו.

ברם יש שאפילו החיקוי אינו יכול לפתור בעיות. אל תופתעו: אני מתכוון למישור המונרכיסטי.

אדרבא, יאמר החכם: מאין ניקח לנו מלך או מלכה? עלינו לפנות אל מחילות הארכיאולוגיה כדי להעלות משם עצמותיו של מלך במלכי ישראל. לא פעם התמודדנו עם עמים וארצות. היה זמן שיכולנו להצביע על נכסים קדושים בלבד, תרבות נושנה בלבד. אחר כך החילונו בונים והופכים אבן לקיר וקיר לבית. לאחר זמן נקרא לזה תרבות הדיור, זה היה, כנראה, דיור, אך תרבות זה לא היה.

אחר כך אמרנו למתחרינו ולשכנינו, ליריבינו ולידידינו, כי כל מה שיש להם יש גם לנו. פסטיבלים? לחצנו על כפתור החיקוי — ושלפנו מן הצילינדר החגיגי את פבלו הטוב. אולימפיאדות? שלפנו את המכביאדה וברכנו על החיקוי. וכך הלאה וכך הלאה. אפילו במתירנות עשינו חיל וגילינו (כל כך גילינו) שגם לנו, לנשינו ולאחיותינו, יש מה שיש לגויות. חסרות היתה רק רפסודה לראווה, תוצרת הארץ.

אלא שבמישור המונרכיסטי, באזור הגינונים המלכותיים, היינו בכל זאת הפארטנר האביון, המוזמן העני, הרש, שידיו ריקות וגם אם ישיג בעבוט כתר מלכים, הנה לא יימצא הראש, לא תתגלה הגולגולת, שעליה אפשר יהיה להרכיב אותו, את כתר המלכים.

•

...ואם גם לא תסכימו עמי, אני בכל זאת אצהיר, כי מה שחסר לנו, דרוש לנו ועשוי להועיל לחיינו ולייעל אותם, הוא דווקא מלך, דווקא כתר, לא מנייר, מקרטון, אלא כתר כלשהו מאובק, עם מסורת קצת מאובקת, עם היסטוריה וקצת פסיכולוגיה, כתר על ראשו של מלך אשר שום חבר־כנסת לא יקום עליו ולא יצעק לעברו: „רד! חלוץ את המגבעת המשונה. אני איטיב ממך לשחק את התפקיד".

אני מודה, כי הרהורים אלה, היונקים מגינוני המלכות שראו עיני לפנים בהיסטוריה של המציאות והדמיון, הרהורים אלה, הנובעים, בלא יודעים, מגעגועים מונרכיסטיים שבלב כל יהודי, שאי־פעם היה לו סבא ששמו היה דוד בן ישי ואבא ששמו שלמה בן דוד, והמאמין, כי גולדה הטובה תתן גם היא את קולה עבור החכם מכל אדם — נאחז אני בהם מזמן לזמן.

•

„כמה נזכרת פתאום במלוכה?" אומר לי שכני. „הן רק פעם אחת בדברי ימינו הלך יהודי לחפש אתונות ומצא מלוכה. מני אז לא חזרה טעות זו. את מקום האתונות תפשו המכוניות... ובכן מה? מי שנגנבה מכוניתו פונה אל המשטרה, ומלך, בהשראת שר־משטרה בעל עקרונות מפ"מיים, בוודאי אינו בא בחשבון ולא באמצעותו יבואו געגועי יהודים למלכות ישראל על סיפוקם.

אני מודה, כי נוסטלגיה זו היא נוצרית יותר מיהודית, ואלמלא קרל גוסטב השוודי הצעיר, בן ה־27, כי אז לא נכתבו הדברים הללו, ועל כל פנים לא עכשיו.

אומה, המחזיקה בסבלנות במלך במשך עשרות שנים, רק אומה כזו שהמליכה על עצמה והושיבה על הכסא מלך בן 67 שנים ולא צעקה „בוז" לזקן שזה שנתיים שמקומו היה בין הפנסיונרים, רק אומה כזו יכולה ורשאית להתגעגע על מלך בן 27.

•

ואני חוזר ואומר, כי מה שדרוש לנו, לישראלים, הוא דוקא מלך. לא אמרתי קיסר... אמרתי מלך. שכן אם קיסר, הרי שיהיה מדובר בקיסרות, ומכאן רק צעד אחד ללשונות הרעים שיטפלו עלינו כי אנו חפצים במונרכיה רבתי עם גבולות שאיש אינו יודע היכן הם מתחילים והיכן הם מסתיימים.

מלך... מלך כמו גוסטב אדולף וכמו קרל גוסטב... משהו שהוא מזיגה בין השניים, תמצית של השניים. מלך שירכב על אופניים, שיסתפק בכדור קטן של טניס ואילו מן הצד השני מלך עם סירת מרוץ, רובי קליעה ונערות בסגנונו ולפי טעמו של אינגמר ברגמן.

מלך ישראל... ששום מפגין לא ירהיב בנפשו לצעוק לעומתו: „אנו כאן בדימוקרטיה!"

•

יותר אני חושב, יותר אני מתגעגע ויותר אני מאמין, כי המונרכיה היא המשטר היאה לנו, המשטר שיוכל להציל גם את שר האוצר וגם את משלמי המיסים. מונרכיה עם בית מלוכה מכובד, ללא שיות שחורות במשפחה, יוכל לפתור את כל הבעיות, בעיות הפנים והחוץ, גם את ענין איקרית ובירעם וגם את הברוגז בין איש מכובד ומוח חריף כמו אל שווימר לבין איש צבא מהולל כמוטי הוד, שהכניע, מוטט וריסק מאות מטוסים של אוייב ועכשיו אין נותנים לו אפילו מטוס פרטי אחד ויחיד.

מספיק יהיה שהמלך יקרא לשניים ויצמיד לשניהם, לכל אחד לחוד, מגילות יוחסין. האחד יהיה רוזן, השני דוכס, שניהם במשטר הבארונים, והמלך יסביר להם, שאין זה מקובל בארצות נאורות, שנתיניו של המלך ינהגו כדמוקרטים סוררים ומרדנים.

•

„כתר" הוא מוצר יקר ההופך להיות נדיר יותר ויותר. חולפת שנה נוספת ונופל עוד כתר מעל ראש של עוד מלך. כמה כתרים עוד נשארו? כמה ראשים עודם נושאי כתר? כמה מלכים עוד משתעשעים בשרביט מלוכה ויושבים על כסא שאין לו, למרות הזוהר, גלגלים?

ואף על פי כן, העובדה היא עובדה: מלך עושה היסטוריה. מלך מעורר כבוד. מלך — כל זמן שאין רוצחים אותו — מפיח תקוות בלב בני אדם. הצרפתים מעריצים מלכים... כשהללו של האנגלים. האנגלים נאמנים למלכם. אבל אינם מאפשרים לו לשאת אשה כלבבו. כל לורד מן השורה חפשי יותר בעינייני אהבה וביצועה, מאשר הוד מלכותו המלך.

ההיסטוריה יודעת לספר על מלכים רבים, נאים ומלאי עניין. גם אם לא נדבר על המלכים שלנו, כולל יהוא ואיזבל וצדקיהו וחזקיהו. היו לאנושות כמה עותקים של מלכות מלבבת. אדוארד השמיני, מלך הבריטים, האיש אשר ויתר על קיסרות שלמה (באותן שנים היא היתה שלמה!) עבור אשה חמודה שהיתה בכל זאת אשה ולא יותר!

היה גם קארול הרומני, זה שטען לשמה הטוב של רומניה האנטישמית וקבל־עם העדיף את מאגדת היפה, היהודיה לבית לופסקו, על השרביט והכתר.

להמשך השושלת דאגו כבר הרוסים, או הקומוניסטים, ומיכאל הצעיר, הבן, נדד לאמריקה ועבד במוסך... אולם היוצא מן הכלל מאשר את הכלל!

•

בראשית שנות השלשים, כמה שנים לפני פרוץ מלחמת העולם השניה וכל אשר הביאה עמה, מן השואה ועד לתקומת ישראל, ערך לי ביקור אדם צעיר, שהגיע מפולין ושהעברית שלו היתה רחוטה למדי. הוא הציג את עצמו כד"ר שלמה סולניק — אם זכרוני אינו משבש את הזהות — והצהיר באוזני שתי הצהרות. הראשונה: עיסוקו הוא ריפוי שיניים. השניה: יעודו — מלך ישראל.

הוא טען, כי הוא יוצא חלציו של דוד המלך והיו לו תעודות, מסמכים, אשר קרא להם „דוקומנטים".

אני בטוח, כי רבים הם הישראלים הזוכרים את דמותו של הגבר היפה, הנאה, שראשו הגדול היה מצריך, ללא ספק, כתר בעל מספר רחב ויש להניח כי היתה זו בעיה טוליטית קשה למצוא את המידה הנכונה לגולגולת המלכותית.

המקרה, או המאורע, עורר ענין, ולא עתונאי אחד פתר את בעיית הנושא, לו הקדיש את הדיו והמחשבות שלו, על־ידי הזדקקות לרופא־המלך, או למשיח המדרגי.

אני מודה, כי לא שיננתי לעצמי את בעיית השיניים לפי מירשם סולניק. אבל לא פעם שוחחנו ארוכות, „המלך" ואני, על יעודו כמלך המשיח.

אין לי מושג היכן הוא היום. שמעתי פעם, כי התגורר בנתניה, יהודי, שהכרתי לפני השואה, מעולם אינך יודע מה אירע לו לאחר השואה. אני מקווה, כמובן, כי עודנו — בינתיים — בישראל הדימוקרטית (אם איננו כפי שאמרה השמועה מעבר לים) מייחל ומצפה לתקומת ממלכת שלמה בן דוד,

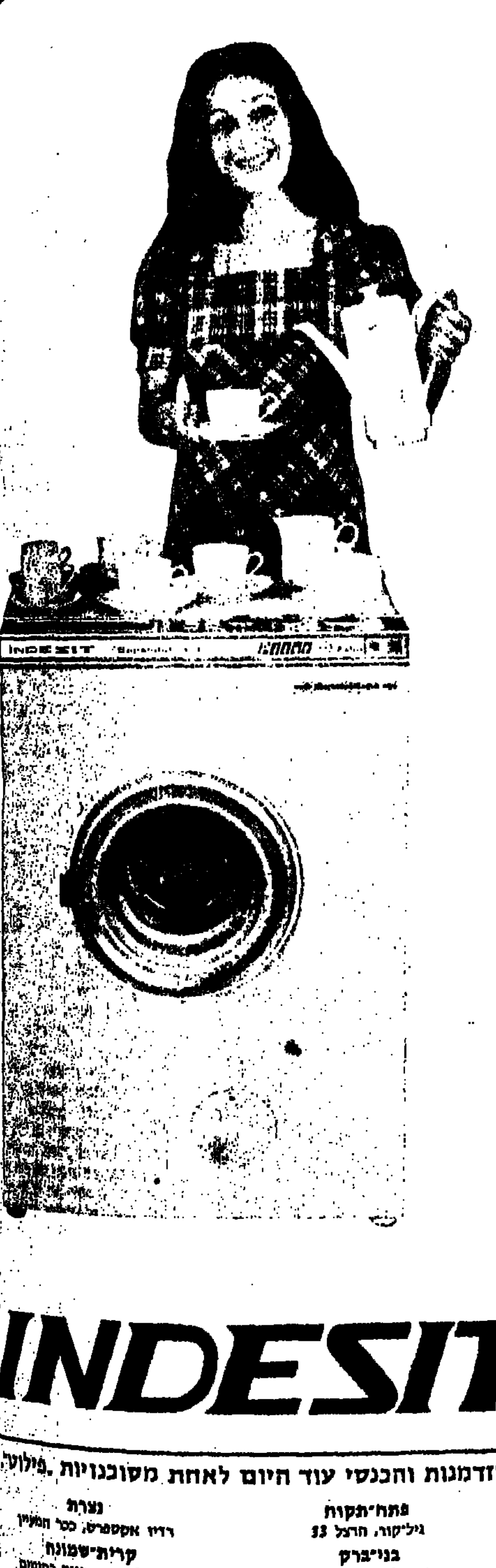

מתנה יקרה מצפה לך!

עד ה־15 באוקטובר
שתי הפתעות!

1. מכונת כביסה נהדרת „פילוט אינדסיט" במחיר הקפאה של

2170.- ל"י

נצלי את ההזדמנות הבלתי חוזרת עוד היום!

2. שי חינם יקר ערך: מערכת כלי חרסינה אומנותיים לקפה מתוצרת „נעמן" 15 חלקים.

„אינדסיט" ללא מתחרים באיכות!

מכונת הכביסה „פילוט אינדסיט" הינה השילוב המשתלם ביותר של איכות ומחיר. כך קובע „בטאון אגוד הצרכנים הבריטי" (גליון אוק' 72).

הצרכן הישראלי יכול עדיין לחנות ממחיר ללא תקדים: רק —.2,170 ל"י לדגם 1000 או —.2,350 ל"י לדגם 1001, כולל אחריות חינם לשנה אחת.

INDESIT פילוט

מפיצי „פילוט" ברחבי הארץ מצפים לך - נצלי את ההזדמנות והכנסי עוד היום לאחת מסוכנויות „פילוט":

תל־אביב — הלכה את ורדי, בן־יהודה 100
ירושלים — שיר צבי, הלל 23
פתח־תקוה — גיל־קור, הרצל 53
נצרת — רדיו אקספרס, כפר המעיין
בת־ים — מושקוביץ, רוטשילד 27
ראשון־לציון — סלון השמלות, ככר המיסדים 6
בני־ברק — פולק אליהו, עקיבא 156
קרית־שמונה — קריזל משה, חנות רקיטים

ובכל חנויות חשקם בארץ

ג'לה מעמק מאריכי-החיים

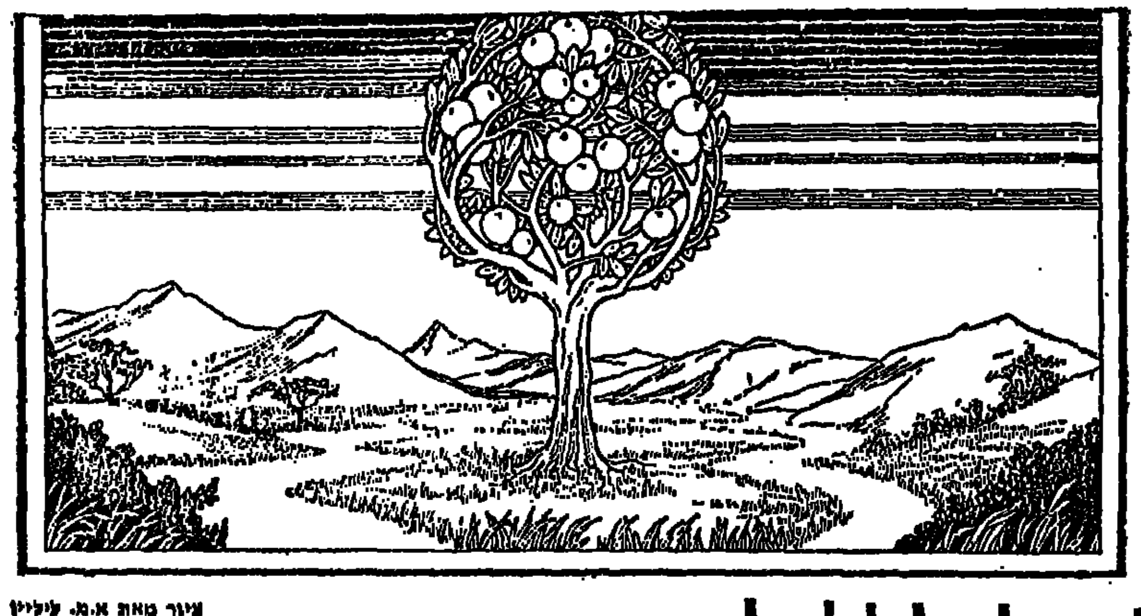

ציור מאת א.מ. ליליין

מאת דוד מרקיש

...ח לא כבר נפוצה כ־ברק ברחבי רוסיה שמועה על שבט מא־...יכי ימים, שבניו חיים עד ...אה וחמישים שנה אשר ...תגלה אי־שם בין הרי הי־...מלאיה.

...השמועה המרגינה ריגשה עד ...מאוד את האנשים הסובייטיים ...המפוטמים במאמרים מהלכי־...אימום על בניית הקומוניזם ...על יצירת עתיד נפלא לאנו־...שות כולה. הכל סחו במאריכי־...הימים הללו — בחורים, בבתי־...ספר, ברכבות, בבתים. רוב ...האנשים שנתפסו לאמונה ב־...שמועה המדהימה טענו בבטחון, ...כי מאריכי־הימים ניזונים מ־...בשר ומנקניקים טריים ביותר ...— מזון שחסר כל כך להמוני ...פועלי המדינה הסובייטית — ...ומשום כך הם מצטיינים בברי־...אות שאין דומה לה.

...השיכורים הביעו דעתם, כי ...מאריכי הימים ההימלאיים מב־...שלים שיכר מיוחד משלהם ו־...לוגמים ממנו בשפע, ואילו ה־...משכילים משכו בכתפיהם ב־...ענוות והביעו השערה כי אנשי ...השבט הפראי מעולם לא ידעו ...מכוי מהו. אך את ההסבר ה־...מעניין ביותר לתופעה שמעתי ...דודותי מאושפז בבית חולים ...שחפנים, ששוכניו ראו בכל ...שנת חיים נוספת שכמו נחט־...פה מידי המוות, מתנת־אל ש־...אין מחיר שישווה לה.

...את העירסה המציאה הדוגמ־...נית היפהפיה וג'ילה.

שם, בלב הרי ה־...ימאליה — סיפרה ג'ילה — ...הרחק מדרכי השיירות, הרחק ...ממושב אדם, מעיר ומכפר, מ־...אחורי שלשלת הרים נישאים, ...עמק זעיר. בעמק הזה ל־...עולם לא יורד שלג. כל השנה ...מאירה בו השמש וכולו מצמיח ...עשב ענוג ולא גבוה, שאינו ...דורש רגליים יחפות. ונהר שקט ...זורם לאורכו של העמק, וגון ...מימיו כגון האחלמה.

...האנשים בעמק ההוא מאוש־רים. לעולם אינם חולים. לעו־לם אינם רבים זה עם זה, לא בעל ואשה, לא ילדים והורים. אפילו התינוקות לעולם אינם בוכים שם.

וכולם, כולם שם בעמק חיים כאוות־נפשם, לפי דרכם וחש־קם. רק דבר אחד אסור עלי־הם, והעובר עליו דינו מוות — לזרוע באדמת העמק זרעי עצי פרי כלשהם לבד מעץ המיש־מש.

כן, לבני השבט המאריך־ימים מותר לאכול רק מישמ־שים. לכן הם חיים מאה ו־חמישים שנה. כולם גבוהים, חסונים ויפים. וכולם מהלכים עירומים ורק אזור־חלציים זעיר, עשוי משי מבריק או אריג מוזהב ומוכסף, מכסה את שהם רוצים להסתיר. ועוד נו־שאים הם על גופם צמידים ו־טבעות משובצים אבני אודם עגלגלות ואיזמרגדים מוארכים. ונעים להסתכל באנשים העירו־מים הללו, שכן אפילו הזקנות והזקנים משמרים את חוסנם ו־יופיים ממש עד יום מותם.

והנערה היפה מכל בעמק היתה ג'ילה, בת ראש השבט. ל־מען היפהפיה הזאת תפרו דג־מים חדשים של אזורי־חל־ציים ופעם אחת מדי חודש הי־תה עולה על בימה גבוהה ו־לבנה, עשויה עצי תומר, ומצי־גה לפני בני השבט את הדג־מים הנהדרים שנתפרו למענה. את היפים והטובים ביותר ב־עיני הוועדה האמנותית של ה־שבט היו מעתיקים אחר־כך ל־כל דורש.

והכסף אינו ידוע בעמק ה־הוא, שכן מעולם לא חצה זר את שלשלת ההרים הגבוהה, ה־שומרת על עמק המישמשים הזעיר מפני העולם הגדול.

רבים־רבים היו ה־בחורים שביקשו את ידי ג'ילה, אולם היפהפיה שהדגימה לפני כל את אזורי־החלציים הנהד־רים לא בחרה אף באחד מהם. אביה, ראש השבט, איש פשוט ולבבי, נתקף צער ויגון על בתו הנשארת בבתולית.

וג'ילה היתה יוצאת מדי ערב בערב מבית אביה יושבת על סלע וצופה ארוכות מערבה, אל אחת מפסגות השלשלת, אשר מאחוריה שקעה השמש השוק־עת עסיס אדום.

עברו וחלפו שנים, אולם אח־רי הסתיו לא בא החורף, ו־אחרי החורף לא בא הסתיו. ב־עמק השאנן שלט הקיץ ללא מצרים כל ימות השנה.

וביום מלאות לג'ילה היפה־פיה עשרים שנה, ישבה על ה־סלע הגדול שליד ביתה, ראשה שעון על כפה, ותביטה בשתי־קה מערבה עד אחר רדת ה־חשכה. אחר־כך חזרה הביתה, שבו כבר נמו הכל את שנתם, נכנסה בשקט אל חדרה, ושכ־בה. משום־מה נעצב לבה מאוד באותו ערב.

למחרת בצאתם מ־בתיהם, פגשו אנשי השבט ב־הלך שעמד ליד בוסתן המיש־מש הגדול ביותר.

„שלום אנשים!" אמר ההלך אל הסובבים אותו, שהציעו לו מישמשים למאכל הישר מן ה־עצים.

„אילו עיניים שחורות יש לך! — אמרו לו אנשי השבט הנדהמים, שלכולם היו עיניים תכולות — מה שמך, הלך שחור־עין?"

„הו — אמר האיש — אני בא מארץ רחוקה רחוקה ואתם תתקשו לבטא את שמי ולזוכ־רו. לכן, אנא קיראו לי ,ההלך שחור־העין'."

כעבור שבוע הובא שחור־העין בסוד־הסודות של השבט — סוד אריכות הימים — ונש־אר לגור עמם בעמק הנעלם. והדוגמנית אזורי־החלציים ה־יפהפיה, בתו של ראש השבט, התאהבה בהלך שחור־העין אשר בא מעבר להרים מן ה־מערב. בני השבט בנו לו בית בעיבורי יישובם, והם דרו בו יחדיו.

ומה בכך, שההלך שחור־ה־עין היה קשיש פי שתיים מ־ג'ילה, בת ראש השבט? האנ־שים לא ראו בכך כל רע, ש־הרי שחור־העין וג'ילה מצאו חן זה בעיני זו ורצו לחיות יחדיו.

עתה שוב לא יצ־אה ג'ילה את הבית לפני שקי־עה, ושוב לא צפתה באלם אל פסגות ההרים. ואנשי השבט אשר הסכינו עם ההלך שחור־העין המשיכו לעסוק בשלהם: חגגו את „יום הנהר", גידלו מישמשים, ותפרו אזורי־חל־ציים חדשים שאותם הציגה ג'ילה, אשר מאומה לא נגרע מ־יופיה אחר נשואיה — אדרבה, היא רק יפתה עוד יותר — על בימת עצי התומר הגבוהה.

והנה, מקץ זמן, החלה ג'י־לה לחוש כי אהובה, ההלך שחור־העין, יוצא בשעת השקי־עה מן הבית וצופה באלם מע־רבה, לעבר פסגת ההר שמא־חוריה שקעה השמש השוקעת לאיטה עסיס אדום. ערב אחד עקבה ג'ילה אחר אהובה וישבה לידו על הסלע. אולם שחור־העין שילח אותה משם. הוא לא רצה לחלוק עמה את ה־הרים המערביים, שהיו שייכים רק לו לבדו; הוא לא רצה כי מישהו זולתו יטפח אהבה ל־פסגות המשוננות, העטורות הי־לת אדומה, ארגמנית וזהובה, יקודת קרני השמש.

ג'ילה לא ידעה תנומה אותו לילה.

„אהובי — שאלה עם שחר את שחור־העין — אמור לי: אתה אוהב אותי?"

„כן" ענה ההלך שחור־העין.

„ומה יהיה אחר־כך?" הו־סיפה לשאול.

„שום דבר", ענה ההלך.

„אתה רוצה ללכת אל מעבר להרים... אליה?"

„כמובן. וכי לאן עוד אוכל ללכת?"

„אבל אם כך מדוע אתה או־הב אותי?" שאלה ג'ילה ובז־קולה הידהד יאוש מהול בעצב, כמו חדרו הדמעות לגרונה ו־חנקוהו בהתאבנן בתוכו.

ההלך חיבק את כתפי ג'ילה והעביר את כף ידו על ראשה מן המצח עד העורף. „אני או־הב אותך מפני שאת פה, על ידי, מפני שאת מוצאת חן ב־עיני, מפני שאת יפה כל כך..." כך אמר ההלך שחור־העין. או בערך כך.

„אם אתה רוצה ללכת אני משחררת אותך", אמרה ג'ילה.

אולם השבט לא שיחרר את ההלך שחור־העין.

„אתה יודע את סודנו הגדול, סוד אריכות־הימים — אמרו לו האנשים. אתה תחיה עמנו שנים רבות וכאשר תלך מפה תקח עמך את סודנו אל האד־מה, אדמת העמק".

„אינני רוצה לחיות עד מאה וחמישים שנה — זעק האיש — אתם שומעים? אינני רו־צה!"

אבל אנשי השבט התפזרו, ו־ההלך שחור־העין נשאר יחידי. לא, לא יחיד. ג'ילה נשארה לי־דו.

ואז נתקף שחור־העין עצב נורא. הוא רצה להתאבד. אך לא יכול. אנשי השבט לא ידעו מימיהם סכין או גרזן או כל נשק אחר. את גלעיני המיש־משים נושאי אריכות הימים, פיצחו באבנים.

ואז החליט ההלך לעשות צעד אחרון. הוא רצה למות, ומאחר שלא יכול להתאבד בי־קש להביא לידי הריגתו. בכיס אפודת העור שלו, אשר בה הגיע זה מכבר אל העמק, נש־תמר גלעין תפוח. את הגלעין הזה נצר כבבת עינו, ועתה, ב־שעת שקיעה, כשצבעה השמש את הפסגות המשוננות של ה־

(המשך בעמוד 61)

תשואות אחרונות לאנה מאניאני

מאת
טוליה צבי
(רומא)

אנה מאניאני — נאנארלה של הרומאים: חופה אגרוף בסרט „סודה של „סנטה ויטוריה"

שמע של ורדים א[illegible] 'אח"מ מתחכנים [illegible] לים אלמונים [illegible] בית צנועות, אומ[illegible] עים וכמה מתעלפים [illegible] רת אלפים איש שניסו [illegible] פנימה. ופתאום נשמעו [illegible] כפיים אדירות ממושכות [illegible] הברוקי שתיקרתו [illegible] טרת זהב וציורי פרסקו.

אין זה סיפור על הצלחה [illegible] בתיאטרון, או על נצחונה של [illegible] ספורט מקומית. זה סיפור ה[illegible] אחת הדמויות הגדולות של ה[illegible] הקולנוע והוודוויל של איטליה: [illegible] מאניאני, שנפטרה מסרטן [illegible] עבר, בשנתה ה־65.

התשואות נמשכו, ופרחים [illegible] הארון, כאשר נישא מן [illegible] הכיכר שמעליה מתנשאת [illegible] גדולה של הפנתאון, שהיות[illegible] אור שמש בהיר. במשך [illegible] רחובות רומא.

ולא היתה משום [illegible] סטוגטנית בלתי־מקובלת, [illegible] אבל. היתה זו הפגנה [illegible] וחיבה מצד הקהל [illegible] שיותר מכל אדם זולתה [illegible] ביע את הלך הרוח והלך [illegible] עירה.

אביה היה מ[illegible]

דמותה של אנה מאניאני [illegible] עמוק על כל הציבור — [illegible] המרובים ושונאיה המ[illegible] בים ורחוקים. כי „נאנארלה" [illegible] החיבת של שמה בפי [illegible] היתה סמל לכל הטיפוסי [illegible] רואים הרומאים אצל עצמ[illegible] של מקפוק, לא איכפתיות [illegible] רה, חושניות ונדיבות לב.

האשכבה נערכה בליט[illegible] הברוקית, ברובע ששם [illegible] שחקנית רוב ימיה בקו[illegible] „סאלאצרי" נודע, מוקפ[illegible] ותמונות.

הרומית שבשחקניות [illegible] באלכסנדריה של מצרים ב[illegible] היה מצרי ואמה איטלקיה [illegible] הביאות לרומא. היא למדה [illegible] אקדמיה על שם אלאונורה דוזה [illegible] את הקריירה הבימתית שלה [illegible] לסירוגין היתה מופיעה בתפקיד[illegible] טואר בבימה „הלגיטימית" ובה[illegible] וודוויל ומחומה. לקולנוע [illegible] לראשונה בשנות השלושים [illegible] תפקידים דראמתיים כבדים, ונ[illegible] — תפקידים קלים יותר שבהם [illegible] לגלות את נטייתה הטבעית ל[illegible] דמויות רומיות „טיפוסיות" [illegible] אירוניה, שכל בריא, חוצפה [illegible] אנושי.

בשורתה של נאנאר[illegible]

בסוף מלחמת העולם השניה [illegible] לפירסום בינלאומי. היא עלתה [illegible] אחת למעמד כוכבת בזכות סרט [illegible] רוסליני „רומא עיר פרוזה" [illegible] דמות אהובתו של מנהיג תנועת [illegible] נגדות ממעמד הפועלים. היא [illegible] את הנשים של אחד הרבעים [illegible] לרגום באבנים את החיילים [illegible] את האיש שלה, והחיילים יורים [illegible] הסרט הוסרט בעוד המלחמה [illegible] כת, באווירה התרוממת של 1945, [illegible] דל ביותר, מיליוני צופי קולנוע [illegible] תבל ראו בפניה הנאים־הגרומים [illegible] דמות של אשת־פרולטריון [illegible] אמיצה, את הבשורה האמנותית [illegible] אנושית והפוליטית של הניאו־ריא[illegible] האיטלקי. ובעיני האיטלקים [illegible] העיניים הנרצצות השקועות [illegible] האפלים ורעמת שערה השחור [illegible] את דעמם ואת עצתם. בעת „עיר פרוזה" משול [illegible]

מיליונים ברחבי תבל, הופיעה „נאנארלה" במשחק ובזמר לפני קהל איטלקי היוצא מגדרו. באמצעות מופעי וודוויל גילתה לרומיים שוב את התענוג הדק של הסטירה הפוליטית. של צחוק על עצמם — אחרי 20 שנות דיקטטורה פאשיסטית ואימיהן של חמש שנות מלחמה.

לא קל לחמצת במשפטים אחדים את מהות אישיותה של מאניאני כשחקנית וכאשה. הקריירה האמנותית שלה נמשכה כמעט יובל שנים. היא מילאה תפקידים ראשיים כמעט ב־50 יצירות קולנועיות, ובכלל זה שלושה סרטי טלוויזיה, ובדראמות וקומדיות כמעט באותו מספר על הבימה האיטלקית. אולם באצבעות של יד אחת אפשר למנות את היצירות שהטביעו חותמן על תולדותיהם של הקולנוע הבינלאומי

יתכן שנחמה פורתא מצאה מאניאני בעובדה ש„סטרומבולי" הוא אחד הסרטים הגרועים ביותר של רוסליני.

בסוף שנות הארבעים רצה לוקינו ויסקונטי לתת לה את התפקיד הראשי בסרטו הראשון — גירסה איטלקית של „הדוור מצלצל פעמיים" מאת ג'יימס קיין במסגרת איטלקית.

„היא שיקרה לי, — מספר ויסקונטי, — היא אמרה לי שהיא בחודש השני להריון, ונוכל לסיים את הסרט לפני שייראה עיבורה. אבל היא כבר היתה בחודש הרביעי, וכרסה תפחה מיום ליום".

מול ג'ינה וסופיה

התפקיד ניתן לקלרה קאלאמאי שהיתה סמל־המין של איטליה בזמן ההוא, ומאניאני ילדה את לוקה, בתה

בעקבות נצחון זה הציעה לה הוליווד תפקידים רבים. אבל היא התייחסה לקולנוע האמריקני בפחד ובחשד. וויליאמס כתב בשבילה מחזה חדש, שתופיע בו על הבמה. היא סירבה, מחשש שהאנגלית שלה אינה טובה למדי. אבל היא השתתפה בסרט על פי המחזה שנקרא „הנריק" (עם מרלון ברנדו).

פגישתם של ברנדו ומאניאני לא היתה צליחה ביותר במישור האנושי. אחת ההגדרות הרכות ביותר, שהגדירה אותו מאניאני, היתה: „סאדיסט המתעניין רק בעצמו". הסרט לא היה הצלחה גדולה, וגם לא הסרט „הרוח היא פראית" עם אנטוני קווין, בבימויו של ג'ורג' צוקור. לאחר שנים, ב־1969, הסריטה מאניאני את הסרט האמריקני האחרון שלה, „הסוד של סנטה ויטו-

הצופה ברגשותיו שלו — אז אז בחר בפניה הדראמאטיים של אנה מאניאני. איטליה שלאחר המלחמה היתה דראמאטית — אבל היתה גם מלאת תקווה, תוססת, חרוצה, נלהבה, כעיניה כפניה, כעיניה וכמחוותיה של אנה מאניאני.

בצורה תמציתית יותר אמרה הנסיכה גרייס ממונקו — לשעבר השחקנית גרייס קלי — על אנה מאניאני, שהיא „עובדה בלתי רגילה — כשחקנית וכאשה"; וג'ק למון הגדיר אותה כ„שחקנית הגדולה ביותר שהיכרתי מעודי".

ומה היתה „נאנארלה" כאישה? נערת־ראווה בוודאי לא היתה, והיא לא התעלמה מכך. „ראיתם מעולם שדיים כאלה? כמו שני אגסים כגודלים — היתה מלגלגת על עצמה בחבורת ידידיה. — ובטן כזאת, שתמיד היא נפוחה. ושתי הרגליים הכושלות

„הנציגה הבולטת של הניאו־ריאליזם האיטלקי"

„בשעתיים של מאניאני יש הכל: קיץ וחורף, רוך וזעם...

...פרידה, דמעות, חרטה, סליחה, ריתחה ואגרופים..."

ושל הבימה האיטלקית וגיבשו את המוניטין שלה כ„שחקנית הממשית ביותר של הניאו־ריאליזם האיטלקי, כשחקנית דראמטית וקומית גדולה".

מדוע הן מעטות כל כך? למרבה הצער נגזר על אנה מאניאני רוב ימיה שיהיה לה עסק עם מחברים ובמאים שלא הבינו כהלכה מזגה כשחקנית. אבל שלושה הבינו, ושכרם היה גדול: רוברטו רוסליני, לוקינו ויסקונטי וטנסי וויליאמס.

בבימויו של רוסליני מילאה מאניאני תפקידים שאיפשרו לה להפגין את כשרונותיה האמנותיים המגוונים: מן הגיבורה הפרולטרית הנלהבת ב„עיר פרזות" עד הכפרית המטומטמת המאמינה שהיא חוזרת על העיבור־בטהרת של מרים הבתולה ב„הנס" ועד למאחבת הבורגנית הנידחת בסרטו הדראמטי של קוקטו „הקול האנושי".

בראשית שנות החמישים עמדו רוסליני ומאניאני להסריט סרט באיי הגעש סטרומבולי. במשך שנים היו יחדיו חיים סוערים, והיתה זו שותפות פוריה מבחינה אמנותית, אבל טורפנית מבחינה אנושית. רוסליני התאהב באינגריד ברגמן, שאישיותה הצפונית היא היפוכה הגמור של אישיותה של מאניאני, ולברגמן נתן את התפקיד של „סטרומבולי". כדי לשכך את חמתה הסריטה גם מאניאני סרט של הר געש בבימויו של וויליאם דיטרלה. הסרט עורר שימת לב בעולם פחות מסרטם של רוסליני וברגמן; אבל

היחידה. לאחר שנים נתן ויסקונטי למאניאני, בלתי־מעוברת, אחד התפקידים הגדולים ביותר שלה ב„יפהפיה": פרשת אשתו של פועל רומי, שמבקשת להכניס את בתה הקטנה המכוערת כילדת פלא לעולם הקולנוע, ומנת חלקה — השפלות צורבות וכשלון.

בשנות החמישים פנו המפיקים האיטלקיים עורף למאניאני. לדעתם היתה סגולה להפסדים בקופה. היה רושם שחלף עידן הניאו־ריאליזם ואיש לא רצה בה. השחקניות האיטלקיות הפופולאריות ביותר אז היו ג'ינה לולובריג'ידה וסופיה לורן. מממדי חזותיהן קיוו המפיקים להצלחה מובטחת יותר מאשר מאישיותה המתלקחת של „נאנארלה".

אבל מחוץ לאיטליה שאלו מפיקים ובמאים את עצמם מה קרה ל„לה מאניאני" והם כל הזמן נחלצו לעזרתה. אחד מגדולי במאי הקולנוע, ז'אן רנואר נתן לה תפקיד מרכזי ב„מרכבת הזהב". זהו סרט מצויין — אבל עדיין לא החזיר אותה למעמד הישן.

גדולה יותר היתה הצלחתה כאשר הציע טנסי וויליאמס לתת לה את התפקיד של סרפינה דלה רוזה, מהגרת איטלקיה לוהטת בארה"ב, ב„השושנה המקועקעת" אינני מטובי המחזות של וויליאמס, וראשי המבקרים הגדירו את הסרט בבימויו של דניאל מאן כבינוני. אבל גם כאן קצרה מאניאני נצחון. הסרט לא הביא הצלחה קופתית גדולה, אבל זיכה אותה באוסקר ב־1956.

ריה" עם אנטוני קווין — וגם זה היה כשלון.

הטלוויזיה האיטלקית חילצה את מאניאני מתהום הנשיה בשנות השבעים. ב־1971 גילמה ארבעה דיוקנאות נוקבים של ארבע נשים, בתקופות שונות של ההיסטוריה האיטלקית — מימי הרעב של מלחמת העולם השניה עד למחנק־העושר של חברת השפע בימינו. רצה המקרה והחלק הרביעי של הסדרה הוקרן ברשת הטלוויזיה האיטלקית בשבוע שעבר, פחות משעתיים אחרי שמתה מאניאני בבית־חולים ברומא. הוא קרוי „1870" ועניינו — כיבוש רומא האפיפיורית בידי הצבא האיטלקי. מאניאני מופיעה שם בהתגלמות מן המאה ה־19 של הפרולטאריה הרומית האמיצה והנלהבת, שגילמה ב„עיר פרזות". מיליוני איטלקים ראוה על המסך הקטן ועיניהם זלגו דמעות.

ואעפ"י כן: החיים יפים!

מאות הגדרות נאמרו מפי סופרים, מבקרים, אנשי קולנוע, אוהביה ושונאיה של מאניאני האמנית והאשה. כתב השבוע אחד מראשי המבקרים ב„איל מסאג'רו" הרומי:

„כאשר חש הקולנוע האיטלקי שהוא זקוק לשחקנית שאיננה מורעלת מן הרטוריקה הפאשיסטית והיא מסוגלת לומר ולעשות דברים של יום־יום כאדם של יום־יום, ופניה ידברו במישרין אל

האלה... אני כמו תפוח אדמה, שהעמידו אותו על שני מוחצי־שיניים".

לאמיתו של דבר לא היתה מכוערת כל כך; ופניה השופעים חיות, חיוניותה, צחוקה המתפרץ פתאום, האפילו על כל השאר. „היא היתה נישאת מעל ליופי", אומר עליה ידיד מכבר.

מיסודה היתה אשה בודדת ואומללה, על אף אהבותיה המרובות. אומללותה צמחה מגורמים רבים. בן בכה־פוליו מנישואין שהתמוטטו מוזמן; מנה גדושה של בוז עצמי; רעבון השתלטות על כל מי שנכנס לחייה. רוסליני היה אומר עליה:

„בשעתיים של אנה יש הכל: קיץ וחורף, רוך וזעם, קנאה וריב, פרידה, דמעות, חרטה, סליחה, אקסטזה, ושוב חשדות, ריתחה, אגרופים... ושעתיים אלה חוזרות שתים־עשרה פעמים ביממה, והיממה חוזרת ונשנית שבע פעמים בשבוע...".

בשנים האחרונות — כבר היתה חולה יותר משהיא וידידיה היו מוכנים להאמין — היתה ממורמרת, עצובה ובודדת. היא אף התרחקה מחברת החולים המרובים ושלחה אותם לכפר.

אף על פי כן הוסיפה לאהוב את החיים. ימי אושר הם קצרים — היתה אומרת. — כאשר מסכמים אותם מכל שנות החיים, אינם מצטרפים ליותר משבוע אחד. ואף על פי כן החיים יפים".

הצלם בפעולה: כך „מרכיבים" תמונה פורנוגראפית... ויוצרים „עשן ללא אש"

ראש־העיר לעתיד (וראש־מנגנון־החושך בהווה) — עם שותפו לש...

„מרשת" נצרת

מאת מ. דרומי

„הוא אדם ישר", אומר יד־ימינו של ראש ה־עיר ומי שמנצח על מערכת הטירור וה־שחיתות שלו, על־אודות הדוק־טור מישל פיראק (פ' דגושה), שהעז להציג את מועמדותו ב־מערכת הבחירות, „אבל הוא חו־בב. חובבים אינם צריכים לעסוק בפוליטיקה. הפוליטיקה היא ענ־יין למקצוענים בלבד".

הדוקטור מישל פיראק אינו מטה אוזן לדעה שקולה זאת, שיש לה על מה להסתמך. הוא יוצא למלחמה על־סמך שיקולים מצפוניים־אזרחיים. הוא משלם מחיר יקר על הכרעתו.

במאי — ועורך־דין

בימים הקרובים יעלה על מסך־הקולנוע בישראל סרטו החדש של הבמאי הידוע אנדרה קאייאט, „אין עשן ללא אש". קרוב לוודאי שצופים רבים יוכו לחזות בו עוד בטרם ילכו אל הקלפיות כדי לחרוץ את עתידה הפוליטי של מדינת ישראל למשך ארבע השנים הבאות. מובטחני, כי הם יעשירו את אוצר־חוויותיהם בחוויה נוספת, — לא רק של הנאה צרופה, פועל־יוצא מן העובדה ש„עשן ללא אש" הוא סרט מרתק שאינו מרפה מן המתבונן בו מראשיתו ועד אחריתו, העשוי בידיים מצויינות, אלא גם של מחשבה, שמשמעותה המדינית איננה נופלת מזו האנושית. האם ייתכן שב־ישראל יקרה מה שקרה לדוקטור פיי־ראק, בעיר שאוויני אשר בצרפת? אני רוצה לקוות, כי עדיין אי־אפשר שיקרה כדבר הזה, כי על־אף כל ה־פגימות שנפגמו חיינו הציבוריים, ועל־אף חומצת השחיתות שכירסמה את ריקמתם, — כזאת עדיין אי־אפשר שיתרחש אצלנו. אבל לא הייתי קובע מסמרות בקיר שהעיקרון איננו יכול להתגשם אצלנו. כלומר, שכאשר קם אזרח ומבקש להניף את נס המרד נגד שלטון שהסתאב, בטוחים חייו הפרטיים מפני נקמנותם של השלטו־נות, של העסקנים, של כל הגורמים והאינטרסים העלולים להיפגע ממרידתו.

אנדרה קאייאט, יוצר סרטים כמו „הצדק נעשה", „כולנו הרוצחים", „שתי פנים למראה", „הדיבה" ו„למות מאהבה", הוא לא רק במאי־קולנוע מעולה, אלא גם עורך־דין. השכלתו המשפטית ודאי נותנת בידו את היכולת לעיין במבט אובייקטיווי במחדלים ובי־ליקויים של מערכת־המימשל הדמו־קראטית במולדתו. אך האובייקטיוויות של הפרקליט לא העיבה ולא טישטשה את הרגישות של האמן ושל האדם. התוצאה היא שורה של סרטים, שחלק מהם מניתי לעיל ואשר „אין עשן ללא אש" הוא חוליה בשלשלתם.

במסיבת עתונאים שקיים בפסטיוואל הסרטים של ברלין — שבו קיבל „אין עשן ללא אש" פרס ביוני השנה — סיפר קאייאט על הקשיים שהונחו על דרך עשייתו של הסרט. קאייאט כבר רגיל לכך, שסרטיו מעוררים התנגדות מצד מי שרואה עצמו נפגע אפשרי מהם, ובמדינה צנטראליסטית כמו צר־פת פירוש הדבר מיכשולים אין־קץ בנתיבם של מפיקי הסרט. הנה כי כן, כעשרה ימים אחרי תחילת הצילומים הוספקה ההקצבה הכספית שמקבלים בדרך־כלל מן המרכז למימון הסרטים — מרכז זה מורכב משני באנקים פרטיים, אך נתון לביקורת הממשלה וכפוף להחלטותיה. כאשר פנה המפיק אל הנוגעים־בדבר, לא ידעו לומר לו אלא זאת, שההוראה ניתנה מגבוה.

רמז ל„פרשת מרקוביץ"

קאייאט נאלץ להפסיק את הצילו־מים. אך סערת הרוחות שפרצה בין אנשי־המקצוע לא העבירה את רוע הגזירה. מקורות פרטיים המציאו לו את המימון הדרוש, אך יום־יומיים לאחר שחידש את הצילומים, אסרה עליו משטרת פאריס לצלם בחוצות העיר והוא נאלץ להמשיך את הצילו־מים ברומא. כאשר נסתיימה, סוף סוף, העשייה, לא הצליחו אנשי־הסרט לקבל אישור להציגו אלא בחודש מאי ה־שנה. הכוונה היתה ש„אין עשן ללא אש" יזכה בסיקור מינימאלי בלבד, שהרי העתונאים שמלאכתם בכך יהיו עסוקים אותה שעה בפסטיוואל קאן. הטלוויזיה הצרפתית דנה את הסרט לשיכחה גמורה, יחס העומד בסתירה מוחלטת למה שמקובל עליה לגבי סרטים חשובים המיוצרים בצרפת.

האומנם נבעה התנגדותו של המימ־של ל„אין עשן ללא אש" מן הטעם שהעלילה, המשמשת בו ציר, מעלה על הדעת את „פרשת מארקוביץ'" הידועה־לשימצה, כלומר את עניין רציחתו של סטיפאן מארקוביץ', שומר־ראשו של השחקן אלן דלון — והיגולו בעל מוניטין — שהיו לו חוגים פולי־טיים במובהק? כזכור, חשפו החקי־רות בקשר עם הרצח, שנעשה בנסיבות לא־ידועות, סירכות רבות, בהן אי־גיות, סמים, „באלטים ורודים" מחוץ לפאריס, שבהן השתתפו אישים חשובים, ועיר־הבירה רחשה שמועות שז'ורז' פומפידו — לא פחות מזה — יש לו נגיעה לפרשה, ושהיה קרבן לסחיטה באמצעות תצלומים מיוחדים של אשתו שצולמו במהלך הילולות. לרצח של שומר־הראש היו־גוסלאווי יפה־התואר לא נמצא פתרון עד עצם היום הזה, אבל בין כיתות השמועות, שנתגלו ב„ספר הכתובות" של מארקוביץ, היו כוכבי קולנוע ו... זמרים ובני־אצולה, בנקאים ומדינאים. יש איפוא יסוד להנחה, כי ה... הושתק בצורה זו או אחרת, אף שהחקירות, שנסתעפו על־פני פרשיות אחרות, הסירו, כנראה, את הלוט מעל קן של צרעות. האם התנכלו השלטונות לסרטו של קאייאט משום ש... היו מעוניינים בהחייאת „פרשת מאר־קוביץ'". דווקא עכשיו, כאשר ה... צרפת איננו האדם החביב ביותר על בני־עמו? אולי. באמת, אין עשן ללא אש.

פוליטיקה היא עסק מזוהם

ב„אין עשן ללא אש" מנסים הפולי־טיקאים המקצועיים — ו... — לשבור את ה... לפני ולפנים — ... פייראק באמצעות סחיטה. ה... על תצלום מפוברק של אשתו, ש... תתמת כביכול באורגיה מינית. ... הפוליטיקה מתגלה על ... כיעורה וסיאובה. כדי להנציח את שלטונו של ראש העיר — ...

המועמד (ברנארד פרסון) ואשתו: עד היכן ירחיק השלטון לכת!

הידידות (אני ז'יראדו, מימין, ומירי דארק) — והצלום־התועבה

התצלום המזויף של אשת המועמד

עומדת המפלגה הגדולה — אין בוררים באמצעים. לא האלימות פסולה, ואפילו לא הקטל; ובוודאי איננה פסולה הסחיטה, ותהא מזוהמת כאשר תהא. הסוחטים אינם מתחשבים ברגשות אנוש, — מי שמתחשב בהם איננו אלא „חובב" — והרס חייו וכבודו של המועמד־שכנגד, הרס משפחתו וכל היקר לו, זהו דבר מבוטל בעיניהם. מי שנפשו סולדת מכל זה אין לו מקום בזירה הפוליטית, שבה נזקקים לשיטות „תפוס כפי יכולתך". כל האמצעים כשרים כדי להגשים את המטרה, וקבלת הפרינציפ הזה היא־היא ההוכחה ש־האיש המסויים כשר לבוא בקהל „ה־מקצוענים".

המומחים טענו: התמונות אמיתיות!

קאייאט אמר, כי אמנם ניסו הוא ועוזרו, פייר דומאייה — בעל התכניות התעודיות המעולות בטלוויזיה, שכבר סייע לו בסרט „למות מאהבה" — להעלות את „פרשת מארקוביץ'" על הבד, אך נאלצו למשוך את ידם מן הרעיון. „למרות המחשבות והחששות הרבות שחושבים ומשערים בעניין זה", סיפר קאייאט, „לא ידוע דבר באופן מוחלט ולא הצלחנו לרדת לעומק ה־פרשה, שבה היו מעורבים אנשי־קול־נוע (רמז לאלן דלון), אנשי־פוליטיקה וגאנגסטרים. אך שני דברים הרשימוני בנידון. ראשית, שאנשים ינסו לפגוע באדם באמצעות אשתו — אמצעי מאוס ושפל — ושנית, שאי־אפשר להוכיח שהתצלום מזוייף. תמיד חשב־תי, כי לא ייתכן לעשות פוטומונטאז' בלי שמומחים יגלו זאת. אך לפני שהתחלתי בצילומים, בירדתי עם צל־מים ונוכחתי לדעת שהדבר הוא בר־ביצוע. החלטתי לנסות. הזמנתי תמונות שבהן נעשה פוטומונטאז', ובהסכמת אנשי המשפט הפלילי, שניאותו להש־תתף אתי בנסיון זה, נתתי להם את התמונות לבדיקה. הם בדקו את התצ־לומים המזוייפים וטענו שאלו תמונות אמיתיות. הבאתי את התצלומים למומ־חים אמריקניים וגם הם לא הצליחו להוכיח שהם מזוייפים. כך הבהרתי לעצמי, כי הדבר ניתן להעשות, ואני מניח, שבמרוצת הקאריירה שלי כפרק־ליט בוודאי עמדו לנגד עיני תמונות שנראו לי משכנעות ואמיתיות, ואני ביססתי עליהן את טיעוני, ואילו הן לא היו אלא זיופים".

„אבל לא זה מהווה את עיקר הסרט", מוסיף קאייאט, „העיקר הוא סיפורה של אשה, הנאשמת שלא בצדק בדבר שלא עשתה. זהו גם סיפורו של זוג, או נכון יותר משפחה — בעל, אשה, ילד — החיים חיים מאושרים ומלוכ־דים, ולאט־לאט, בגלל תחבולותיו ה־שפלות של היריב, מתפוררת אחדותם ומידרדרת עד למשבר, שהרי גם הבעל אינו יכול שלא לחשוב ש„אין עשן ללא אש"..."

היש תכלית למרד המצפון?

למרות כל הקשיים עלה בידי קאייאט להשלים את סרטו. עינינו הרואות. צוות מובחר של שחקנים תורם לכוח־שיכנועו של הסרט — ברנארד פרסון (פ' רפה, סגולה) בתפקיד הדוקטור פיראק, אני ז'יראדו בתפקיד אשתו, מירי דארק בידידתה אולגה, מישל בוקה בתפקיד הרוח הרעה וראש־העיר לעתיד, מורלה, ומאחיו קאריר כצלם, אולריך ברל, שהמיט (אם גם בעל כורחו) את הרעה הגדולה, — בצוותא עם הצלם מוריס סלון (פ' רפה ...לה). את התסריט כתב אנדרה קאייאט עצמו.

מה המסקנה, — קושיה בלתי־נמנעת — המבצבצת מסרטו זה של אנדרה קאייאט? הדוקטור פיראק אמנם נח־לץ מבית־הכלא, שבו נחבש בעקבות עלילת־הדם שטופלים עליו, אבל צל החשד ירדוף תמיד את יחסיו עם אשתו. לא לשווא מגיבה האשה, סילווי, באי־רוניה מרה כזאת על הברירה שהוצגה לפניה — בעלה ישוחרר מן המאסר ויזוכה מאשמת הרצח, אך זאת בתנאי שהיא לא תגלה לו לעולם, כי סוף־סוף נמצאה ההוכחה החותכת שמעידה שלא נטלה חלק באורגיה וכי תצלומה אינו אלא זיוף נתעב, או שהאמת שלה אמנם תנחל את נצחונה המוחלט אבל בעלה ייתן את הדין על פשע שלא פשע — כי מה היא „החירות" שמציעים לה? גם „חירות" זאת נתונה בכב־לים... זאת ועוד: הדוקטור פייראק מרב להמשיך במאבק על ראשות ה־עיר, ואם נאלץ ברוטאק לפרוש, יבוא תחתיו מורלה, המוח השטני החוגה דק־יאוי של המזימות. מה הועילו איפוא החכמים והישרים בתקנתם? מאו־מה לא. ועל לוחות המודעות כבר מתנוססים הפלאקאטים החדשים, שבהם זורחת תמונתו של מורלה, וה־אזרחים נקראים להצביע בעדו משום שהוא מגלם את „הבטחון".

ובכן, מה הלאה? האם יש תיכלה למרד המצפון? קאייאט אינו משיב על כך. אילו היה אמריקני, אולי לא היה חותם את סרטו בנימה של ספקנות צורבת, אלא ב„סוטסוב" לכל אורך החזיה. אבל אנדרה קאייאט הוא צרפ־תי, ואולי גם מפני כן, ולא רק משום שהוא עורך־דין מנוסה, הוא אמון על מסורת של ספקנות. הפייראקים מן ה־הכרח שיתקוממו על ניוונם של החיים הפוליטיים — אחרת לא ייתכן, — אולם אין שום ערובה שיצליחו להוציא אל הפועל את כוונותיהם הטובות. ה־שחיתות מעוגנת בטבע־האדם. באותו טבע עצמו נטועה גם התחירה לחיים יפים ומתוקנים יותר. וההתרוצצות ה־מתמדת בין שתי הנטיות היא החוויה האנושית.

האזרח מול ה„מקצוענים"

נחזור אל השאלה, שכל צופה ב„אין עשן ללא אש", תהא לאומיותו אשר תהא, לא יוכל שלא לשאול את עצמו: אצלנו — זה ייתכן? קודם־לכן הבעתי את התקווה, שלפי שעה התשו־בה לכך מצוייה בתחומי הלא. לכמה זמן? על זאת בוודאי נבצר ממני לענות. במידה מכרעת הדבר תלוי בכל אחד מאתנו, אולם אפשר בהחלט, ש־תשובתנו השלילית לשאלה תהיה שלי־לית כל עוד לא יהיו „המקצוענים" האפוטרופסים הבלעדיים של חיינו ה־פוליטיים. על משקל המימרה המפורס־מת הייתי רוצה לקבוע, — צריך היה כל אזרח לקבוע — כי הפוליטיקה היא עניין חשוב מכדי להפקירו בידי ה־פוליטיקאים המקצועיים.

אם יעורר סרטו של אנדרה קאייאט את הצופים בו להרהורים בכיוון זה, — דיינו.

הבית הלבן נגד סגן הנשיא

מאת אלי אייל

אחד הפירושים הפנטסטיים ל„פרשת אגניו" — ובעצם הכל יתכן בימים אלה בצמרת הממשל האמריקני — הוא כי כל השמועות וההאשמות בדבר מעשי שחיתות של סגן הנשיא הודלפו והופצו בברכתו של הבית הלבן, כדי להסיח את ההתעניינות הציבורית משערורית ווטרגייט של הנשיא ניכסון.

עד לפרוץ „פרשת אגניו" הגבירה שערורית ווטרגייט את סיכוייו של סגן הנשיא במרוץ לנשיאות ב־1976. הסקנדל הגדול ביותר בתולדות אמריקה השאיר את אגניו ללא דופי, לא מעורב, נחשב ל„מיסטר קלין" (נקי וטהור) של המימשל. עד שאגניו יכול היה להרשות לעצמו את המותרות של בתמיכה פומבית בהגינותו וביושרו של ניכסון. בחדרי חדרים הביע הסגן שאט נפש מן השערוריה. הבית הלבן הרפובליקני לא נהנה ממצב דברים זה וההצהרות הרשמיות פלוס ההדלפות הבלתי רשמיות העידו כי ניכסון מסתייג מאגניו.

„מחנה ניכסון, ומחנה אגניו"

עד כדי כך נצטברה מרירות בלבו של אגניו כלפי ניכסון — עקב השמועות בדבר התפטרותו הקרובה — שאחד מידידיו של סגן הנשיא התבטא: „אגניו לא ילך לשום מקום אלא אם כן ניכסון יביא אותו צוות שטיפל בנשיא איינהדה".

מאז החלה החקירה באשמות של שוחד, סחיטה, העלמת מס והחרנות המיוחסות לספירו אגניו עוד בימים שהיה מושל מדינת מרילנד (ואף לפני כן ואחרי כן), משתדלים רמוים שונים לקשור את הבית הלבן ואת אנשי ניכסון ליוזמת החקירה נגד אגניו. התובע הכללי הפדרלי ג'ורג' ביל מבולטימור, המנהל את החקירה בפרשת אגניו, מונה לתפקידו זה על־ידי הנשיא ניכסון והוא עצמו ריפובליקני. בוושינגטון מדברים עתה על „מחנה ניכסון" ו„מחנה אגניו" ואת השיחה בת 105 דקות בין הנשיא לסגנו תיארו כתבים כדומה ל„פגישת פיסגה בין שני ראשי מדינות לא־כל־כך ידידותיות". העתונאים אף הזכירו כי את החליפה הכחולה הכהה שבה הופיע ניכסון לפגישה עם אגניו, נוהג הנשיא ללבוש בהזדמנויות רשמיות מאד. קבלת פנים של ניכסון לאגניו תוארה בדקויות של הבעות פנים והתבטאויות כ„ידידותית, אבל לא חמימה". אדרבה, „המלחמה הקרה" בין הנשיא לסגנו לא הופשרה ומסתבר ש„הבוס" אפילו רתח מזעם על מספר 2 שלו בשל הדרך שהוא מנהל את המערכה הציבורית שלו להדיפת האשמות השחיתות נגדו.

הראשונה שפירסמה את תוכן ההאשמות נגד אגניו היתה רשת העתונים נייט: אגניו קיבל דמי שתיקה של 1,000 דולר לשבוע מקבלנים בעת שעבד במינהל המחוז של בולטימור (מ־1962 עד 1966, עת נבחר למושל מרילנד) וכן קיבל סכום של 50 אלף דולר — אחרי שעבר לוושינגטון להיות סגן נשיא.

כאשר כבר נפוצה הידיעה לא נותרה לאגניו ברירה אלא לכנס מסיבת עתונאים ולתקוף את „השקרים המרושעים" בידיעות על החשדות נגדו. אלא שהתובע הפדרלי בבולטימור, ג'ורג' ביל, תבע לקבל את מיסמכיו של אגניו והאחרון השיב כי אמנם אין לו מה להסתיר, אבל כסגן נשיא אין הוא מתכוון למלא אחרי צו הופעה בבית משפט. את המכתב לפרקליטו של אגניו בדק התובע הכללי אליוט ריצ'רדסון. הוא הודיע על כך לבית הלבן ולחוקר המיוחד בפרשת ווטרגייט ארצ'יבלד קוקס. „אין שולחים מכתב כזה לאייש בדרגה כזאת בשלטון (סגן נשיא) אלא אם כן יש סיבה נכבדה לעשות זאת", אמר אחד מעוזריו של ריצ'רדסון.

„אין לי כח להסתיר", היתה תגובת אגניו במסיבת העתונאים הראשונה שלו, שניכסון יעץ לו שלא לקיימה, או לפחות לדחותה.

האם היתה לו קרן פוליטית ? — „מעולם לא".

האם אנשים שהיו להם עסקי מסחר עם מדינת מרילנד, נתנו לו כסף לשימושו הפרטי ? — „בהחלט לא".

האם הוא חושב על התפטרות ? — „לא".

האם זוכה הוא לגיבוי מצד הנשיא ? — „אני חושב שסגן הנשיא של ארה"ב חייב לעמוד על שתי רגליו הוא. אין זה כל־כך חשוב מה אומר הנשיא עליכך, אף שאני שמח [illegible] את תמיכת הנשיא שניתנה לי [illegible] מלא. אבל תפקיד סגן הנשיא [illegible] דיו מכדי שאעמוד ואסתכל סביבי לראות מי תומך בי. אני סגן של מי".

השופטים הסתלקו מטיפול בתיק

הופעתו התקיפה והבוטחת של אגניו עוררה הדים לטובתו. דומה שאחרי חדשים של חפוים בוושינגטון, סודיות והעלמת עובדות בחצר [illegible] בבית הלבן, מופיע סגנו בצורה [illegible] וגלויה. גם בענין זה לא היתה סיבה לניכסון לרוות נחת. חבר קונגרס רפובליקני ממדינת איובה יצא בהצהרה כי האנשים ששוחח איתם במחוזו „העריצו את האופן שבו הופיע אגניו ושאלו מדוע לא עשה כן ניכסון". כמובן הנשיא לא זכה מאושר מן הקבלה. דובריו של אגניו מסרו כי בארבעים ושמונה השעות שלאחר מסיבת העתונאים הגיעו למשרד סגן הנשיא יותר מ־1,500 מברקים, „איש אחד מהם היו נגדו". אבל ידוע כי אגניו אמר לניכסון ש„כאן (בבית הלבן) אינני נהנה מהרבה תמיכה".

כדי להסיר חשדות של משוא פנים הסתלקו כל תשעת השופטים הפדרליים בבולטימור מטיפול בתיק אגניו „בשל המעמד המיוחד של סגן הנשיא וקשריו עם מדינת מרילנד". ארבעה מתוך תשעת השופטים, מנוי על־ידי ניכסון וגם היתר מכירים היטב את אגניו. פירושו של דבר הבאת שופט מן החוץ.

בינתיים נתעוררה שאלה חוקתית בכל הנוגע לחקירת סגן הנשיא (שהוא גם יו"ר הסינט). האם סגן הנשיא חסין ? — „זהו סבך קונסטיטוציוני", הודה דובר מיניסטריון המשפטים.

עדויות מרשיעות בעלות משקל

אגניו הודיע לתובע הפדרלי של בולטימור כי מיסמכיו כסגן נשיא כונסו במשרדו והוא — ג'ורג' ביל — יכול לבוא ולעיין בהם, להעתיק מהם, אבל לא לקחתם עימו. התובע ביל נפגע מהתנשאותו של אגניו, אבל לא עד כדי כך שיימנע מלבקש משלטונות מס הכנסה לאסוף העתקים מן הדו"חות הכספיים ודו"חות המס של אגניו מ־1967 ועד עכשיו. אבל אגניו עמד על כך שלא לתובע הפדרלי ולא לבית דין גדול של מושבעים יש זכות לשים יד על דו"חות של סגן הנשיא „כל זמן שהוא ממלא את תפקידו".

התביעה טוענת, שעדותם בעלת משקל. אך אגניו המשיך להפגין קור רוח. הוא בילה סוף־שבוע־ארוך במשחק גולף עם פרנק סינטרה בפאלם ספרינגס שבקליפורניה והתמסר לסיבוב נאומים. בכמה מקומות קידמו את פניו כרזות „לא עוד שקרים גסים".

ככל שעובר הזמן מתברר כי אגניו נלחם בשתי חזיתות: מול החקירה בבולטימור ומול מסע הרמזים והשמועות בוושינגטון. יותר קשה לו המערכה בבירת ארה"ב ואף כי את הבית הלבן טרם האשים בגלוי במסע הלחשות נגדו, הרי את מיניסטריון המשפטים (התובע הכללי) האשים בזיהום שמו על ידי „משפט בכותרות העתונות". התובע הכללי אליוט ריצ'רדסון הגיב, כי אם יימצא מישהו ממשרדו שעשה כן, הוא יטפל בו ביד חזקה. מכל מקום, אגניו שקנה לו שם בהתקפותיו על אמצעי התקשורת, נקט הפעם דרך המוכה: הוא האשים את „המקורות הממשלתיים הבלתי מזוהים".

לשמוע עדות בענין ההאשמות נגד אגניו.

דין מושבעים או דין הקונגרס

הברירה שהועמד לפניה סגן הנשיא היתה בין שתי אפשרויות מייסרות. פרקליטיו כיוונו את עיקר מאמציהם להחזיק אותו מחוץ לבית הסוהר ולא להבטיח את עתידו הפוליטי. הם מבקשים לחסום את הדרך לעדות בבית הדין של המושבעים בבולטימור בטענה שכל עוד הקונגרס לא הדיח את סגן הנשיא אין אפשרות לתהליך הרשעה פלילי נגדו. והשאלה היא אם יבחר אגניו להתיצב ישירות או שיילך בדרך האיטית אך המסוכנת, לטעון כי „אימפיצ'מנט" של הקונגרס קודם לכל תהליך משפטי נגדו.

כך או כך כל האופציות הפתוחות לפני סגן הנשיא הן מביכות. אפשרות אחת היא ישיבת הדין של המושבעים ישמע את העדות אך יסרב להרשיעו ובכך יסתיים הענין; או שהמושבעים יחליטו להרשיע, והתובע יסרב לתמוך בענין. או יתכן כי בית הדין יבקש למנות תובע חדש או שחבר המושבעים ידווח לקונגרס ואף ימליץ על „אימפיצ'מנט". אפשרות אחרת היא שלפני או אחרי הרשעה בוו יטענו פרקליטיו של אגניו כי סגן הנשיא חסין מבחינה חוקתית מפני חקירה פלילית, כל עוד הוא בתפקידו ובית משפט יצטרך להחליט אם אמנם כך הוא. באין תקדים למקרה כזה יכול בית הדין להכריע אם מותרת, או אסורה תביעה כזו או שיש להקדים „אימפיצ'מנט" על ידי הקונגרס לכל הליך פלילי נגד סגן הנשיא.

טובות הנאה

תוך מהלך החקירה נתפרסמו בעתונות סיפורים שהשפילו את דמותו הציבורית של אגניו. התברר כי סגן הנשיא של ארה"ב שילם מחיר סמלי בעד שכירת דירתו בת חבילת החדרים במלון שרתון־פארק בוושינגטון. הכל זכרו כי בעלת המלון היא חברת „אי.טי.טי.", שאגניו השתדל לעשות טובות למענה. התברר גם כי סגן הנשיא נהג לקבל חבילות מזון ומשקאות חריפים של „קר" וסגן הנשיא של רשת הסופרמרקטים סיפק בקביעות מצרכי מזון למשפחת אגניו.

האם סגן נשיא זקוק לטובות הנאה כאלה ? — סגן נשיא משתכר 62,500 דולר לשנה פלוס 10,000 דולר הוצאות. „חבריו העשירים", הסבירו ידידיו של אגניו בצורה בלתי מוצלחת, „רוצים לעזור לידידם אשר מקריב קרבן למען השרות הציבורי".

והיה כי אגניו יתפטר

אכן כמה מתומכיו וחסידיו של אגניו ממרילנד ממשיכים להתבוך בו. בעל באר ומסעדה שילם 500 דולר בעד התקנת לוח ענק שעליו מצוייר אגניו וכמול ידיו של מתאגרף הנתונות בכפפות, והכתובת אומרת „המשך להלום!" מפרסם מודעת הענק הוא עצמו מתאגרף לשעבר.

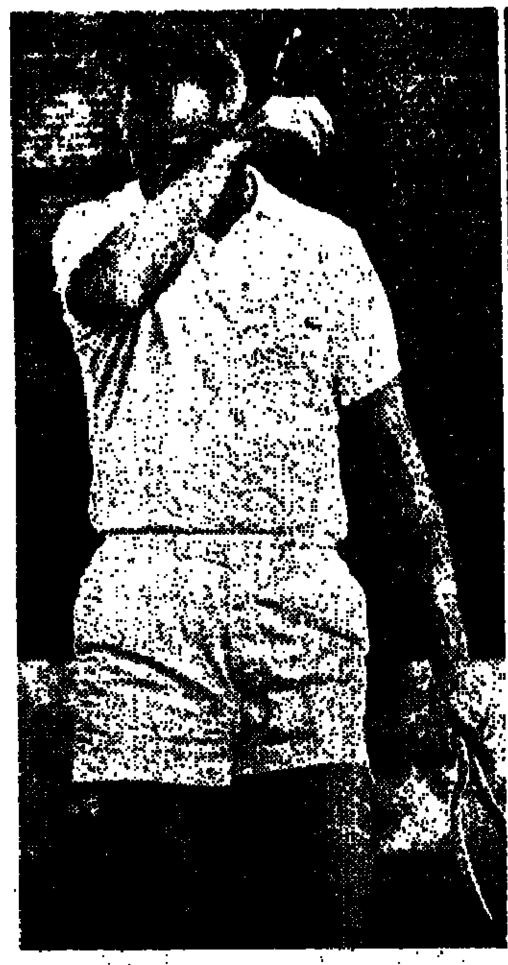

אגניו מנסה לחדוף את הכדור... ...אבל אם המזל אינו מאיר פניו... ...עלול המשחק להסתיים שלא כמתוכנן.

בו בזמן שתחריף המאבק החוקתי והמשפטי בדבר חסינות סגן הנשיא, נחזק משקל ההוכחות נגד אגניו. ה„ניו יורק טיימס" קבע כי לפחות עשרים קבלנים, אדריכלים ואנשי עסקים ממדינת מרילנד סיפרו לחוקרים שהם נתנו תשלומים במזומנים ל„שותפים" של אגניו בתמורה לקבלת חוזים במרילנד. לפחות שלושה משותפים אלה — יועצי ההנדסה מבולטימור לסטר מאץ וג'רום וולף (שנחקרו במכונת אמת) וכן ידיד־קרוב־לשעבר של אגניו אלן גרין — מסרו לחוקרים כי הם נתנו חלק מן הכסף שקיבלו לאגניו עצמו. היו שטענו כי הענין עלה אחרי שכמה אנשים במרילנד נתפסו בעת חקירה על שחיתויות במפלגה הדמוקרטית שם ואלה סיפרו על קשריהם עם יורשיהם הרפובליקנים. כוחה של התביעה נגד אגניו תלוי בהימנותם ובאמינותם של העדים ו־

סגן הנשיא, שנונה ע"י הבית הלבן הטרוד בצרות אחרות (ווטרגייט), הצליח לבסוף להניע את ניכסון להשמיע דברי תמיכה בו. אלא שהדברים היו מרוסנים ומאופקים בהשוואה לשבחים שהשמיע ניכסון בזמנו לעוזריו הולדמן וארליכמן (בטרם התפטרו). מה עוד שאין זה נוח לנשיא הנאשם בשחיתות מסוג אחר, לתמוך באגניו. מלוין ליירד, יועצו של הנשיא לעניני פנים, ביקר אצל חבר קונגרס ממדינת אילינוי כדי לשכנע אותו לא להופיע בהצהרות תמיכה באגניו „עד שבדע יותר". שליחיו של ניכסון דאגו גם לומר למושל קליפורניה רונלד ריגן כי „אגניו נתון בצרות גדולות". כלפי חוץ ממשיכים אנשי ניכסון לומר כי „זוהי בעייתו הפרטית של אגניו".

בינתיים החליט התובע הכללי להרשות לבית דין גדול של מושבעים

בשלב זה כבר נשמעו דברים כמעט מפורשים על אפשרות של התפטרות אגניו ואפילו נקבו בשמותיהם של יורשים אפשריים: ג'ון קונולי הדמוקרט מטקסס שנעשה רפובליקני והיה שר אוצר במימשל ניכסון; ויליאם רוג'רס, לשעבר מיניסטר החוץ; אליוט ריצ'רדסון, התובע הכללי החוק.

— הנשיא הוא הבוחר וממנה את סגנו אבל למינוי כזה (שלא בבחירות כלליות) דרוש רוב של שני בתי הקונגרס (בית הנבחרים והסינט). העובדה כי בקונגרס יש רוב דמוקרטי מרשים, כי לא יאשר מינוי של אישיות שעשויה להופיע במירוץ לנשיאות ב־

(המשך בעמוד 57)

ועניתם את נפשותיכם

מאת יהודה האזרחי

„וישאו את יונה ויטילוהו אל הים...״

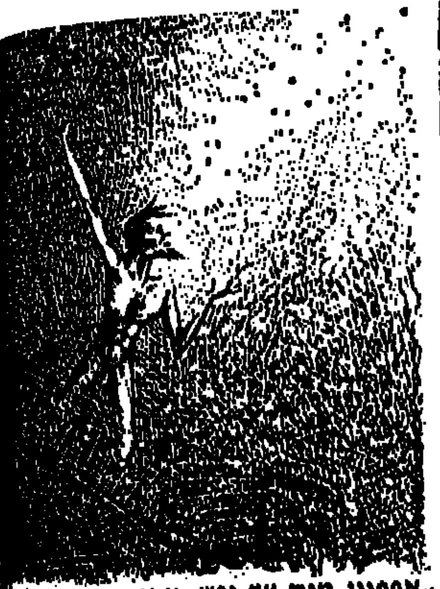

„אפפוני מים עד נפש, תהום יסובבני״

רק לעתים נדירות עסקה היצירה האמנותית ה־יהודית, בתחום הציור והעיטור והפיסול, בנו־שא של מנהג הכפרות. בספרי מנהגים ובמחזורים השונים, ש־עוטרו בקישוטים ובציורים, צויין יום הכיפורים לרוב בתמונת ד־מותו של יהודי עטוף טלית תו־קע בשופר.

השופר, שהוא סמל לראש השנה, „יום תרועה״, הפותח את עשרת ימי תשובה, נשאר בתורת סמל אף לגבי יום הכיפורים, יום החתימה. אולם בכמה כתבי־יד ודפוסים ישנים של ספרות המנהגים והמחזורים, אנו מוצ־אים דוגמאות מאלפות של אמנות יהודית עממית, המתארת וממחישה את מנהגי החג כצורתם, בפרטיהם, ללא רתיעה.

מלקות בשוט ובמגלב

במחזור מהמאה השמונה עשרה ב־גרמניה, למשל, אנו רואים תמונה של צייר בלתי־ידוע, בסגנון שנהגו לכ־נותו בעבר בשם פרימיטיבי, וכיום אנו נוהגים לכנותו, משום חסרונו של מינוח מוצלח יותר, בשם נאיבי או עממי. התמונה מתארת את טקס ה־כפרות של ערב יום־הכיפורים כטקס שלו וחגיגי. הרב אוחז בידו האחת את התרנגול, שכנפיו מונפות לצד־דים, כאילו אין הוא יצור חי אלא חפץ, כד או זר פרחים במהופך, ו־מסובבו מעל ראשו של הילד, ובידו השנייה הוא מרים את המחזור לנוכח עיניו, לקריאת הברכה והתפילה. ה־חלף עודנו חבוי מסתמא בכיסו, או אולי נמצא בידי מישהו אחר — מכל מקום, אין הוא מופיע בציור. מימין ומשמאל עומדים ילד וילדה: בידי ה־ילדה תרנגולת שלוות־ראש נאבקת ומקרקרת, ובידי הילד תרנגול־אפרוח. שניהם, גם הילד וגם הילדה, מחכים בסבלנות לתורם, והילדה אף עו־מדת בתנוחה חזיתית ומביטה אל תוך עינינו במבע של סיפוק וגאווה, אולי הנאה.

באותה שלווה וחגיגיות מתאר ה־צייר האלמוני מנהג אחר, שהיה נהוג בקהילתו בגרמניה, כשם שהיה נהוג בזמנו בקהילות רבות אחרות, גם ב־ארופה וגם בארצות המזרח — מנהג המלקות. על יום־הכיפורים כתוב ב־„ויקרא״: „ועיניתם את נפשותיכם״, והכוונה היא, כפי המקובל עלינו, לצום ולחרטה ולתפילה של יום זה, שבת שבתון. אבל יש שהוסיפו לכך מלקות של ממש, בשוטים ובמגלבי־עור מיוחדים לכך, שהיו מקושטים בעיטורים ובפסוקים, שבסיועם היה האדם מייסר את עצמו, מקדמה ל־תפילת „כל נדרי״. בתמונה שלפנינו רובץ אחד מבני הקהילה על הרצפה, ושמש בית־הכנסת — שכנראה קיבל תשלום על טרחתו — מלקה אותו במגלב־עור, לענותו. סצינה זו מתר־חשת כנראה בבית הכנסת עצמו, כפי

„יום הכיפורים בבית הכנסת״ (מאוריצי גוטליב, מוזיאון תל־אביב)

הכניסה לבית״כ בפרנקפורט בערב יום כיפור (מ. אופנהיים)

„ברכת כוהנים״ ביום כיפור ב... באמשטרדם. פיתוח נחושת של ב. פיקר

„ברכת כוהנים״ (מאריאן) כפות הידיים המפוקות מרובעות ושחורות

יונה והקיקיון (שטיינהרדט)

יונה והדג, כפי שראה אותם הצייר ג. דורה

„ויאמר ה׳ לדג ויקא את יונה אל היבשה...״ — מתוך תנ״ך עתיק, בודפשט

המרומז בפסל שמימין ובנברשת ה־תלויה משמאל.

עצב שקט ואצילי

מוטיב הסבל והעינויים, הקורבן, החרטה והכפרה של יום־הכיפורים בוטא בצורה חריפה, אולי גרוטסקית כלשהו, בלתי־אמצעית, על ידי האמ־נות היהודית העממית. הציירים ה־יהודיים בני המאה התשע־עשרה, ש־יצירתם מהווה את תחילת האמנות היהודית בתקופה החדשה, נזקקו אף הם למוטיב זה, אך הם ביטאוהו ב־עקיפין, לאחר שסונן על־ידי ההשק־פות הרווחות והסגנון האמנותי ה־מקובל באירופה בדורם. אפשר אולי לומר בהצעה, ציירים אלה — ובי־ניהם מוריץ אופנהיים, סלומון אלכ־סנדר הארט, ליאופולד הורוביץ, אי־זידור קאופמן, מאוריצי גוטליב ואח־רים — פעלו במסגרתה של האסכו־לה הריאליסטית־האקדמית, הממוש־מעת והמרוסנת מאד, אם כי בעלת נטיות רומנטיות. בהיותם יהודים (ראשוני האמנים היהודיים בתקופת האמנציפציה), ניסו לתאר ביצירתם את ההווי המיוחד של יהדות ארופה ולנסוך בתיאורה משהו מהרגשות ה־עמוקים, האמונה הדתית והלך־הרוח המאפיינים את העם היהודי ותרבותו. מכאן נטייתם לצייר סצינות הווי של חגי ישראל, תוך הדגשת כל היפה והנאצל במסורת היהודית, ובנימה ש־אינה חסרה רגשנות הצהרתית ולעתים אף סנטימנטליות.

תמונת יום־הכיפורים רבת־המוני־טין של מאוריצי גוטליב (1856—1879), השמורה במוזיאון תל־אביב, עשויה להדגים במובהק גם את ההי־שגים התוכניים והאמנותיים של או־תה אסכולה, שהיא אבן־הפינה של האמנות היהודית החדשה, וגם את מיגבלותיה. מאוריצי גוטליב, ה„עי־לוי״ של האמנות היהודית, שנפטר בהיותו בן עשרים ושלוש שנים בלבד, ביקש לבטא בציוריו את האווירה של היום הקדוש והנורא הזה, את הצום והיסורים והוידוי, החרטה וה־כפרה, התחינה והתפילה. הוא עשה זאת לא בברוטליות ובהעוה, ואף לא בהדגש דרמטי, אלא במעודן, כשהוא מקפיד על קומפוזיציה סדורה־היטב, משרה שלווה, ונוסף עצב עצור רק בפניהן של הדמויות המצויירות.

אווירה של אצילות שורה בבית־הכנסת הקטן; הכל נקי כל־כך, וה־נשים כולן, גם הצעירות וגם הזקנות, לבושות־הדר ויפות. היהודים עטופי הטליתות, השקועים בתפילה ובתחנוני „עוינו, פשענו... סלח לנו...״, אינם זועקים, אינם מעווים את פניהם, אינם מרימים את ידיהם לשמיים, אלא כולם עצורי־מבע, והרב היושב בקיד־מת התמונה כשהוא נושא ספר־תורה בידיו, נראה מהורהר, מכונס בתוך עצמו. עיקר הצער והכאב הנפשי של המעמד מרוכז במבע פניו של האיש הצעיר, הניצב ליד נושא־התורה, ד־מצחו נשען באין־אונים על כף־ידו. זהו דיוקנו של מאוריצי גוטליב עצמו (בתמונה אחרת, צייר את עצמו ב־דמות „אהסוור״, היהודי הנודד הנצ־חי) — חיוור מאוד, קשוב לתפילה, בודד בתוך הקהל, שייך ולא שייך

(המשך בעמוד 47)

„כפרות״, חיתוך עץ (שטיינר)

דף מתוך מחזור מהמאה ה־18 בדרום גרמניה. למעלה: כפרות בערב יום כיפור. למטה: שמש בית הכנסת מלקה בשוט את אחד מבני הקהילה

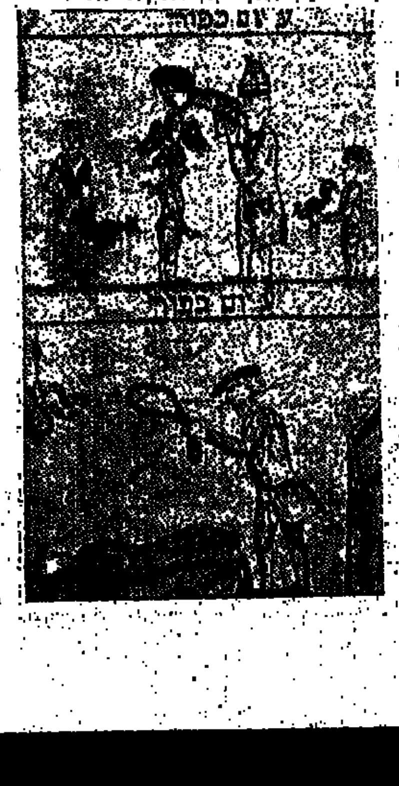

SAALOM ALEICHEM

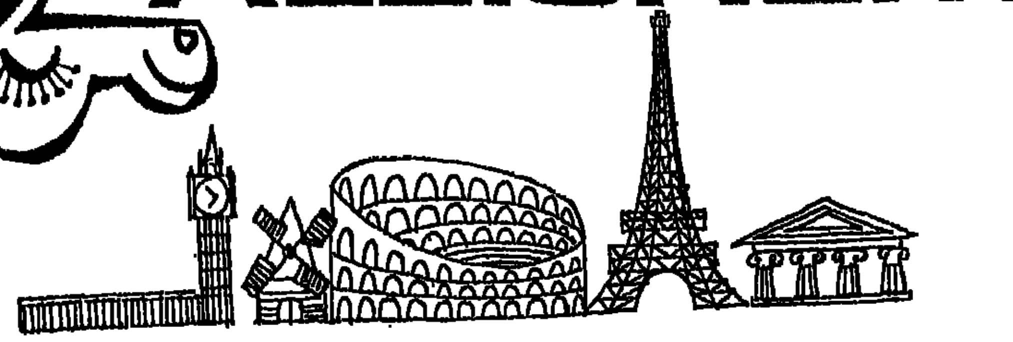

איך לחסוך מאות לירות ולטוס גם לאירופה וגם לדרום אפריקה

האם עלה בדעתך אי פעם לשלב טיול לאירופה עם טיול לדרום אפריקה? ידיעה בסיסית בגיאוגרפיה סותרת לכאורה אפשרות שכזו.
ובכן, יש לנו הצעה בשבילך - תכנית נסיעה שיכולה לחסוך כסף רב אם יש לך עסקים, משפחה או ידידים בשתי היבשות.
סוכן הנסיעות שלך יודע כיצד לתכנן לך מסלול טיסה מתל־אביב ליוהנסבורג דרך ציריך ולונדון. הוא יוציא לך כרטיס בר-תוקף לשנה תמימה שיאפשר לך ביקור בשתי היבשות בחסכון ניכר.
תוכל להשתמש בתכנית טיסה זולה זו מכל מקום באירופה, שם נוחתים מטוסי ס.א.א.. טיסה יומית קבועה של הג׳ימבו, "הענק העדין" שלנו יוצאת מלונדון ליוהנסבורג. מטוסי הבואינג 707 הנוחים שלנו מבקרים בקביעות גם באתונה, וינה, ציריך, פרנקפורט, פריז ואמסטרדם - ומה דעתך על ליסבון, מדריד, לס פלמס, או מאוריציוס?
ובכן למה לא להתחיל ולתכנן את נסיעתך? פנה אל סוכן הנסיעות שלך או למשרד ס.א.א. נתיבי אויר דרום אפריקאים.

SAA

SOUTH AFRICAN AIRWAYS

תל-אביב, רחוב שלום עליכם 9, טלפון: 51844 57759

בחזרה אל ה„מידי"? קשה לומר. אך בינתיים נראות כבר בבירות אירופה נערות, הלבושות כמעט כעלמה שבתצלום, בחצאית ארוכה, חולצת כתונת וצעיף על הצוואר.

ועוד גירסה של ה„מידי" החדש. החליפה, מטויד בארי־גת „מלח ופלפל" — אריג ישן שיתחדש בחורף זה. טויד אינו אריג נוח ללבוש, אך מי שם לב לקטנות כאלה...

סריגים ככל תיא ט...מת ה־אופנה של חורף 1974. הכל עשוי מסריג: אפודות, חלי־פות, כובעים, — צעיפים — ואף גרביים. הכל, בכל, מכל...

מעיל חורף בנוסח החדש, בסגנון מעיל רחצה עם שרוו־לים סרוגים. התסרוקת והכובע — אח לה גרטה גארבו. גם הנעליים משלימות את „המראה החורפי" של עונה זו

בחזרה אל ה„מידי"?

מאת **יהודית חנוך** (מילאנו)

הסתיו הגיע לאירופה בין־לילה. אתמול עוד היה חם ולח ונערות התהלכו ברחוב בגב חשוף. והיום — שמים אפורים, גשם מטפטף, העצים במאה צבעים של כתום וצהוב — ומוכרי הערמונים בפינת הרחוב.

נעלמו בגדי הקיץ והארנקים הלבנים — ומפתיע לראות באיזו מהירות מסתגלות פה הנשים לשינויים במזג האויר. איך הספיקו כבר לקנות את צמד האפודות שבאופנה. את המכנסים המתמזגים בצבע, עם החולצה. איך כבר עוטפת את צווארן מטפחת משי המתאימה לבגד. ואיך כבר הן נראות כאילו ירדו מעל דפי ירחון אופנה.

מה לובשות הנערות היפות של מילאנו?

רגע, רגע, שלא יווצר חלילה הרושם שכולן כך. רבות, רבות מהנשים החולפות פה ברחוב, לובשות „שעטנז" של בגדים, ממש כמו אצלנו, ביום הסתיו הראשון — ולא כולן לבושות בחדש־חדיש. אבל כשעוברים בשעת צהרים ברחובות ה„טובים" של מילאנו, מטיילות להן כל הפקידות והמזכירות הקט־נות, כשהן לבושות יפה להפליא, בעיקר בהתחשב במחיר הגבוה של בגדים, במילאנו.

ממה שראיתי פה ובערים אחרות באירופה, בולטים כמה חידושים המאפיינים את פניה החדשים של אופנת החורף האירופית.

ראויה לציון, היא החצאית שהוארכה. והכוונה לא ל„מיני", שהוארך בכמה סנטימטר. אם כי בולטת למדי גם המגמה להאריך את המכפלת עד סמוך לקו הברכיים.

הכוונה היא להופעתו המחודשת של ה„מידי" בחצאית המסתיימת קרוב לקרסולים! תחילה, נראו חצאיות ה„מידי" בכמה חלונות ראווה של בוטיקים אקסקלוסיביים. אך בימים האחרונים החלו לטייל בהן הנערות ברחוב — ואני תמהה, אם יש כאן קפריזה אופנתית חולפת, או שמאן־דהוא החליט לחדש את ה„מאבק־על־המידי". על הנערות והנשים הצעירות והחטובות החולפות פה ברחוב, כשהן לוב־שות מעל לחצאית ה„מידי", אפודה מוארכת, צעיף מתנפנף וכובע צמוד לראש, בסגנון כובע גרב סרוג, או פעמון לבד קטן — זה נראה לא רע, כמעין מהדורה מחודשת ויפה של גרטה גארבו בסרטיה הישנים.

אך בין מאה נשים החולפות ברחוב, לובשות רק שלוש „מידי", ואילו האחרות מתמידות ב„מיני". כך שקשה להניח, שה„מידי" אכן ייהפך לאופנת הכל, אם כי, בעסקי אופנה, מסוכן להתנבא.

אריגי טויד וסריגים — עם כל דבר

סריגים ואריגי טויד, הם שני פרטים נוספים הבולטים בבגדי החורף החדשים. הסריגים מופיעים בצורות שונות. מאפודות גדולות ומגושמות של צמר אנגלי, ועד לחולצות קטנות וצמודות ו„פולוברים", כלומר, אפודות ללא שרוולים, שמשדכים פה עם כל דבר, עם מכנסיים וחצאית ואף מעל לשמלות. משלבים גם סריגים עם אריגים (בשרוולים, צווארון וכו') ועם פרוות. בקיצור, צפויה עונה טובה — ליצרני סריגים וחוטי צמר.

אריגי טויד מחוספס נראים כאן לרוב, בכל חלקי לבוש, ממעילים ועד לחצאיות.

רוב אריגי הטויד הם באריגה הנקראת „מלח ופלפל", כלומר, שילוב של נקודות בשחור־לבן וחום־לבן. בסך הכל הטויד הוא אריג לא מחמיא — הוא דוחה בשל עביו ובהחלט לא נעים ללבוש, מכיוון שהוא מחוספס ומגרד — אך אימתי התחשבו האופנאים בנוחותן של נשים כשבאו לעצב אופנה חדשה...

סוף העונה...

(שורון)

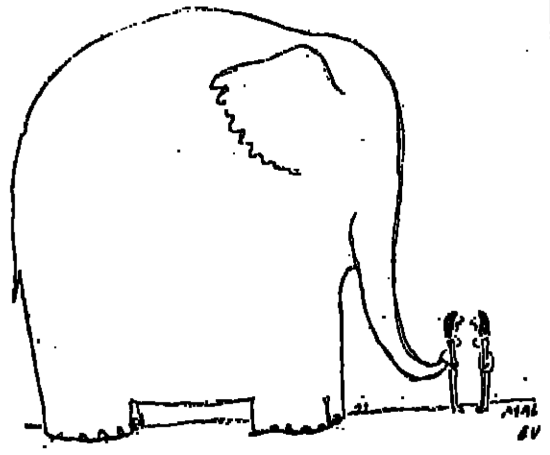

— אין לך מושג איזה שובב הוא...

— ג'ורג', האם אתה אמרת לילד ללכת לכל הרוחות?!...

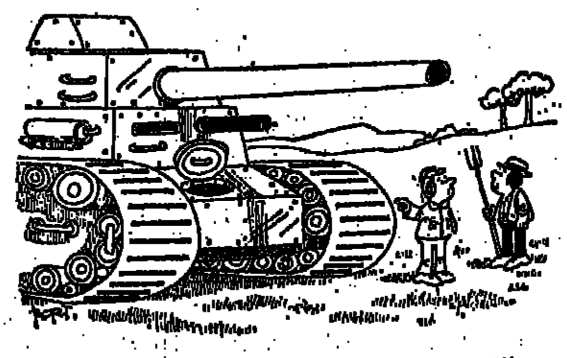

— אני צריך ללכת לכמה דקות. מוכן לשים לב שלא יגנבו אותו?...
(ולטווכה)

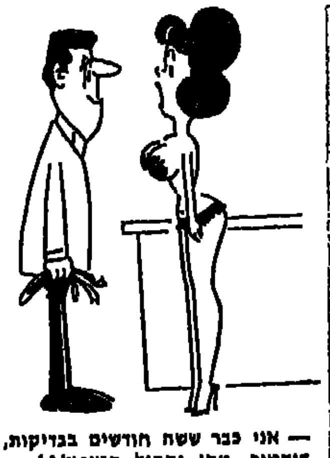

— אני כבר שש חודשים בבדיקות, דוקטור. מתי יתחיל הטיפול?!
(ל'אירופיאו)

— אני קצת עסוק עכשיו, ג'ו. אתה יודע, חוק המקרטעין החדש מסובך למדי...

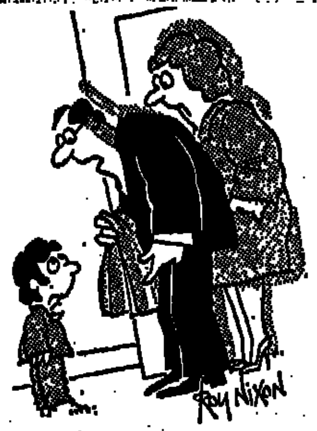

— עכשיו חוזרים הביתה! ההורים של ג'וני כבר ישנים מזמן בשעה זו...

— הרימי את קולך, יקירתי. מרעישים ודופקים כאן...

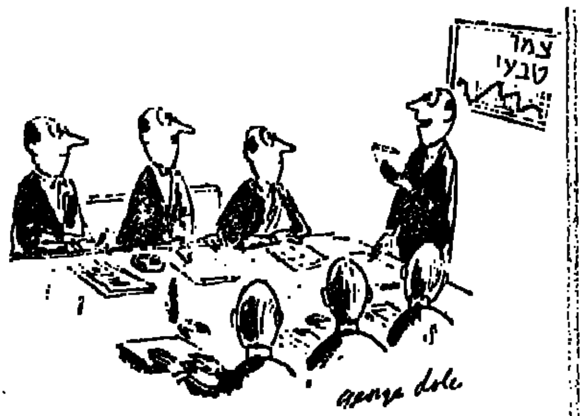

— ידיעה משמחת, רבותי: אנשינו הצליחו לפתח עש, התוקף אריגים סינטטיים...
(ל'אירופיאו)

באהלי קידר

(וולטווכה)

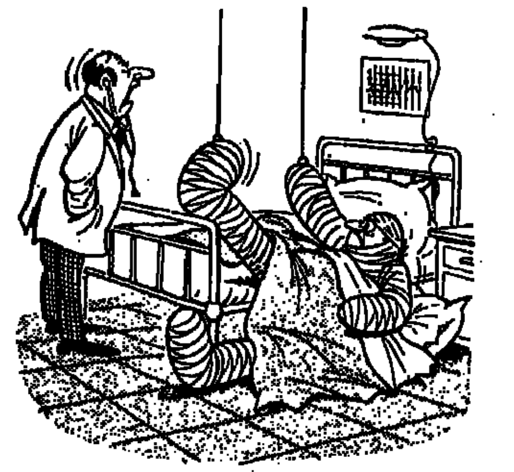

— מי הרשה לך לרדת מהמיטה?!...

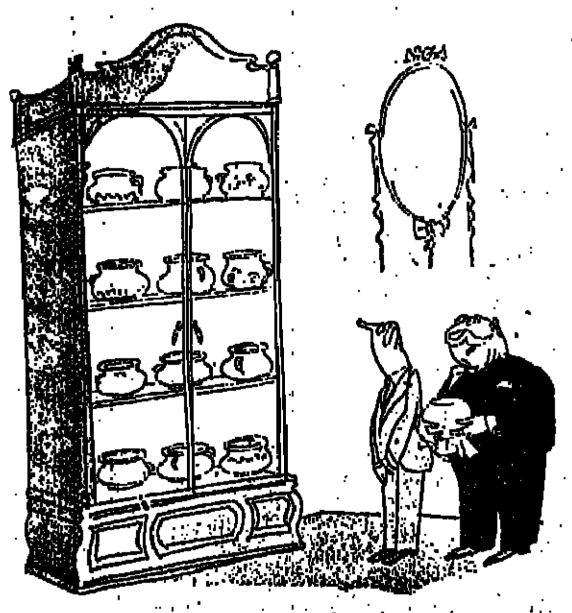

— ביום בהיר אחד שאלתי את עצמי: מהו הדבר שהאספנים עדיין לא שמו עין עליו?...
(פאנץ')

לנקות היטב פירושו באנגלית טובה -
TO HOOVER

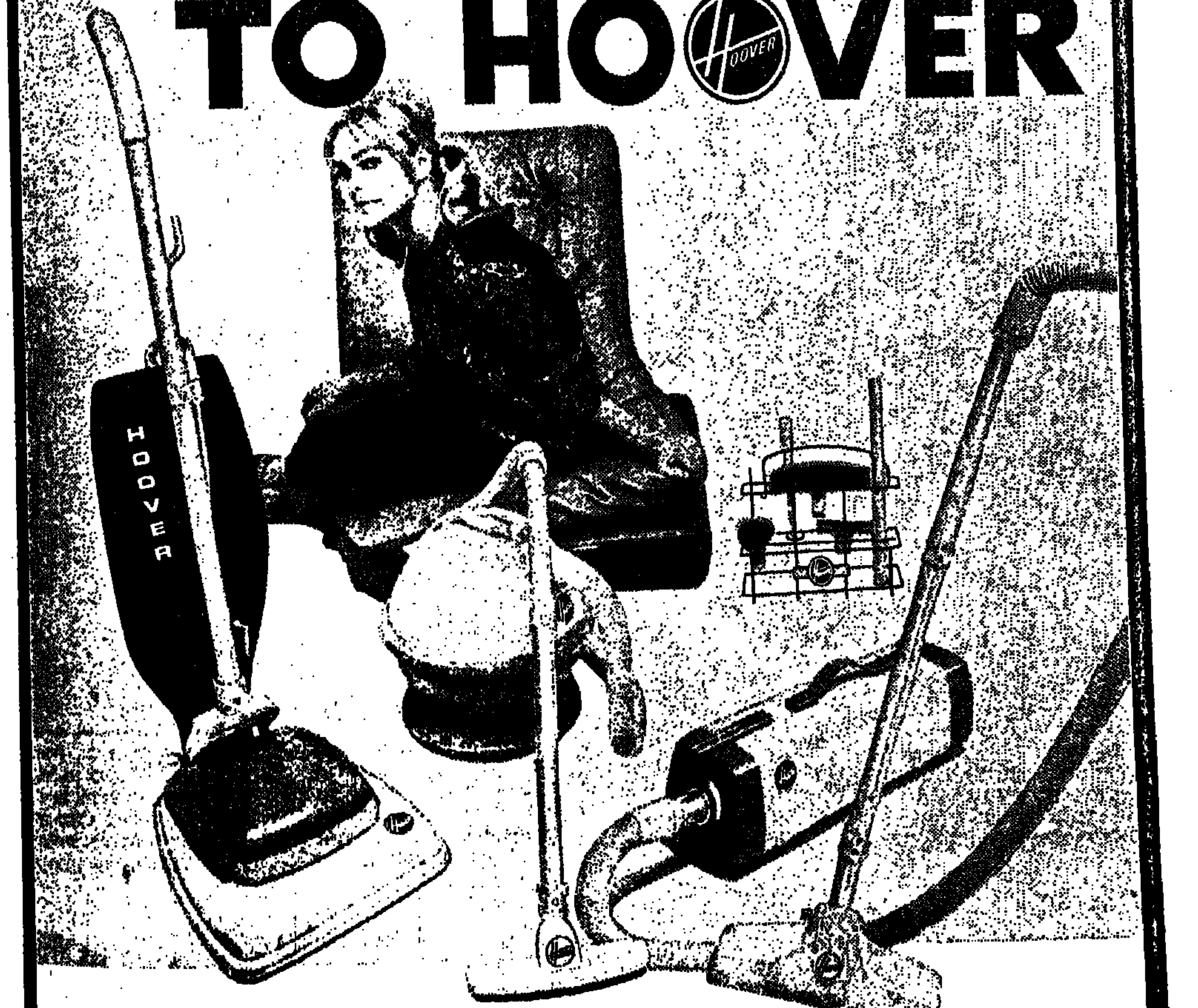

לקנות היטב HOOVER
פירושו לקנות -

ואכן — הנשים האנגליות יודעות את אשר הן אומרות, ולא לחינם; מכשירי החשמל הביתיים של HOOVER הפכו לשם דבר כשהמדובר בשואבי אבק, מכונות כביסה, מגהצים ועוד מוצרי איכות של HOOVER.

כולם — ראשונים בסוגם
כולם — ישמשו אותך באמונה הרבה, הרבה, הרבה זמן...
כולם — עם השרות המשלים איכות של HOOVER
HOOVER — הקניה הטובה ביותר (BEST BUY).

תמצא אותנו גם ב,,דפי זהב"

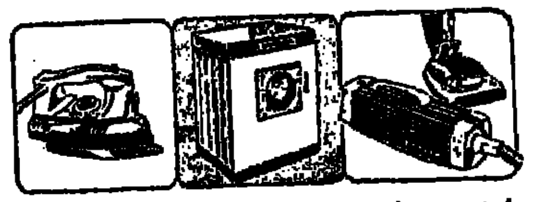

להשיג בכל חנויות החשמל המובחרות
מפיצים בלעדיים:
מלבורד ושות' בע"מ
ירושלים: שלומציון 11, טל. 231261
תל-אביב: נחלת בנימין 75, טל. 615432
חיפה: חמגינים 64, טל. 521980

הובר

איך משפרים מכונית מעולה?

עושים אותה שקטה יותר
מוסיפים לה יותר בידוד
בינך לבין רעשי המנוע והכביש

קורטינה 74 היא עכשיו המכונית השקטה ביותר מסוגה המבטיחה לך והינה רגועה יותר

עושים אותה רכה יותר
משפרים את בולמי הזעזועים ומערכת המתלים והם סופגים את שבושי הכביש בטרם יגיעו אליך

קורטינה 74 היא עכשיו יציבה יותר ומעניקה לך שליטה מלאה ונוחה יותר במכונית

עושים אותה נוחה יותר
מעצבים מחדש את פנים המכונית. משכללים ומחדשים את לוח המחוונים משפרים את מערכת האוורור ואת המושבים והרפוד הפנימי

קורטינה 74 היא עכשיו המכונית המרווחת ביותר מסוגה ומבטיחה לך והינה נוחה ומנוחה.

עושים אותה בטוחה יותר
משפרים את מערכת הבלמים ומוסיפים נורת בקרה ואזהרה מתקינים פסי אתות צדדיים לבטיחות בעקיפה ומעלים את חוזק המרכב לסטנדרטים הגבוהים ביותר

קורטינה 74 היא עכשיו המכונית הבטוחה ביותר והאמינה ביותר

CORTINA '74
שקטה יותר, רכה יותר, נוחה יותר ובטוחה יותר.

Ford
חברה ישראלית לאוטומובילים בע"מ
מפיצי פורד בישראל
תל־אביב, דרך הסגר 43
חיפה, דרך יפו 145, ירושלים, דוד המלך 14

חגי לבינסון אילון

האיש ש"צללי" מוקדם מדי

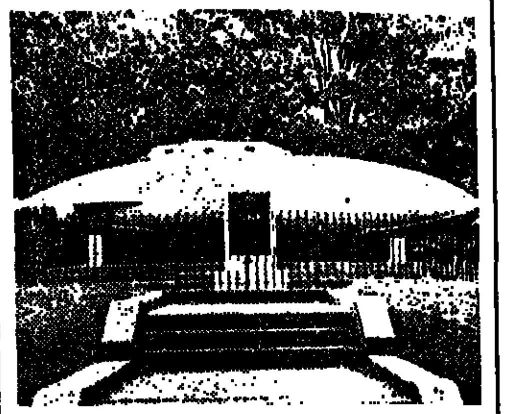

פאטרסון (ארה"ב)

הצוללת הראשונה "פניאן ראם", שנבנתה על ידי ג'והן פ. הולנד, יליד אירלנד, בשנת 1881, שוכנת כבוד בגן ציבורי בפאטרסון (מדינת ניו ג'רזי). בעיר הזאת ערך הולנד, מורה בית־ספר באותו זמן, את ניסוייו הראשונים בנהר פאסאיק.

הוא הלך לעולמו בשנת 1914, כאשר צוללות החלו לחרוש את נתיבי המים במלחמת העולם הראשונה.

לדרשה לא היו "שיניים"...

שווייץ

על דרשה אחת של יום א' נאלצו לוותר מאמיני העיירה השווייצית מוטרן. היא נפלה פשוטו כמשמעו למים.

בזמן קפיצה לתוך אגם מורטן, שכח הכומר מארטין ס. לסגור את פיו. כאשר עלה חזרה מתוך המים, לא היו לו עוד שיניים — שיניו התותבות נעלמו. שני אמודאים רצו לעזור לכומר חסר־השיניים, אך נאלצו לוותר חיש־מהר על רצונם, משום שהמים היו דלוחים מדי.

הסוסים היו אמיתיים...

מארוסטיקה (איטליה)

משחק שחמט חי, שיחזור נאמן של המשחק שהתקיים בשנת 1554 בין שני אצילים איטלקיים, התקיים בישוב מארוסטיקה, אשר בצפון איטליה.

שני האצילים הצעירים, שהיו מאוהבים בבת המושל, רצו לצאת לדו־קרב למען עיניה היפות של בחירת־לבם. כאשר נודעה החלטתם למושל, ציוה לעצור את שני המתחרים. כדי למנוע את הדו־קרב, הציע להם לערוך משחק שחמט כשהפרס: ידה של בתו.

השיחזור של משחק היסטורי זה מביא כל שנה המוני סקרנים, הבאים מכל פינות איטליה וגם מחוץ לארץ.

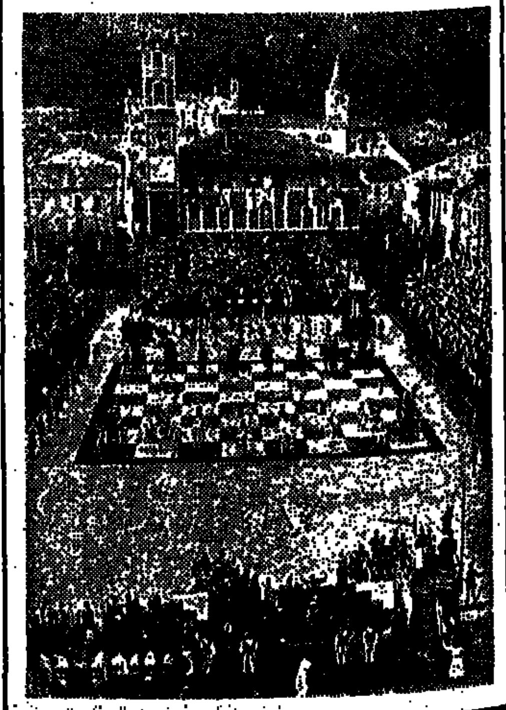

המנתח יעבוד חצי שנה חינם

מינסוטה (ארה"ב)

ד"ר ס. וולטון לילהיי, אחד ממנתחי הלב המפורסמים ביותר בעולם, גילה מיאז ומתמיד יחס מיוחד לשלושה דברים: לנשים, לכסף ולמשרד האוצר. וכך קרה הדבר, שהאיש אשר ביצע בשנת 1954 את הניתוח הראשון בעולם של לב פתוח, נאלץ לעמוד עכשיו לא ליד שולחן הניתוחים, אלא לפני השופטים, בעוון העלמת מסים בסך של מאה אלף דולר.

לילהיי, המתגורר עם אשתו השוודית היפה ועם ארבעת בניו, באחד מפרברי סן פול, במדינת מינסוטה, הרוויח לא רק מאלפי ניתוחי הלב שלו. הוא שימש גם כמרצה וכנשיא של כמה מוסדות. אולם כאשר הגיעו הדברים להצהרות מס ההכנסה, היה מנתח הלב המיליונר לאיש מדע עני.

עד שהתעניין בו אחד מפקידי מס ההכנסה, אשר שם לב שהדוקטור משלם בעין יפה אף בשביל עבודות כתבניות פשוטות. אחת הכתבניות, סופר־בלונדית מלאס וגאס, העידה לפני בית־הדין, כי הרוויחה את כספה אצל ד"ר לילהיי לא רק ליד שולחן הכתיבה. והיא לא היתה היחידה.

נסתבר, כי ביצרד האוצר שילם גם בעד ציוד מטבח, אשר הוצהר כריהוט משרדי, וכן בעד הוצאות ניתוחים של בני משפחת לילהיי. המנותחות היו ארבע פילגשיו של הדוקטור.

מזלו של ד"ר לילהיי, שנפל בידיו של שופט, אשר לקח בחשבון כי מאסרו של המנתח המפורסם למשך חמש שנים כמוהו כ"ביזבוז של בעל כשרון גדול". במקום זה חייב את הד"ר לילהיי לעבוד ששה חודשים ללא תשלום באניה המשמשת בית־חולים.

הוא לא הספיק

האיש היה בן 41, תושב בנגלה־דש, אך למרות גילו הצעיר יחסית רצה להינשא בפעם ה־36.

הוא לא הספיק: אשתו ה־35 חנקה אותו.

ארבע כנפות תבל

מכתב תמורת נשיקה...

אנגליה

הדוור ברנארד קורטון (45) היה מוסר לנשים צעירות ויפות את מכתביהן וחבילותיהן, רק כאשר קיבל מהן נשיקה. הדבר נמשך עד אשר שכן קנאי של אחת הנשים, שהוא עצמו העריך את יופיה, הלך למשטרה.

התוצאה: קורטון נקנס בסכום של 20 ליש"ט ומעתה יעבוד רק מאחורי הדלפק.

הנווד האמיד נתקבל בלבביות

שווארצוואלד (גרמניה)

המלצר במלון שווארצוואלד המפואר, הסתכל בתדהמה כאשר נכנס האורח המזוקן והלבוש בגדים מרופטים. עוד יותר נדהם המלצר, כאשר הנווד הזמין ארוחה מפוארת ואחר־כך הוציא מכיסו כמה שטרות בני מאה מארק.

הוא לא יכול היה להעלות על דעתו, כי האורח הזה אינו אלא הרברט טרמה (47), בעל מסעדה מראשטאדט. האיש לבש בכוונה, לקראת נסיעתו, את הגרועה בחליפותיו. "רציתי לבדוק כיצד מתקבלים נוודים במחוז הזה".

כפי הנראה שלא רע. "איש לא הראה לי את הדלת. אלא שלפעמים שירתו אותי קצת בזלזול. לעומת זאת זכיתי לא פעם בבירה חינם, כאשר ביקשתי".

ועוד גילוי: "בכל שהאכסניה היתה יותר אצילה, כן היו האורחים יותר ידידותיים כלפי וכיבדו אותי בזה אחר זה".

וכיוון שנסיונו היה כה עליז, החליט כי גם במסעדה שלו יתקבלו נוודים בצורה לבבית.

ג'יני נתנה שיעור לכלבה...

כל כלבה אחרת היתה פותחת ביללות אילו היתה גבירתה יוצאת להחליק על סקי המים ומשאירה אותה יושבת על הסקי. אך מאנדי בת ה־9, כלבת לאבראדור, לא איבדה את עשתונותיה, כאשר ג'יני ונייבלס התליטה לתת לה שיעורים. עכשיו התקדמה מאנדי עד כדי כך, שהופיעה ככוכבת בקרניבל המים במועדון סקי המים ברינגווד.

"חומה סינית" מאווזים

סקוטלנד

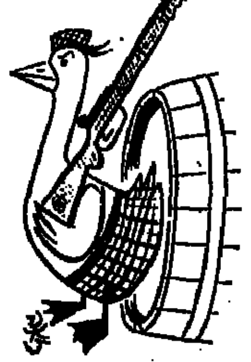

עוד ישנם סקוטים היודעים כיצד לחסוך. אחד מהם, סוחר במשקאות חריפים, מצא באחרונה תחבולה כיצד להסדיר שמירה של חביות הוויסקי שלו על ידי להקת אווזים, כדי לחסוך את שכרו של שומר לילה.

הוא התרשם מן המאורע הזכור מתולדות רומי: שם הצילו פעם האווזים את הקאפיטול מפני הגאלים, כאשר פתחו בצעקות למראה הופעתם. מאז יצא להם שם של שומרים עירניים מאוד.

הסקוטי אף הרחיק לכת ולא הסתפק באווזים הרגילים. הוא השיג אווזים מיוחדים מסין, היוצרים עכשיו לפני חביות המשקה שלו "חומה סינית" בלתי חדירה.

אבא תרם כליה לבנו

לוטון (אנגליה)

"ג'יימס נחלש מיום ליום, באחד הימים, כאשר טיילנו בגן, התמוטט לפתע", נזכר מנהל המפעל קליפורד האול, בשעות הקשות ביותר בחייו. "לקחתי את הילד בזרועותי, רצתי לתחנת המוניות הקרובה ביותר והבאתיו לבית־החולים". רופא בית־החולים בלונדון יעץ לבצע השתלת כליה. "לא היו לי כל היסוסים. הבעתי את נכונותי לתרום אחת מכליותי לג'יימס".

ראשית כל בדקו את סוג הדם של קליפורד האול. סוג הדם שלו ושל בנו היו זהים. שבוע אחר כך בוצעה ההשתלה. האם ישבה בביתה ליד הטלפון במשך 24 שעות.

ג'יימס נאלץ עוד להישאר בבית־החולים ששה שבועות. עתה מבטיח הילד בן ה־14, אשר סבל החל משנת חייו התשיעית ממחלת כליות קשה: "כאשר אסיים את בית־הספר וארוויח הרבה כסף, אקנה מתנה גדולה לאבא. ייתכן שאקנה לו מערכת סטריאו".

השביעי הזעיק את המשטרה...

קובלנץ (גרמניה)

כוח המצאה ותעוזה כאחת הפגין וורנר מ. בן 37 מקובלנץ. האיש תלה על קופת הלילה של אחד הבנקים שלט עם הכתובת: "קלקול — לזרוק עשרה מטרים מכאן". במרחק 10 מטרים הציב הנוכל המחוכם קופה לכסף. הוא עצמו עמד על ידה ועל צווארו שלט עם הכתובת: "שירות חרום".

בפתיון נלכדו ששה שליחים של בתי־מסחר: הם שלשלו את צרורות הכסף שלהם לתוך הקופה הבלתי נכונה. רק השליח השביעי הזעיק את המשטרה. אלה עצרו את הרמאי ומצאו אצלו 7000 מארקים במזומנים וצ'יקים בסך של 1700 מארק.

מבחר סרטי השבוע

ז. אהרון

כדאי לראותם

✱✱ „זעקות ולחישות" („צפון", תל־אביב) : סרט מופתי, שבו חוזר וצולל הגאון השוודי אינגמר ברגמן אל תהומות הקדרות הטראגית שמעבר לתקוות אנוש, במלוא עצמתו כיוצר. בבית אחוזה נחי־דה, על סף המאה הנוכחית, גוססת אשה בודדת ביסורי שאול מגידול ממאיר ב־מחיצת שתי אחיותיה ובסיעודה של מש־רתה. בעזרת צלם נפלא ושחקניות — (האריט אנדרסון, אינגריד טולין, קארי סילוואן, ליב אולמן), חמשתקות כב־„טראנס" היפנוטי, ממזג ברגמן סטימיזם עמוק עם טיוס ואסתטיקה נפלאת ל־חוויה אמנותית עזה. בנתחו באיזמל חד ואכזרי את יחסי האחיות על רקע תוו־יותיהן וזכרונותיהן של ארבע הנשים, פורס ברגמן את רקמותיהן הנפשיות ו־חושפן על יסוריהן, בדידותן הרוחנית, ופשוטיהן העיקרים למגע אנושי, שב־ריריי וחולף, המותיר אחריו חלל ריקנות ויאוש גמור. סרט גדול.

✱✱ „נשיא על הכוונת" („אלנבי", תל־אביב ; „עדן", ירושלים) : בשנת 1962 זממו וביצעו שרידי מחתרת האו.א.אס. התנקשות־נפל בחיי גנראל דה־גול. קבו־צת החותרים הקיצוניים גזרו את דינו של נשיא צרפת למוות על ש„בגד באידיאלים הפטריוטים של עמו" בהעניקו עצמאות לאלג'יריה. הם שכרו רוצח מקצועי לבי־צוע גזר הדין. סביב גרעיניה של פרשיה זו חיבר העתונאי־הסופר פרדריק פור־סייט עלילת־מתח פוליטית, שהיתה לרב־מכר עולמי („יום התן"), ו„מייסטר" קולנועי ותיק, הבמאי פרד זינמן („בצהרי היום", „אדם לכל עת") ביצע מלאכת־מחשבת בהעברתו אל הבד בהצלחת מר־שימה. תיכנון מזימת הרצח, ובמקביל — צייד־האדם הנערך בעקבותיו, מות־מחתים בהגיון מדהים לקראת שיאי מתח מרגשים. מרתק.

✱✱ „צבא הצללים" („מירה", ירוחם): ספורו של ג'וזף קאסל על אנשי השורה במחתרת הצרפתית בימי הכיבוש הנאצי זכה לפירוש קולנועי נהדר בידי הבמאי ז'אן־פייר מלוויל („המעגל האדום") ב־סרט רציני מאוד, המתבונן בתקופה קו־דרת ובגיבוריה האסורים, ומוסר את מני־עיהם ורגשותיהם בסיגנון עצור ומאופק. גם העיון הכן בערכים אנושיים שגורים כנאמנות ובגידה, ידידות והקרבה, מר־שים מאד בדיוקו ואמיתותו. כוח הוא גם משחקו של הצוות המעולה : סימון סיני־יורה, לינו ונטורה, פול מריס, ז'אן־פייר קאסל, דניאל ז'לאן.

✱✱ „זמנים מודרניים" („פאר", חיפה; „ארמון", רמת־גן) : קומדיה גאונית, בת 39, המוסיפה לחיות רעננה וטריה, מר־גשת ומצחיקה עד דמעות, כשחיתה בימי זוהרו של הנווד הנצחי. סרט אילם (עם פס קול מוסיקלי) שהבקיע את מחסום הזמן ועבר אל מחוזות הסיוט הטהור. קלאסיקה אמיתית וצ'ארלי צ'אפלין ב־אחד משיאיו. אין להחמיץ.

✱✱ „יום א' הארור" („קולרון", עפו־לה) : עיון כן ומפוכח ביחסי אהבה של משולש חריג : אשה גרושה, רופא הומו־סכסואל וצעיר בוהמי, המקיים בעת אחת פרשיות אהבים עם השניים. עינו הבוח־נת של הבמאי ג'ון שלזינגר („קאובוי של חצות") ותסריטה השנון של פנלופי ג'יליאט, מספרים על הכורח בפשרה ועל הבגרות בהשלמה עם עובדות החיים. גם הרקע החברתי של בני המעמד הבינוני העולה בלונדון זכה לתיאור ריאלי דק ונוקב. משחק מעולה של פיטר פינץ', גלנדה ג'קסון, מארריי הד.

✱ „האלוף" („תמארת", הרצליה) : סטיב מקקווין, כוכב רודיאו דועך, חוזר אל עיירת הולדתו באריזונה כדי להשתתף בתחרות בוקרים שנתית ופוגש באביו המודקן, באמו העלמודה (אידה לופינו) ובאחיו המתעשר מחדש. הבמאי האמ־ריקני סם פקינפה („כלבי הקש") סופד לאגדת המערב הישנה ומתרפק על שרי־דיה בנוסטאלגיה, עצב והומור, בסיפור משפחתי בן־זמננו. דל־אירועים, איטי, רווי רגש ואהבה.

„סוד הקסם הבורגני" („אורדן", חיפה): בסרטו האחרון של לואיס בונואל, בן ה־72 („וירידיאנה", „טריסטאנה"), מופי־עים סימני זיקנה והסתיידות אמנותית, והמייסטר הספרדי הקשיש חוזר בו על רעיונות. הבריקות והבמידה ניכרת גם על עצמו. הסרט לעצמו — נאה מראה, ו־אחדים ממעמדיו הנלעגים משעשעים למדי. בונואל, המלגלג על הבורגנות ו־חבלותה, על ריקנותה, סיכלותה וגיחוכה — שרבל ראיית מציאות בראי־עקום עם המראות חולפות אל מחוז החלומות, האבסורד, והדמיון הסוריאליסטי. דלפין סריג, סטפני אודרן, פרננדו ריי, ז'אן־פייר קאסל.

סרטים אחרים

✱ „ריילינגטון פלייס" („פריז", תל־אביב) : הבמאי האמריקני ריצ'ארד פליי־שר („החונק מבוסטון") שיחזר פרשת רציחות שהחרידה את בריטניה בראשית שנות החמישים — רוצח הנשים המפ־לצתי כריסטי חיסל כתריסר נשים לונ־דוניות וקברן בחצר ביתו, ובטרם נפל באקראי בידי המשטרה הספיק לשלוח לגרדום צעיר תם מפשע תחתיו. שיחזור מדוקדק, איטי ואפור, ובמסתיע — בלתי־מרתק ביותר. עם ריצ'ארד אטנבורו ב־תפקיד המפלצת.

✱ „הליידי שרה בלוז" („חן", תל־אביב): גירסתו של הבמאי הקנדי, סידני ג'יי פיורי, על פרשת חייה, זמנה הסוער (שנות ה־40) ומותה ללא עת בשל הת־מכרות לסמים, של הזמרת הכושית האג־דית, בילי הולידיי. מתוך ים ההבלים והקלישאות השדופות, נוצצת כיהלום מלו־טש, הופעת זמרת־שחקנית, דיאנה רוס, המגלמת את רעיונה שלה על בילי הו־לידיי, שאולי אינו כה נאמן ואותנטי לדמותה וקולה של הזמרת המנוחה. אך עומד בזכות עצמו ומתפתח בכשרון וב־כנות רגשית, ובסופו של דבר נשאר חרוט בזכרון כמשאב בלעדי של עוצמה. סרט שטחי, הנותן פרוש חד־ממדי לדמות טראגית, שכרעה והתפוררה בלחץ הדי־כוי השוחק של חברת הגזעים האמריק־נית. קטעי הג'ז ושירת הבלוז מבוצעים לעילא, בפי כוכבת הסרט.

✱ „שחק אותה סם" („תכלת", תל־אביב) : הרפתקאותיו המזוויעות של ה־קומיקן וודי אלן („כל מה שרצית לדעת על המין"), בדמות מבקר סרטים אמרי־קני קטן ומתוסבך, המערבב את המציאות הבדויה והזוהרת של עלילות סרטי הו־ליבוד משנות הארבעים, עם הריאליות המתסכלת של חייו העלובים. ברגעי ייאוש ופחדים מעלה אלן באוב סמל גברי, את אליל הוליבוד הישנה האמפרי בוגארט (פארודיה טובה של ג'ארלד לייסי) המ־משמשו כיועץ אישי ואב רוחני. קומדיה של סיטואציות, עוקצניות בחלקיה, מש־עשעת למדי, שכתב אלן עצמו וביים הרברט רוס.

✱ „מה תאמר לגברת עירומה ז'" („מוג־רבי", תל־אביב) : לאחר שנות הקפאה אחדות בצו הצנזורה, מוקרנת בדיחה פסבדו־דוקומנטרית, פרי רעיון סאטירי של שדר טלוויזיה אמריקני, אלן פונט, המסטרת בעזרת מצלמות חבויות — כך על כל פנים נאמר בסרט — על תגו־בותיהם של האמריקני הממוצע(ת) על מיני טאבו מיניים, שעדיין איפיינו או־תם בתקופה שלפני נכנס לתקפו האיסור חסר הפשר של הצנזור הישראלי. הסרט בנוי כסידרת סקצ'ים נפרדים בעלי נושא משותף — העירום — מוצלחים, פוש־רים ומשעממים חליפות.

✱ „מיפמבי המאפיה" („שביט", חיפה; כרמיאל) : עוד סרט מאפיה — הפעם על אירגון הפשע האמריקני „קוזה נוס־טרה", מיסודם של מהגרים איטלקיים. בהתבססו על עדויותיו של חבר זוטר באירגון, ג'וזף ואלאצ'י לפני ועדת חקי־רה של הסנאט, שיחזר הבמאי טרנס יאנג 40 שנות מאבקי כוח על השליטה בעולם הפשע, שבהן ניטשת מלחמת דמים חסל־נית בין הכנופיות המשפחתיות. גנגסט־רים אלימים מחסלים זה את זה בירויות, דקירות, חנק וסירוס, ואירועים ודמויות חולפים על המסך באיפיון חיוור ושטוח וחסר חיות.

✱ „פואר זרהאלי" („אורגיל", ירוש־לים) : רומי שניידר נקרעת באהבתה ל־שני גברים, מנוגדים באופיים, המאוהבים בה, ונעת כמטולטלת מחיק סוחר גרו־טאות איב מונטאן, לזרועות הצייר ה־בוהמי סמי פריי, סרט יפה מראה של קלוד סוטה („אלה הם החיים"), המספר, בתיחכום טכני ובמתיקות לירית, על תה־פוכותיו הרומאנטיות של משולש קלאסי, מונטאן, המתמקיין בקלילות ובחן, „גו־נב" את הסרט בקסמו האישי.

ק צ ר ו ת

✱ „הבלונדיני עם הנעל השחורה" — („גורדון", תל־אביב) : פארודיה אבסור־דית משעשעת של איב רובר („מלחמת הכפתורים"), המלגלג בפיקחות קונדסית על השרותים החשאיים של צרפת, מאבקי שררה פנימיים רוחשים תחת כסות הלחי־מה בפשע, סוכנים חשאיים בולשים ומ־חסלים איש את רעהו בשיטות מתוחכמות ביותר של עיקוב, האזנה וחיסול. רצוף תעלולים מבדחים והומור חביב עם פייר רישאר, קומיקאי גמיש ודינאמי, בתפקיד הראשי. ברנאר בלייה, ז'אן רושפור, מיריי דיארק. מבדר.

✱✱ „התפוז המיכני" („חן", טבריה; „אורות", חדרה) : החברה העתידנית ש־תיאר המחבר הבריטי אנתוני ברג'ס, נהפ־כת למציאות מזויעה של התבהמות ה־אדם ושל התפרקות יסודות התרבות ה־אנושית. סרטו המפורסם של סטנלי קובר־יק, מקסים־דם.

✱✱ „הגן של פינצי קונטיני" („בית העם", מזכרת בתיה) : ויטוריו דה סיקה, ביים לפי הרומאן האוטוביוגרפי של ג'ורג'יו באסאני, אנדרטה ליהדות אי־טליה הנעלמת. סיפור חיית ומותה ה־טראגי של משפחה יהודית אריסטוקרא־טית, באיטליה הנאצית־פאשיסטית.

✱ „הארגון" („שביט", גבעתיים): ה־שלישי בסידרת סרטי הפשע על סגן הבולשת הצבעוני וירג'יל טיבס, שבו מגלם סידני פואטייה את סיסמת הניטור הכושי בכרך האמריקני „שחור הוא יפה".

✱ „תפוס לי מרגלי" („חן", כפר־סבא): קירק דאגלס, כמכרית ספרות־מתחדרית במיקרופילם, מהמזרח למערב, מסתבך לסירוגין עם השרותים החשאיים של בריה"מ ובריטניה. מהתלת־ריגול פושרת.

✱ „הארי המזוהם" („צליל", צפת) : רוצח מטורף, מצוייד ברובה צלפים, הורג, חוטף ומתעלל בנערות וילדים. מלודראמה משטרתית אלימה, מבויימת היטב, בסאן־פראנציסקו תימה. סרטו של דון סיגאל, עם קלינט איסטווד.

אנגלו סכסון מציעה!

הרצליה פיתוח
קוטגים
החל מ־380.000 ל"י

הרצליה פיתוח – כיכר ריבלין טל. 930261/2

הרצליה
דירות 3-3½-4-5
החל מ־105.000 ל"י

הרצליה – רחוב סוקולוב 11 טל. 930258

רמת השרון
קוטגים
החל מ־320.000 ל"י

רמת השרון – רח' סוקולוב 70 טל. 774244

רעננה
דירות 3-3½-4
החל מ־110.000 ל"י

רעננה – רחוב אחוזה 153 טל. 921610

AS אנגלו סכסון
סוכנות לנכסים בע"מ
חברת התיווך עם הרשת הכלל־ארצית

שמלות הריון

תליפות, חולצות, מכנסים ארוכים וקצרים, בגדי ים וחוף ושמלות ערב.

מאשה ★ MASHA

תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב', פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי). פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

סטריאו
מרכבם עצמית = ½ מחיר
Z-KIT
רחובות, ת.ד. 1193
בקש קטלוג חינם

נפתח מרכז מכירת רהיטים נפלא ברחוב בוגרשוב 58 („פורום" שמרת) תמצא שם עיצוב מקורי ומיוחד (שמרת). ריהוט רציף עם גמר מעולה (שמרת), עשוי עם פליסנדר וטיק אמיתיים (שמרת). הכל נמצא במרכז המכירות החדש - ברחוב בוגרשוב 58, תל-אביב.

רהיטי קבוץ שמרת

תל־אביב: רח' בוגרשוב 58. ירושלים: [illegible]. חיפה: [illegible]. באר שבע: [illegible]. קרית מוצקין: [illegible]

שלוש עוגות חגיגיות לשלושה ימי חג

הבטיחי את שמחת החג והשבת
עם עוגות מוצלחות וקלות להכנה.
הערובה להצלחת העוגות -
קמח אסם תופח מאלין*

כשר

שלחו 5 אריזות ריקות של מוצרי אסם לפי בחירתכם אל: אסם תל אביב, שרות שק נעול ותקבלו חבילה חוברת מתכונים חדשה (מס' 2) המוקדשת לעוגות, חוברת מס' 1 או 2 לפי דרישתכם.

סוכות
רולדה ביסקויט
עם מילוי אגוזים ודבש

חומרים דרושים:
לבצק: 5 חלמונים, 3 כפות מים חמים, ½ כיס סוכר, 1 כפית סוכר וניל, 5 חלבונים; ¾ כוס קמח אסם תופח מאליו, 6 כפות קורנפלור.
למילוי: 200 גרם אגוזים קצוצים קלויים טחונים דק, כבו גרם דבש, ½ כפית תמצית רום, ½ כפית שמנת מתוקה או שמנת צמחית.
לקישוט: אבקת סוכר.
הוראות ההכנה:
לערבב חלמונים עם מים חמים במטרף או במיקסר זה, להוסיף ½ מכמות הסוכר בשלבים, להוסיף סוכר וניל ולהמשיך ולהקציף עד שמתקבלת תערובת קצפית וסמיכה. להקציף את החלבונים להוסיף את שארית הסוכר ולהקציף עד שהקצף נעשה מוצק. לשים את הקצף על תערובת החלמונים, לנפות מעליה קמח אסם, קורנפלור מסונן ולערבב בזהירות בכף, לא לבחוש. למרוח את הבצק בעובי 1 ס"מ על נייר פרגמנט משומן ולאפות מיד בחום גבוה כ־10 דקות. אחרי האפיה להפוך על נייר שעליו פזור מעט סוכר כדי שהבצק לא ידבק.
הכנת המילוי:
על המילוי להיות מוכן לפני התחלת האפיה. לערבב אגוזים, דבש, תמצית רום, להוסיף שמנת לא מוקצפת עד שמתקבל מנורה. למרוח את התערובת על הבצק, לגלגל מהצד הצר לפזר באבקת סוכר ולחתוך את הפרוסות באלכסון. במקום המילוי הנ"ל אפשר גם למלא ב־120 גרם ריבה.

א' חול המועד
טורט
עם קרם קפה שוקולד

חומרים דרושים:
לבצק: 5 חלמונים, 3 כפות מים חמים, ½ כוס סוכר, 1 כפית סוכר וניל, 5 חלבונים, 1 כוס קמח אסם תופח מאליו, ½ כוס קורנפלור.
למצוק: 1 כף קוניאק, 3 כפות מים.
לקרם: 3 כפות חלב, 2 חבילות של אינסטנט פודינג שוקולד אסם, ½ חבילות מרגרינה בלי מלח, 3 כפיות קפה נמס.
לקישוט: פירורי שוקולד.
הוראות ההכנה:
לערבב במטרף חלמונים ומים, להוסיף ½ מכמות הסוכר, סוכר וניל ולהמשיך. לערבב עד שהתערובת תהיה קצפית וסמיכה מאד. להקציף את החלבונים, להוסיף את שארית הסוכר ולהמשיך להקציף עד שהקצף יהיה סמיך מאד. לשים את הקצף על התערובת הראשונה, לפזר מעליהם קמח אסם וקורנפלור מסונן ולערבב בכף מבלי לבחוש. לאפות בתבנית עגולה משומנת בקוטר 24—26 ס"מ, למלא את התבנית בבצק ולאפות מיד בתנור שחומם מראש במדף התחתון בחום בינוני כ־30 דקות. לקרר את העוגה לחתוך לשני עלים לערבב קוניאק במים ולטפטף על העוגה.
הכנת הקרם:
לשפוך חלב לקערה להוסיף אינסטנט פודינג שוקולד אסם. לערבב עד אשר האבקה תימס כולה. לשים את המרגרינה לחמם אותה מעט, לערבב במטרף יחד עם הקפה עד אשר נוצר קרם, להוסיף את הפודינג כפית כפית למרגרינה, ½ של הקרם למרוח על עלה בצק אחד, לשים עליו את העלה השני. ½ שני מהקרם למרוח למעלה ועל הדפנות. להדביק על הדפנות פירורי שוקולד. לסמן את הטורט ל־16 מנות ולולף את ה־½ הנותר של הקרם לקישוט על כל מנה. אפשר גם לקשט בשקדים או בירורי שוקולד.

שבת
עוגת זר עם שקדים

חומרים דרושים:
[illegible]
הוראות ההכנה:
להקציף את המרגרינה הרכה עם סוכר, להוסיף את הביצים אחת אחת ולהמשיך להקציף. להוסיף קליפת לימון מגוררת, ומיצת עקדים, לערבב קמח אסם תופח מאליו (להוסיף כפית כפית תוך הקצפה), ולבסוף להוסיף את השקדים. לאפות בתבנית משומנת במרגרינה, לפזר פירורי לחם בתוך התבנית, לאפות בחום בינוני כ־50 דקות. את העוגה הלה מקוררת מצפים בציפוי ומקשטים בדובדבנים או שקדים מקולפים.
ציפוי: לסנן את אבקת הסוכה, להוסיף חלבון לא מוקצף, ותמצית שקדים או רום תוך בחישה בכפית, עד שתתקבל עיסה סמיכה.

*מתכון מענין על גב כל שקית של קמח אסם תופח מאליו

זה טוב-זה אסם

תיאטרון

● **הכפיל הנצחי** (הבימה) — סיפורו של דוסטוייבסקי. המחיז ולטר ליבלין, תירגם צבי רונן, ביימה עדנה שביט. נסים עזיקרי ושלמה בר־שביט בתפקידים הראשיים ועימם טוני זך, דינה רויטקופ, חתית שמואלי וגר עינר. תפאורה: אלי סיני.

● **כמוב בעיניכם** (התיאטרון הקאמרי) — הקומדיה השקספירית פעם שניה בתיאטרון הקאמרי, הפעם בעברית של אברהם עוז. הבמאי פיטר ג'יימס. התפאורה של אריה נבון. מוסיקה של אלכס כגן ותלבושות של עירנה רייך.

● **נשות דינדור העליזות** (הבימה) — קומדיה שקספירית, נוסח עברי: עליזה ברוך. במאי: אברהם אסיאו, פזמונים ואפיליג: ד. אלמגור. משתתפים: אברהם רונאי, אביבה מרקס, יהודה אפרוני, טובה פרדו.

● **שעיר אחד לעזאזל** (התיאטרון הקאמרי) — מחזה של נסים אלוני. סיפורו של סוכן חשאי בתל־אביב, ביירות, לונדון ואמסטרדאם. ביים נסים אלוני.

● **יחי התושש** (הקאמרי) — מחזה של הבריטי טום סטופארד. ביים שמואל בונים. אבנר חזקיהו, יוסי גרבר, עזנה פלידל.

● **המנות ממבוא** (הבימרתף) — מחזה של שון אוקייסי בקריאה. עברית: רונית לנטין, בימוי: לואי לנטין, אמיר אוריין. מוטי בחרב, יצחק קלוגר, רחל חולה, שולמית אדר, דני מסינג.

● **מיטולים אחרונים** (תיאטרון עירוני חיפה) — מחזה מקורי חדש של א.ב. יהושע. ביים עודד קוטלר. עם יוסי ידין ובתיה לנצט.

● **קול קרא וחלפתי** (בימת קול) — חייה ושליחותה של הצנחנית חנה סנש.

● **איפה ארץ ישראל** (תיאטרון עידן) — מאיר מרגלית במרכזה של הצגה שנכתבה על ידו ועל ידי עדה בן־נחום על דמותו של ווחיק.

● **ליאן המלך** (בימת צוותא) — מיכאל אוחד כתב על פליר וליקט קטעים ממחזותיו. משתתפים עודד תאומי ואבנר חזקיהו. ביים: אילן רונן.

● **הרב נגד הזרם** (סולן) — פרקי חייו של הראי"ה קוק, מאת הרב שמואל הכהן אבידור בביומו של יורם טמבור. שירים עפ"י דברי הרב קוק: אורי סלע. הנהלה מוסיקאלית: רמי בר־ניב. נחום שליט, יוסי סיוה, רמי טיילור, פרדי מאר, סבינה ואנדריי.

● **אנשים קשים** (תיאטרון עירוני חיפה) — מחזה של יוסף בר־יוסף על אח המנסה להשיא את אחותו בחתונה לשליח ירושלמי. עם רות סגל. ביים ד"ר תום לוי.

● **פספוטם קוי־וואריים** (תיאטרון חיפה) — מחזהו של יהושע סובול עפ"י ספרה של שולמית אלוני. בבימת של עדנה שביט. על יחסים בין דת, מדינה ואזרחות.

● **תפוס את הגנב** (התיאטרון הצעיר) — קומדיה מאת יוסף לפיד בבימויו של ניקוי ניתאי, העוסקת בנושא הבחירות לכנסת. משתתפים: זלמן לבויש, מרים גבריאלי, טובה צפיר ועוד.

● **אל תקרא לי שחור** (התיאטרון הצעיר) — מחזמר עלון עם הזמר הכושי מארה"ב, ג'ורג' סמית, ומרגלית אנקורי.

● **חזיון אורי־קולי** (אמפי' יפו העתיקה) — אגדות יפו בראי ההיסטוריה. כתבו: חיים חפר ושלמה שבא, מוסיקה נעם שריף.

● **צפרים בראש** (תיאטרון יובל) — מופע יחיד של שמעון ישראלי בשירים, פארודיות וקטעי־משחק.

● **החייט ואשת המנדלר** — ערב בלדות שאסף דן אלמגור וביים נדב לויתן.

● **חשוד תמיד חשוד**, **מכובסם**, **מתי הבחירות?** — שני מחזות שכתב וביים בצלאל אלוני. הסדנה לתיאטרון של שכונת התקווה.

● **חוה אלברשטיין** (תיאטרון יובל) — בערב יחיד בליווי להקת הפלטינה, עם אהר'לה קמינסקי, אלונה טוראל, רומן קונצמן, נחום פרפקוביץ וויקטור סונרוב.

● **טוב למות בעד ארצנו** — מחזה מאת אילן רונן ובבימויו. נכתב עם בוגרי ביה"ס לאמנות הבמה בר"ג על איש שרצה להשתלט על השמים ושולח לשם את קרבנותיו.

● **אלפא־ביתא** (צוותא ת"א) — מחזה מאת אדוארד וויטמר, בבימת הלן קאוט־האוסון. מישא אשרוב ומרים זוהר.

● **מאורע מוצלח** (צוותא, התיאטרון הקאמרי) — קומדיה של סלאומיר מרוז'ק. עברית: מיכאל הנדלזלץ.

● **שלוש אלמנות** — גדעון שמר במופע יחיד מאת שלום עליכם. עברית: אריה אהרוני.

● **פוסמן ולנה** (הבימרתף — הבימה) מחזה מאת הדרום־אפריקני אתול פוגרד על זוג נוודים צבעוניים בשולי החברה.

● **אנו אנו הפלמ"ח** (הסתרון) — מחזה מיוזיקאלי. כתבו חיים חפר ועמיקם גורביץ. במאי שמואל בונים. תפאורן דני קרוון.

● **פאפא ליאון** (סדן) — מלודרמה על משפחה ותיקה מיוצאי מצרים, שבמרכזה אב רודן — זאב רווח, כתב וביים: אברהם דוד.

● **יעקובי ולידנטל** (צוותא והתיאטרון הקאמרי) — מחזה עם פזמונים של חנוך לוין ובבימויו.

● **בני הרוקטור** (לילך) — קומדיה מאת אלי שגיא. ביים: אברהם ניניו.

● **עיר אחת משחו על ירושלים** (החאן) — הצגה של להקת החאן, מבוססת על ראיונות של מתי גולן ודן מרגלית. בימוי מייקל אלפרדס.

● **אהבה ים תיפונית** (סולן) — תוכנית יחיד חדשה של יהורם גאון. בימוי: יואל זילברג.

● **בשן ועין** (בימת הקיבוץ) — קומדיה מאת תורנטון ויילדר נוסח עברי עדה בן־נחום ויוסף נצר. בימוי: יוסף נצר.

● **אבראקאדאברה** (צוותא ירושלים) — תיאטרון בובות חדש. קבוצת ליצנים. עם ארבעה ירושלמים: ברברה וראובן הנה, רונית תרסון וגדי רול.

● **ויגנפגו** (בימת צוותא) — מחזה ליחיד שכתב האנגלי ו. גורדון סמית, מבוסס על מכתבי הצייר ואן־גוך לאחיו. משחק: שמעון לב־ארי. הבמאי: דוד שריר.

● **לוקש גז** (בימות) — תוכנית סאטירית חדשה המציליפה על ימין ועל שמאל ערב הבחירות לכנסת. עם גלית ישי, אהרון אלמוג ואריה מוסקונה. כתבו: א. סידון, ק. גיב, ב. מוראל. שירים: יונתן גפן. במאי: דוד לוין, מוסיקה: שלמה גרוניך. ליד הפסנתר: אוליארצ'יק.

לילדים ולהורים

● **מסע הקסמים** (בימות) — „הסנינג" לילדים — מאת האנגלי ברנרד גוס. עברית: יונתן גפן. במאי: עומרי ניצן. מוסיקה: דורון סולומון.

● **„הבימה הקטנה"** — מציגה את „מוטיל בן פייסי החזן" בהשתתפות גליה רבינוביץ, יוסי סגל וראובן דיין. כן מציגה קטעי שירה ומשחק מאת י. שטקליס, שלום עליכם, אריק מרשל ועוד.

מחול ומוסיקה

● **התזמורת הפילהרמונית** (בנייני האומה, היכל התרבות) — פותחת את העונה בקונצרט מיצירות הנדל, מסיאן ובראהמס, בניצוח זובין מהטה עם הסולן ז'אן ברנאר פומייא (פסנתר).

● **האנסמבל הקאמרי הישראלי** (ראשון, גבעת חיים, רחובות) — הכנר הישראלי הנודע פנחס צוקרמן מנצח, ואף מנגן עם רעייתו החלילנית יוג'ינה צוקרמן, כשבתוכנית יצירות מאת טלמן, ומוצארט (קונצ'רטו לכינור ברה מאז'ור סרנדה מס' 4 ברה מאז'ור).

● **קונצרטים במוזיאון ת"א** — במוצ"ש — ג'אז — מל קלר ו„הביג באנד" בקטעי דיקסילנד וסווינג ושירים ישראליים בנוסח ג'אז. ביום ה' במסגרת „ביכת העולים" רסיטל של אליס לנדסמן (פסנתר) מיצירות מוצארט, בטהובן, שופן וליסט.

● **האופרה הישראלית** (בית האופרה) — מציגה את האופרות „פלדרמאוס", „לה־טרוויאטה" ו„מלכת שבא".

● **„מיטורה"** — להקת נבלניות מיסאן תנגן מיצירות בראהמס, מוצארט, סולאו', הנדל ומוסיקה עממית יפאנית.

● **תיאורוראקים** — ליאור ייני, נגה שלם (כהן), יונית שהם, גיא יפת ועזוי חיטמן בתכנית משירי התיאודוראקיס.

מוצ"ש

תל־אביב		ירושלים	
החתולה	האולם הקטן	פשירי תיאודורקיס	ת' ירושלים
כטוב בעיניכם	הקאמרי	אל תקרא לי שחור	ימק"א
בני הרוקטור	בית ארלוזורוב	חוה אלברשטיין	החאן
העטלף	אופרה	**חיפה**	
קונצרט	מוזיאון ת"א	אנשים קשים	ת' עירוני
פסורי פוני	אלהמברה	חגיגת החיוור	שביט
תפוס את הגנב	בית המורה		
אריק איינשטיין	צוותא		
חזיון אורי־קולי — אמפי' יפו העתיקה		ראשון קונצרט האנסמבל הקאמרי	

יום א'

תל־אביב		ירושלים	
החתולה	האולם הקטן	הפילהרמונית למנויים מס' 1 סדרה 1	בנייני האומה
כטוב בעיניכם	הקאמרי	**חיפה**	
להקת מיטורה	היכל התרבות	אנשים קשים	ת' עירוני
לה־טרוויאטה	אופרה	**גבעת חיים**	
מאורע מוצלח	צוותא	קונצרט האנסמבל הקאמרי	
חזיון אורי־קולי — אמפי' יפו העתיקה			

יום ב'

תל־אביב			
שלום שלום	הבימה	איפה ארץ ישראל — ת' ירושלים	
החתולה	האולם הקטן	**חיפה**	
מיטולים אחרונים	הקאמרי	שעיר אחד	ת' עירוני
הפילהרמונית למנויים מס' 1 סדרה 3	היכל התרבות	**רחובות**	
מלכת שבא	אופרה	קונצרט האנסמבל הקאמרי	
בני הרוקטור	בית החייל	רחובות	תיאודורקיס
יעקובי ולידנטל	צוותא	פתח־תקוה	ספורי פוני
חזיון אורי־קולי — אמפי' יפו העתיקה		קרית שמונה	הכיש החיוור
ירושלים		נתיבות	אנו אנו הפלמ"ח
להקת מיטורה	בנייני האומה	חצור	חוה אלברשטיין
		פתח־תקוה	חרב נגד הזרם

יום ג'

תל־אביב			
שלום שלום	הבימה	חזיון אורי־קולי — אמפי' יפו העתיקה	
החתולה	האולם הקטן	**חיפה**	
מיטולים אחרונים	הקאמרי	שעיר אחד	ת' עירוני
הפילהרמונית למנויים מס' 1 סדרה 4	היכל התרבות	ערד	להקת מיטורה
ספורי פוני	אלהמברה	קרית אונו	הכיש החיוור
פשירי תיאודורקיס	בית החייל	בית שאן	החייט ואשת המנדלר
יעקובי ולידנטל	צוותא	פרדס חנה	איפה ארץ ישראל
		טבריה	בני הרוקטור

יום ד'
ערב חג הסכות

יום ה'

תל־אביב			
שלום שלום	הבימה	תפוס את הגנב	בית החייל
החתולה	האולם הקטן	החייט ואשת המנדלר	בת־דור
כטוב בעיניכם	הקאמרי	שלמה גרוניך כ־צ	בת־דור
פוסמן ולינה	הבימרתף	מאורע מוצלח	צוותא
הפילהרמונית למנויים מס' 1 סדרה 5	היכל התרבות	חזיון אורי־קולי — אמפי' יפו העתיקה	
מלכת שבא	אופרה	**ירושלים**	
בימת העולים	מוזיאון ת"א	ספורי פוני	ת' ירושלים
בני הרוקטור	אלהמברה	**חיפה**	
אל תקרא לי שחור — בית המורה		אנשים קשים	ת' עירוני

לנשיא המדינה,
לראש הממשלה ושריה,
לרמטכ"ל ולמפקדי צה"ל,
לראש עירית חיפה ופרנסית,
לידידי, לקוחותי וכל תושבי חיפה

ברכת שנה טובה

סעדי קראמאן
בוסתן — הכרמל

גב' שרה קריניצי - רמת־גן

מודה מקרב לב לכל קרוביה וידידיה
בארץ ובחו"ל
על הברכות לשנה החדשה

ומאחלת לכולם ולכל בית ישראל

שנה טובה וגמר חתימה טובה

אליעזר וסימה פאר
מברכים את
קרוביהם, ידידיהם ולקוחותיהם
בברכת
חתימה טובה

תיקרות דקורטיביות
ביצוע תיקרות, קירות, ומחיצות מעץ אורן ופורניר — קבלת ייעוץ ותיכנון חינם
*
טלפון 798816 בשעות הערב יוסי.

כבר חסכתי ‎-.420 ל"י!

מהוצאות בגדי משפחתי לחורף!!!

קראי מה גב' א.ד. מרמת-גן אומרת...

כשקניתי מכונת סריגה שלום להיו כחודשיים וכבר חסכתי [illegible] ספק לי מסריגת 4 פריטים - לבעלי, הילדים ולעצמי.
לאחר 2 שעורים התחלתי לסרוג את הסוודר הראשון. לא האמנתי, שזה יהיה קל כל־כך. אפילו בתי (שהיא רק בת 10) - סרגה חלק מהסוודר בעצמה.
אני אוהבת, במיוחד, לסרוג דוגמאות, יש עכשיו [illegible] ספר הדוגמאות, והכל אוטומטי.
[illegible]

הדגמות חנם אצל אמפיסל

תל־אביב: רח' המלך ג'ורג' 62, רח' אלנבי 98, אבי, רח' הגליל 9 תחנה מרכזית.
חיפה: רח' הרצל 31.
באר־שבע: רח' הרצל 66.
רמת־גן: רח' ביאליק 29.
חולון: רח' סוקולוב 66.
ירושלים: רח' יפו 43, רח' המלך ג'ורג' 21.
פתח־תקוה: אשכנזי 3.
רעננה: אחוזה 107.
הרצליה: רח' סוקולוב 16.

ראשון־לציון: רח' רוטשילד 48.
רחובות: רח' הרצל 101.
אשדוד: רח' שבי ציון 127.
נתניה: בהט תחנה מרכזית, והרצל 7.
חדרה: הנשיא 61.
קרית־גת: בנין בנק המזרחי מס' 10.
ערד: מרכז מסחרי.
דימונה: מרכז מסחרי.
אשקלון: הרצל, מול בנק קופת־עם.
נהריה: ריבנטל, הרצל 77.
בת־ים: בלפור 37, אלי כהן 25.

סרגתי וחסכתי עם - אמפיסל

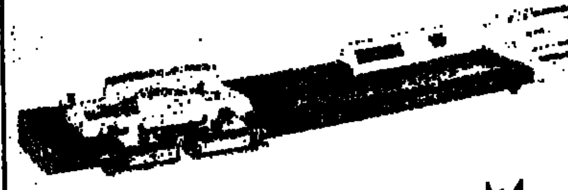

סריגה ★ בלחיצת כפתור בלבד, לרשותך מבחר עשיר של 30,000 דוגמאות ויותר, הפותחות בפניך עולם חדש ומגוון של סריגים אופנתיים תוצרת עצמית שאינם ניתנים לסריגה בידי.

אריגה ★ אריגה אוטומטית ללא אביזרים ותוספות מעניקה לך מושג חדש בכל הנוגע לבריסטולות, בדוריפורו ביתיים, לרבות כיסויים ווילונות.

תחרה ★ מעתה תוכלי ליצור בקלות דוגמאות תחרה עדינות ומקוריות שהן תמיד באופנה ואיון גבולות במאומה מסריגת יד.

adco adv.

ועיניתם את נפשותיכם

(המשך מן העמודים המרכזיים)

לבית הכנסת, וכאילו בלבו עצב כפול וכפול, אך מבלי להסיג את אווירת האצילות שמסביב.

כהן גדול, רובוט

האמנות היהודית בדורנו שוב אינה יכולה ואינה רוצה, כמובן, לבטא את המיוחד ליום־הכיפורים, לא מבחינת התוכן ולא מבחינת הצורה, על־פי דוגמת האסכולות המסורתיות הריא־לסטיות־תרומנטיות. מבחינת התוכן, אין היא נוטה לחליט במסך רך ומלטף על רגשות עזים מדי, אלא, אדרבה, היא נוטה להחריף ניגודים פנימיים ולקרוע כל קרע שותת־דם, להוסיף מכוחה שלה על כאביהם. מבחינת אופן הביטוי, אין לאמנות זו כל סבלנות לטפל בהווי, או בכל ריא־ליזם, שהוא בעיניה מוכר עד לזרא, נדוש ומשעמם. אין היא באה לתאר ולדווח על עניינים, שחיינו יכולים לראותם או לדעתם בדרכים אחרות, בצילום או בסיפור. אלא היא פונה אל דוך־תקמנדריה של הסמל, אל ה־אקספרסיביות המיידית של הצבעים והמיתווה החריף הדינאמי של הצו־רות, ובאמצעותם היא כופה על הצו־פה את חוויתיה ואת תחושת־עולמה. כל זאת ללא הצעפה. ולעתים — מתוך יסורים ושנאה עצמית; יסוריו ושנאתו של אדם ביום־הכיפורים, כ־שהוא מתוודה ומתחרט ומתחנן לסלי־חה ומחילה, ואין סליחה, הוא זועק ומתפלל לאלוהיו, ואין תשובה.

אנסה להדגים גישה זו בהצגת תמונה של הצייר מאריאן, אחד הציי־רים היהודים המעולים של דורנו (ש־לצער, אינו מוכר כראוי בארץ). ב־תמונה זו מתומצתת הרגשת התפילה לאלוהים ביום הקדוש והציפייה להיי־עותו, בדמותו של הכהן הנושא למעלה את שתי כפות־ידיו, באצבעות מפוסקות, ומורסן לברכה המסורתית — „יברכך ה' וישמרך, יאיר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום". שרטוטים בשחור ולבן מעידים כי דמות זו עטופה טלית, כאילו היתה דמותו של כהן בן־דורנו. אבל הגוף, כעין גוף מתכתי של רו־בוט, מקושט במלוא הזוהר בצבעים מבהיקים של אורים ותומים, משמע שהנה לפנינו מראהו הארכאי של ה־כהן הגדול. מצחו ועיניו וצדעיו מעו־טרים תכשיטים מזורים, מיני אבנים טובות אפילות ושלשלאות כסף, או אולי שלשלאות מאסר.

הכהן הגדול נושא את כפות־ידיו באצבעות מפוסקות לברכה — אבל ברכתו אינה מבטיחה מאומה, אינה מיטיבה ואינה מנחמת. אדרבה, היא מזוויעה, מעוררת חרדה. האצבעות שטוחות, מלבניות; כפות הידיים שחורות. הזרועות הדקות הנושאות למרומים את הידיים הענקיות דומות פתאום בעינינו לכרעי צפרדע. ובכל זאת מראהו של הכהן הגדול, בשלל צבעי אבני־חיקר של החושן, כולו הדרת־כבוד, ולמרות פחדנו חיינו נכו־נים להעריץ את דמותו המרובעת, הסרת־הצוואר, המתכתית ורבת העוצ־מה. ואז נתקל מבטנו במראה שפתיו העבות השחורות, המשורטטות בצורת האות כ״ף. פיו פעור. וקו חורץ את חמת לשניים, חותך את השפתיים ואת הלחיים לכל רוחבן. זו, כנראה, הסכין שהוא מחזיק בפיו בין שיניו.

הכהן הגדול של ימי־קדם, באבני האורים ותומים של חושן־הכהונה, ש־הוא רובוט, שהוא אף הכהן המברך את עדת ישראל בבית הכנסת הקטן בשכונתנו היום, הוא הוא איפוא הרב־השוחט העומד בחצר, וחלף, כמו מאכלת, בין שיניו.

צוואר לשחיטה

בתמונה המציתית זו לא צייר מא־ריאן את התרנגול מרוט־הצוואר, ה־שחוט, המפרפר על האדמה המאובקת בחצר בפרפורי גסיסה שאין להם סוף. רק הכהן, האיש הקדוש — והמאכלת בפיו. הקורבן איננו. ואולי האיש ה־קדוש המאיים, הוא עצמו הקורבן; אולי אנו, הרואים, הננו הקורבן.

עקידת יצחק. במשך כל עשרת ה־ימים הנוראים מהדהד בנו סיפור ה־עקידה ועומדת לעומתנו דמותו של אברהם אבינו, ובידו המאכלת, ובנו יצחק נעקד על המזבח. בראש השנה קוראים מעל הדוכן בבית הכנסת את פרשת העקידה: „והאלוהים ניסה את אברהם, ויאמר אליו אברהם, ויאמר הנני. ויאמר: קח נא את בנך, את יחידך אשר אהבת, את יצחק, ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה...". ובפיוטי תפילת מנחה של יום־הכי־פורים חוזרת התמונה שוב ושוב ועו־לה לנגד עינינו: „ובת כליל הכזכיר עקידת מוריה... יחיד אש ומאכלת אשר נשא אב. כפיתת ידיים ורגליים אשר על המערכה נעקדה. להב ברזל יקפץ מרוטה וחדה. מאכלת לקוחה וצוואר לשחיטה פשוט... שבח האב בזביחותו כעל מיתת בנו. עלץ הבן בקרבנו כבחתנות אפריונו".

אבל בספר „בראשית" מובא מיד לאחר הפסוק „וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו" — הפסוק האחר: „ויקרא אליו מלאך ה' מן השמיים... ויאמר, אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה". וב־תפילת יום הכיפורים אנו חוזרים ו־אומרים עשרות פעמים, „ה' ה' אל רחום וחנון ארך־אפיים ורב חסד ואמת". ובתחום האמנות היהודית: בכל ציורי עקידת יצחק, הידועים לנו, מתקופת התלמוד ועד ימינו, מתוארים הניסיון שניסה ה' את אברהם וגם הקורבן, כבאן, וחסד האלוהים ורחמיו, מכאן, זה לצד זה. בפסיפס של בית־הכנסת בבית אלפא (כהמאה הששית לסה"נ), למשל, אנו רואים את המזבח ואת להבות האש שעליו. את אברהם המחזיק בידו האחת את בנו יחידו יצחק, ובידו השנייה מאכלת שלופה. אולם באותה תמונה אנו רואים גם את האיל הנאחז בקרניו („ויקח את ה־איל ויעלהו לעולה תחת בנו"), ואת היד המושטת מן השמיים, ידו של מלאך ה', ומתחתן המילים: „אל תש־לח"...

אמנות ימינו שונה להלוטין מאמ־נות הדורות הקודמים. בתמונתו של מאריאן לא מתגלה יד החסד והרחמים של המלאך. התפילה וברכת הכוהנים הן עצמן הסבל והעינויים, הן עצמן אימת האכזריות. הרוצח — הוא ה־קורבן; הקורבן — הוא הרוצח.

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!

מבצע החגים בהנחות גדולות

נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב מודיעה בזאת על

התחלת מכירה ישירה מהיצרן לצרכן של ציפויים למושבי רכב מבד מגבת סטרץ'

לרגל מבצע החגים ימכרו הציפויים במחיר מוזל

- ✱ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
- ✱ ציפויי חן סופג את זעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים חם של הארץ.
- ✱ ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
- ✱ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות

„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"

המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל תל־אביב, נשיונל אטלנטיק, רח' מטלון (מרכז מסחרי) 63, (6 בנינים מזרחה מרח' העליה), בימים א'—ה' בין השעות 9.00—19.00 — בימי שישי לא תתקיים מכירה

לשירותך היתרונות של המכון הישראלי לשפות המשמש כמרכז לימודי שפות לקצונת צה"ל ולעובדים בכירים של משרדי הממשלה מפעלים וחברות

- ✱ ביה"ס לשפות היחיד בארץ שברשותו מעבדה לשונית מסוג Audio Active Comparative בשיטת קסטות
- ✱ היחיד שברשותו מעבדות לשוניות מסוג זה בתל־אביב, ירושלים וחיפה.
- ✱ בעל הוותק והנסיון הרב ביותר להוראת שפות בשיטות מתקדמות.
- ✱ לימוד בכיתות מיוחדות ממוזגות אויר במרכז העיר.
- ✱ היחיד המאפשר לך ללמוד במעבדה, בכל שעה, פי 5 יותר אנגלית וכל שפה לועזית.

מכון ישראלי לשפות

תל אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337
ירושלים: בית הפקיד, משריק 10, טל. 66380
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040

ג׳ורדן היא מברשת גדולה באמת.

מברשת שיניים ג׳ורדן היא בעלת תכונות מיוחדות — קצות זיפיה המעוגלים מונעים פגיעה בחניכיים ובציפוי האמאיל של השיניים.
מבנה הסיבים בתוך המברשת מאפשר ניקוי מושלם בין השיניים.
הידית המעוגלת מאפשרת גישה נוחה אף לשיניים הטוחנות.
שני דגמים: זיפי שיער טבעי
וזיפי TYNEX DUPONT
וכן דגם מיוחד לילדים
כולם באריזה הגיינית מיוחדת.

הסוכן בישראל: בלמון בע״מ
המפיצים: חב׳ נורית בע״מ.

(סוף מעמוד 17)

דים. שאלתיו אם הוא יכול להבחין ביניהם והוא השיב בביטחה שכן ומייד החל להצביע מי ערבי ומי יהודי.

כאשה וכתיירת זרה לא הצלחתי ביותר במאמצי לקשור מגעים עם ערבים ויהודים בכיכר השוק. שיחה מעניינת וברורה שוחחתי בבית־הספר היהודי המקומי, המתקיים הודות לעזרת כי״ח.

בבית הקטן והנקי נתון משרד מנהל בית הספר במין כוך. על הכתלים ראיתי בו כמה סמלים יהודיים — שער טיטוס, מגיני דוד, מנורות. אך אף אחד מן הסמלים לא היה קשור ישירות בציונות או בישראל.

היתה שעת צהריים מאוחרת: ילדים וילדות שיחקו בחצר ואני ישבתי במשרד ושוחחתי עם שלושה מאנשי צוות ההוראה. הם היו ידידותיים, ודיברו בחופשיות יחסית, אך איש לא נאות להזדהות בשמו.

הם אמרו, כי הנתונים הסטאטיסטיים הרשמיים מוגזמים. לדעתם מגיע מספר היהודים בטוניסיה ל־7,000 עד 10 אלפים לכל היותר, ומספר יהודי ג׳רבה אינו עולה על אלף נפש. „הגירה נמשכת כרגיל", אמרו.

מדיון בבעיות יהודיות מקומיות עברה השיחה עד מהרה לבעיות כלליות יותר: גורל היהודים בארצות המאגרב. אך השעה היתה מאוחרת. הגיעה העת לסגור את בית־הספר ומור רבה היתה העבודה לפניהם. האם אוכל לשוב ולבוא למחרת היום — שאלו אותי בנעימות.

למחרת שוב נסעתי מ„מועדון הים התיכון" לשכונה הגדולה. הפעם הסיעני נהג מונית אחר, אך התברר כי הוא ידע על ביקורי בקהילה היהודית.

בבית־הספר פגשתי באותם אנשים והשיחה קלחה מחדש. בני־שיחי היו תמימי דעים, כי יהודי המאגרב והארצות הערביות בכלל לעולם לא יהיו בטוחים בעתידם. „הערבים תמיד מאשימים אותנו במה שקורה במקומות אחרים. אנו יהודים. אנו רוחשים כבוד לישראל. אך אין פירושו של דבר שאין אנו אזרחים טובים". אחד המורים סיפר, כי היה פעיל בתנועת „ניאו־דסטור" ותרם חלקו למאבק טוניסיה לעצמאות.

הם הודו, עם זאת, כי זהותם היהודית חזקה מזהותם הטוניסית. כולם הביעו הערכה לנשיא חביב בורגיבה, שהוא גיבור לאומי השואף להפוך את טוניסיה למדינה מודרנית וליבראלית. „אך האוכלוסיה לא תמיד מבינה ללבו", אמרו.

הממשלה הנוכחית „מכבדת" את היהודים, אך בהדרגה ובהשקט מסלקים את היהודים מן העמדות החשובות במנגנון הממשלתי.

סיפרתי למיודעי, כי בשיחותי באי הבחנתי שרבים מעריצים בעת ובעונה אחת ובמידה שווה את בורגיבה ואת קדאפי, ושאלתי לפשר הסתירה.

„התלמוד אומר, שכל המיצר לישראל נעשה ראש, וזו הסיבה שיש טוניסים המעריצים איש כקדאפי. הוא מעורר את הרגשות הלאומניים־הערביים שלהם, אף על פי שכמעט כולם מעדיפים שאיש כבורגיבה ינהיג את ארצם", הסבירו בני שיחי.

מה טיב היחסים בין יהודי ג׳רבה לבין האוכלוסיה בכללה?

„הם מכבדים אותנו, הם סוחרים עמנו, משום שהם רואים בנו אנשים ישרים, הם יודעים, שלא נמכור להם זהב של 9 קראט כאילו הוא של 18 קראט".

מה יהיה עתידה של ישראל וכיצד משפיעה ישראל על חייכם?

„ישראל תתקיים לעד ויהיה שלום, אולי בעוד חמש שנים. בינתיים יכולים המנהיגים הערביים להחליט אם לכבד את חיינו או להתייחס אלינו כאל בני ערובה".

הם מודים כי הקמת מדינת ישראל שינתה את גורל היהודים בארצות הערביות, אך הם רואים בכך „צו גורל בלתי נמנע, שעלינו לקבלו כאות לרצון האל, יהיו הסכנות האישיות הנשקפות לנו כפי שיהיו. אלהים אינו רוצה שהיהודים יחיו בשלום ויתבוללו".

שאלה אחרונה ששאלתי לפני היפרדי מהם לשלום היתה: האם תרצו לעלות לישראל?

קיבלתי תשובות זהירות: „לא אספים להשיב על שאלה זו באוזני איש", אמר אחד. „בישראל הם יודעים היטב את הלך מחשבותינו ואת בעיותינו", הוסיף אחר.

בעוד אני צועדת לעבר המונית הבחנתי שאדם נוסף יושב בה. מטופח ולבוש חליפה כחולה ונאה. הוא נראה ממש כשם ששוטר־חרש נראה באיטליה. ארשת של דאגה ניכרה בפני המורים. הנהג הציג אותו לפני כפועל אחד הרובעים באי. האם איכפת לי שהוא יסע אתנו ל„ג׳רבה־לה־דוס" בדרכי הביתה?

הזדרזתי להביע קורת־רוח מחברתו.

תיאור כללי יותר של חיי היהודים בטוניסיה שמעתי מפי סוחר יהודי מטוניס הבירה, שנפש אף הוא ב„מועדון הים־התיכון". הוא הודה, שמצב היהודים בטוניסיה מצויין בהשוואה למצב היהודים במדינות ערביות אחרות. אך אמר שיסודות אפליה קיימים גם בארץ זו.

היהודי אמנם שווה־זכויות בעיני החוק התוניסי — אמר — אך למעשה נתונים היהודים לצורות רבות, אם כי בלתי־רשמיות, של אפליה. אין הם נהנים מתעסוקה ראויה, במיוחד במשרות הבכירות בסקטור־הציבורי; תעודות הזהות שלהם נושאות אות מיוחד המציין את היותם יהודים; ישנם עיכובים ממושכים ובלתי־מוסברים בטיפול בבקשות שיגרתיות של יהודים לקבלת רשיונות ומסמכים אחרים.

סוחר יהודי הנוטל שותף מוסלמי נוהג בעורמה, אחרת ייתקל ביחס גרוע יותר מצד השלטונות. אין הוא סבור, שקיומה של ישראל הוא הסיבה העיקרית לבעיותיהם של יהודי טוניסיה. „כזה היה המצב גם אילולא ישראל", אמר. „מאורעות כגון מלחמת ששת הימים או הפלת המטוס הלובי בסיני רק מחמירים את המצב במקצת, אך אינם משנים את המצב מיסודו. הבעיה העיקרית שלנו היא שאין אנו מוסלמים".

רק מעטים מבין היהודים שנותרו בטוניסיה יכולים להיחשב ציונים נלהבים, אך כולם תמימי־דעים, כי „לישראל יש זכות קיום". הדאגה העיקרית — אמר היא מה צופן העתיד לילדים. רבים סבורים שהחיים יהיו נסבלים כל עוד יחיה הנשיא בורגיבה בחיים, אך אין יודע מה צפוי בעת שיעלו יורשיו לשלטון.

בשיחות עם יהודים אחרים בטוניסיה גיליתי, שהדעות חלוקות ביחס למשטרו של בורגיבה. יש רואים בו את מגינם ומציינים כי הזדרז לגנות ולכלוא את הבריונים שתקפו את היהודים בטוניס ביוני 1967. הם מזכירים, שהממשלה שילמה ליהודים פיצויים על הנזק שנגרם לבתי־הכנסת ולחנויות שלהם.

אחרים מבינים, שגורל יהודי טוניסיה חורג ממסגרת המדיניות והנטיות של מנהיג מסויים. יש לראות את הדברים לאור זרמים היסטוריים, לאור הנטייה הגוברת ללאומנות קיצונית, שמשמעותה גזר־דין של אבדון על המיעוטים, במקרים הטובים אבדון הדרגתי, בגרועים — מהיר ואלים.

בי״ס לקוסמטיקה ואיפור PAULA ROVELLI

דיפלומות בינלאומית
מאפרת טלויזיה בפריז וניו־יורק
קורס חדש לאיפור מקצועי
איפור טלויזיה קולנוע וצילום
קורס חדש לקוסמטיקה
ברמה בינלאומית, כולל תיאוריה רפואית מקצועית ע״י רופא. מיועד לבוגרות תיכון.
„פאולה רובלי", רמת־גן, רח׳ המעגל 41 טל. 72.45.22 בשעות 11—13; 20—18.
ולרשות חלקוחות מכון לקוסמטיקה בשיטת „חלנה רובינשטיין"

דירון דירות בנתניה

בשיבחה של נתניה
אין צורך לספר.
היא מציעה לכם
ההבה הרבה יותר!
חברת
„דירון - דירות"
מציעה למכירה
דירות
3 - 3½ - 4 - 5
חדרים מרווחים,
עם הסקה, מעלית
וכל השיכלולים;
ב־18 אתרי בניה.
צוות מקצועי
ואחראי יעניק לך
שרות מסור ואישי.

הרצל 30, נתניה טל 053-25195
כפר סבא: וייצמן 66, טל. 927541 רעננה: אחוזה 100

יצחקי-סביון

בנק ישראל

מציע:

6½%

ריבית שנתית

הכנסה שוטפת
משתלמת פעמיים בשנה

הצמדת הקרן והריבית
למדד המחירים לצרכן

הגבלת מס
מס הכנסה על הריבית לא יעלה על 25%

פדיון הקרן בתום

7 שנים

הרכישה -
בכל המוסדות הבנקאיים
ואצל חברי הבורסה
לניירות־ערך

המילווה לבטחון המדינה תשכ"ט-1969

חוואים בישראל: החווה של עמירם

(סוף מעמוד 15)

וירידים, הבאים לנשום קצת טבע, להתבשם מאוירת חווה ומניחוחות פריחת ההדר, לרחוץ בבריכה ולרכב קצת אל ארץ הרוגע של מרחבי הפרדסים. רכיבה כזו היא מעין מסע־ווטא אל ארץ ישראל האחרת, אל תחומים נכחדים בתהפוכות הזמן, אל מה שהיה פעם ולא יוכל יותר להיות.

ושם, באותם משעולי פרדס דוממים, עשויים להיתקל באותם בעלי פרדסים קשישים וותיקים, שלא „השתלבו" בעידן החדש, שלא ויתרו על מנהגיהם ואורח־חיים של לפני שלושים וארבעים שנה.

במרחק 20 דקות ממינחתי ה„בואינג" וה„ג'אמבו", עדיין עושים הללו את מסעותיהם בפרדסים על גבי חמורים, מנדנדים רגלים יחפות, נושאים את ארוחתם הפשוטה בסל נצרים ואינם מוכנים להשתלב בכל המהומה הגדולה הפושטת סביבם. אלה הם טיפוסים שהפכו לפולקלור ועדיין הם חיים וקיימים בתוך בית הגידול הטבעי שלהם, מנסים להתעלם מן העיר הגדולה, הצפופה, הרעבתנית, המקדמת לעבר מפלטם הירוק את שיכוני הכיעור שלה.

חווה קטנה אחת. בתוך ארץ הפרדסים הנכחדת שבין ראשון־לציון ונס־ציונה. אין לה שם, אין לה כינוי. אבל יש בה הרבה משאת נפש ופריטי חיים והווי, שהוא חלומם של רבים והישג ידם של מעטים בלבד.

(רשימה שנית בסדרה)

לפני שאתם מוצאים פתרונות לתחבורה מתחת לאדמה!

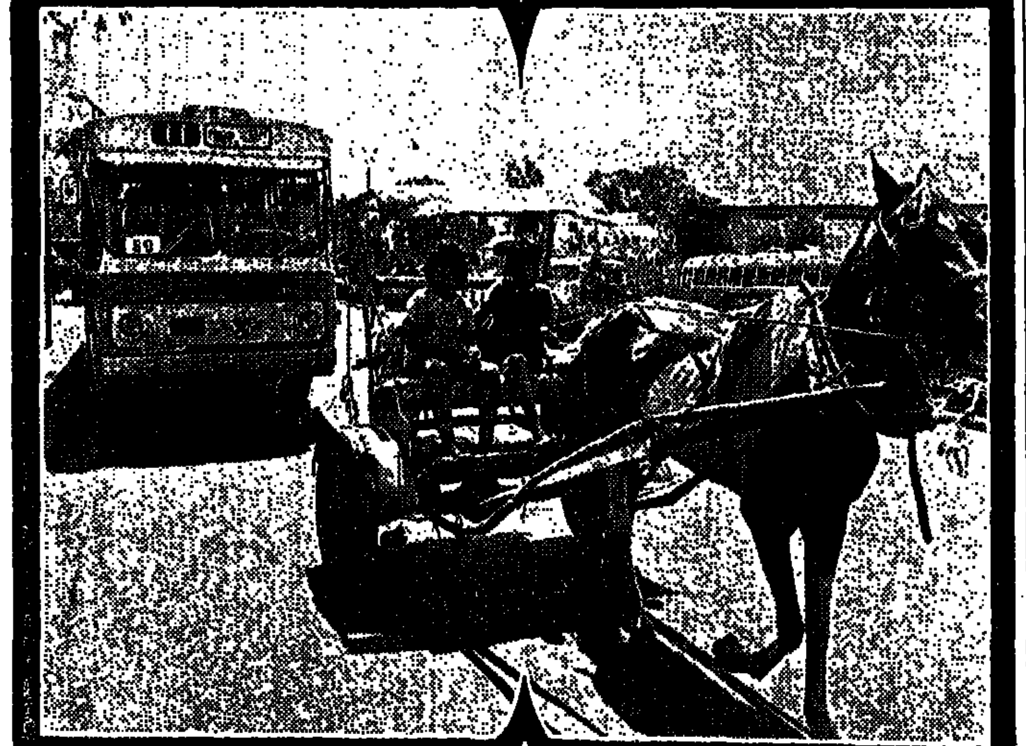

תנו לנו לנסוע על פני האדמה
לתחבורה ציבורית דרושים נתיבים מיוחדים

זכות קדימה למסיע ההמונים!

אגד־המחלקה ליחסי ציבור

מוזיאון הארץ, תל־אביב

תערוכות מיוחדות:

במוזיאון הזכוכית:
רכישות ומתנות חדשות.

במוזיאון קדמן למטבעות:
עצמאות ישראל בעבר ובהווה בראי המטבע.

במוזיאון הקרמיקה:
מקדש פלשתי בתל־קסילה — תערוכת ממצאים.

שעות הביקור

א, ב, ג, ה,	מ־10.00 עד 17.00
ד,	מ־10.00 עד 20.00
ו,	מ־10.00 עד 13.00
שבת	מ־10.00 עד 14.00

„מרים"
בי"ס טכני
למקצועות
האופנה
אלנבי 19 טל. 58408

עתיד בטוח!!
באחד מקורסי „מרים"
* מודליסט(ית)
* גזרן(ית) קונפקציה
* חולצות ומכנסי גברים
* ציירן(ת) אופנה
* תופרת סלון
* קורס לגזירה ותפירה של חודש
* קורס לבגדי ילדות
* הזמיני פרוספקט לקורס גזירה בכתב

אוזניות סטריאו
צליל מעולה מ־95 ל"י
בן יהודה 8 ת"א

מהפכה בלימוד השפה האנגלית

האולפן האמריקאי מביא לשימוש סידרה חדשה של ספרי "אנגלית שוטפת"

6 ספרים-ב-34% יעילים יותר.

3 הספרים הראשונים מקנים שליטה ב"אנגלית לנוסע"

הסידרה החדשה של ספרי "אנגלית שוטפת" מתגברת על הבעיה הקשה ביותר בלימוד שפות — הענין! שינון ואימון חיוניים הם בלימוד כל לשון. ייחודם של ספרי "אנגלית שוטפת" (מס. 1, 2, ו־3) בכך שהם מקנים לתלמיד ידיעה מקפת של הערים: לונדון, ניו־יורק ו־וושינגטון תוך כדי הקניית רהיטות באוצר המלים הדרוש לכל תייר ונוסע. תוך שישה חדשים (144 שעורים) רוכש התלמיד המתחיל שפע של ידיעות על התיאטרונים והמסעדות, מוזיאונים ואתרים היסטוריים, בתי המלון וסדרי התחבורה של שלוש הערים הגדולות הללו.

יעילות בלימוד

המחבר, רוברט גולדפרב, מנהל האולפן האמריקאי, מצא כי הספרים החדשים יעילים ב־34% יותר מספרי "אנגלית 900" שבה השתמש האולפן לפני־כן. "תלמידינו, ומתוכם למעלה מ־400 כבר השלימו את הספר השישי בסידרת "אנגלית שוטפת", רוכשים מתוך חמישה מספרי הסידרה החדשה, ב־264 שעורים, אותו אוצר מלים ואותה יכולת דיבור שרכשו בעבר מתוך שישה ספרי "אנגלית 900" ב־360 שעורים".

הספרים מס. 4, 5 ו־6 מכילים כל אחד אחד 10 יחידות העוסקות בנושאים בעלי ענין כללי, כגון: צילום, מחנאות, רכב, ארכיטקטורה, סמים ואלכוהול, נהיגה, חוקת ארה"ב, התעמלות ובריאות, חיות בית. אלה הם נושאים שלכל אחד מאתנו יש ענין בהם — אך איש מאתנו אינו מוצא הזדמנות ללומדם. מתוך ספרי "אנגלית שוטפת" המתקדמים רוכש התלמיד ידיעה ב־30 נושאים ללא מאמץ, בד בבד עם לימוד הלשון האנגלית. שיחה חופשית באנגלית סביב הנושאים מתפתחת בשעורים כבר בעת לימוד הספר הרביעי, כיון שכל התלמידים בכיתה רכשו ידיעה מספקת באנגלית ובקיאות בנושא הנלמד.

קורסים חדשים לילדים

בשנתיים האחרונות למדו באולפננו 2400 ילדים את הלשון האנגלית. עד כה לא ניהל האולפן שעורים בחדשי החורף, מאוקטובר ואילך. עכשיו נפתחים קורסים חדשים לילדים. במסגרתם יפגשו התלמידים אחת לשבוע, לשלושה שעורים. (שכר הלימוד — 2.50 ל"י לשעור) בשעה 3:15 עד 5:45 אחרי־הצהרים.

מורים נפלאים מלידה

35 מהמורים הטובים ביותר בישראל מלמדים באולפן האמריקאי

תל-אביב

לאוורד גרייבס, בן 46, נולד בדרום קרולינה, הוכשר כזמר אופרה בבית הספר גוליארד למוסיקה בו קבל תואר ב.א. במוסיקה. הוא זמר אופרה מקצועי שהופיע שנים רבות לפני בואו לישראל עם אשתו שהינה רקדנית מקצועית וארבעת בניו.

ויויאן שחם, בת 27, נולדה בניו יורק אך גדלה בפלורידה. שם קבלה תואר ב.א. בחינוך ב־ג'קסונוויל, נישאה לישראלי ב־1971 ועכשיו היא אם לבנות א. מדברת עברית.

אירווינג גרינברג, בן 26, נולד בטורונטו, קנדה, בעל תואר ראשון בהנדסה כימית מאוניברסיטת טורונטו. לאחר מספר שנים של עבודה במקצועו החליט שהוא מעדיף הוראה. מדבר עברית שוטפת.

חיפה

דוריס חשוו, בת 47, נולדה בלונדון, בוגרת קולג' בעיר לונדון. עבדה כמזכירתו הפרטית של ג'ימס דה רוטשילד. נשואה לפרופסור בטכניון, יש לה שני ילדים. שולטת בשפות: צרפתית, גרמנית ועברית.

מארק לבינסון, בן 25, נולד בסאות'ויוסט. בעל תואר ב.א. בספרות אנגלית מאוניברסיטת הרווארד. הוא למד עברית במשך 14 חודשי שהותו בקיבוץ. הוא מדבר עברית.

ליוית גולדנבלט, בת 29, נולדה במונטריאול, קנדה. בעלת תואר ב.א. בסוציולוגיה מאוניברסיטת ממל. שולטת בשפות: עברית, צרפתית וספרדית. בעלה מנהל החברות של "סנפיר — כלי שיט".

ירושלים

הרי רוני, בן 25, נולד באילינוי. משלים את תואר ה־מ.א. במדע המדינה באוניברסיטה העברית. שרת 4 שנים בחיל האוויר האמריקאי. בזמן זה למד את השפות תאית (במשך 8 חודשים) וקוריאנית (במשך שנה). פגש את אשתו הצברית כאשר עבדה כמורה לעברית במכון לשפות של צבא ארה"ב בוושינגטון.

לינדה וויטמן, בת 25, נולדה במונטריאול, קנדה. בעלת תואר ב.א. בלשון מאוניברסיטת אילינוי. בעלה נואן עובד על מחקר לקראת דוקטורט בלשון באוניברסיטת שיקאגו. לינדה המורה היחידה שלנו בשנה זו.

פוני ששאאוס, בן 33, נולד בניו יורק. בעל תואר ב.א. במדע המוסיקה, ותואר מ.א. בו. מקולג' העיר ניו יורק. הוא עומד כעת להשלים את עבודת הדוקטורט באוניברסיטה העברית. היה מציל ומדריך שחיה. מדבר עברית רהוטה.

בדוק בעצמך

את אוצר המלים באנגלית שאתה יודע:

מספר המלים באנגלית שאתה יודע:	
0—500	1. Please open your passport. (מספר 1 אודות לונדון)
250—750	2. How much do you want to spend? (מספר 1 אודות לונדון)
500—1000	3. What's the best way to see Manhattan in half a day? (מספר 2 אודות ניו־יורק)
750—1250	4. There are lots of wonderful places to visit in Washington. (מספר 3 אודות וושינגטון)
1000—1500	5. We'll probably travel in the fall when prices are cheaper. (מספר 3 אודות וושינגטון)
1250—2000	6. I can't imagine how anyone can be comfortable in the desert.. (מספר 4 חימום וקרור)
1500—2500	7. Can't I rent a safety-deposit box for valuable papers and jewelry? (מספר 4 בנקים וכסף)
2000—3000	8. It's fascinating how religions have developed and divided within themselves. (מספר 4 אמונות והתנהגות)
2500—4000	9. A healthy adult can hardly avoid eating all essential vitamins in ordinary food. (מספר 5 תזונה)
3000—5000	10. You have a comprehensive personal property policy that covers fire, flood, theft, everything. (מספר 6 ביטוח)

אולפן אמריקאי

אנגלית שוטפת-סדרה חדשה

ה. גולדפרב
מנהל האולפן

בתל־אביב — רחוב אסתר המלכה 5, (50 מטר מפינת דיזנגוף. בין־כיכר דיזנגוף לפרישמן)
בירושלים — רחוב שלמון 1 ככר ציון.
בחיפה — רחוב ביאליק 13.

שעות קבלת קהל מ־4 עד 8 אחה"צ.

כל הכיתות באולפן ממוזגות אויר ומצוידות בכורסאות מרופדות
עם הלימודים — כוס קפה [illegible]

שיעורים למבוגרים: 9.00 — 11.30 בבוקר, 4.15 — 6.00 אחה"צ, 6.00 — 7.45
בערב: 7.15 — 9.45, 8.00 — 10.30 בערב.
שיעורים לילדים: 3.15 — 5.45 אחה"צ.

קורסים מתחילים ב-21 באוקטובר

שלוש המחתרות של לוחם יהודי

(המשך מעמוד 13)

קצין הבולשת מרטון מבט אחד — קצר, חד ונוקב. וזה הספיק. „זהו יורניצקי — אמר לשוטרים — קחו אותו". ואני העמדתי פני נעלב והצבעתי על הקפוטה ועל הזקן ועל המגבעת, מה קורה פה, כך מעליבים רב בישראל. אבל כבר הרגשתי, שכלום לא יעזור פה. עוד שלפתי את תעודת הזהות שלי, המזוייפת, עם השם שמיר. מרטון חייך. היה לו חוש לא נורמאלי לזיהוי אנשים, שנבע מזכרון חזותי מדהים. הוא היה עוצר אנשים שלנו ברחוב, בבטחון — על יסוד זכרונו זה. פגיעתו במחתרת היתה קשה וחודשים אחדים לאחר מעצרי, כאשר הייתי כבר באריתריאה, אנשינו חיסלו אותו בחיפה.

נעצרתי בסוף 1946. אמרתי שלום לאשתי ולילד (הוא היום קצין בצבא הקבע) — ויצאתי למסע הארוך: רפיח ומשם לירושלים. שבועיים בצינוק. השבועיים האלה, תצחק, היו מצויינים. בפעם הראשונה לאחר שנים ארוכות ישנתי וישנתי וישנתי, כמעט אמרתי משוחרר מדאגות. וכשלא ישנתי — כתבתי מכתבים. החברים סידרו לי קשר קבוע עם שוטר ערבי משוחד כראוי, שהיה מוציא את המכתבים שלי אל החברים ונושא אלי את תשובותיהם. כך יכולתי להעביר הוראות אחרונות ולגלות את אוזן החברים החדשים בדבר קשרים עם אנשים שונים, שהיו ידועים רק לי. יום אחד הוליכו אותי אל מטוס מדגם „הליפקס", שהטיס אותי למחנה המעצר הבריטי באריתריאה.

בריחה במיכל דלק

— ומשם ברחת יחד עם אריה בן אליעזר, ז"ל, ויעקב מרידור, יבל"א, דרך המנהרה המפורסמת...

כן, הבריחה היתה החלק הפחות קשה וגם הפחות חשוב בכל המבצע הזה. זה היה קל. היו מאריתריאה נסיונות בריחה קודמים דרך מנהרות ונשארו שם כמה מנהרות, שהבריטים לא ידעו עליהן או ידעו ולא טרחו לסתום. אנחנו ניצלנו מנהרה קיימת כזאת, שהיה צורך רק לשפץ אותה ולסדר בה פתחים חדשים. אנשי המחנה היו מומחים מעולים למנהרות ואילו היתה זו הבעייה יכולנו לברוח משם כעבור ימים ספורים. אבל הבעייה היתה חמורה הרבה יותר: אתה יוצא מהמחנה ונתקע בתוך הג'ונגלים של אפריקה. כאשר האזור כולו, אלפי קילומטרים, נמצא בשליטה בריטית ומכל נקודה יחזירו אותך בכבוד למחנה המעצר.

את התוכנית רקמנו יחד עם רב המחנה. הוא יצר לנו קשר עם איטלקי אחד, בשם ג'ירדינארי, שגר באסמרה. הגענו אליו ושהינו בביתו כחודשיים, בחרדה תמידית שלא נספיק להמשיך בדרכנו והבריטים יגיעו אלינו. כל אותה עת טרח האיטלקי למצוא דרך איך להוציא אותנו מאסמרה לחבש, כאשר התחנה הסופית שלנו היתה צריכה להיות ג'יבוטי — הארץ היחידה באזור בשלטון צרפתי, ששם התכוונו לבקש מקלט מדיני.

לבסוף נמצאה הדרך. אם אחיה אלף שנה — לא אשכח את הדרך הזאת: כל שנייה, כל דקה, זה היה כרוך בסבל נורא כזה, שהיום אינני יכול להבין איך עמדנו בזה. האיטלקי קיבל כשכר עזרתו מכלית דלק, שתכולתה עשרת אלפים ליטר בנזין. במכלית הזאת בנו תא זעיר, ברוחב של ארבעים סנטימטר. ארבעה היינו — ודחקו אותנו כמו דגים מעושנים לתוך התא הזה. אין מלים לתאר את יסורי־השאול, שידענו בתא הנורא הזה. בשעות היום הרגשנו שאנחנו נחנקים מחום ומחוסר אוויר. בלילה היה קור מדהים מקפיא את אברינו. תוך כדי נסיעה בשטחים פתוחים עוד היינו מסתכנים ומרימים לעצמנו לפתוח צוהר קטן, לאוורור.

הנורא מכל היה בתחנות בקורת, מעבר ומכס: שני לילות ושני ימים רצופים היינו תקועים בתחנה כזאת, נושמים בקושי את האוויר הדחוס בתא, צמודים זה לזה ללא נוע. בחוץ הסתובבו חיילים בריטיים וקצינים בריטיים וכל רחש קל היה מסגיר אותנו בידיהם. האמת: הייאוש השתלט עלינו. שוב לא האמנו, כי נוכל להחזיק מעמד ולצאת בחיים מהנסיון המחריד הזה.

זה נמשך שבוע שלם. השבוע הארוך ביותר

ספל קפה עם יצחק שמיר

מפקד לח"י לשעבר ומועמד חדש של „הליכוד" לכנסת

בימי חיי. היינו קרובים לסוף חיינו כאשר הגענו אל התחנה האחרונה, לפני המעבר לחבש. ושם התברר לנו דבר מחריד: הנהג שלנו, שידע, כמובן, על המטען המוזר בתא, היה רשום אצל השלטונות החבשיים ברשימה השחורה ולא הניחו לו לעבור את הגבול לתוך חבש. היינו כלאחר ייאוש, מוקפים מכל העברים אנשי צבא בריטיים. בלילה ניצלנו הזדמנות של שגיה ולחשנו לנהג, שיזעיק מאסמרה את האיטלקי שלנו, ג'ירדינארי. הוא הגיע לגבול כשכיסיו גדושים כסף רב, שיחד את כל הקצינים החבשיים בתחנת המעבר — והמחסום הורם. עוד זמן רב אחרי זה לא היינו מסוגלים ליישר את הגוף. היינו מקופלים וכל נסיון להתיישר היה משמיע חריקות מוזרות.

אדיס אבבה האירה לנו פנים. משפחת שלמה, יהודים מעדן וסוחרים מצליחים בבירה האתיופית, שכרה למעננו וילה, דאגה לכל מחסורנו. עתה יכולנו להתקשר עם ידידים במקומות שונים בעולם ולקרוא לעזרה. הגיע שליח של פיטר ברגסון עם דרכונים מזוייפים של סאן־דומינגו, אבל התברר, כי באמצעותם לא נוכל להגיע לג'יבוטי ולבקש שם מקלט מדיני.

אבל יהודים בעלי השפעה מצויים בכל מקום ובחבש התגלגל לנו יהודי טוב שכזה, בדמותו של עו"ד מרין, זה יהודי עם סיפור מעניין: הוא סעד בעצתו הטובה את הנגוס החבשי, בעת שזה עשה בגלות בירושלים. אחר־כך לקח אותו הנגוס עמו לארצו ושם היה לו מעמד נכבד. מרין קישר אותנו עם סוחר ויצואן גדול באדיס אבבה, בשם גדיר וזה סידר לנו נסיעה בקרונות הרכבת הפרטית שלו לג'יבוטי. לקחת את כולנו בנסיעה אחת לא הסכים ולכן הוחלט, שבן אליעזר ואני ניסע בנסיעה הראשונה ומרידור, רחמים מזרחי וראובן פרנקו יגיעו מאוחר יותר. בן אליעזר לא הגיע אתנו בתא מכלית הדלק לחבש, אלא עשה את דרכו מקופל כחבילה, מתחת לספסל באוטובוס וכאשר שמענו ממנו את תלאות המסע שלו, כבר לא היינו בטוחים מי סבל יותר, הוא או אנחנו.

ובג'יבוטי ציפתה לנו הבולשת...

בן אליעזר ואני הוכנסנו לקרון מלא שקי קפה ובמשך שבוע תמים חצינו את מדבר דנקאלי — אחד האזורים הנוראים בעולם, שחום־התופת שלו הוא אש־גיהנום. והרכבת הזאת הזדחלה באיטיות נוראה. היו לנו בקבוקי מים מינראליים, שהלכו ואזלו. הנהגנו משמעת מים חמורה והגענו לג'יבוטי חצי מיובשים וחיים בנס.

כאן ציפתה לנו בשורה קשה ומדכאה: מסיעי הרכבת הבחינו בקיומנו, לא אמרו לנו כלום ודיווחו לשלטונות הצרפתיים על קיומנו. כשהגענו כבר חיכו לנו אנשי הבולשת הצרפתית והביאו אותנו למרכז הבולשת. שם סיפרנו את הסיפור שלנו וביקשנו מקלט מדיני בטריטוריה צרפתית. מפקד הבולשת התייחס אלינו באדיבות רבה ושיחרר אותנו על דברת כבודנו שנתייצב כשנידרש.

לאן הולכים יהודים בארץ זרה? ישר אל הרב היהודי, ומתגלה לנו איש נפלא, מדבר עברית רהוטה ומוכן לעזור לנו בכל הדרוש ובקי בקיאות מפליאה במחתרות הישראליות. אגב, כבר היה אז ישיש מופלג ועכשיו הוא חי בישראל והוא בן כמאה וחמש שנים.

עוד אנו נחים בבית הרב בא שוטר ודרש שנתלווה אליו — בחזרה אל מפקד הבולשת. ראינו שמשהו השתנה. ליוו אותנו שוטרים מזויינים. המפקד קיבל אותנו בסבר־פנים חמור ביותר ואמר: המצב קשה מאוד. הבריטים, לאחר בריחתנו, פנו אל כל הממשלות באזור ודרשו להסגיר אותנו, אם נגיע לאחת הארצות. והואיל ולמושל הצרפתי של ג'יבוטי יש יחסים קרובים עם הקונסול הבריטי בג'יבוטי — הוא הבטיח שיסגיר אותנו מייד, אם נגיע לג'יבוטי. ועכשיו אין לו, למפקד הבולשת, ברירה, אלא למסור אותנו בעוד שעתיים בדיוק לידי הצבא הבריטי, בגבול שבין סומאליה הבריטית וג'יבוטי.

היינו הלומי רעם. אחרי כל היגיעות, הסבל והתקוות — כך לגמור את הבריחה? בן אליעזר הוכיח כאן שוב את תושייתו וכושר הדיבור המופלג שלו. הוא טען באוזני המפקד הצרפתי, כי הסגרה כזאת היא בלתי חוקית וכי אין לפי החוקה הצרפתית כל אפשרות להסגיר אנשים לארץ אחרת, ללא משפט הוגן והוא לא נמנע אפילו מלשון אזהרה: „אם תפרו כך את החוק הצרפתי — כולכם תיתנו על כך את הדין ותאבדו את משרותיכם!"

הצרפתי, שממילא נטה לנו חסד, נתפס בדבריו של בן אליעזר, פנה אל הרב וזה שלח לנו עורך־דין, שטיפל בענייני היהודים. עיקרו של דבר: העורך־דין הפעיל את קשריו הטובים עם התובע הכללי בג'יבוטי, איש תמהוני, שמעלתו היחידה מבחינתנו היתה שנאתו הגדולה ל...בריטים. היתה זו שעת הסיאסטה, שכל החי בג'יבוטי מקפיד עליה בקנאות, ובכל אופן קם התובע ממיטתו ורץ אל המושל להשפיע עליו, כי המעשה יהיה באמת בלתי חוקי. ואז החליט המושל לכלוא אותנו עד שיקבל הוראות מפאריס. אבל בינתיים הודיע לבריטים, כי ההסגרה בעוד שעה קלה, לא תצא אל הפועל. זה היה נצחוננו הראשון. התובע עצמו נסע אל הגבול להודיע לבריטים, כי חל עיכוב בהסגרה וכאשר חזר, נהנה מההרגשה הטובה, שהוא ממש הציל את חיינו: הוא סיפר, כי עם המשלחת שבאה לקבל את פנינו בגבול, היה צוות של הוצאה להורג וכומר. אולם לא מן הנמנע, כי הפריז בכוונה, כדי להאדיר את מעשהו הנפלא עמנו.

לחופש — באנית מלחמה

את השהות שניתנה לנו עד להחלטה ניצלנו לשם הזעקת ידידים באירופה ובארצות־הברית. לא ארכו הימים וממשלת צרפת הבריקה למושל, כי אסור בשום פנים להסגיר אותנו לידי הבריטים.

אמנם פטורים לגמרי — אי אפשר: שפטו אותנו לחודשיים מאסר בעוון כניסה בלתי חוקית לג'יבוטי ואמרתי לבן אליעזר: בימי חיי עוד לא הייתי כל־כך מאושר ל...הכנס לבית־הכלא.

אף על פי שהשלטונות השתדלו להקל על תנאי המעצר, הם היו קשים מנשוא: ארבעים מעלות חום בצל התישו את כוחותינו כמעט עד הסוף. כאשר שוחררנו התחלנו לחפש דרך לצאת מג'יבוטי לארץ. מישראל הגיעו בינתיים השמועות על המלחמה עם הערבים והנשמה יצאה לחזור הביתה ולהשתתף במאבק על העצמאות. לא היתה כל דרך לצאת בטיסה, כי שום מטוס לא היה מסוגל לטוס ישר לישראל ולהדלק אי־אפשר היה אלא במדינות שבשליטת בריטניה. דרך הים היתה חסומה בגלל שליטתם של הבריטים בתעלת־סואץ.

שוב הפעלנו ידידים בעולם ושר הימיה הצרפתי, יחד עם ראש הממשלה, החליטו להוציא אותנו מג'יבוטי באניית מלחמה צרפתית. בישרו לנו בשורה זו והמתנו לבואה של האנייה. אולם נאלצנו להמתין עוד שנה שלמה לאנייה הזאת. זו היתה תקופה קשה לצרפת, שממשלותיה היו מתחלפות בקצב מהיר מאוד. מהרגע שהיה מתקבל האישור על צאת האנייה ועד בואה, היתה הממשלה מתחלפת, והמושל בג'יבוטי, שלא היה ידידנו, מן הסתם נעלב מן הצורך להפר את הבטחתו לידידו הקונסול הבריטי, היה טוען: „מצטער, נחכה להוראות של הממשלה הבאה". וכך נפלו וקמו ממשלות צרפתיות ואנחנו ישבנו והשתגענו בג'יבוטי.

לבסוף הגיעה האנייה והפלגנו לצרפת. בטולון חיכו לנו ידידים, ושליחי ממשלת צרפת. שם גם

(סוף בעמוד 59)

ספרי החודש: בהנחה רק עד 31.10.73

ספר הכוזרי לרבי יהודה הלוי

תרגום מנקד ומפסק ומלוה מראה מקומות והערות עם מבואות ומפתחות מאת יהודה אבן שמואל

32.- ל"י
(במקום 39.— ל"י)
עם ההזמנה 12.— ל"י,
היתרה 10.— ל"י לחודש

התפילה בישראל

בהתפתחותה ההיסטורית
מאת י.מ. אלבוגן
תולדות התפילה לכל צורותיה, מנהגיה וזרמיה השונים מראשיתה עד זמננו.

השלמות מאת: פרופ' שירמן
פרופ' הנגבי
פרופ' אולר
פרופ' פטוחובסקי

31.- ל"י
(במקום 38.— ל"י)
עם ההזמנה 11.— ל"י,
היתרה 10.— ל"י לחודש

לכבוד עמוד בע"מ, בית דביר, רח' מזא"ה 58, ת.ד. 149, ת"א, טל. 622991

רצופה המחאה/המחאת־דאר ע"ס........ ל"י כתשלום ראשון/סופי: את היתרה בסך..........ל"י הנני מתחייב לשלם לכם בתשלומים חודשיים רצופים בני..........ל"י כל תשלום החל מהחודש הבא, לזכות חשבונכם מספר 0-24500-4 בכל סניפי בנק הפועלים, או למשרדכם במישרין. אני מסכים כי אם לא אפרע שני תשלומים במועדיהם, יחול לאלתר מועד פרעונה של כל יתרת חובי במשרדכם בתל־אביב. אנא ראו בהתחייבותי זו שטר־התחייבות על כל הנובע ממנו. על התחייבות זו מורשים לחתום רק בני 18 ומעלה.

שם ומשפחה.......................... תעודת זהות..........................
כתובת.......................... טלפון..........................
מקצוע.......................... מקום עבודה.......................... תאריך..........................
חתימה.......................... אנא שלחו לי תוך 14 יום את הספרים:..........................

רק אצלנו תשיגו את המובחר במחיר מהיצרן לצרכן!

נגריה מאירי את כהן

יצרני חדרי שינה וארונות קיר בסגנון עתיק ומודרני. הביצוע מעולה ובאחריות מלאה
תצוגה מתמדת:
תל־אביב, רחוב קבוץ גלויות 13, וכניסה מרח' סלמה 32 שניצלר. טל. 824540.

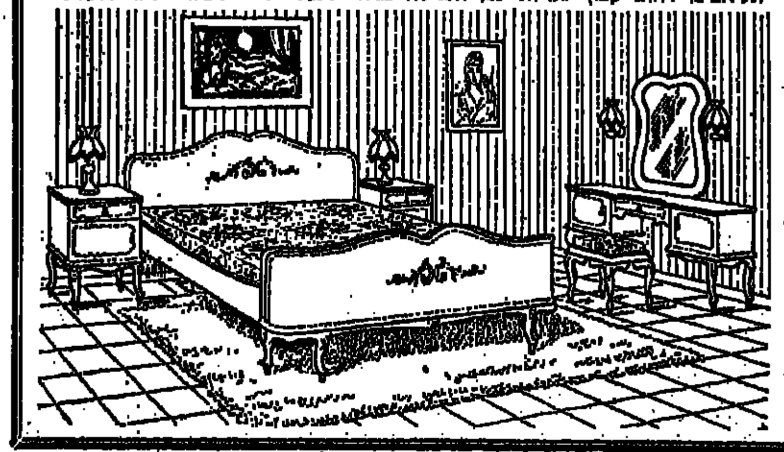

הדרכים שהובילו לווינה

(המשך מעמוד 11)

עם שרק אחד מהם אזכיר כדי לכפר על כפיות טובה של הציבור על שנושא השם הפך לכה אלמוני בתוכנו — והוא משה אגמי מכפר־גלעדי. הוא הגיע לבוקרשט אחרי המלחמה במדי קצין בריטי ונשאר שם עד היותו יועץ צירו־תנו, כשכל תפקידו ושליחותו ראה ב־עידוד והאצת יהודים לעליה ובסלילת דרך להם.

כאשר הצ'כים לא איפשרו עוד חציית הגבול לאוסטריה, עשו השיי־רות דרכן דרך רומניה. ואולי זהו מעשה אבות סימן לבנים... ולשיירות אלה שעברו דרך רומניה עד קונסטנצה בקרונות־רכבת חתומים, הצליחו איך־שהוא לצרף גם צעירים אזרחי רומניה מהתנועות החלוציות שפתאום צצו בידיהם תעודות־מסע צ'כיות „כשרות". לשיירה כזו הסתנן גם מי שהיה אחר־כך שם־דבר ב„מוסד" הישראלי, הוא ואשתו, שכנתינים מקומיים הם היו צפויים למאסר, כי האיש היה ידוע כיד ימינו של משה אגמי.

● בתפקיד „מבריח" פרטי

בין עובדי הצירות היה גם צנחן־הגלה לשעבר, חבר קיבוץ שריד ש־כינויו „ריקו", שנשאר ברומניה גם אחרי המלחמה. רומניה טענה לאזרחו־תו, כי הוא יליד רומניה, שמשטרת הבטחון שלה „חפצה ביקרו" מאד־מאד. כאשר המאסרים נעשו תכופים מדי, היה צורך דחוף להבריחו מחוץ לגבולות רומניה. העצה שנמצאה היתה, להעלותו לרכבת הנוסעת לפראג. אחד מידידי השאיל לו את דרכונו כשבעל הדרכון עצמו היה את דרכונו כשבעל הדרכון עצמו היה טמיר־ונעלם כאילו הוא עצמו נסע. ובחלקי נפל התפקיד, להיות הפארטנר לנסיעה ארוכה זו ברכבת מבוקרשט עד הגבול ההונגרי ומשם דרך הונגריה לצ'כוסלובקיה, עד פראג. כך הפכתי ל„מבריח פרטי" של צנחן. ויבורכו יקרים ותמימים, כי תוך כדי נסיעה לא שמנו כלל אל לבנו, במה אנו עוס־קים... והעיקר שהגענו למחוז־חפצנו בשלום וגם החזרתי דרכון מיודעי לידי בעליו, שהופיע שוב לאור היום כמ־שחזר מנסיעה לפראג.

● הרכבות שבדרך

בעת היותי בהונגריה בשנות הששים התגלגלה זרימה דקה של עליה מברית־המועצות ברכבות שעשו דרכן דרך טריטוריה הונגרית לווינה. רכבות אלה הגיעו בדרך כלל בשעות הלילה לתח־נת־הרכבת המזרחית של בודאפשט, כשהדואג לצרכי העולים תוך שהותם שם מעת חצות עד אור הבוקר היה ראש הסבלים של התחנה. זהו גוי בלונדי גרום, מחסידי אומות העולם, שעשה מלאכתו שלא על מנת לקבל פרס. והוא קרן תמיד מרוב אושר כשיכול היה לספר על המעשים הטובים שעשה, על זקנים שהיה להם לסעד, על ילדים שדאג להשיג להם חלב, על חולים שהשיג להם תרופות.

כיוון שהיה ראש הסבלים — ואני מקווה שהוא עוד משמש בתפקיד זה ולא הודח — עמד צבא של סבלים לפקודתו, אותם הריץ והאיץ, שיעסקו גם הם בשליחות האנושית. מדי אותם לילות שבהם הגיעו עולים במעבר, היה מודיע לתורני בצירותנו, כמה הגיעו, משפחות ובודדים, ואם יש בעיות מיו־חדות. והודות לשרות זה שעשה, אפשר היה להודיע לשליחי הסוכנות בווינה, שעליהם להכין אכסניה ולעשות סידו־רים להמשך המסע לישראל.

הרכבות־שבדרך האלה פני כולן היו מיועדות לבירה האוסטרית, שמאז מל־חמת העולם השניה היא ממלאת תפקיד כה חשוב במתן אכסניה זמנית לניצו־לים יהודים — תפקיד שבו היא מכפרת במידה רבה על עוונות ופשעים חמו־רים בעבר. היא היתה צריכה להיות גאה על השליחות ההומאנית שמילאה וממלאת — כי רק הודות לה היא תיר־שם בספרי ההיסטוריה כמטרופולין של חסד־לאומים. מה מוזר יהיה שהיסטו־ריה מפוארת זו תיפול קרבן לשני חדלי אישים שלהם תרים ידיים לכניעה.

יצחק בן־צבי
הר התבור בעין דור
קונצרט עממי קמרי
L.P. STEREO-RECORD
תקליט־חדש
משירין - ארוך נגן
להזמין ישירות ת.ד. 4684 ג.צ. חיפה.
26.80 כולל משלוח בדואר
רח' האלמונים 33, חיפה
הר התבור בעין דור הר התבור בעין דור

דרושה מתפרה
למפעל לקונפקציה לנשים.
טל. 286927

בגדי הריון לאה
מבחר גדול, מחירים נוחים
נחלת בנימין 6, תל־אביב

בחיפה
בגדי הריון אליבה
רח' הרצל 16, בחצר ה־
טל. 660314

A la veille des Elections a la Knesset

SIONA

Mouvement des Sionistes originaires d'Afrique du Nord en France

LANCE UN APPEL SOLENNEL

- **A TOUS LES PARTIS POLITIQUES ISRAELIENS**
- **A TOUS LES CANDIDATS A LA KNESSET**

pour qu'ils accordent la plus grande priorité au règlement des problèmes de la disparité sociale, fléau qui met gravement en danger l'Unité du peuple Juif.

Il leur demande de prendre, dès aujourd'hui, l'engagement formel d'appliquer au lendemain des élections et dans les plus courts délais possibles les solutions les plus efficaces concernant, en particulier, les familles nombreuses, l'habitat et l'éducation, afin d'assurer la pleine intégration de toutes les Communautés.

SIONA n'entend, nullement, s'immiscer dans la vie politique intérieure Israélienne, mais il souhaite alerter l'opinion publique israélienne sur un problème qui concerne le peuple juif tout entier.

Il tient à rappeler que le but essentiel du sionisme est l'établissement d'une société égalitaire, basée sur des idéaux de justice et de paix, condition fondamentale de l'Existence de l'Etat d'Israël.

ערב הבחירות לכנסת

ציונה

התנועה הציונית של יוצאי צפון אפריקה בצרפת

●

יוצאת בקריאה פומבית

- **לכל המפלגות בישראל**
- **לכל המועמדים לבחירה לכנסת**

שיתנו עדיפות ראשונה לפתרון הבעיות של הפער החברתי, המעמידות בסכנה חמורה את אחדות העם היהודי.

ציונה מבקשת מהם להתחייב מלכתחילה להגשים למחרת הבחירות ובמהירות המירבית את הפתרונות היעילים ביותר המשתייכים בעיקר למשפחות מרובות ילדים, שכון וחנוך, כדי להבטיח קליטה נאותה של כל העדות.

ציונה לא מתכוונת להתערב בחיים הפוליטיים הפנימיים של מדינת ישראל אבל מטרתה לעורר את דעת הקהל הישראלי על בעיות הנוגעות לעם היהודי בכללותו.

ציונה מתכוונת להזכיר שמטרתה העיקרית של הציונות היא יסוד חברה שויונית, מבוססת על אידיאלים של צדק ושלום, תנאי ראשוני לקיום מדינת ישראל.

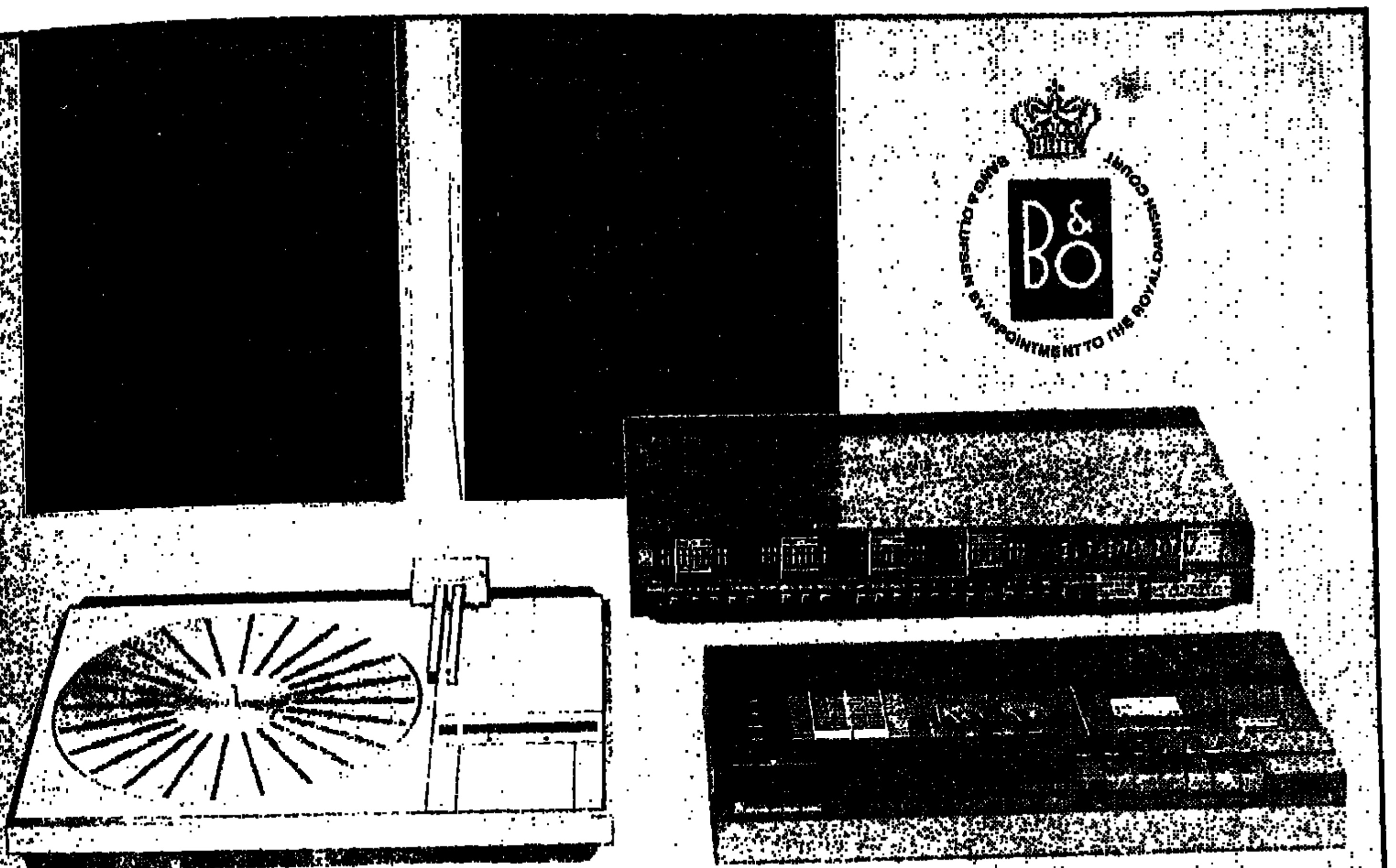

B&O

מערכת סטריאו B & O — אינה „עוד מערכת סטריאו". איכות טכנית מושלמת, הנובעת מחידושים בלעדיים ועיצוב חדשני פונקציונלי — יוצרים עבורך מערכת סטריאו מיוחדת ומושלמת, שהיא מ ע ל ו מ ע ב ר. כשתראה ותשמע את מערכת היוקרה של B & O, Beosystem 4,000... תבין!

דגם 4,000 מורכב מיחידות מותאמות היוצרות מיכלול מושלם:
Beomaster 4,000 — מגבר סטריאו היי־פי, טיונר FM וערוצים אמביופוניים.
Beogram 4,000 — גרמופון עם בקרה אלקטרונית לכל הפעולות. הראש - SP-15 (לחץ נמוך x 1) Integrated Stereo Pick-up Cartridge ובמקביל לראש — זרוע שניה עם עין אלקטרונית, המונעת אוטומטית תפעול בלתי־נכון. בורר מהירויות אוטומטי עם מנוע סינכרוני ומייצב מהירויות שאינו מושפע משנויים ברשת החשמל. בניגוד לשיטה המקובלת, נעה הזרוע תמיד בצורה משיקית לחריצי התקליט, נתון המבטיח איכות עליונה לצליל.
Beocord 2,200 — טייפ קסטות היי־פי עם מערכת Dolby למניעת רעשי לוואי. יחסי אות/רעש של 61 dB עם סרטי Cr O2 ומונה סרט סיפרתי עם בעולת זיכרון.
Beovox 5,700 — מערכת רמקולים להפקת תדירויות של 20,000 — 25-Hz עם עיוות מינימלי של פחות מ־1%.

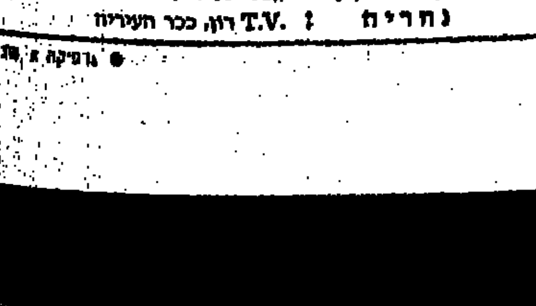

הזמנות לעולים גם בלירות ישראליות. לכל מעונין ישלח עלון מפורט.

Beyond and Over*

רויאל אלקטרוניקס בע"מ

נציגים בלעדיים לישראל של Bang & Olufsen a/s דנמרק.
חיפה רחוב הנמל 48 ת.ד. 1159

* Beyond and Over, פירושו — מעל ומעבר.

סוחרים מורשים:

- תל־אביב: „סטריאו", בן־יהודה 246; „קראור", אלנבי 109; „אולטרא־סטריאו", אבן גבירול 23
- ירושלים: „רדיו לוי", שמאי 17
- חולון: „ערוסי", שנקר 42
- בת־ים: „סלון הנשיא", בלפור 39
- באר־שבע: מרכז המוסיקה, שד' ק.ק.ל. 197
- גבעתיים: בונק זאב, סירקין 15
- רמת השרון: „סינגל" — מרכז הסטריאו, סוקולוב 60
- רחובות: „אלמור", הרצל 208
- תל־חנן: א. קולס, מרכז מסחרי
- נתניה: אחים פיקס, הרצל 51
- חיפה: „סלון מהירי", הנביאים 17; „רדיו ריבר", הרצל 25; „רדיו אמרים", שד' הכרמל 43; „צלילים", שד' המגינים 54
- ק. מוצקין: „סלון בעי"מ", שד' השופטים 13
- נהריה: T.V. רון, כיכר העיריה

הבית הלבן נגד סגן הנשיא

(המשך מעמוד 31)

76. הדמוקרטים כבר רמזו כי אין בכוונתם להקל על המירוץ של ג'ון קונולי ולהעניק לו יתרון של כהונה כסגן נשיא. יותר סביר להניח כי יסכימו למינוי מישהו שלא יתחרה על המועמדות הרפובליקנית לנשיאות או שלפחות אינו בעל סיכוי זוהר כשל ג'ון קונולי או כשל מושל ניו־יורק נלסון רוקפלר.

זה שבעה שבועות שוררים יחסים מתוחים בין הנשיא לסגנו וכל הסימנים מראים, לדברי העתונות האמריקנית, כי ניכסון ניער חצנו מאגניו. אפילו ניתן פירסום לכך ש„הנשיא הקדיש מידה לא קטנה של מחשבה" לדרך פעולתו במקרה שיורשע אגניו. מכלל זה לא הוצאה המחשבה בדבר יורשו. אך הנשיא אינו יכול להכרית את סגנו להתפטר. מה שברור הוא כי עתידו של אגניו כבר נחתך והוא לא יוכל להיות מועמד רציני במרוץ הרפובליקני על המועמדות לנשיאות.

הפוליטיקאי הבינוני ממוצא יווני שנבחר ב־66' למושל מרילנד, בעיקר בשל דעותיו הריאקציוניות והשמרניות־ימניות של ירינו הדמוקרטי, עלה יום אחד כמטאור בשמי הפוליטיקה האמריקנית. היה זה כאשר ריצ'רד ניכסון החליט — להפתעת רבים — למנותו כבן זוגו בצמד שירוץ לנשיאות ב־1968. היתה זו פשרה של ניכסון שעשה בלחצו של הסנטור הימני־דרומי טרמונד למנות לסגנו איש מדינת־גבול בין הצפון לדרום (מרילנד). אגניו לא הכזיב את שולחיו והיה לדובר הימין השמרן בארה"ב. ניכסון דאג תמיד „לשמור מרחק" מסגנו, כך שלא יזיק לו בחוגים הליברלים ואולי יועיל לו בחוגים השמרנים. הנשיא גם לא קירבו לענייני השלטון ואף פעם לא הוזכר שמו בהתיעצות חשובה או בפגישה בינלאומית גורלית. אמנם נשיאים אינם אוהבים לשתף את סגניהם בהכרעות (טרומן כסגנו של רוזוולט לא ידע על הפצצה האטומית, אשר לימים כנשיא פקד להטילה על יפאן) ובכל זאת מדי פעם מוצאים הם תפקיד מדיני לסגן. ג'ונסון עמד לשלוח את סגנו יוברט האמפרי לקאהיר ערב מלחמת ששת הימים וב־5 ביוני 1967 הזמין אותו ל„חדר המצב" בבית הלבן להיות נוכח בהפעלת „הקו החם" עם קוסיגין. ניכסון לא הראה אף שמץ נכונות לנהוג כן כלפי סגנו.

אף על פי כן ביקש בזמנו שר החוץ אבא אבן להיפגש עם סגן הנשיא כדי לשוחח עימו על המזה"ת וכך עשה גם השגריר יצחק רבין. ככלות הכל, סגן נשיא — יהיה מי שיהיה — הוא „נשיא ברזרבה" ויש להקפיד לשמור עימו על קשר תקין. אגניו עצמו התבטא מעט מאד על המזה"ת וגרס את גירסת המימשל. בימים מתוחים עם ישראל (כמו ב־69' וב־70') השמיע זמירות של הסטייט דיפרטמנט וביטים של ידידות היה אוהד וחם קצת יותר. בכל זאת במדינתו מרילנד יש קהילה יהודית חשובה (במיוחד בבולטימור) שגביריה הם תורמים לקרנות בחירות ואנשיה הם מצביעים בבחירות. אבל היום נותרו מעטים מאד שיתפארו כי תמכו בצמד הרפובליקני ניכסון—אגניו שלכל אחד קופת שרצים נפרדת.

בן 32 וכבר קפצה הזקנה?

"החזר לעצמך במהירות את גיזרת עלומיך עם בולוורקר", אומר יעקב ונדרס "זה קל, זה נעים והתוצאות—פנטסטיות!"

„כנשוי + 3 ילדים לא מצאתי פנאי להתאמן במכון או לעסוק בספורט קבוע. ניסיתי בביתי משקולות וקפיצים, אך קשה, קשה מאוד, כששלושה ילדים מתרוצצים בדירה. אך בולוורקר שם קץ לקשיים, ובמהירות. חודשיים של אימונים קלילים ונעימים, ובני משפחתי עומדים נדהמים.

הראיתי את הבולוורקר לאחי. הוא הזמין כמותו מיד לעצמו. ואף שכנע את גיסו להזמין בולוורקר...

שלושתנו בני 30—34, ושלושתנו מסכימים שבולוורקר הוא עצומי".

תוצאות שתוכל להרגיש, לראותן ולמודדן תוך שבועיים של אימונים קלים, 5 דקות ביום. אנו ערבים לך, ולא — לא תשלם.

ההתרגשות הנפלאה כשאתה מגיע בכושר — אין דומה לה. הודות לשיטה האיזומטרית הבדוקה מעולם לא היה כה קל וכה נוח לעצב מחדש את גיזרת הנעורים — ובמהירות.

בין אם גילך 16 או 60, ואפילו לא התאמנת במשך שנים, ואפילו בילית את ימיך ליד שולחן כתיבה ואת לילותיך בכורסה ליד הטלויזיה... 5 דקות יומיות של תרגילי בולוורקר קלילים יספיקו להחזירך אל הכושר בשלמות במהירות.

אינך מאמין? זכותך לספקט, אך חובתך (לעצמך!) לנסות את הבולוורקר על חשבוננו. אם בתום שבועיים אינך מבחין בשינוי בהרגשתך, ואינך מתחיל לראות התקדמות במראה ולהיווכח בשיפור בעזרת סרט־מדידה — החזר את הבולוורקר, וחסל. אך אם תשתכנע, כמו שהשתכנע מר ונדרס ואלפי גברים אחרים, שהבולוורקר הוא השיטה היעילה ביותר שהיכרת, המשך להתאמן בבולוורקר עד שתשיג תוצאות מרשימות, ולא רק מרשימות.

תמורת מחיר נמוך בהחלט עבור ההשקעה הכדאית ביותר לגבר... כושר גופני לעד. גזור ושלח את התלוש — אינך מפסיד דבר, אך יש לך הרבה מה להרוויח.

צמוד מד־עוצמה

המראה לך את התקדמותך ממש מהיום הראשון.

© Mailex (Israel) Ltd

שובר הזמנה לנסיון חינם

שלח עוד היום לנסות בביתך את הבולוורקר במשך 14 יום חינם

אלו־קייוֶקְס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3 איזור התעשיה, חולון 58—851 טל. 843185

סמן בתוך המסגרת איזו הצעה אתה מעדיף:

☐ כן, אבקש לשלוח אלי את הבולוורקר לתקופת נסיון של 14 יום חינם. אם לאחר שבועיים של אימון נוח, משעשע ויעיל בעזרת הבולוורקר לא אהיה שבע־רצון ומופתע מן התוצאות, אשלח אליכם בחזרה את הבולוורקר ובכך יסתיים הענין. אולם אם ארצה להמשיך בתכנית האימון בעזרת הבולוורקר, כמו שעשו זאת אלפים שניסו את המכשיר לפני, אני רשאי להשאיר את הבולוורקר אצלי תמורת תשלום של —.25 ל"י שישולם כעבור 14 יום לאחר קבלת המכשיר וכן 6 תשלומים חדשיים נוספים בני —.20 ל"י כל אחד (סך הכל —.145 ל"י) או שאוכל לחסוך —.15 ל"י ולשלם סך —.130 ל"י בלבד במזומן בתום תקופת נסיון החינם של 14 יום.

☐ אני מצרף המחאה בסך —.125 ל"י (חסכון של —.5 ל"י) כרכישה מידית. אני רשאי להחזיר את הבולוורקר בתום 14 יום ואקבל את כספי בחזרה.

התשלום: במשרדי מיילקס או בסניפי בנק לאומי לישראל.

שם משפחה ________ חתימה הכרחית
שם פרטי ______ עיר ______ רחוב ______ מס' ______
מס' תעודת זהות ______ גיל ______ מיקוד ______

שנה טובה לכל בית ישראל מבית "וולה"

המנע מעיפות בזמן הנהיגה, קח
קָפִּיפֶּל
להשיג בכל בתי המרקחת

שלוש המחתרות של לוחם יהודי

(סוף מעמוד 53)

קיבלנו את הידיעה על נפילת ירושלים העתיקה ובכינו בנכר.

בעשרים במאי 1948, בטיסה דרך פראג, חזרתי לארץ. עזבתי אותה כשהיתה תחת השלטון הבריטי, חזרתי לישראל עצמאית.

— אבל בישראל העצמאית, עם ממשלה יהודית ריבונית, לא רצה הלח"י בקלות להניח את נשקו?

כל אנשי לח"י הצטרפו לצה"ל ומסרו את נשקם — מלבד בירושלים. שם דיברו על בינאום ואנחנו החלטנו להלחם נגד המגמה הזאת בשארית כוחנו.

— כיצד קרה, שממשלת ישראל הטילה על כוחות הבטחון לחפש אותך ולעצור אותך?

זו היתה המחתרת השניה שלי ואני טוען עד היום, שלא היתה לנו כל כוונה, חלילה, לנהל מחתרת נגד ממשלת ישראל. חלילה! אבל הממשלה החליטה, שאנחנו הרגנו את הרוזן ברנאדוט והכריזה על הלח"י כארגון בלתי חוקי.

— ושוב מצאת את עצמך נרדף?

כן. נאלצתי לחזור ולהסתתר. זו היתה המחתרת הקשה מכולן. קודם־כל מפני שלא היתה קיימת. שנית, מפני שבשבילי להסתתר מממשלת ישראל — זו היתה מכה קשה מאוד, כואבת מאוד. חיפשתי דרך איך לצאת מן המצב הזה. לפי בקשתי סידרו לי פגישה עם נציג הממשלה, שאול אביגור. את הפגישה סידר נחמיה ברוש, גיסו של יאיר, והובטח לי, כי לא יאסרו אותי בפגישה זאת. שיכנעתי את אביגור, שאין לנו כל כוונה לפעול במחתרת נגד הממשלה שלנו, וכי אם נחליט לפעול, תהיה זו פעילות פוליטית גלויה ופומבית.

— וההסבר נפל על אוזן קשבת?

אני חושב שכן. מכל מקום כעבור זמן קצר הוחלט להעניק חנינה לאנשי לח"י, שישבו בבתי הכלא ואני יכולתי לצאת מן המחתרת. חדלו לחפש אותי.

— ואתה פתאום יצאת לעולם חדש, שלא הסכנת להיות בו: עולם בלי מחתרת. מה עשית? איך הסתדרת?

עבדתי. ניהלתי חברה של בתי־קולנוע. ניסיתי להקים חברה קבלנית בנגב.

איסר הראל הזמינני לפגישה

— מצאת סיפוק בחייך?

לא כל־כך. זה היה די אפור. התמורה הגדולה באה בשנת 1956. ראש שרותי הבטחון, איסר הראל („איסר הקטן") קרא לי לפגישה. בהתחלה חשבתי, שאולי שוב חושדים בי באיזו מחתרת קטנה. אבל הוא הדהים אותי: הציע לי להצטרף לזרוע מסויימת של שרותי הבטחון. לא אוכל להרחיב. אגיד רק זאת: היו לי עשר שנים גדולות מאוד, עם סכנות, עם הרפתקאות קשות, עם חוויות מעיקות — אבל עם תחושה כבירה של סיפוק עילאי, עליון, שרק מי שמשרת את ארצו יכול להרגיש ולהבין אותו.

— ולא חששו להפקיד תפקיד רגיש ומרכזי כזה בידי „טרוריסט־פורק־עול" כמוך!

הנסיון המחתרתי שלי והתחושייה היו לי לעזר רב בעשר השנים האלה. אבל באמת באותה שיחה ראשונה אמר לי איסר: „תשמע, זהו מוסד ממלכתי. פה ישנה משמעת מלאה, לא כמו"... הוא לא גמר את הרעיון. אני הבנתי בדיוק למה התכוון. היה מוסכם בינינו, כי המשמעת תהיה מוחלטת וכי אם אידרש לבצע משהו בניגוד למצפוני — אבוא אליו ואספר לו מה מעיק לי.

— והיו דברים כאלה?

לא! העבודה בינינו היתה מצויינת, על בסיס של אמון מלא ויחסים קרובים מאוד.

— ושוב חזרת למחתרת, השלישית במניין ו־חזרות והסתכנת פעמים לרוב. כל זה לא נגמר ל־אשתך ולילדיך?

טוב, הרבה הם לא ידעו. גם המעט שנודע לאשתי, הספיק כדי שתחזור ותבקש ממני להיות כבר סוף־סוף בעל נורמאלי, ככל הבעלים. במחתרת היה לנו ויכוח נוקב, אם מותר לאנשי מחתרת, שהחרב מתהפכת תמיד על צוואריהם, לשאת נשים, להביא ילדים לעולם. אני הכרעתי בויכוח הזה:

ספל קפה עם יצחק שמיר
מפקד לח"י לשעבר ומועמד חדש של הליכוד לכנסת

מותר — וחובה! המאבק יהיה קשה, ממושך, ארוך — עלינו לחיות את כל חיינו המלאים בתוך המחתרת. וכך הסברתי גם לאשתי ולילדי, באותן עשר שנות פעילותי הבטחונית.

למען יהודי רוסיה. למען יהודי המזרח

— מר שמיר, בגיל 58 כבר נמצאים עסקנים פוליטיים באמצע הקאריירה שלהם. מה מניע אותך להתחיל בגיל זה בחיים הפוליטיים?

באמת, כל שנותי הייתי רחוק מן החיים האלה. לא מצאתי בהם חפץ. ניהלתי במשך שנים, מאז פרישתי משרות הבטחון, מפעל לייצור גומי. אבל אחרי מלחמת ששת הימים, התחילה הקרקע לבעור תחת רגלי. עניין מלחמתם של יהודי ברית המועצות על זכותם לעליה לארץ, הדליקה בקרבי להבה גדולה. אופן הטיפול בטרור הערבי קומם אותי. חשבתי, שיש לעשות יותר, לפעול ביתר־מרץ, לא להיות כפות לכללים מיושנים. לגלות אמצעים חדשים. שאלת ההכרח לשמור על גבולות ארץ־ישראל השלמה ולמחוק מהלכסיקון את המלה: נסיגה, הדריכה את מנוחתי. נפגשתי עם שאול אביגור. ראיתי שהוא מתנגד בעניין יהודי ברית המועצות לכל פעולה חורגת, לכל מעשה גדול. נשרפתי בזעם. והתברר לי, שאין דרך להשפיע על העניינים במדינה, אלא באמצעות המסגרות הפוליטיות. זה הביא אותי לחרות, מתוך הזדהות טבעית עם רעיונות התנועה.

— האם לחמת על מקומך הריאלי ברשימת הליכוד?

חלילה. מה פתאום? להלחם על חברות בכנסת?! הציעו לי — וקיבלתי את ההצעה רק לאחר לחץ של חברים.

— אם תיבחר לכנסת, מה תביא עמך לחייה, כח"כ צעיר אבל כאיש עתיר־נסיון?

כמה דברים: אמונה בוערת בזה, שהמהפכה הציונית הגדולה עודנה בעיצומה. רק עשרים אחוז מבני העם מרוכזים בישראל. אני אזעק ואזעק ואזעק את מצוקתם של בני עדות המזרח. התובע הכללי בג'יבוטי אמר לי פעם בשיחה ארוכה: „אני מאמין שתקימו מדינה במזרח־התיכון. אבל אינני מאמין שתוכלו ליצור שם עם חדש. תראו את היהודים כאן בג'יבוטי: עניים מרודים, פרימיטיוויים ונחשלים. מה משותף לכם ולהם?! בזה תיכשלו!" ודווקא בזה אסור לנו להכשל! כשאני רואה את הפער בארץ בין בני העדות ואחרים, אני נזכר בדבריו של הצרפתי בג'יבוטי. הכרתי את בני עדות המזרח בעשר שנות עבודתי הבטחונית. הכרתי — ולמדתי להעריך אותם. התאהבתי בהם. המלחמה למענם תהיה הפעולה המרכזית שלי בכנסת, יחד עם המאבק העקשני למען יהודי ברית־המועצות ונגד כל נסיגה.

גמר חתימה טובה!

מאחלים:

הנהלת פאן-לון, מנהלי המכירות וחבר העובדים

חולון — שנקר 47 טל. 845264 רעננה — ראה הרצליה טל. 937578
אשדוד — רוגוזין 4 טל. 055-25861 פתח־תקוה — ראה בני־ברק טל. 786191/2
בני־ברק — רח' ז'בוטינסקי 20 (פינת רבי עקיבא) טל. 786191/2
רמת גן — ראה בני ברק טל. 786191/2 הרצליה — סוקולוב 58 טל. 937578
ראשל"צ — רוטשילד 50 טל. 947043 בת־ים — רוטשילד 34 טל. 863395
לוד — שד' דוד המלך יועצי השקעות חוץ — פרישמן 10, ת"א טל. 240224/5

רכוש את דירתך באחד מאתרי היוקרה של

פאן-לון

עידן־יועצים לפרסום

THE VOICE OF PEACE

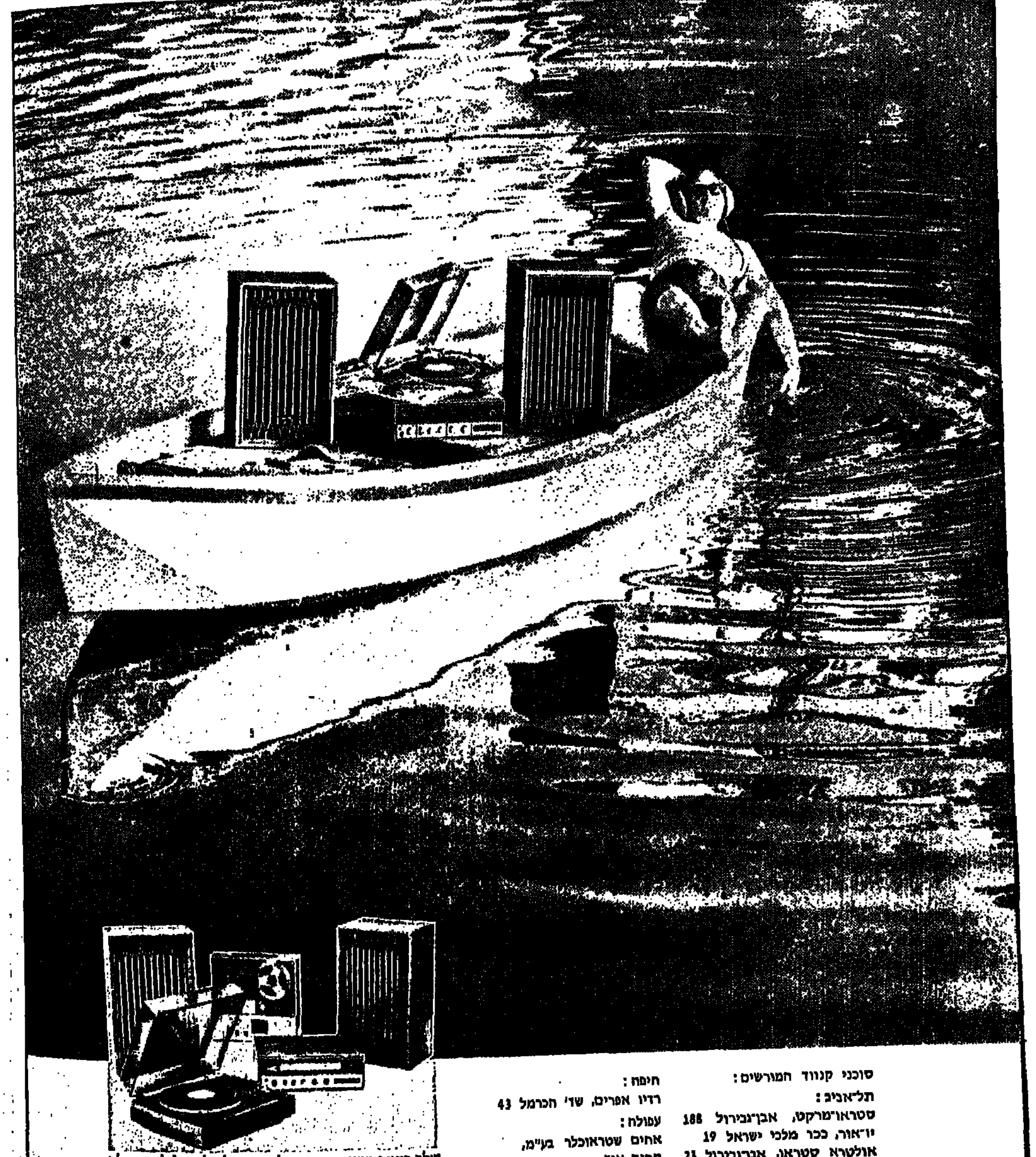

שלב בחייך רגעים ושעות של האזנה לעולם צלילים מופלא שטרם הכרת במערכות הסטריאופוניות של קנווד.

מערכות היוקרה של קנווד, רבי־המכר בארה"ב, מזיגה מושלמת של טכניקה מתקדמת ושיטות יצור ובקרה מחדשות בעולם.

מיצירות המופת של קנווד: פטפונים, מגברים, טיונרים, רמקולים ורשמי־קול DECK עם גלגלים ועם קסטות (בשיטת 'דולבי' המקנה צליל נקי להפליא, דגם KX700).

ואם רצית להכיר את המימד הקוואדרופוני — אין עוד כמערכות קנווד להמחשת השלמות הטכנית האחרונה.

המכירה לתיירים ולעולים חדשים בלירות ישראליות
מרכז התצוגה: תל־אביב, רחוב דיזנגוף 154 טל. 227442
המפיצים: סטראו־פאן, ת"א.

סוכני קנווד המורשים:

תל־אביב:
סטראו־מרקט, אבן־גבירול 188
יו־אור, ככר מלכי ישראל 19
אולטרא סטראו, אבן־גבירול 23
S.B.B. שד' רוטשילד 31
רדיו כוכב, המלך ג'ורג' 91
י. גרינולד, טשרניחובסקי 10א'

ירושלים:
שרותי בטיחות ואלקטרוניקה, פינס 9

חיפה:
רדיו אפרים, שד' הכרמל 43

עפולה:
אחים שטראוכלר בע"מ, תחנת אגד

קרית מוצקין:
פלג בע"מ, השופטים 12

באר־שבע:
סטראו — השרות האלקטרוני רח' העצמאות 49 (ליד מוניות מצדה)

רמת־גן: קנווד רמת־גן ביאליק 45

KENWOOD

פרסום ציטס•צלום קורן — Jacov Steinberg

מוזיאון ישראל, ירושלים
אירועי השבוע

יום ג' 9.10	**פתיחת תערוכה** הנרי מור — גולגולת הפיל אולם כהן
יום ג' 9.10 6 ו־8.30 בערב	**מועדון לסרטים אמנותיים** „פסטיבל בנגלדש" (ארה"ב, 1972) בימוי: ג'ורג' הריסון, אלן קליין עם ג'ורג' הריסון, בוב דילן, רינגו סטאר וליאון ראסל.
יום ו' 12.10	**פתיחת תערוכה** „ארץ הבובות" (אולם ויינשטיין)

תערוכות
הנרי מור — גולגולת הפיל (אולם כהן) מ־9.10.73
ארץ הבובות (אולם ויינשטיין) מ־12.10.73
כריסטיאן בולטנסקי „אינוונטרים" (ביתן בילי רוז)
הטריאנלה הבינלאומית הראשונה לצילום (אולמות ספרטוס, וולדמן־שוורץ, ספריה)
כתובות נוספות — תערוכה מיוחדת ברוקפלר

מוצג מיוחד
מעזבון סיוני ג'. לנון, ניו־יורק:
לימוז', תיבה מעוטרת בתמונות מחיי יוסף — המאה הט"ז.
לוחית, המעוטרת בתבליטים של אברהם ושלושת המלאכים — המאה הי"ג.
אדריאן דה־פריס: לוחית מעוטרת בתבליט [illegible] — המאה הי"ז.

אגף הנוער
נמשכת ההרשמה לחוגים למבוגרים (לחברים בלבד):
פיסול — יום ג' בשעה 7.30—9 בערב
ציור — יום ב' בשעה 9—11 בבוקר
דמי השתתפות: 130 ל"י ל־4 חודשים (תשלום מראש)
הרשמה — בימים א', ג', בשעות 10—12, 2—4, במשרד אגף הנוער
התחלת הלימודים: יום ב', 1.10.73

שעות הביקור

יום ו', 5.10, ערב יום כיפור	10 לפנה"צ — 1 אחה"צ
שבת, 6.10, יום כיפור	סגור
יום א', ב'	10 לפנה"צ — 6 בערב
יום ג' היכל הספר	10 לפנה"צ — 10 בערב
מוזיאון ישראל	4 אחה"צ — 10 בערב
מוזיאון רוקפלר	10 לפנה"צ — 6 בערב
ערב חג, חג, יום ו' ושבת	10 לפנה"צ — 2 אחה"צ

מיטב האיחולים
לפתיחת
חנות „עלומים" לרהיטי נוער
מתוצרת הארגז — נצרת
בחיפה רחוב נורדאו 20
רהיטי נצר סירני
ריהוט משרדי
חיפה, דרך העצמאות 59
טלפון 521387

מתחתנים:... מזל־טוב!!!
את ליל הכלולות תבלו בצורה נפלאה
בבתי מלון מפוארים בתל־אביב
מלון פלזיה 99.— ל"י לזוג
מלון מגדל שלום 80.— ל"י לזוג
המחירים כוללים:
לינה, ארוחת בוקר למיטה, שמפניה ושמוש בכל שירותי המלון, כולל בריכת השחיה.
הזמנת מקומות:
„און" - אדוות ונופש בע"מ
תל־אביב: רחוב ריינס 4, פינת כפר דיזנגוף
רחוב אלנבי 113 במשבי

תושבי הקריות וצפון הארץ - כדאי לכם לדעת!
חברת רהיטי וסרלאוף בע"מ
מציעה:
רהיטים תוצרת „שמרת"
מטבחי „דנאר"
ורהיטי יבוא בסגנון חדיש ועדין

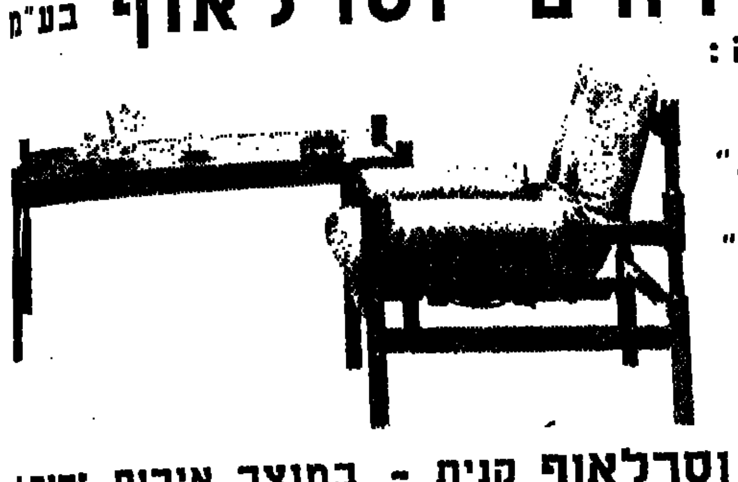

בחברת וסרלאוף קנית - במוצר איכות זכית!
קרית־מוצקין, שד' השופטים 12, טלפון 04-716463
ברכת גמר חתימה טובה לכל ידידינו ובית־ישראל

בית הורים
ומחלקה לחולים כרוניים
רמת טבעון
חברה ישראלית — קנדית בע"מ
קרית טבעון
רח' החורש 23-25
טלפון 931229
ת.ד. 1026 קרית טבעון
מזמין הורים ליהנות מ־:
* גן מרווח
* בנין חדיש עם כל השכלולים
* השקה מרכזית
* פעמון ליד כל מיטה
* השגחה רפואית 24 שעות ביממה
* פעולות חברתיות ותרבותיות
* מכון לפיזיותרפיה
* ריפוי בעיסוק
* מטבח כשר ודיאטטי

אנו שולחים פרוספקט לפי הזמנה.

בוטיק
למידות גדולות
שמלות וחליפות
דגמים חדישים
בגדלים עד 54
אופנת
זייפר
תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

רצונך ללמד שעורי־עזר?
הרשם למדריך המורים
445379

שמלות הריון רינת
חיפה
טל. 642243
רח' חיים 4 (פינת הרצל 42)

כל חיפה קונה ב־
צלילטון
סלון למערכות סטריאו הי פיי
רח' החלוץ 67 (פסג' קולנוע רון), חיפה.
מערכות סטריאו
פאר התוצרת העולמית
אקאי־נשיונל־בי אנד או־אונקיו
-דואל־סוני־גרונדיג-
שארפ, סנסוי, סניו, קנווד
מבחר עצום של רשמי קול, טרנזיסטורים, אוזניות, קסטות וכלי שמע שונים
שרות ויעוץ מקצועי בביתך
+ הובלה ללא תשלום

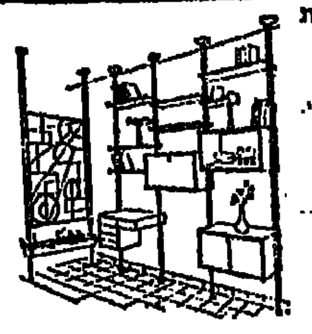

מדפים וספריות
להרכבה עצמית
בריס, מזנונים, שולחנות כתיבה, מחיצות ואביזרי נוי.
עיצוב וסידור חנויות ומחסנים
המכירה בסיטונות וליחידים
ספריות על עמודים לתלמידים בהנחה.
* תצוגה מתמדת במקום.
* פתוח כל היום.

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת־בנימין 120, טלפון 821610

הנהג. בהיותך בדרכים אל תשכח לאסוף את **החייל**

אוזניות סטריאו
צליל מעולה מ־95 ל"י
פוטו ספורט־סטריאו
בן יהודה 8 ת"א

הקץ לג'וקים
חיסול חרקי הבית עם אחריות לשנה
תל־אביב 03-449554
אשקלון 051-3019
חיפה 04-522856
ירושלים 02-533239
טבריה 067-50468
אילת 059-3298
אגרונום א. צמחון
רשיון משרד הבריאות 13

אופנת בגדי הריון
דוגמאות חדישות במבחר גדול
•
„כלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טלפון 231948

יהודית אופנת הריון
היי נאה בשמלות־הריון מהמבחר הגדול
ב„יהודית"
טיב ושרות מעולה
תל־אביב
רח' הכרמל 39
(בית שלישי)
מפינת אלנבי)
טל. 56980
פתוח כל היום

ג'לה מעמק מאריכי־החיים

(סוף מעמוד 25)
הרים באדום בארגמן ובזהב, ורע ההלך שחור־העין את גל־עין התפוח באדמת העמק. ל־בוקר ראתה ג'ילה בחצר ביתה עץ תפוח מלבלב.

„אתה הפרת את החוק המקודש ביותר שלנו — אמרה ג'ילה לשחור העין — אסור לזרוע באדמתנו כל פרי לבד מן המישמש. עכשיו יוציאו אותך להורג".

„אני רוצה למות — אמר שחור־העין וחיוך עלה על פניו — נשמתי תעופף ותמריא מטה מערבה, אל מעבר להרים".

„אני אציל אותך — אמרה ג'ילה — בוא. נלך".

שני מורדות תלולים עד אימה, על סף התהומות ללא תחתית, הוליכה ג'ילה את אהובה והביאה אותו אל מעבר הרים גבוה ונסתר. שם נפתח לפניה מראה מרהיב של עולם בלתי־ידוע לה.

„קחני אתך". הפצירה בו.

סביב מדורה שכמעט כבתה ישבנו, השחפנים, דוממים למשמע הסיפור. ולפתע נשמעו צלילים. מאחורי פועל לנינגרדי קשיש, פרט על מיתרי הגיטארה שלו ופתח בשיר רוסי ישן, עצוב:

יקירי, יקר שלי,
קח אותי אתך;
ושם בארצך, חן לי,
תקרא אז „אשתך".

לו יכולתי, אהובה,
לקחתך אתי;
אך במרחקים, ילדה
ממתינה אשתי...

יקירי, יקר שלי,
קח אותי אתך;
שם בארצך, חן לי,
תקרא אז „אחותך".

לו יכולתי, אהובה,
לקחתך אתי;
אך במרחקים, ילדה,
יושבת אחותי;

יקירי, יקר שלי,
קח אותי אתך;
שם בארצך, חן לי,
קרא אז „הזרח".

לו יכולתי, אהובה,
לקחתך אתי;
אך בטרחקים, ילדה,
נח לורה ולי;

אם כך נשקני בא, הלך", המשיכה וצ'ילה את סיפורה אחר שסיים מאחוריי את שירו.

„חן חן לך, ג'ילה", אמר ההלך ונשק לג'ילה על שפתיה.

ואז נפרדו זה מזה. ההלך שחור־העין הלך מערבה. ג'ילה חזרה מטה אל העמק.

שם כבר ידעו הכל על דבר פשעו של ההלך שחור־העין. „בן־מוות ההלך — אמרו אנשי השבט לג'ילה — ואת סייעת לו להימלט; עתה תתייסרי תחתיו ומות תמותי במקומו".

„אני יודעת ז" אמרת ג'ילה וחיוך עלה על פניה.

כשחרת הבוקר הוצאה להורג ג'ילה היפה, מדגימת אוורי־החלצים המפוארים, על הכמה הגבוהה העשויות עצי תומר. פרחים לבנבנים של עץ תפוח הבהיקו ברחבי העמק כולו והאנשים התייראו להביט עליהם. הם השפילו את עיניהם מוכי מבוכה, פיקפוקים ומצוקה.

האושר, האושר ניטל מהם.

קורסים מזורזים
למבוגרים • לנוער • לסטודנטים
פקידות ומזכירות
קורספונדנציה • כתבנות • חשבונאות
נקוב בשיטת I.B.M.
• כולל קורס חינם בכתבנות •
• קורס מזורז ב־6 שבועות •
כתיבה במכונה
• קורס מזורז ב־12 שעות •
• כל יום נפתח קורס חדש •
הנהלת חשבונות
בהדרכת רואי חשבון מוסמכים • מבחני גמר בבנין בית הספר.
סוגים: 1, 1+2, 2, 3.

השבוע מסתיימת ההרשמה לקורסי בוקר וערב

שרוטל
תל־אביב אלנבי 140 (התחנה המרכזית) טל. 724335
ירושלים מרדכי בן־הלל 10 (פנת בן־יהודה) טל. 232748
רמת־גן ז'בוטינסקי 54 (מול רמת) טל. 724335
חולון סוקולוב א'/70 (7—4 אחרי־הצהרים).

רשות שמורות הטבע
מודיעה לציבור
ששמורת עין פשחה
תהיה סגורה לקהל
מערב יום כיפור ה־5 באוקטובר משעה 14.00 עד למוצאי יום כיפור ה־6 באוקטובר.

קונים מצלמות משומשות
פוטו ספורט, בן־יהודה 8, תל־אביב.

אפילו אם יש לך מצלמה עדיין אין לך שום דבר הדומה ל BIG SHOT של פולארויד.

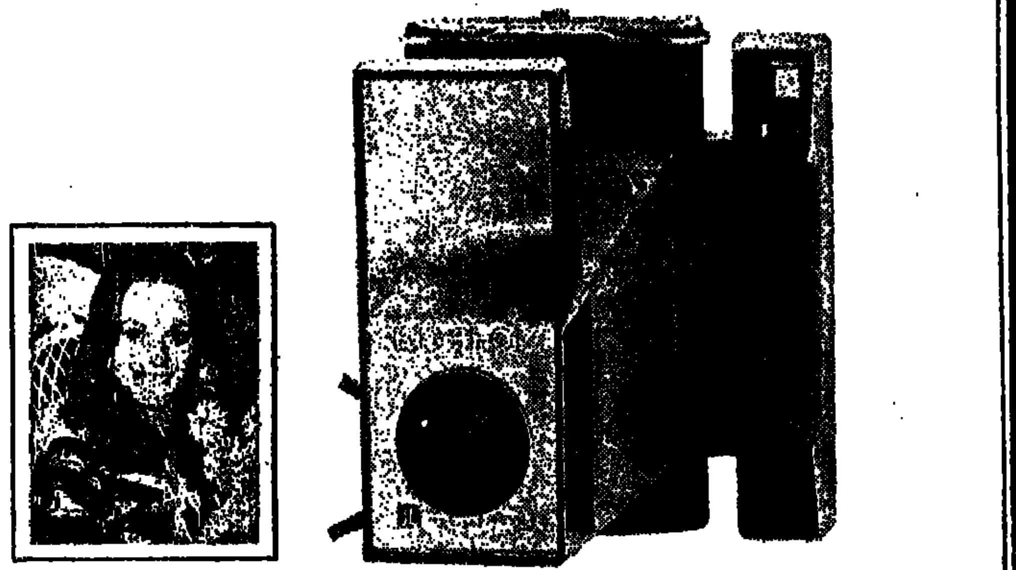

מצלמת "BIG SHOT" של פולארויד היא אמצעי פשוט וזול ביותר לחשגת צילומי פורטרט באיכות של צילומי סטודיו.
60 שניות בלבד והפורטרט בידך; צבעוני, גדול, מרשים ומלא זוהר.
גופה המאורך של מצלמת "BIG SHOT" מאפשר לך תימרון נפלא לקבלת העמדה המתאימה בפשטות גמורה.
"BIG SHOT" נרכשת בגלל תכונותיה; קבלת פורטרטים צבעוניים ומרגשים תוך 60 שניות.

המחיר 100 ל"י בלבד!

מכירה והדגמה: ת"א מטרופוט, חיפה פוטו ברנר, ירושלים פוטו שטרן.

לכבוד: ליאון דגון — צרכי צילום בע"מ
רחוב חס 20 תל-אביב
נא לשלוח לי מצלמת „ביג-שוט" בדואר חוזר, מצ"ב המחאה לפקודתכם בסך —.108 ל"י (—.8 ל"י דמי משלוח). מחיר זה כולל 5 שנים אחריות.
שם מלא: ....
כתובת מלאה ....
.... חתימה ....

סוכנים בלעדיים:
ליאון דגון
צרכי צילום בע"מ
רחוב חס 20 תל-אביב

Polaroid® by Polaroid Corporation

רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו * טלוויזיה * רדיו

יום ו'

5.10.73

ערב יום כפור

8.06 (א) קולגיום מוסיקום: י.ס. באך: סונטה בסי־מינור ל־חליל, צ'מבלו, ויולה דא־גמבה (לארדה־דרייפוס־ז'אר); ד. לקו: סונטה לכנור ופסנתר (קוקסר־סולהייד)

9.05 (א) מהקלטות תזמורת רשות־השידור: ראוול: „קברו של קופרן" (בניצוח יונה אטי־לינגר); ארתור גלברון: וריאציות לפסנתר ולתזמורת (סולנית: אספרנצה הרצאנר־מבור, בניצוח אנתוני רוס־סרבה); אלבאר: סרנדה לכלי קשת (בניצוח האמי בלך); באך: קונצ'רטו בפה־מינור לפסנתר ולתזמורת (סולן: ואלטר האוציג); בטהובן: „הפוגה הגדולה" (בניצוח לר־קאס פוס); ברנשטיין: סימ־פוניה „ירמיהו" (סולנית: דני טראל, בניצוח גנדי רודן)

11.45 (א) בקשות ותפילות ליום הכפורים

11.15 (צ) פסגת המבצע הלוצי

11.30 (צ) אורח לצהריים

11.55 (א) סדרת שיחות לקראת יום הכפורים

12.06 (א) „כל נדרי": ארנולד שנ־ברג: „כל נדרי" (מקהלת של"צית לגולה בהדרכת אבי־רהם קפלן ותזמורת רשות־השידור בניצוח רנה ליבו־ביץ); מנצח אורגה: „מעשה בהלילי" (על־פי ש"י עגנון ממקורות חסידיים). משתת־פים: מרים לרון — סופראן, רמה סמסונוב — מצו־סופראן, אברהם סלומון — טנור, דילי הארנס — בריטון. להקת 6 זמרות מתוך מקהלת האקדמיה למוסיקה בירושלים ו־בני תזמורת רשות־השידור בניצוח מנדי רודן

מרים לרון

„כל נדרי" (א) 12.05

שבת

6.10.73

מוצאי יום כפור

יום כיפור
אין שידורים

7.00 (א, ה, צ) חדשות

7.00 (ב) עברית לעם

שמואל אשכנזי

קונצרט (א) 8.06

7.02 (ה) סובב לו הזמיר

7.05 (צ) בכנו אליך

7.10 (א) בלב שמח: למוצאי יום הכפורים

7.50 (א) היום בתנ"ך: דברי הימים ב', פרקים ט"ו, ט"ז

התכניות הקבועות

8.05 (ה) ...

8.05 (צ) עם זמר אחד: עם בנות הגרברים

8.06 (א) קונצרט: מנגינה: קונ־צ'רטו מס. 1 לכנור ולתזמו־רת (עם שמואל אשכנזי); בריטן: סימפוניה פשוטה (התזמורת הקאמרית האנגלית, בניצוח בנג'מין בריטן).

9.00 (א, ב, צ) חדשות

9.05 (א) מה גילו החפירות הארכיאולוגיות בירושלים: משתתפים ד"ר בנימין מזר, יורם צפריר, מגן ברושי, עמיחי מזר, אהוד נצר, שמריהו גוטמן ודן אולמן.

9.05 (צ) יומן לסוכה

9.06 (ב) השנים שלא נשכח

9.35 (צ) מוסיקה מתוך סרטים

10.00 (א, ב, צ) חדשות

10.05 (ב) מגוון המזרח

10.05 (צ) היום ושיר

10.06 (א) „ישעיהו", אורטוריה מאת הנדל. משתתפים: ג'והן מיציבסון — טנור, רפאל אריה — בס. הלן ווטס — אלט, פל אסטור — קונטרטנור, יהודית לזרוביץ' — סופראן, עם המקהלות המאוחדות ותזמורת רשות־השידור, בניצוח גארי ברתיני

11.00 (א, ב, צ) חדשות

11.05 (ב) מוסיקה לריקודים

12.00 (א, ב, צ) חדשות

00.05 (צ) שיחת חצות עם פרופ' שרמשטיין על „אביו של מיטשה"

00.10 (א) רבע של שיר

01.00 (ב) חדשות

חדשות מא' עד ו'

יום א'

7.10.73

איסר בושקין

מאולם הקונצרטים (א) 8.45

יום ב'

8.10.73

גיורא מקארתי

„השעה השלישית" (טלוויזיה) 8.50

יום ג'

9.10.73

פרופ' י. בר־הלל

דו־שיח (א) 11.05

יום ד'

10.10.73

ערב סוכות

משה טבנקין

„כריח השדה" (א) 6.30

יום ה'

11.10.73

סוכות

לאה שלנגר

„אליהו הנביא" (א) 12.05

ליל יום הכיפורים
אין שידורי רדיו וטלוויזיה